

SYLVIA

Ornitologický časopis

Journal of Ornithology

ročník 61

Praha 2025

Šéfredaktor / *Editor-in-Chief*:

Jan Hušek

Národní muzeum, Václavské náměstí 1700/68, CZ-110 00 Praha 1 – Nové Město
 e-mail: sylvia@birdlife.cz

Technická redaktorka / *Technical Editor*:

Daniela Budská

Redakční rada / *Editorial Board*:

Peter Adamík, Olomouc; Michal Baláž, Ružomberok, Slovensko; Jaroslav Cepák, Praha; Anton Krištín, Zvolen, Slovensko; Vojtěch Kubelka, České Budějovice; Václav Pavel, Rychnov nad Kněžnou; Tereza Petrusková, Praha; Martin Pudil, Liberec; Lucia Rubáčová, Bratislava, Slovensko; Ondřej Sedláček, Praha; Miroslav E. Šálek, Praha; Karel Šťastný, Praha; Piotr Tryjanowski, Poznań, Polsko; Markéta Zárybnická, Praha

Jazyková spolupráce:

Eva Cepáková

Časopis SYLVIA je vydáván a šířen Českou společností ornitologickou. Vychází jedenkrát ročně. Časopis obsahuje původní ornitologické články, krátké zprávy a review v češtině (slovenštině) nebo angličtině. Rukopisy jsou revidovány recenzenty. Práce publikované v časopise SYLVIA jsou zahrnovány do mezinárodních referenčních databází CAB Abstracts, EBSCO Products, Ornithological Worldwide Literature, Ornithologische Schriftenschau, SCOPUS a Zoological Record. Od ročníku 59/2023 činí roční předplatné pro členy ČSO 150 Kč včetně DPH, pro ostatní 225 Kč včetně DPH (+ poštovné). Rukopisy zasílejte na adresu šéfredaktora. Redakce doporučuje věnovat pozornost pokynům pro autory. Plné verze článků a další informace naleznete na internetu na adrese <https://www.birdlife.cz/sylvia>

Objednávky a předplatné: Česká společnost ornitologická, Na Bělidle 34, CZ-150 00 Praha 5 – Smíchov
 e-mail: cso@birdlife.cz, tel.: +420 777 330 355, <https://www.birdlife.cz>

Journal SYLVIA is published and distributed by the Czech Society for Ornithology. It is issued once a year and contains original papers, review articles and short notes on all aspects of ornithology in Czech (Slovak) or English. All manuscripts are peer-reviewed. The journal is covered by CAB Abstracts, EBSCO Products, Ornithological Worldwide Literature, Ornithologische Schriftenschau, SCOPUS, and Zoological Record. Annual subscription from volume 59/2023: Euro 12 (postage included). Manuscripts as well as book review copies should be sent to the editor; subscriptions to the Czech Society for Ornithology: Na Bělidle 34, CZ-150 00 Praha 5 – Smíchov, Czech Republic. The editors recommend to follow instructions for authors. For full texts of papers and further information visit our website at <https://www.birdlife.cz/sylvia>

Zaregistrováno u Ministerstva kultury ČR pod číslem 7002.

Toto číslo finančně podpořila Nadace Český literární fond a Rada vědeckých společností ČR. / *This issue was financially supported by the Czech Literature Foundation and the Council of Scientific Societies of the Czech Republic.*

Editorial

Vážení čtenáři!

Letošní rok byl na ornitologický výzkum bohatý. V České Třebové proběhla konference Východočeské pobočky ČSO *Metody a výsledky výzkumu ptačích populací* s mnoha hodnotnými příspěvky a hojnou účastí ze všech koutů naší země. V Olomouci se konala konference *Hole-nesting birds* věnovaná výzkumu dutinových hnízdičů, na kterou přijely mnohé světové špičky oboru. Česká ornitologická komunita je aktivní, pořádá konference a ty jsou atraktivní i pro zahraniční kolegy. Světoví odborníci k nám neváhají přijet, a to je ta nejuvýmluvnější vizitka o kvalitě českého ornitologického výzkumu. Ten již tradičně svým čtenářům zprostředkovává časopis *Sylvia*. V rukou držíte vydání s 9 autorskými příspěvky, vzpomínkami K. Šťastného na výtečné ornitology Waltera Černého a Bořivoje Holínka, recenzí na povedenou knihu Tomáše Grima od R. Slobodníka a tradiční zprávou Faunistické komise ČSO.

Netradiční je článek Otakara Kokeše popisující historii výskytu tetřívka obecného v českých krajích až do roku 1968. Tehdy byl přijat k tisku Dr. J. Hanzákem, nicméně k jeho zveřejnění nedošlo a tento nedostatek nyní s pokorou napravujeme. Článek objevil Jiří Mlíkovský v archivu ornitologického referátu Národního muzea, přepsal jej do elektronické podoby, zredigoval a poslal do redakce. Doktor Mlíkovský i naše redakce jsme kladli důraz na zachování autentického autorského způsobu vyjadřování, ačkoliv může z dnešního pohledu vyznít archaicky. Přestože je článek publikován se zpožděním a přirozeně neobsahuje současné údaje, je paradoxně jeho zveřejnění aktuální a časově příhodné. V době, kdy mnohé vědecké týmy řeší možnosti posílení zbytkových populací tetřívka může poskytnout užitečnou historickou perspektivu.

Výskytem a rozšířením se zabývají také články T. Diviše. Autor popisuje početnosti jestřába lesního ve střední části okresu Náchod a ostříže lesního v Krkonošském národním parku. Tyto diskutuje v kontextu historických údajů a zamýšlí se nad příčinami úbytku těchto dravců v obou studijních lokalitách. Stanislav Chvapil a Markéta Nyklová-Ondrová prezentují vývoj hnízdní populace čápa bílého v Jihočeském kraji v posledních deseti letech. Je potěšující, že autoři konstatují stabilitu až mírný nárůst hnízdičích čápů a nárůst celkového počtu vyvedených mláďat. Součástí jejich článku jsou zajímavosti hnízdění v jednotlivých letech týkající se např. zpětných hlášení, pokusů o mezidruhové páření či dokumentace hnízdění stejnopohlavního páru. Historickou perspektivu nabízí Jiří Mlíkovský a Douglas G. D. Russell, kteří velmi pečlivě zpracovali přehled oologické sbírky Bedřicha Karla Kinského v Národním muzeu. Letošní *Sylvia* obsahuje článek P. Bendy dokumentující netradiční hnízdění jiřičky obecné v drenážní trubce a ve vydrolených spárách mezi bloky pískovce v opěrné zdi v Děčíně. Přináší pozorování P. Mikuly vzácného případu predace dospělého rorýse obecného strakou obecnou a příspěvek J. Andresky a kolektivu popisující složení potravy výra velkého v regionu Národního parku České Švýcarsko. Dobrou zprávou je доклад P. Molitora a kolektivu o první početné hnízdní kolonii rybáka bahenního v ČR, kterou autoři zdokumentovali v roce 2023 na Olšovém rybníku u Karviné.

Děkuji tímto všem autorům za příspěvky vysoké odborné kvality a pečlivou prezentaci jejich výsledků. Pamatujme, že výzkum nejenže zásadně přispívá k lepšímu pochopení různých aspektů života ptáků, ale poskytuje také tolik potřebné faktické argumenty pro jakoukoliv společenskou debatu o jejich ochraně.

Obohacující čtení přeje **Jan Hušek**

Tetřívěk obecný (*Lyrurus tetrrix*) v českých krajích dříve a dnes¹

Black Grouse (Lyrurus tetrrix) in Czech lands in the past and now

Otakar Kokeš

Kokeš O. 2025: Tetřívěk obecný (*Lyrurus tetrrix*) v českých krajích dříve a dnes. *Sylvia* 61: 3–16.

Popsán je vývoj výskytu a početnosti tetřívka obecného (*Lyrurus tetrrix*) v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od 17. do poloviny 20. století.

Changing distribution and numbers of the Black Grouse (Lyrurus tetrrix) in Bohemia, Moravia and Silesia from the 17th to mid-20th centuries are described.

Keywords: *Breeding distribution, hunting, management, numbers, protection*

ÚVOD

Měnlivý stav tetřevovitých ptáků je otázkou, která již léta zaměstnává nejen vědecké pracovníky, nýbrž i praktické myslivce u nás, stejně jako v ostatním světě. Protože jsem měl příležitost sledovat tetřívka obecného v různých dobách i různých krajích za jeho maximálního rozšíření i ubývání, snažil jsem se studiem pramenů zjistit, zda byl výskyt této zvěře měnlivý i v minulosti. Žel v tomto směru bylo ponejvíce možno srovnávat jen čísla úlovků, která ovšem vždy nemusí být i věrným obrazem stavu zvěře. Současně jsem se pokoušel zjistit i jeho stav u nás v posledních letech.

METODIKA

Pro historickou část jsem získával podklady jednak studiem odborné literatury i historické a myslivecké a právních předpisů minulosti, statistik i některých archívních údajů. Z různých období jsem osobně sledoval výskyt tohoto ptáka ve východních Čechách, na Českomoravské vysočině, na Písecku, v Posázaví i v oblastech Slovenského Rudohoří a Vysokých Tater. Současný stav obojího pohlaví, respektive jarní počty v r. 1965 jsem zjišťoval dotazem u okresních organizací Čs. mysliveckého svazu, jejichž sdělení jsem konfrontoval se zprávami členů Čs. ornitologické společnosti, pracovníků státní ochrany přírody i řady lesníků z povolání. Všem za jejich porozumění děkuji.

1 Rukopis tohoto článku zaslal Otakar Kokeš (1910–1995) Janu Hanzákovi (1923–1994) dne 2. března 1968 do časopisu *Sylvia*, který Hanzák tehdy redigoval. Hanzák rukopis přijal do tisku, ale k jeho vydání nikdy nedošlo. Rukopis jsem v Hanzákově pozůstalosti našel v Národním muzeu kolem roku 2005. Vzhledem k tomu že obsahuje řadu zajímavých historických údajů, strojopis jsem poté přepsal do počítače (2024–2025), zredigoval a znovu postoupil časopisu *Sylvia*. Při redakci jsem opravil zjevné překlepy a pravopis, avšak zachoval jsem Kokešův archaický styl psaní. Kokešovy německé titulky jsem změnil na anglické a doplnil jsem český i anglický abstrakt a klíčová slova. Upravil a dle možnosti opravil jsem citace literatury. Výraz „v tomto století“ jsem nahradil výrazem „ve 20. století“. Kokešovo označení „tetřívěk obecný“ a „tetřívěk lesní“ jsem sjednotil na „tetřívěk obecný“. – Jiří Mlíkovský (dále jen „JM“).

Získané údaje jsem si porovnal s údaji odborné literatury. Pro svoje závěry jsem nepoužil vždy jen taxativních příkladů, nýbrž, zejména v kapitole historické i příkladů reprezentativních, neboť jsem přesvědčen o tom, že i ony dobře vystihují vývoj stavů zvěře.

TETŘÍVEK OBECNÝ V ČESKÝCH ZEMÍCH V MINULOSTI

Tetřívěk obecný je spolu s tetřevem hlušcem jedním z ptáků, o němž máme zprávy už v nejranějších dobách našich dějin. Má o to zásluhu arabsko-židovský cestovatel Ibrahim Ibn Jakúb, který r. 965 a 966 prošel našimi krajinami a sdělil své dojmy arabskému geografu Al Bakrimu, jenž nám je zachoval v písemném odkaze. Podle něho žili v zemi Boleslavově dva ptáci, nazvaní tetrá, kteří byli už tehdy loveni pro chutnou zvěřinu; jeden byl černý, kdežto druhý pestrý a hezčí než páv. Není sporu o tom, že to byl tetřívěk, kterého tu Ibn Jakúb slyšel v době toku.² Claret³ ve veršovaných latinsko-českých slovnících, pocházejících z doby Karla IV., mluví jen o tetřevu. Pravděpodobně proto, že bylo jeho latinské jméno i jméno tetřívka stejné. Svědčí o tom výsadní list z r. 1455, dle něhož měl vlastník statku v Mladých Bucích za povinnost dávat statkovému pánu jako velikonoční dar "dva tetřevy, aneb jeden hluchý". Že v té době naši předkové tetřívka dobře znali, možno soudit z jídelníčku, který doporučoval Karlu IV. jeho osobní lékař mistr Havel; jako posilující pokrmy v něm uváděl zvěřinu koroptví, tetřívku

a bažantů.⁴ Ostatně v rožmberských korespondencích první poloviny 16. století, jež byly psány česky, bývají jmenováni tetřevi i tetřívci.

Urbář zbraslavského panství uvádí, že v XVI. století bylo v okolí Horních Mokropes, Solopisk, Vonoklas a Roblína nejen hojně tetřívku, nýbrž i tetřevi. Tetřívci byli stejně ceněnou zvěří jako jiní ptáci, a proto lovecký řád Ferdinanda III. v r. 1641 stanovil, že je může lovit na svém pozemku pouze ten, kdo tam má právo myslivosti, a hrozil těžkými tresty každému za krádež pernaté zvěře a mezi ní i tetřívku.

Přesto ve statistice úlovků uložené v třeboňském státním archivu (značka 11 D 6 W α 11a), kde jsou data za několik staletí z velkostatků Vimperk, Český Krumlov, Třeboň a Hluboká nad Vltavou, tetřívci, až na nepatrné výjimky do konce 18. století téměř chybí. Na Třeboňsku, kde zaznamenávali úlovky od r. 1625, činí pětileté výřady tetřevů několik desítek a jeřábku překračují stovku; tetřívci jsou však uvedeni pouze 37 kusy v letech 1625–1630, 58 kusy 1631–1635, 10 kusy 1636–1640, 6 kusy 1641–1645, 14 kusy 1646–1653, 2 kusy 1671–1675 a 1 kusem 1676–1680. Pak ze záznamů mizí a objevují se tam až v polovině 19. století (Heske 1909). Podobně tomu bylo i na Hluboké. Na vzácnost jejich výskytu možno soudit i tam, kde zástřešná taxa, stanovená pro ně na jednotlivých velkostatech hospodářskými instrukcemi, nebo zápisy v urbářích, překročuje obvyklý průměr. V r. 1655–1666 najdeme v účtech panství Varvažov-Zbonín na

2 Tady se Kokeš zcela mýlí. Jákúb (912–966) zřejmě v Čechách vůbec nebyl, pouze zapsal získané informace o slovanských zemích. Své dojmy al-Bakrímu (c.1040–1094) jistě nesdělil, neboť ten se narodil dlouho po jeho smrti. Identita onoho pestrého ptáka je nejednoznačná. – JM.

3 Bartoloměj z Chlumce, řečený Claret (c.1320–1370), český učenec. – JM.

4 Kokeš má na mysli dílo *Regimen sanitatis ad Carolum imperatorem* Havla ze Strahova (kolem poloviny 14. století). V edici F. Müllera z roku 1819 (str. 25) ovšem v této knize Havel Karlu IV. doporučuje k jídlu „gallinae, capones, perdoes, fasiani et aves omnes campestras“, tedy „slepice, kapouny, bažanty a vůbec všechny polní ptáky“, o koroptvích a tetřívčích se však jmenovitě nezmiňuje. – JM.

Písecku zástřelné za tetřeva a jeřábka, nikoli však za tetřívka (Henesch 1955); na Vlašimsku není tetřívek v sazбách zástřelného uveden do poloviny 17. století; teprve po r. 1659 je na něj vysazena taxa 12 krejcarů (Navrátil 1915). Město Chrudim vyplácelo r. 1657 9 kr (Florián 1917), panství Radnice u Plzně platilo 1651 za tetřeva i tetřívka 12 kr. (Barchánek 1943) a urbář pro Kostelec nad Černými Lesy z r. 1672 stanoví pro tetřívka zástřelné 14 kr. (Miškovský 1921). Císařská a frýdlandská panství platila za něj v 16. a 17. stol. 12 kr. a stejně v r. 1685 i velkostatek Opořany (Chadt 1907). Je zajímavé, že v 16. a 17. století chybí o výskytu tetřívka zprávy na západní Moravě (Málek 1966). V polovině 18. století platí za něj velkostatek Dobříš zástřelné 24 kr.; r. 1741 tam byli odstřeleni 3 tetřívci, ale r. 1759 jich bylo na výřadu už 37 (státní archiv Hořovice, fond Dobříš, inv. č. 613, kr. 505). Z Křivoklátska nám zachovaly účty polesného písaře zprávy o odstřelu 33 tetřívků r. 1710–1716, 69 kusů v 1738, 559 kusů v letech 1788–1793, načež vidíme pokles, takže bylo v letech 1811–1821 uloveno jen 138 kusů (DD 1913). Zatímco se v západních Čechách platilo v 18. století za tetřívka zástřelné 8 kr. činilo na moravském Vsetínsku 30 kr. (Chadt 1907). Na západní Moravě, kde mají velkostatky Brtnice, Žďár a Rožinka podrobné výkazy odstřelené zvěře, tetřívci v 18. století nejsou (Málek 1966).

Poměrně přehledný obraz jejich rozšíření v Čechách nám podává Sommer v letech 1833–1849, pro jehož topografii zpracovával přírodnické otázky profesor pražské stavovské polytechniky F.X.M. Zippe⁵. V kraji Litoměřickém je uvádí na velkostatku Třebivlice, Bilina, Křemíž, Krásný les, Česká Kamenice, Lipová a Šluknov, při čemž Zippe podotýká, že jsou ptáky horských poloh. V Boleslavském kraji je měly

Doksy a Malá Skála, v Bydžovském Jílemlnici, Dolní Sejfy, Vlčice a Hostinné, v Královohradeckém Kuks, Hradiště a Maršov, v Chrudimském městské lesy Poličky, v kraji Plzeňském Chotěšov, Planá u Mar. Lázní, Trpisty a Nečtiny Zahrádka, v Klatovském Bystřice nad Úhlavou, Chudenice, Dolní Lukavice, Svatý Kříž, v kraji Prácheňském Zdíkov, v Budějovickém Český Krumlov, v Rakovnickém Smečno, Toužetín a Křivoklát, v Žateckém Kopisty, Červený Hřýdek, Krásná Lípa a Ahníkov, v Loketském Sokolov, Jindřichovice, Nejdek, Houštejn, Doupov, Toužim a Hřebeny, v Berounském Mníšek, Slapy, Dobříš, Hluboš a Zbiroh. I když lze tyto údaje mít jen za příkladné, přece jen ukazují, a Zippe v textové části i potvrzuje, že i tehdy osidloval tetřívek obecný především vyšší polohy. V Sommerově díle na to ukazuje i to, že není uváděn v krajích Tábořském, Časlavském a Kouřimském.

Na panství Merklín, Ptenín, Březnice a Hradiště za něj činilo v r. 1810 zástřelné 30 kr. (Guth 1902); stejná tam byla i cena uloveného ptáka. V r. 1847 však činilo zástřelné ve středních Čechách na panství Klášter Hradiště jen 12 kr. (Šimon 1926) a na Konopišti r. 1878 21 kr. (Rakušan in litt.). Měnlivost jeho stavů v 19. století nám ukazují statistiky úlovků vedené dosti pravidelně na některých velkostatkách, které jsem shromáždil z různých koutů země (Tab. 1). Pro srovnání jsem k nim připojil údaje tehdejších lichtenštejnských velkostatků z Čech, Moravy, Slezska, Rakouska i Lichtenštejnska.

Údaje z panství Jindřichův Hradec zajímavě doplňují údaje Záleského (1926), podle nichž tam do r. 1862 tetřívek obecný téměř chyběl. První byl zjištěn v oboře Jamčina, kde byly r. 1862 uloveny dva kohoutci. R. 1885 už byl rozšířen po celém panství, kde jeho počet vyvrcholil r. 1889. Od počátku 20. století klesal

5 Franz Xaver Maximilian Zippe (1791–1863), český přírodovědec, zejména geolog a mineralog. – JM.

Tab. 1. Počet odstředěných tetřivků (*Lyrurus tetrix*) na českých velkostatech a na lichtenštejnských velkostatech (v Čechách, na Moravě, ve Slezsku, v Rakousku i v Lichtenštejnsku). – = chybějící údaje.

Table 1. Numbers of shot Black Grouse (*Lyrurus tetrix*) in Bohemian estates and in Lichtenstein estates (in Bohemia, Moravia, Silesia, Austria, and Lichtenstein). – = missing data.

Období / period	Velkostatek / estate									
	Český Krumlov	Děčín	Hluboká	Jindřichův Hradec	Nové Hrady	Orlík	Rožmitál	Třeboň	Vimperk	Lichtenstein
1801–1805	9	-	0	0	0	1	-	0	2	-
1806–1810	26	-	0	0	0	-	-	0	13	-
1811–1815	38	-	0	0	0	-	-	0	8	-
1816–1820	31	-	1	0	0	0	60	0	7	-
1821–1825	19	-	0	0	0	1	68	0	4	-
1826–1830	0	-	0	0	0	-	92	0	4	-
1831–1835	17	-	0	0	0	1	200	0	17	-
1836–1840	7	-	0	0	0	-	111	0	10	-
1841–1845	25	15	0	0	0	8	118	0	32	191
1846–1850	51	17	0	0	0	-	109	0	93	87
1851–1855	48	7	0	0	0	31	102	0	54	96
1856–1860	50	15	3	0	0	48	141	1	54	126
1861–1865	58	4	3	9	9	14	90	3	31	46
1866–1870	48	1	2	12	12	72	67	30	18	29
1871–1875	12	17	18	19	19	76	104	89	93	133
1876–1880	33	18	44	89	89	99	66	306	64	104
1881–1885	61	-	70	119	119	125	82	330	0	169
1886–1890	89	-	56	169	169	-	72	426	0	149
1891–1895	-	-	-	47	47	-	-	488	0	124
1896–1900	-	-	-	123	123	-	-	783	0	158
1901–1905	-	-	-	96	96	-	-	703	0	53
1906–1910	-	-	-	97	97	-	-	0	0	51

a v r. 1923, kdy velkostatek podlehl záboru, bylo uloveno jen 14 kusů.

Na západní Moravě jsou o něm v 19. století podle Málka (1966) první zprávy z Telečska, kde byl r. 1833 střelen v revíru Rácov. Od r. 1880 ho lovili hlavně v revíru Řásná a Býkovec u Světlé a r. 1898 je znám od Sedlejova. Materna (in Málek 1966) ho našel v odstřelových listinách poslední čtvrtiny 19. věku na velkostatecch Nové Město na Moravě a Rožínka. Od r. 1899 má o něm Málek (1966) zprávy z okolí Brna. Slavík (1967) o něm zaznamenal první zmínky na Dačicku až r. 1873. V Židlochovicích platili od r. 1807 za tetřívka zástřelné 20 kr. (Nožička 1960).

Pokud se týče Slezska, konstatují Hudec et al. (1966), že v celé slezské oblasti a zejména v její karpatské části byl vždy nejvzácnějším z lesních kurů. Svá tvrzení opírají o zprávy Spatzierovy (1831–1832), Schwabovy (1869) a Rzehakovy (1891–1892). Z šetření Talského (1879–1880) vědí, že se v severovýchodním cípu Moravy vyskytoval jen vzácně, nebo vůbec chyběl. V 19. století byl vzácným ptákem i v Nížkém Jeseníku, kde se později při změnách lesního hospodářství velmi rozšířil.

Pro srovnání populačních vln v posledních létech 19. a počátku 20. století může posloužit i statistika odstřelů tetřívků v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, kterou pořídil podle statistických údajů bývalého rakousko-uherského ministerstva orby prof. Dr. Ing. O. Farský⁶ (in litt.) (Tab. 2).⁷

DNEŠNÍ VÝSKYT TETŘÍVKA OBECNÉHO V ČESKÝCH ZEMÍCH⁸

Z minulosti máme dosti důkazů o výskytu tetřívka obecného i v bezprostředním

okolí Prahy (Frič 1872, Wahl 1944) a v mapě odstřelu tetřívků z r. 1857 (Hanuš 1960) patří bezprostřední okolí hlavního města k oblastem s průměrným ročním odstřelem 1–15 kusů a oblast jižně od města při levém břehu Vltavy mezi místa největšího průměrného odstřelu. Jeho přítomnost v Brdské oblasti potvrzuje Kraus (1897), Syřiště (1928) v monografii Hořovicka a Berounska, Malý (1930) v monografii Příbramska a Dobříšska, Eiselt & Kroutil (in litt.) před r. 1950 v lesích dobříšských a Pokorný (1958). V třemšínských Brdech ho znal Hofman (1967) a z Křivoklátska o něm má zprávy Zatloukal (1938), Komárek (1945) a Šiman (1947). V lesích Vysokého Chlumce se s ním potkal Habart (1925), na Mělnicku ho uvádí Böhm (1892). Z Polabí ho zaznamenával Frič (1872), Hellich (in Šachl 1962) r. 1906 z Dymokurska, Kroutil (1962) a Šachl (1962). V posázavských Požárech ho znal Jirsík (1928) a Komárek (1945), z Vlašimska Váňa (in litt.) ví o jeho expansi v létech 1918–1922 v oblasti Ostředek, Třebešice, Líšeň, Votice i jinde na Podblanicku a Vlašimsku; rozšíření tam vyvrcholilo v r. 1943, načež následoval rychlý pokles. Druhou expansi zaznamenal v době vysídlení Sedlčanska a Benešovska v létech 1942–1945; poslední kohouti se tam vyskytovali ještě v r. 1962.

V současné době jsem jednoho náhodného zatoulance zastihl 5. IX. 1965 v listnatém háji na Hradišti ve vinořské bažantnici u Prahy. Na *Berounsku* vymizel v létech 1933–1935, stejně i na *Kladensku*, *Příbramsku*, na *Kolínsku* 1962, na *Kutnohorsku* 1960. Jediné tetřívky mají vnitřní Čechy na *Rakovnicku*, a to ve Velké Chmelištné u Čisté

6 Octavianus Farský (1893–1969), český lesník.

7 Data sestavena z publikace „*Statistische Jahrbuch des k.k. Ackerbauministerium in Wien*“. – OK.

8 Psáno roku 1968. – JM.

Tab. 2. Počet odstřelených tetřívků v jednotlivých regionech České republiky. - = chybějící údaje.
Table 2. Numbers of shot Black Grouse in regions of the Czech Republic. - = missing data.

Rok / year	Čechy / Bohemia	Morava / Moravia	Slezsko / Silesia
1874	1717	23	0
1875	2020	45	0
1876	2060	61	2
1877	2365	73	3
1878	2676	91	3
1879	3166	85	5
1880	3460	163	7
1881	3536	176	4
1882	-	-	-
1883	3667	224	4
1884	-	-	-
1885	4410	-	0
1886	-	-	-
1887	-	-	-
1888	-	-	-
1889	-	-	-
1890	5097	-	-
1891	5266	-	-
1892	5552	-	-
1893	5456	-	-
1894	-	-	-
1895	5228	276	11
1896	5341	343	13
1897	6851	-	14
1898	7520	-	98
1899	6066	-	23
1900	5439	436	33
1901	5846	545	43
1902	5429	487	19
1903	5986	542	17
1904	6822	535	19
1905	6659	498	21
1906	7315	530	37
1907	8273	517	48
1908	10156	582	42
1909	8967	707	45
1910	8702	743	54
1911	11488	786	53
1912	10119	636	64

(10 kusů), Drahouši (18 kusů) a Žďáru (9 kusů). Na *Benešovsku* zbývá podle šetření Dr. Váni několik kusů u Nedvězí, v okolí Jankova, u Dubějovic mezi

Sedmpáný a Trhovým Štěpánovem (7 kohoutů). Na *Nymbursku* se vyskytuje několik tetřívků v prostoru Milovice - Lipník.

V *jižních Čechách* ho uvádí ze sev. Pacovska Dr. Váňa (in litt.), v oblasti Lukavec-Stražiště Chleborád (1928), z Bechyňska Vařečka (in Kněžourek 1895)⁹, Dyk (1932) ze Sobědraže a Milevska, Mokrý (1891) z Tábořska, Houska (1928a,b) ze Strakonicka, Písecka, Budějovicka, Kaplicka, Třeboňska, Jindřichohradecka, Novohradska a Chlumecka, Kostroň (1953) a Kratochvíl (1966) z celých jižních Čech, Heske (1909) z Třeboňska, Duschek (1930) z Hluboké nad Vltavou, Záleský (1926) z Jindřichohradecka, Wagner (1895) z Novohradska, Trpák (1964) z celé Šumavy a Hofman (1965) z okolí Kašperských Hor a Kvildy.

Z jara r. 1965, kdy jsem konal své šetření, nebyl zjištěn na *Táborsku, Písecku, Strakonicku*. V okrese *Pelhřimov* se vyskytovali pouze 4 kohoutci a 5 slípek v honitbě Těšenov. V okrese *Prachatice* si tetřívka zachoval původní stanoviště v hornatém pásmu nad 550 m n.m. V kat. obce Stožec je asi 40–45 kusů, Nicov 10–15 kusů, v úseku československo-rakouského a československo-bavorského pohraničí na Volarsku 50–60 kusů a v samotném katastru Volary nejméně 50 kusů. Katastr Klášterec má 35, Nový Svět 50–55, Šumavská Hoštice, Buk a Kosmo celkem 25–30, Strážný 50, Nová Pec a Chlum asi 710, Zbytiny 25, Radohostice 15 kusů. V celém okrese je asi 400–450 kusů, stav jeví malý vzestup, ale je stále hluboko pod předválečnými stavy. V okrese *Český Krumlov* je asi 700–740 kusů v oblasti Kaplice, Malonty, Světlík, Vyšší Brod, Lipno, Horní Planá a Chvalšiny. Řadu poloh, které dříve obýval, zaplavily vody Lipna. Na *Budějovicku* je na trvalém ústupu; nejvyšší stav má honitba Hranice na Novohradsku (nebyl mi však sdělen početně). Dále je na katastrálním území Veselska 7–8, Nesměň 6–7, Ločenice 5–7 kusů a Římov 2–3 kusy; v tomto okrese je na trvalém

ústupu. V okrese *Jindřichův Hradec*, kam dnes patří i Třeboňsko, se vyskytuje téměř všude. Významné stavy jsou však na území obcí Albeř 10, Lásenice 45, Lipolec 18, Nová Bystřice 30, Nová Ves 15, Peč, Fleše, Příbraz, Ratiboř, Rapšach 60, Semotín 95, Staré Město p. Land. 35, Suchdol n./L. 22, Světce 20 a Valtínov 8 kusů. Na druhé straně státní hranice je i oblast rozšíření tetřívka v Horních Rakousech na S, SV a SZ od Lince (Mayer 1967).

Druhou tradiční oblastí s maximálním výskytem tetřívka jsou *západní Čechy a Krušnohoří*. V šumavské části západních Čech o něm píše Chládek (1933) ve "Vlastivědě Klatovska", John & Bauer (1903) z Koutů u Domažlic, Hofman (1965) ho poznal v okolí Železné Rudy, na svazích Pancíře, v Hojsově Stráži i jinde. Komárek (1920) ho uvádí mezi ptactvem Doupovských hor, Hofman (1958) z údolí Střely, Janka (1914) ho má za stálého ptáka Krušnohoří, Komárek (1948) pak pohoří a náhorních planin celých záp. Čech. Týž (1945) ho uvádí v okolí Plzně a na Rokycansku.

Od té doby se arcit poměry poněkud změnil, alespoň pokud se týče podhůří. Na jaře 1965 měl lesní závod (v dalším jen LZ) Nýrsko v Královském Hvozdě 8 a v Prenetu 7 kusů, LZ Železná Ruda v polesí Švejčárna Pancíř 33 kusů a LZ Kašperské Hory, pokud leží na území Klatovského okresu, jako předchozí lokality, 45 kusů; dále bylo v témže okrese na k.ú. Chudenín 38, Janovice 18 a Myslív 20 kusů. Další ptáci byli rozptýleni v pohraničním pásmu. V *Domažlickém* okrese má nejvyšší stav Všerubský průsmyk (Svoboda in litt.), v kat. ú. Pláně, Srby, je 40, Maxov 15–20, Všeruby 25–35, Postřekov Klenčí 25, Výhledy 30, Černovice 14 a Železná-Rufstein v oblasti LZ Horšovský Týn-Karlova Huť asi 85 kusů; jednotlivě migrují v celém

9 Nalezl jsem v rukopisné pozůstalosti Karla Kněžourka. – OK.

pásmu od Nýrska až po Čerchov. Stav prý tam rok od roku stoupá. V okrese *Plzeň* bylo v době mého šetření v k.ú. Přehýšov 7, Zbuch 5, Hubenov ojedinele 1, Pastuchovice 15 kusů; jinde tito ptáci vymizeli v letech 1945–1950, stejně jako v okrese *Rokycany*, kde jich bylo v době mniškové kalamity sta a tisíce. V okrese *Tachov* hlásí tetřívky LZ Tachov v počtu 50 a honební oblasti Velký Rapotín 23, Malý Újezdec 32, Zadní Chodov 32, Lesná 70, Třemešná 55, Halže 25, Žebráky 57, Nové Domky 50, Bor u Tachova 30, Stráž u Tachova 20 a Boněnov 10 kusů; stavy tam mají klesající tendenci. v *Chebském* okrese se vyskytují v okolí Aše v počtu asi 130–140 kusů, v okolí Františkových Lázní v prostoru Házlov-Skalné-Luby asi 300 kusů, v okolí Kynžvartu 165 kusů a v oblasti Mariánských Lázní (Tři Sekery, Trstenice, Zádub, Kameneč) v počtu asi 210 kusů; z některých lokalit byl pozorován jejich ústup, jakmile došlo k rekultivaci ladem ležících pozemků. V okrese *Sokolov* je asi 160 kusů v okolí okresního města, 185 kusů v okolí Kraslic a 80–90 kusů v okolí Lokte; tendence je sestupná. Okres *Karlovarský* hlásil 142 tetřívku z katastru Abertamy, 55 Bochov, 38 Horní Blatná, 35 Jelení, 100 Jenišov, 130 Jáchymov, 95 Kojšovice, 120 Kosmová, 88 Kozlov, 105 Krásné Údolí, 40 Květnová, 90 Číhaná, 105 Mrázov, 40 Poutnov, 55 Olšová Vrata, 95 Otročin, 65 Pstruží, 90 Štědrá, 35 Teplá, 42 Toužim, 95 Údrč, 130 Útvina a 85 Vohaneč. V okrese *Chomutov* je 150 až 200 kusů na náhorních planinách Krušných hor v nadmořské výšce 800–850 m. Na *Mostecku* je 24 kusů v kat. území obce Fláje v prostoru LZ Litvínov. S touto lokalitou sousedí v okrese *Teplice*, jiná na územích Mackov, Nové Město, Cínovec, Fojtkovice, Habartice a Moldava, kde je asi 130 kusů. V *Lounském* okrese tetřívka od r. 1956 chybí.

V *severních Čechách* ho pokládal Palliardi (1852) za hojnějšího než

tetřeva. Michel (1929) ho uvádí v horách i podhůří, exkurs. brožura Státních lesů z r. 1937 ho má za stálou zvěř Jizerských hor, kde ho však v posledních časech uvádí Knobloch (1961) jako vzácný zjev. Z prostoru Krkonoš ho popisuje Bakesch (1906), Rakušan (in litt.) ho vídal v letech 1907–1914 vzácně v okolí Rýchor a na Černé Sněžce; na západ od Sněžky podle něho chyběl. Veselý (1965) píše, že je rozšířen po celém území Krkonošského národního parku. Lesmistr Rakušan (in litt.) znal počátkem 20. století silný stav v okolí Bělé pod Bezdězem, Mnichova Hradiště a Doks. Hořice (1925) konstatoval, že tam ubývá. I Wahl (1941) a Kroutil (1962) ho tam zastihli. Hojný výskyt v Šárovcově Lhotě na Jičínsku zaznamenal r. 1931 Auerhan (in litt.). V okrese *Ústí nad Labem* je sporadický výskyt tetřívka obecného omezen na hřebeny Krušných hor, kde je v k.ú. Zelnice 14, Krásná Lesná asi 25, Tisá asi 15 a v Petrovicích 14 kusů. Tokají na území NDR a jejich stav je sestupný. V *Litoměřickém* okrese nebyl v posledních dvaceti letech spatřen, v okrese *Děčín* vymizel po r. 1950, v okrese *Česká Lípa* chybí od r. 1961. na *Liberecku* je několik tetřívku ve státních lesích v polesí Jizerka 6, Smědava 4, Zadní Studánka 4 a Hejnice 4 kusy; stejně tolik je asi slípek. Podle Nevrlého (in litt.) i místních lesníků se tam v poslední době stává častějším zjevem, zejména v okolí Jizerky v Jizerských horách. V okrese *Jablonec nad Nisou* je asi 18 kusů v prostoru Janov-Mšeno-Zlatá Olešnice-Karlo. V *Mladoboleslavském* okrese je ojedinelým zjevem v okolí Bělé pod Bezdězem, v okrese *Jičín* chybí od r. 1950. Dosud mají tetřívky krkonošské okresy *Semily* a *Trutnov*. Veselý (1965) počítá v LZ Maršov s 97 kusy; LZ Harrachov má 22 kusů v k.ú. Harrachov, 8 v k.ú. Rokytno a 15 v k.ú. Vítkovice. LZ Vrchlabí má v polesí Sedmidolí 14, Labská 6, Špindlerův Mlýn 5, Volský Důl

8, Luisin Důl 5, Rudolfův Důl 9 a Černý Důl 6 kusů; stavy tam jsou na vzestupu. Dále mi bylo hlášeno 16 kusů ze Svobody nad Úpou, 20 z Babí v Žaclěře a 18 z Alberic.

Z *východočeské oblasti* uvádí tetřívka obecného Fábera (1963) z Broumovských stěn, nezmiňuje se o něm v polických stěnách (Fábera 1957). Rakušan (in litt.) ho má na Královéhradecku za vzácný zjev; těsně po Druhé světové válce jsem ho zastihl v okolí Nového Bydžova. Hanzák (1946) ho zjistil na Kralickém Sněžníku, Kroutil (1966) počátkem 20. století v okolí Letohradu. V 1930. letech jsem byl svědkem hojného rozšíření na Lanškrounsku. Na Pardubicku ho uváděl Rosůlek (1903) v lesích býštských, výrovských, kasalických aj., Musílek (1946) v okolí Vysokého Chvojna, Albrechtic a Výrova; někdy se vyskytl i u Bohdanče a Čivic. Štancl (1947) zjistil hnízdo u Rohovládovy Bělé. na Litomyšlsku zaznamenal Musílek (1947) podle Podhajského zlepšení stavu od r. 1920, jako ptáka Železných hor ho uvádí Mikura (1906) v díle "Chrudimsko a Nasavrcko"; Motyčka (1909) ho v témže dle považuje za příslušníka vyšších poloh Chrudimska i Nasavrcka. po První světové válce jsem tam byl v době mniškové kalamity svědkem jeho expansivního rozšíření ve všech lesních revírech od Miřetic až ke Svatce a na druhé straně k Seči. Poslední dva kohoutky jsem zastihl r. 1940 v oboře revíru Babákov. Na Havlíčkobrodsku uvádí Wollmann (1927) tetřívka v obcích Vadín, Sazonín, Březí, Nové Veselí, Budeč, Matějov, Žďár, Nížkov a Radostín; v tomto případě se prolíná území, o němž bude ještě řeč při studiu tetřívka obecného na jižní Moravě. Sám jsem ho zastihl po r. 1935 a vídal ještě za války téměř ve všech honitbách okolí Havlíčkova Brodu, Polné, Přibyslavi, Humpolce, ojediněle i v okolí Ledče nad Sázavou a dosti hojně v okolí Dolních Kralovic.

Ve východních a severovýchodních Čechách se stal v současné době vzácným. Na Náchodsku vymizel za poslední války; není hlášen ani z Královéhradecka. na Rychnovsku je v okolí Zdobnice a Kačerova podle místních lesníků asi 20 kusů, ojediněle i v honitbě Uhřínov; v polesí Deštná asi 12–15 kusů. Na hlavním hřebeni Orlických hor je výskyt sporadický (Porkert in litt.). V okolí Kunštátu má lesní závod (LZ) Žamberk asi 25–30 kusů, ale další jsou rozptýleni v sousedních společenstevních honitbách. V oblasti Kralického Sněžníku je asi 8 kohoutků. Na LZ Dvůr Králové nad Labem se téměř nevyskytuje. V okrese Ústí nad Orlicí se zdržuje 14 kusů v kat. území Petrovice těsně u polských hranic; v okrese Svitavy žije jen ojediněle v okolí Pusté Kamenice, Pomezí, Stašova, Jedlové a Bystré na Poličsku. na Pardubicku vymizel, Chrudimsko má sporadický výskyt v okolí Studnice a Kameníček, což je už v oblasti Českomoravské vysočiny, stejně jako malá lokalita v okrese Havlíčkův Brod v kat. území Vepříkov s 15 kusy a Křižová s 22 kusy.

Komárek (1948) říká, že tetřívek obecný chybí v teplých a úrodných krajích Moravy, Farský (in litt.) ho má na Moravě za řidšího než v echách, zná tam místa, kde chybí téměř úplně nebo se objeví jen zřídka, jak již dříve upozornili Talský a Janda (1906). *Lesnický a myslivecký atlas* (1955) zaznamenává na jižní Moravě výskyt v okolí Dačic. podle Zdobnitzkého (1908) byl vzácný v brněnském okolí a v rovině tam úplně chyběl. Hála (1925) ho má na Moravskokrumlovsku za vzácného. Canon (1927) ho měl za častého na Jihlavsku, kde počal od r. 1925 ubývat. Z Českomoravské vysočiny ho uvádí Hladík et al. (1959), Málek (1966), jenž konstatuje, že stavy klesají, Kratochvíl (1966) a Slavík (1967), jenž ho r. 1920 zastihl ještě na Dačicku; z Tišnovska přináší zprávu Nečas (1940). Na Kroměřížsku ho

zastihl Janda (1906) v lesích u Kostelan a na jih k Buchlovicům, ale nehojně. Balthasar (1949) uvádí vzácný výskyt na Gottwaldovsku na jv. svazích Chřibů; v okolí Gottwaldova však chybí. Někdejší výskyt na Ždánských vrších zaznamenal Klvaňa (1923) v Niederlově "Moravském Slovensku".

Až na vzácné a ojedinělé případy tetřívěk ze střední části Českomoravské vysočiny vymizel; zaznamenal to jak Hladík (in litt.) na Polensku, tak Kolář (in litt.) na Jihlavsku, kde se stal ojedinělých zjevem i v jz. části okresu. Občas se ozve vzácně v prostoru Rohozná-Batelov-Jihlávka. Na LZ Telč se vyskytuje sporadicky v pole-sí kaliště a Osoudov. Vymizel v okrese Třebíč, pouze u Slavonic a Uherčic přelétá z Jindřichohradecka; tato migrace jde z LZ Český Rudolec. Není na Znojemsku a podle sdělení tamních lesníků není považován za stálou zvěř ani v okrajových honitbách sousedního Rakouska. postrádá ho Břeclavsko, Hodonínsko, Uherskohradištsko, Gottwaldovsko, Kroměřížsko, Vyškovsko, Prostějovsko, není na Brněnsku, ani v okrese Blansko. Jediný výskyt je opět v oblasti Českomoravské vysočiny v okrese Žďár nad Sázavou, kde v prostoru Nové Veselí, Žďár nad Sázavou, Vatín, Újezd, Česká Svratka a Radostín nad Oslavou je asi 80 kusů; ojediněle jsou i ve státním pole-sí Vojnův Městec, LZ Nové Město na Moravě.

Pro moravskoslezský sever ho Rehren (1936) zaznamenal na Kralickém Sněžníku. Šor (1964) konstatoval, že mizí v prostoru „Starý kopec“, „Nová Seménka“ a „Šléglov“, Homberg (1938) ho zastihl na Pradědu. Kostroň (1953) ho uvádí na Jeseníku a Radhošských Bezkydech. Hudec et al. (1966) ho mají ve Slezsku za stálého, ale řídké se vyskytujícího ptáka. Přinášejí důkazy o jeho dřívějším výskytu v Rychlabských hrách, Jeseníkách a Oderských vrchách; byl

vždy podle nich vzácný v Beskydech a pobeskydské pahorkatině.

Dle stavu z jara 1965 měl okres Šumperk 21 kusů v prostoru LZ Hanušovice a 19 kusů v okolí Jindřichova. V oblasti Bruntálska má 10 kusů oblast Praděd hole a 18 kusů prostor mezi Heřmanovicemi a Vrbnem pod Pradědem. Podle Hudec et al. (1966) ho pozoroval v posledních letech Šild u Krasova a Purkartic. Chybí na okresech Opava, Ostrava, Frýdek-Místek i Karviná. Na moravské straně ho dnes nemá Vsetínsko, Přerovsko a v okrese Olomouc je jedna malá populace o 10–15 kusech v prostoru Čermná a Milovany a poměrně slušný počet mezi Libavou, podlesím, Starými Oldřůvkami u Budišova, Potštátem a Smilovem, kde je stav odhadován na 200 kusů (Nevrlý in litt.).

SOUČASNÉ VERTIKÁLNÍ ROZŠÍŘENÍ

My víme, že na počátku 20. století žil u nás tetřívěk obecný i v rovinách středního Polabí v okolí Poděbrad, Nymburka, Brandýsa nad Labem apod.; to znamená, že tu byl i v nadmořské výšce pod 200 m. Dnes tam chybí, jako chybí na většině českého i moravskoslezského vnitrozemí. V současné době se pohybuje spodní hranice jeho vertikálního rozšíření v českomoravských krajích nad 450 m n.m., kdežto horní převažuje v prostorech okolo 900 m n.m., ale vystupuje v západních Čechách i na 1000 m n.m., na Krkonoších až k 1400 m a na Pradědu do 1300 m n.m.; Hudec et al. (1966) ho našli v Jeseníkách až u 1400 m n.m.

ZÁVĚR

Tetřívěk obecný u nás v posledních desetiletích bezesporu ubývá. Jeho úbytek byl však pozorován i v jiných zemích Evropy, a to i mimo sousedství našeho

státu. Doc. Dr. W. Černý¹⁰ mne upozornil, že to je v dnešní době příznačný zjev pro většinu hrabavých s výjimkou bažanta.

Z předešlého, zejména z části historické, je možno dosti zřetelně soudit, že vlny vzrůstu a poklesu stavů nejsou u tetřívka obecného plodem posledních desetiletí, nýbrž v rozličných oblastech a obdobích se tu ukazovaly již v minulosti. Přesto, že u nás dnes ustupuje do podhůří a hor, je nepravděpodobné, že by byla sama nadmořská výška příčinou jeho vymizení ve vnitrozemí, protože v těch výškách, kde se dnes v našich okrajových hrách vyskytuje, ve vnitrozemí chybí. A naopak! Kdysi byl domovem i v poděbradské rovině, když – jak mi říkal jeden z tamních lesních hospodářů, který tam působil v první čtvrtině 20. století, totiž Dr.h.c. Ing. J. Frič¹¹ – se v tamních lesích hospodařilo rozsáhlou holosečí. Jejím znovuzalesnění bránily spousty divokých králíků šetřených z důvodů honebních, kteří zavinili, že se tyto holiny měnily v rozsáhlá vřesoviště. Myslím také, že ho z vnitrozemí nevytlačily změny v lesním hospodářství. Vždyť není ptákem rozsáhlých lesů. A v drobných lesících Českomoravské vysočiny s borovicí i břízou a podrostem borůvky, právě tak jako v borkách jihočeské rybníční pláně téměř k žádným podstatným změnám nedošlo. Ostatně každý lesník mi dá za pravdu, že paleta prostředí, jež v našich lesích tetřívek osídloval, je tak pestrá, že lze těžko tvrdit, kterou charakteristiku musí mít porosty, v nichž je tento pták domovem.

Potrava tetřívka obecného jeví v nejrozumnějších koutech světa nápadnou podobnost, alespoň v hlavních druzích. U nás Farský (in litt.) zjišťuje, že se tu živí především pupeny listnatých dřevin, např. jeřábu, břízy, dubu, osiky, topolů, olší, buků, habrů i ovocných stromů

a z nouze i jehličnanů, vyhledává často jehnědy bříz, olší, lísky i jiných, uštipuje vřes, klikvu, brusnici, borůvku aj. Loos (1896), který zkoumal potravu těchto ptáků v rozličných měsících roku, nacházel v době zrání jahod, malin a borůvek v tetřívčích volatech i trusu hojně zbytků jejich plodů, mnoho borůvkového listí i pupenů, velmi mnoho pupenů i jehlic borovice i modřínu, kulturních rostlin, různých semen i obilek, hlavně ova i zbytků hmyzu. Když jsem v dubnu r. 1929 otevřel vole tetřívka střeleného v selském lesíku na Nasavrcku, bylo nacpáno pupeny borůvčí. Často jsem v zimě zastihl kohoutky ozobávající plody jeřábů. K podobným výsledkům došli i jinde, kupř. Kaasa (1959) v Norsku, Brüll (1961), který v Šlesvig-Holštýnsku nacházel v žaludcích tetřívků především mokřadní a vřesovištní rostliny, plevely i kulturní rostliny, a Eygenraam (in Feiler 1965), jenž zjišťoval ve volatech od srpna do února především vřes a z obilek oves. Zajímavý je v potravním režimu tetřívka význam borovice. Nef (1959) zjišťuje, že se tento pták soustřeďuje hlavně na vřes, ale při nedostatku mladého vřesu sbírá terminální výhony sdřevín, hlavně borovice. Sierpinski (1965) rovněž zjistil, že tetřívek působí značné škody v borových kulturách především vyklobáváním terminálních pupenů, Loos (1901) viděl v zimě r. 1901/02 tetřívky vyklobávat pupeny černé a obecné borovice. U nás mne upozornil Auerhan, že v r. 1931 zjistil v Šárovcově Lhotě u Jičína, kam se r. 1922 soustředila sta tetřívků, 60–80 ha borových slatin, jejichž stromky byly jakoby sestřihány do tvaru hrušky; bylo to dílo tetřívků. I když jsem tu nevyčíslil veškeré druhy tetřívčí potravy, přece jen to, co tu bylo uvedeno, stačí, aby každý pochopil, že to jistě nebyl nedostatek potravy, který v našem vnitrozemí připravil,

10 Walter Černý (1905–1975), český ornitolog. – JM.

11 Jan Frič (1883–1971), český lesník. – JM.

alespoň dospělé ptáky, o vhodné prostředí.

Početné a rychlé osídlení mniškových holin po První světové válce mohlo nastat proto, že v době žíru mnišky nebyl u nás, ani v okolních zemích, tetřívěk vzácný a mohl se tedy do vhodného prostředí, jež se na holinách vytvořilo, soustřeďovat. Od 1940. let a někdy i dříve byl však u nás ve většině vnitrozemských krajů na ústupu směrem k pohraničním oblastem, jež zejména poválečná doba přiblížila lesostepi; moje šetření ukazuje, že poslední zbytky jeho stavů do 10 let po Druhé světové válce zmizely. Proto se nemohl soustředit do prostorů, jež tu vznikaly po kůrovci, sněhových a větrných kalamitách jako rozsáhlé holiny a řediny v našich lesích. Zdá se ostatně, že tyto holiny, pomaleji zalesňované než holožírny mnišky, které rychle zabuřněly a ve většině i rozbahnily, nevytvořily tak příznivé prostředí pro tetřívka, jaké bylo na holožírech po mnišce. Už před Prvou světovou válkou pozoroval Kroutil (in litt.) soustřeďování tetřívků na plochách borových kultur zničených sypavkou (*Lophodermium pinastri* Schr.) v oblasti Mcel, tedy ve středočeské rovině. Podobný jev zjistil Dr. Váňa (in litt.) na Benešovsku, po vysídlení Benešovska a Sedlčanska za poslední války. Stejný úkaz lze pozorovat na některých vojenských střelnicích i v pohraničním pásu klidu. V současné době mi sdělují z Krušných hor Ing. Šafránek a Ing. Dufek, že se také loni soustředilo více kohoutků než jiná léta k toku na holinách, jež vznikly po těžbě lesních porostů zničených vlivem popílku a kouřových plynů pokrušnohorského průmyslu.

Shoda doby, v níž u nás tetřívěk obecný z vnitrozemí zmizel a obdobím revolučního nástupu chemie v rostlinolékařství je jen částečná a zdánlivá; příčin měnlivosti stavu tetřívků bude

více a vyžádají si delšího a komplexního výzkumu. Jeho těžisko se však se však pravděpodobně nevyhne soubornému probádání všech vlivů, které na tyto ptáky působí v prostorách nabývajících u nás charakteru stepi a tundry. Mnoho by v této otázce zajisté objasnilo dlouhodobé a pokud možno rozsáhlé kroužkování těchto ptáků na místech, kde jsou u nás trvale v optimu i tam, kde se jen dočasně usídlují větší měrou.

LITERATURA

- Bakesch A. 1906: *Lesní poměry na hraběcích Czernin-Morzinských panstvích Vrchlabí a Maršově v Krkonoších*. Česká lesnická jednota, Praha.
- Balthasar V. 1949: Ptactvo gottwaldovského (zlínského) regionu. *Sylvia* 11-12: 1-35.
- Barchánek V. 1943: O "forštu" a zaniklém průmyslu na panství radnickém u Plzně. *Les* 23: 36-38.
- Böhm L. 1891: *Královské věnné město Mělník a okres mělnický*. L. Böhm, Mělník.
- Brüll H. 1961: Zur Frage der Birkwildhege. *Wild und Hund* 1961: 29-31.
- Canon H. 1927: *Tiere der Heimat*. Deutsches Volksbildungsverein, Iglau.
- Čabart J. 1958: *Vývoj české myslivosti*. Státní zemědělské nakladatelství, Praha.
- DD. 1913: Křivoklát. *Lovecký obzor* 13: 216.
- Duschek S. 1930: *Popis schwarzenberského polesí Poněšice-Radonice*.
- Dyk V. 1932: Stav tetřívků v jihovýchodních Čechách. *Stráž myslivosti* 10: 31.
- Fábera V. 1957: Ptáci v Polických stěnách. *Naše vlast* 5: 118.
- Fábera V. 1963: Příspěvek k poznání ptactva Broumovských stěn. *Zprávy MOS* 1963: 33-40.
- Feiler A. 1965: Die Hege des Birk- und Auerwild. *Unsere Jagd* 1965 (4): 90-94.
- Florián Č. 1917: Příspěvek k dějinám myslivosti chrudimské v 2. pol. 17. a 1. pol. 18. stol. *Agrární archiv* 4: 267.
- Frič A. 1872: Obratlovci země české. In: Frič A. (ed.): *Práce zoologického oddělení přírodovědeckého proskoumání Čech*. Praha: 1-148.

- Guth B. 1902: Před sto léty. *Lovecký obzor* 1902: 81–83.
- Habart Č. 1925: *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko*. Sv. 1. Sedlčany.
- Hála J. 1925: Zvířena kraje Moravsko-krumlovského. *Vlastivědný sborník Moravsko-Krumlovska a Hrotovska*: 62–77.
- Hanuš V. 1960: Variabilita stavu tetřivků v ČSSR. *Práce výzkumných ústavů lesnických v ČSR* 20: 163–164.
- Hanzák J. 1946: Příspěvek k poznání avifauny Kralického Sněžníku. *Sylvia* 8: 68–74.
- Hanzák J. & Hudec K. 1963: *Světlem zvířat*. Sv. 2 (1). SNDK, Praha.
- Henesch J. 1955: Historický výzkum lesního a zemědělského půdního fondu v prostoru Varvažov Žbonín. *Lesnictví* 1955: 875–946.
- Heske F. 1909: *Popis knížecího Schwarzenberského svěřenského panství třeboňského se zvláštním zřetelem na jeho lesy*. Česká lesnická jednota, Praha.
- Hladík B., Slavík B., Semerád B. & Kučera J. 1959: Ptáci střední části Českomoravské vysočiny. II. část. *Vlastivědný sborník Vysočiny, Oddělení věd přírodních* 3: 131–157.
- Hofman K. 1958: Údolí Dolní Střely – přírodní park Plzeňska. *Ochrana přírody* 13 (4): 104–107.
- Hofman K. 1965: Několik příspěvků k avifauně střední Šumavy. *Zprávy muzeí Západočeského kraje* 3–4: 32–47.
- Hofman K. 1967: Poznámky k ptactvu třemšínských Brd. *Zprávy muzeí Západočeského kraje* 5: 8–17.
- Hořice A. 1925: Třicetiletá ornithologická pozorování na Mnichovohradištsku. *Od Ještěda k Troskám* 4: 22–24, 101–106, 129–133, 200–203.
- Houska F. 1928a: Jihočeskými revíry. *Československý háj* 5: 149–156.
- Houska F. 1928b: Tetřívky v toku. *Stráž myslivosti* 6 (7): 97–98.
- Homberg H. 1938: Ornithologická pozorování v okolí Pradědu a Červenohorského sedla. *Československý ornitholog* 5: 29–32.
- Hudec K., Kondělka D. & Novotný J. 1966: *Ptactvo Slezska*. Slezské zemské muzeum, Opava.
- Chadt E. J. 1907: Lovná zvěř. *Lovecký obzor* 1907: 107–108.
- Chleborád A. 1928: *Popis okresu Bechyňského*. Okresní záložna hospodářská, Bechyně.
- Janda J. 1906: Ptactvo okolí kroměřížského. *Zprávy Komise pro přírodovědecké prozkoumání Moravy, Oddělení zoologické* 3: 1–66.
- Ja. 1960: Potrava tetřivků v Norsku. *Myslivost* 1960: 159.
- Janka G. 1914: *Die Pflanzen- und Tierwelt der Umgebung von Komotau*. Stadtgemeinde Komotau, Komotau.
- Jirsík J. 1923: Ptáci okolí Týnce n./Sáz. *Časopis Národního musea, Řada přírodovědná* 97: 18–22.
- John J. & Bauer R. 1903: *Statisticko-topografický a lesnický popis velkostatku král. města Domažlic a velkostatku Kouta*. Česká lesnická jednota, Praha.
- Knobloch H. 1961: Das Birkwild im Zittauer Gebirge und im angrenzenden Gebiet der ČSSR. *Falke* 8: 226–228.
- Komárek J. 1920: Fauna Doupovských hor – Aves. *Časopis Národního musea* 94: 51–52.
- Komárek J. 1945: *Myslivost v Českých zemích*. Čin, Praha.
- Komárek J. 1948: *Česká zvířena*. Melantrich, Praha.
- Komárek J. 1954: *Lesnická zoologie*. Sv. 3. Státní zemědělské nakladatelství, Praha.
- Kratochvíl J. 1966: *Použitá zoologie*. Sv. 2. Státní zemědělské nakladatelství, Praha.
- Kraus J. 1897: Ornithologické poměry okolí Dobříšského. *Vesmír* 27: 15–16, 27–28, 38–40, 50–51.
- Kroutil O. 1962: Po stopách tetřevů a tetřivků. *Myslivost* 1962 (2): 22–23.
- Loos K. 1896: Zur Ernährung unserer Vögel. *Vereinschrift für Forst-, Jagd- und Naturkunde* 205: 93–109.
- Loos K. 1901: Zur Ernährung unserer Vögel. *Spolkový časopis pro lesnictví, myslivost a přírodovědu* 234: 89.
- Michel J. 1929: *Tiere der Heimat*. Freier Lehrerverein des politischen Bezirkes Tetschen, Tetschen an der Elbe.
- Miškovský J. 1921: O forštu kosteleckém. *Háj* 1921 (5): 68–69.
- Málek J. 1966: Osudy jeřábků, tetřevů a tetřivků. *Myslivost* 1966 (9): 200–201.
- Mayer G. 1967: Areal und Arealveränderungen von Auerhuhn (*Tetrao urogallus* L.)

- und Birkhuhn (*Lyrurus tetrrix* L.) in Oberösterreich. *Monticola* 1: 101–120.
- Mokrý T. 1891: Mišenec mezi tetřívěkem a domácí slepicí. *Vesmír* 20: 90.
- Musílek J. 1946: *Ptactvo Pardubicka*. Vydavatelstvo vlastivědného sborníku „Krajem Perštýnův“, Pardubice.
- Musílek J. 1947: Ptactvo Litomyšlska a přilehlých částí sousedních okresů. *Časopis Národního musea, Oddíl přírodovědný* 116: 161–172.
- Navrátil M. 1915: K dějinám lesů na panství vlašimském. *Spolkový časopis pro lesnictví, myslivost a přírodovědu* 16: 55–65.
- Nečas J. 1940: Poznámky k výskytu ptactva na Tišnovsku. *Sylvia* 5: 21–26.
- Nef L. 1959: Protection des bourgeons de pins contre les attaques du Tétrás lyre (*Lyrurus tetrrix* L.). *Gerfaut* 1959: 1–8.
- Nožička J. 1960: *Z dějin myslivosti na Židlochovicu*. Práce výzkumných ústavů lesnických ČSSR 20.
- Palliardi A. A. 1852: *Systematische Uebersicht der Vögel Böhmens*. Carl Wilhelm Medau, Leitmeritz.
- Pokorný V. 1958: *Ze života podbrdského ptactva*. Vlastivědný kroužek ZK ROH Obchodních tiskáren, Hořovice.
- Rehren I. 1936: Die Vogelwelt des Glatzer Schneeberges. In: Pax J. (ed.): *Beiträge zur Biologie des Glatzer Schneeberges* 2: 101–117.
- Rosůlek F. X. 1903: *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Sv. 1. *Přírodní poměry*. Pardubice.
- Sierpinski Z. 1965: Cietrzew (*Lyrurus tetrrix* L.) szkodnikiem upraw sosnowych. *Sylvan* 109: 49–53.
- Slavík B. 1967: Tetřívěk a tetřev na Českomoravské vysočině. *Myslivost* 1967: 67.
- Sommer J. G. (ed.) 1833–1849: *Das Königreich Böhmen*. Calve, Prag.
- Šachl J. 1962: Ptáci na Poděbradsku. III. Vzácnější druhy ptáků na Poděbradsku. *Polabí* 2 (3–4): 41–43.
- Šiman K. 1947: Křivoklátsko – kolébka české myslivosti. In: Endler M. & Kokeš O. (eds): *Křivoklátský památník 21. IX. 1947*. Péči ČSMJ – Zemského svazu Čechy, Praha: 41.
- Šimon A. 1926: Hony na panství hradištském v letech 1846–47. *Od Ještědu k Troskám* 7: 168–169.
- Šor F. 1964: Příspěvek k poznání některých druhů ptactva, vyskytujícího se na prostoru Starého Města pod Sněžníkem a Hanušovic. *Zprávy MOS* 1964: 27–29.
- Štancl L. 1947: Některá pozorování z okolí Rohovládovy Bělé. *Československý ornitholog* 14: 10.
- Švec F. (ed.) 1933: *Vlastivěda Klatovska*. Sv. 1. *Příroda*. Klatovy.
- Trpák P. 1964: Šumavská zvířena. *Ochrana přírody* 19: 78–80.
- Vepřek F. (ed.) 1906: *Chrudimsko a Nasavrcko*. Sv. 1. *Obraz přírodní*. Výbor ku popisu okresu Chrudimského a Nasavrckého, Chrudim.
- Vepřek F. (ed.) 1909: *Chrudimsko a Nasavrcko*. Sv. 2. *Poměry zemědělské a národohospodářské*. Výbor ku popisu okresu Chrudimského a Nasavrckého, Chrudim.
- Veselý V. 1965: Tetřevovití a jejich ochrana v Krkonošském národním parku. *Krkonošský národní park, Zprávy* 2 (3–4): 6–9.
- Wagner B. 1895: *Statisticko-topografický a lesnický popis hraběcích Buquoyových lesů svěřenského panství Nových Hradů*. Česká lesnická jednota, Praha.
- Wahl V. 1941: Pozorování ptactva v okolí Bělé pod Bezdězem za rok 1938 a 1939. *Sylvia* 6: 17–21.
- Wahl V. 1944: *Pražské ptactvo*. Česká grafická unie, Praha.
- Wollmann E. 1927: Tok tetřívků na Českomoravské vysočině. *Stráž myslivosti* 1927: 91.
- Záleský M. 1926: Tetřívěk (*Tetrao tetrrix* L.) a tetřevcec (*Tetrao tetrrix* × *T. urogallus*) na Jindřichohradecku. *Věda přírodní* 7: 303–304.
- Zatloukal J. 1938: Lány. *Stráž myslivosti* 16: 29–34.
- Zdobnitzky F. 1908: Beitrag zu einer Ornithologie des Brünner Umgebungs. II. Teil. *Zeitschrift des Mährischen Landesmuseums* 9: 176–276.

Hnízdní hustota ještěrba lesního (*Astur gentilis*) ve střední části okresu Náchod

Nesting density of the Eurasian Goshawk (Astur gentilis) in the central part of the Náchod district

Tomáš Diviš

Olešnice 52, CZ-549 41 Červený Kostelec; e-mail: tomas.divis@email.cz

Diviš T. 2025: Hnízdní hustota ještěrba lesního (*Astur gentilis*) ve střední části okresu Náchod. *Sylvia* 61: 17–29.

V roce 2024 byly na studovaném území o rozloze 204 km² ve střední části okresu Náchod v Královéhradeckém kraji zjištěny 4 hnízdní páry ještěrba lesního (*Astur gentilis*) s hustotou 2 páry/100 km² a nejkratší vzdáleností nejbližších hnízd 3 165–9 130 m. To je o 60 % méně než v roce 1981, kdy na stejném území bylo zjištěno 10 hnízdních párů s hustotou 5 párů/100 km² a nejmenší vzdáleností nejbližších obsazených hnízd okolo 2 000 m. Byla potvrzena habitatová preference starších jehličnatých a smíšených lesních porostů a preference umístění hnízd na domácích jehličnatých dřevinách. K hlavním příčinám zjištěné nízké hnízdní hustoty patří změny hnízdního prostředí způsobené postupným odtěžováním preferovaných lesních porostů a disturbancí ve smrkových porostech v důsledku žíru podkorním hmyzem v letech 2016–2021 a konkurenční a predanční tlak výra velkého (*Bubo bubo*), který zahnízil na sledovaném území poprvé v roce 1988 a do současnosti obsadil několik dalších lokalit. Dalšími negativními faktory jsou vysoké hnízdní ztráty a pokles potravní nabídky v agrární krajině. Ke značným výkyvům početnosti docházelo na sledovaném území i v 70. a 80. letech 20. století, kdy byl ještěrb silně pronásledován, ale pokles početnosti po roce 2000 se zdá být trvalejší.

In 2024, in the study area of 204 km² in the central part of the Náchod district, Hradec Králové region, Czech Republic, 4 nesting pairs of the Eurasian Goshawk (Astur gentilis) were detected with a density of 2 pairs/100 km² and the shortest distance between the nests being 3,165 m–9,130 m. This is 60% less than in 1981, when 10 nesting pairs were found in the same area with a density of 5 pairs/100 km² and the shortest distance between the occupied nests of around 2,000 m. The habitat preference for older coniferous and mixed forest stands and the tendency to place nests on native coniferous trees were confirmed. The main causes of the detected low nesting density include habitat changes through the gradual removal of preferred forest stands and disturbance in spruce stands due to the outbreak of bark beetles in the period 2016–2021, and the competitive and predation pressure of the Eagle Owl (Bubo bubo), which nested in the monitored area for the first time in 1988 and until currently has occupied several other locations. Other negative factors are high nest losses and a decrease in food supply in the farmland. Significant fluctuations in abundance occurred in the monitored area also in the 1970s and 1980s, when the Goshawk was heavily persecuted, but its decline since 2000 seems to be more permanent.

Keywords: Forest, population density, predators, trend

ÚVOD

Rozšíření jestřába lesního (*Astur gentilis*) je holarktického typu, Palearktidu obývá v 7 poddruzích. Chybí na Islandu a v částech nejvyššího severu Evropy a Asie (Kunz et al. 2019). Početnost je obvykle nízká, vyšší v částech severozápadní Evropy. Od 80. let 20. století se evropské rozšíření jestřába prakticky nezměnilo, až na částečný ústup ve Skandinávii, okrajové šíření v Británii a šíření, nebo naopak ústup, v některých částech Ruska. Další zjištěné změny mohou padat na vrub rozdílné metodologie. Po roce 2000 však došlo k poklesu početnosti v mnoha evropských zemích, např. v Nizozemsku, Německu, Dánsku nebo Finsku. Ve většině případů byl pokles spojen s nedostatkem potravy, intenzifikací lesnictví a zemědělství a šířením výra velkého (*Bubo bubo*). Zejména ve středních šířkách Evropy proniká jestřáb do měst (Keller et al. 2020). Středoevropské populace jsou stále až potulné do cca 50 km, někteří mladí skandinávští a pobaltští ptáci se potulují jižním směrem do 1 500 km (Cepák et al. 2008). Početnost v celé Evropě od 60. let 20. století značně vzrostla po postupném zastavení pronásledování a zotavení populací po krizi způsobené organochlorovými pesticidy (Bednarek et al. 1975, Štátný & Diviš 1990). V ČR došlo od 50. let do 80. let 20. století ke snížení početnosti o 20–50 % v souvislosti s pronásledováním, k dalšímu mírnému poklesu došlo na počátku nového milénia. Proto byl jestřáb v červeném seznamu ptáků ČR přeřazen z kategorie druhů téměř ohrožených mezi druhy zranitelné. Jeho situace u nás stále není dobrá z důvodu přetrvávajícího pronásledování a snižování nabídky hnízdních příležitostí v důsledku intenzivní těžby v lesích. Do měst neproniká, ale v příměstských lesích velkých aglomerací byl zjištěn (Štátný et al. 2021).

Hnízdní hustotě jestřába se v evropských zemích věnovalo mnoho autorů v různé době a na studijních plochách různého charakteru a velikosti. Např. jen 2–4 páry/100 km² byly zjištěny při nejhlubším poklesu početnosti na konci 60. let ve středním Nizozemsku (van Lent 2004), ale tamtéž za největšího nárůstu početnosti na přelomu 80. a 90. let až 33 párů/100 km² (Bijlsma 2016). Ve východním Vestfálsku v období 1975–1999 kolísaly hustoty od 2,4 do 7,2 páru/100 km² (Krüger & Lindström 2001), Rebollo et al. (2017) v období 2008–2011 ve španělské Galicii zjistili až 15,8 páru/100 km². V průměru 3 páry/100 km² na konci 90. let pro Skandinávii uvádí Widén (1997). Z ČR shrnuje poznatky více autorů Štátný et al. (2021). V různých oblastech, v různém období a na studijních plochách rozdílného charakteru a velikosti uvádějí 1,7–10 párů/100 km². Podrobněji se početností a biologii jestřába u nás zabývali Diviš (2003, 2017), Tomešek & Čermák (2009), Hanel et al. (2013) a Hlaváč (2023).

Cílem této práce bylo zjistit současný stav populace na území o rozloze 204 km² ve střední části okresu Náchod v Královéhradeckém kraji (obr. 1), porovnat jej se stavem před rokem 2000 a pokusit se definovat příčiny změn, resp. trendu v počtu hnízdicích párů.

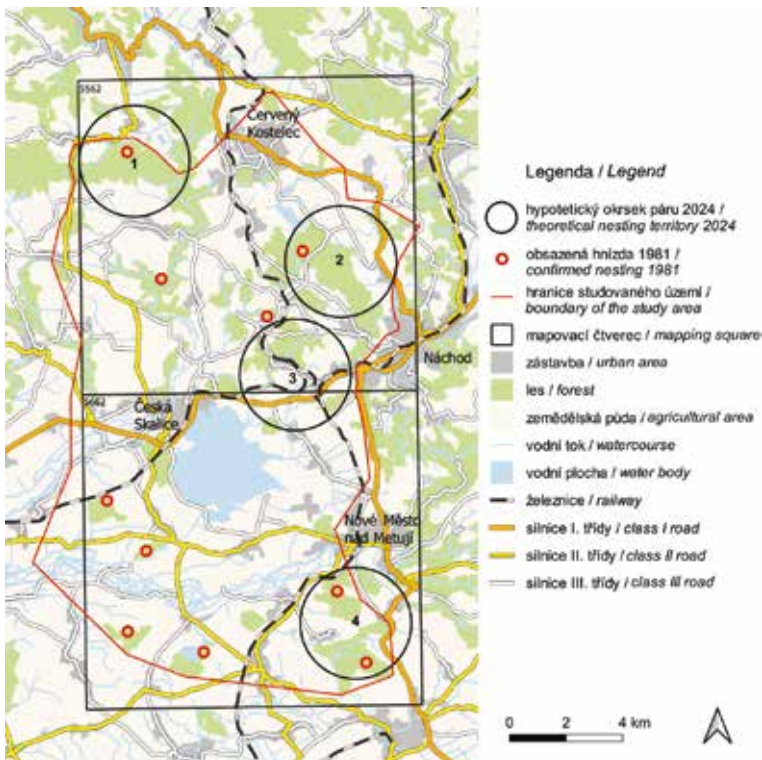
MATERIÁL A METODIKA

Materiál tvoří výsledky úplných kontrol všech lesních lokalit na studovaném území, výsledky kontrol známých hnízdišť jestřába a registrovaných velkých hnízd a výsledky vyhledávání velkých hnízd v listnatých a smíšených porostech v době vegetačního klidu a jejich následných kontrol.

V období 1969–2023 jsem na studovaném území a v jeho blízkém okolí našel

celkem 232 obsazených hnízd jestřába. Obsazoval zde přednostně jehličnaté porosty a smíšené porosty s převahou jehličnanů starší 70 let a jen ojediněle porosty s dominancí listnáčů nebo čistě listnaté (Diviš 2017, 2018). Takto nabyté zkušenosti bylo postupně možné využít při efektivním vyhledávání hnízd a osvědčily se i při vyhledávání hnízd na sledovaném území v roce 2024. Porosty vytipované na základě vlastních poznatků nebo mapových podkladů (MAPY.CZ 2024, Národní lesnický institut 2024) byly v březnu až červnu 2024 prohledány s cílem dokumentovat využití hnízd na základě pobytočných známek provázejících hnízdění jestřába, jako jsou zbytky potravy, vypelichaná pera, trus a hlasové projevy.

V důsledku gradace podkorního hmyzu došlo na některých lokalitách v nižších polohách jižní části sledovaného území k rozpadu porostů se smrkem, a to jak v monokulturách, tak i ve smíšených porostech. Z tohoto důvodu byly do sledování zahrnuty i lokality a lesní porosty, které se odlišují od preferovaných. Tyto porosty byly na základě dosavadních zkušeností klasifikovány jako málo vhodné až nevhodné, avšak byly zahrnuty pro možnost zachycení případných změn habitatové preference. Se zaměřením na detekci pobytočných známek hnízdění jestřába byly kontrolovány cíleně nebo při přesunech uvnitř lokalit. Už od poloviny ledna 2024 byly z důvodu snadné detekce starších hnízd prohledány

Obr. 1. Studované území s nálezy v roce 1981 a 2024. Z důvodu ochrany není přesné umístění hnízd 1–4 v roce 2024 určeno.

Fig. 1. Study area with findings in 1981 and 2024. For conservation reasons, the exact location of the nests 1–4 in 2024 is not shown.

všechny lokality s čistě listnatými porosty nebo porosty s větším zastoupením listnáčů, ale příležitostně i ostatní lokality. V době hnízdění byly všechny lokality opakovaně kontrolovány. Průběh hnízdění, jejich výsledek, jakož i další aspekty biologie jestřába sledovány nebyly. Práci v terénu za příznivého počasí jsem věnoval od poloviny ledna do konce června 2024 cca 300–350 hodin. Některé lokality nebo jejich části byly prohledány příležitostně během terénních akcí s primárně odlišným cílem.

Koordináty nalezených hnízd byly stanoveny pomocí navigátoru zn. Garmin, při pozorování byl používán triedr 10x50. Nálezy obsazených hnízdišť jsou v zájmu jejich ochrany před vyrušováním hnízd lidmi vyznačeny v mapě (obr. 1) jako potravní okrsky párů hypotetické velikosti a tvaru.

Studované území

Studované území o rozloze 204 km² tvoří polygon spojnic bodů umístěných na vnějších okrajích kontrolovaných lesních celků (obr. 1) ve střední části okresu Náchod v Královéhradeckém kraji (50°24'50.166"N, 16°4'33.322"E). Zahrnuje podstatné části kvadrátů 5562 a 5662 z unifikované sítě kvadrátů pro mapování všech druhů organismů (Šťastný et al. 2021), na jejichž území byla hnízdění hustota jestřába intenzivně sledována už v 70. a 80. letech 20. století (Diviš 2017). V jihovýchodní části zasahuje studované území malou částí do okresu Rychnov nad Kněžnou. Z geomorfologického hlediska se nachází v podcelku Úpsko-metujské tabule České tabule s nejvyšším bodem 490 m n. m. v kvadrátu 5562 a nejnižším bodem 260 m n. m. v údolí Metuje v kvadrátu 5662. Kvadrát 5562 s lesnatostí 25 % a podílem zemědělské půdy 64 % je charakteristický souvislejšími lesními celky a větší hustotou lidských sídel. Kvadrát 5662

s lesnatostí 10,5 %, podílem zemědělské půdy 73,5 % a velkými bloky orné půdy se nachází v řídkěji osídlené agrární krajině (ČSO 2024). Převažuje hospodářský typ lesa s vysokým podílem jehličnanů, zejména smrku ztepilého (*Picea abies*). Významné až dominantní zastoupení listnáčů se na studovaném území nachází zejména v maloplošných chráněných územích NPP Babiččino údolí, PR Dubno, PR Šestajovická stráň, PP Halín a PP Tuří rybník. Na zemědělské půdě jsou pěstovány převážně běžné obilniny mírného pásma, po roce 1990 s postupným poklesem podílu luk a víceletých píceňin a nárůstem podílu kukuřice a řepky olejky. Významnými vodními biotopy sledovaného území v kvadrátu 5662 je přehrada Rozkoš o rozloze 1 001 ha a dolní toky řek Úpy a Metuje. V kvadrátu 5562 soustava rybníků u Červeného Kostelce o rozloze 58 ha a střední tok řeky Úpy.

VÝSLEDKY

V roce 2024 byla na studovaném území 4 obsazená hnízdiště jestřába, 3 byla známá a sledovaná už v předchozích letech a 1 hnízdiště bylo nově nalezeno (obr. 2–4). Hnízdění hustota na studovaném území byla 2 páry/100 km², vzdálenosti nejbližších hnízd 3 165–9 130 m. Byla potvrzena regionální habitatová preference starších jehličnatých a smíšených lesních porostů a preference umístění hnízd na běžných jehličnanech (modřín *Larix* sp., jedle *Abies* sp.). Obsazená hnízda byla nalezena v nadmořské výšce 330–440 m n. m. ve výše položené severozápadní, severovýchodní a jihovýchodní části studovaného území s vyšší lesnatostí. Velká jihozápadní část sledovaného území v níže položené intenzivní zemědělské krajině s malými lesními celky uvnitř polí nebyla jestřábem obsazena. Samec i samice páru

Obr. 2. Porost s hnízdem na modřínu v teritoriu č.1. Foto Tomáš Diviš.

Fig. 2. A forest stand with a nest on a larch in the territory no. 1. Photo by Tomáš Diviš.

jestřába v teritoriu č. 2 (obr. 1) byli krátce před začátkem hnízdění nalezeni usmrceni, pravděpodobně výřem velkým (obr. 5, 6).

DISKUSE

Hnízdění jestřába ve střední části okresu Náchod bylo intenzivně sledováno už v 70. a 80. letech 20. století. V závislosti na době, velikosti a charakteru studované plochy a míře pronásledování se tam hnízdní hustota pohybovala, resp. kolísala v rozsahu 1,5 páru/100 km² v roce 1986 až 7 párů/100 km² v mimořádně úspěšném roce 1981. Příčiny výkyvů v početnosti po roce 1990 byly přisuzovány hlavně těžbě dřeva v jestřábem preferovaných lesních porostech (Diviš 2017, 2018). Rušení těžbou a ztráta hnízdních příležitostí se ještě zvětšilo po roce 2000, kdy byly postupně metodou holoseči těženy porosty založené po rozsáhlé disturbanci starších porostů smrku způsobené přemnožením bekyně

mnišky (*Lymantria monacha*) v letech 1917–1927. V roce 1922 napadla bekyně jen v Čechách cca 4 600 km² smrkových porostů (Simanov 2022), a podle současné věkové struktury porostů i sdělení pamětníků ve velkém rozsahu zasáhla také dnešní okres Náchod. Jako důsledek tlaku těžby a následného rozpadu porostů se smrkem po žíru lýkožroutů (*Ips* sp.), lze považovat můj nález hnízdění jestřába v letech 2018–2019 ve starším hnízdě krahujce obecného (*Accipiter nisus*) na jedné z lokalit ve studovaném území. Hnízdo bylo umístěno v cca 30 let starém porostu borovice (*Pinus* sp.) s příměsí jasanu (*Fraxinus* sp.). V roce 2017 byl na této lokalitě zjištěn výskyt jestřába nasvědčující hnízdění, ale hnízdo, pravděpodobně v důsledku probíhajících kůrovcových těžeb, nalezeno nebylo. Po roce 2019 jestřáb na této lokalitě už nehnízdil, ale opět zde zahnízdil krahujec. Negativní vliv těžby dřeva na početnost jestřába v obecně preferovaných starších lesních porostech konstatují na základě

Obr. 3. Porost s hnízdem na modřínu v teritoriu č. 3. Foto Tomáš Diviš.

Fig. 3. A forest stand with a nest on a larch in the territory no. 3. Photo by Tomáš Diviš.

studií ze Severní Ameriky a Euroasie Rodriguez et al. (2016). To potvrzují svými zjištěními např. Tomešek & Čermák (2009) na jihovýchodní Moravě, Hakkarainen et al. (2004) v západním Finsku, Penteriani et al. (1997) v centrálních Apeninách, Gryz & Krauze-Gryz (2019) ve středním Polsku, Ivanovsky (1998) v severním Bělorusku, Toyne (1997) ve Walesu nebo Crocker-Bedford (1990) v Severní Americe. Widén (1997) uvádí ze Skandinávie intenzifikaci lesního hospodářství jako hlavní příčinu poklesu početnosti o 50–60 % v období 1950–1980. Příkladem pozitivního vlivu řízeného lesnictví je vznik nové populace jestřába v lesích uměle zakládaných po 2. světové válce na nizozemských poldrech (Bijlsma 1994, Vlugt 2010).

Nejkratší vzdálenost dvou obsazených hnízd na studovaném území byla v roce 2024 v průměru 5 270 m (3 165–9 130), v úspěšných sezonách 70.–80. let 20. století to bylo obvykle cca 2–2,5 km, ve dvou případech jen cca 1 100 m a 1 200 m

(Diviš 2017). Vzdálenost mezi hnízdy se zkracuje s rostoucí hnízdní hustotou, např. v severních Čechách při hnízdní hustotě 3 páry/100 km² v průměru 5,3 km (Hanel et al. 2013), v severní Francii při hustotě 6,7 páru/100 km² v průměru 2,8 km (Penteriani et al. 2002), v jižním Polsku při hustotě 11,3 páru/100 km² průměrně 2 257 m (Bielański 2004) nebo v severovýchodním Španělsku při hustotě 6,8 páru/100 km² 750–3 000 m (Mañosa 1991).

S výjimkou jednoho hnízda na jedli byla tři hnízda na studovaném území v roce 2024 umístěna na modřínkách. Dlouhodobě bylo však v oblasti střední části okresu Náchod 52% hnízd na smrku a 32% na modřínu (n=137; Diviš 2017). To odpovídá – s výjimkou borovice, která má v porostech vyšší zastoupení než modřín, ale v dané nabídce se podle mých dosavadních zkušeností jeví jako podložka pro hnízdo méně vhodná – poměrnému zastoupení dřevin v lesních porostech regionu. V severních

Obr. 4. Porost s hnízdem na jedli v teritoriu č. 4. Foto Tomáš Diviš.

Fig. 4. A forest stand with a nest on a fir tree in the territory no. 4. Photo by Tomáš Diviš.

Čechách našli 93% hnízd na modřínkách Hanel et al. (2013). Preference výběru hnízdního stromu jsou však v ostatních zemích Evropy odlišné v závislosti na nabídce v druhové skladbě lesa. Např. ve středním Nizozemsku hnízdil jestřáb jen na borovici a buku *Fagus* sp. (van Lent 2004), v Polsku převážně na borovici (Goszczyński 2001, Bielański 2004), v severním Norsku na břízácích *Betula* sp. (Andersen 2008), v severovýchodním Řecku (Alexandrou et al. 2008) a na severovýchodě Španělska (Mañosa 1991) na borovicích a v severozápadním Španělsku na starých stromech v eukalyptových plantážích (García-Salgado et al. 2018).

Zatímco v 70. a 80. letech byla jihozápadní část studovaného území pravidelně obsazována jestřábem, přičemž v roce 1981 zde hnízdily až čtyři páry (obr. 1), naposledy jsem zde jeho hnízdění zaznamenal v roce 2018. V roce 2024 už jsem během výzkumu nezaznamenal ani jeho výskyt. Jedním z důvodů jsou změny prostředí hnízdních lokalit

v důsledku výše zmíněných holosečných těžeb a rozpadu smrčín žírem lýkožroutů po roce 2015. Domnívám se, že neméně významným faktorem, který negativně ovlivňuje početnost jestřába, je konkurenční a predační tlak výra velkého. Na úrovni jednotlivých hnízdišť, zejména v menších lesních lokalitách, představuje podle mých zkušeností tento tlak zásadní faktor. Po obsazení lokality výrem ji jestřáb, stejně jako ostatní druhy dravců a menší sovy, zpravidla opouští, případně jsou jím predovány. Hnízdní výskyt výra byl na studovaném území poprvé zaznamenán v roce 1988 a do roku 2018 byla postupně zjištěna celkem čtyři hnízdiště výra, všechna v jihozápadní části studovaného území (Diviš 2019). Všechna tato hnízdiště jsou nepravidelně mnou a P. Kafkou sledována doposud. Na stejné části studovaného území jsem v roce 2024 zjistil výskyt výra v hnízdní době ještě na dalších dvou lokalitách. V ostatních částech studovaného území nebyl hnízdní výskyt výra doposud potvrzen, ale 26. 3. 2024 byli ve vzdálenosti

Obr. 5. Kadáver samce z teritoria č. 2. Foto Tomáš Diviš.

Fig. 5. Male carcass from the territory no. 2. Photo by Tomáš Diviš.

320 m od hnízda v teritoriu č. 2 (obr. 1) nalezeny na zemi v lese kadávery obou členů páru (vybarvení ptáci +2K). Podle způsobu úpravy a stavu částečně zkonsumovaných těl, byli velmi pravděpodobně predováni výrem (obr. 5, 6). Už v roce 1991 byl v potravě výra zjištěn dospělý jestřáb na jednom z hnízdišť v jihozápadní části studovaného území a v potravě nalezené na hnízdech do roku 2018 také káně lesní (*Buteo buteo*), pušтік obecný (*Strix aluco*) a kalous ušatý (*Asio otus*; Diviš 2019). Ve velkém souboru potravy výra na hnízdech ze severních Čech uvádí Vondráček (1983) 52 dravců a sokolů (Accipitriformes et Falconiformes) a 140 sov (Strigiformes), z toho 7 exemplářů jestřába. Rozšiřování a růst početnosti výra jako jednu z příčin poklesu početnosti jestřába v Evropě zmiňují Keller et al. (2020). Predaci mláďat jestřába v hnízdech výrem ve Finsku zmiňují Byholm & Nikula (2007).

Pokles početnosti jestřába v Evropě je spojován i s nedostatkem potravy (Keller et al. 2020), např. s úbytkem

drůbeže a domácích holubů v Polsku (Gryz & Krauze-Gryz 2019), domácích holubů *Columba* sp., drozdů *Turdus* sp., krkavců *Corvus* sp., špačků *Sturnus* sp. a králíků *Oryctolagus* sp. v Nizozemsku (Bijlsma 2004) nebo tetřevů *Tetrao* sp. ve Skandinávii (Widén 1997). Úbytek ptáků a savců zemědělské krajiny zastoupených v potravě jestřába je nepřehlédnutelný a kontinuální v širší oblasti zahrnující studované území (Diviš 2021, 2024), ale samozřejmě i jinde (Reif et al. 2008, Rigal et al. 2023). Drobná lovná zvěř byla v širší oblasti studovaného území v potravě jestřába (n=211) zastoupena jen 11 %, zatímco měkkozobí, drozdi a krkavcovití 74 % (Diviš 2017). Vliv stavů drobné zvěře na početnost a hnízdní úspěšnost jestřába zde tedy nejspíš nebyl velký, ale při jejím pokračujícím úbytku jistou roli hrát může.

Za dlouhodobě hlavní příčinu kolísání, resp. poklesu početnosti jestřába v širší oblasti studovaného území se považují změny hnízdního prostředí (Diviš 2017), ale okolo poloviny 80. let měl

Obr. 6. Kadáver samice z teritoria č. 2. Foto Tomáš Diviš.

Fig. 6. Female cadaver from the territory no. 2. Photo by Tomáš Diviš.

pravděpodobně určující vliv na sledovanou populaci odstřel v nově zakládáných bažantnicích, kdy z okroužkovaných mláďat bylo každoročně hlášeno jako střeletých nebo mrtvých 20–22% (Diviš et al. 1988). Nárůst početnosti evropských populací jestřába po postupném zastavení pronásledování zmiňují ve svém shrnutí Keller et al. (2020), zhroucení populace jestřába v Polsku v polovině 20. století na základě přímého pronásledování uvádějí Gryz & Krauze-Gryz (2019) a za jednu z významných příčin poklesu početnosti v jižním Norsku v 70. letech považuje přímé pronásledování také Selås (1997). Na studovaném území v letech 2019 a 2024 a v sousedním okrese Trutnov v roce 2014 jsem zaznamenal případy narušení hnízd jestřába cizími osobami. Na kmenech hnízdních stromů byly patrné stopy po stoupacích železech, což svědčí o jejich návštěvě. Na dvou hnízdech, kde byla v době předchozích kontrol přítomna mláďata, došlo následně k jejich úplné absenci v období, kdy by se na hnízdech ještě měla nacházet. Velké

množství trusu pod hnízdy přitom nasvědčovalo tomu, že mláďata tam byla ještě nedlouho předtím. V letech 2015 a 2020 jsme ve spolupráci s Českou společností ornitologickou nechali na těchto hnízdištích obsazená hnízda monitorovat Policií České republiky v Trutnově a v Náchodě. Cizí zásah však zjištěn nebyl.

Hnízdní hustota jestřába na studovaném území 2 páry/100 km² v roce 2024 se blíží nejnižším hodnotám zjištěným ve střední části okresu Náchod v 70. a 80. letech (Diviš 2017), ale na základě empirických poznatků se současný stav při porovnání s minulostí jeví jako trvalejší. Početnost pro celý okres Náchod (852 km²) byla pro rok 1990 odhadnuta na 25–35 párů, pro rok 2016 na 15–25 párů (Diviš 2017). Srovnatelná data o hnízdním výskytu jestřába z širšího okolí studované plochy chybí, ale v letech 2023–2024 bylo hnízdění potvrzeno na třech místech cca 1–3 km za hranicemi studovaného území (P. Kafka in litt, V. Kalous in litt.). Novějších zjištění

z ČR není mnoho, ale všechny hodnoty jsou vyšší: 3 páry/100 km² na Liberecku v období 2010–2012 zjistili Hanel et al. (2013), Hlaváč (2023) uvádí na monitorovaných plochách průměrnou hustotu 0,92–4,60 evidovaného páru/100 km² v letech 2010–2022 a v jednotlivých sledovaných územích 0,2–7,5 evidovaného páru/100 km². V časově srovnatelném období je hnízdní hustota jestřába v evropských státech v závislosti na velikosti, charakteru a poloze studovaného území velmi rozdílná. Keller et al. (2020) ve svém shrnutí konstatují, že početnější je jestřáb v některých částech severozápadní Evropy, ale po roce 2000 došlo k poklesu v mnoha zemích. Ve středním Polsku poklesla hnízdní hustota po roce 2000 ze 17,1 páru na 8 párů/100 km² (Gryz & Krauze-Gryz 2019), v Malopolském vojvodství v čistě lesním prostředí poklesla z 20–29 párů/100 km² v 80. letech na 12–19 párů/100 km² v posledním desetiletí (Wiehle et al. 2020). V severním Bělorusku se hnízdní hustota jestřába snížila v důsledku těžby starých lesů, přesto v devadesátých letech byla v průměru ještě 6,5 páru/100 km² (Ivanovsky 1998). V dunách severozápadního Nizozemska zjistil v období 2000–2009 pokles početnosti až o 67% Vlugt (2010). Bijlsma (2016) konstatuje, že ve studijních oblastech Veluwe a Drenthe na severu Nizozemska se počty jestřábů zvýšily v 70. a 80. letech, ale v pozdějších desetiletích klesaly. V období 1989–1997 se v jižním Bavorsku snížila početnost o 59% (Bezzel et al. 1997), ve Vestfálsku v Německu kolísala v období 1975–1999 hnízdní hustota v rozmezí 2,4–7,2 páru/100 km² (Krüger & Lindström 2001). Na studijních plochách s velmi vysokým až sto procentním zastoupením lesa může být hnízdní hustota jestřába mnohem vyšší: až 29 párů/100 km² v severním Polsku (Wiehle et al. 2020) nebo až

33 párů/100 km² v lesích vysazených na písčitéch půdách v severním a středním Nizozemsku (Bijlsma 2004). Na studované ploše s lesnatostí jen 8,4% na severu Dánska vzrostla v období 1977–1994 hnízdní hustota jestřába z 1,28 na 2,98 páru/100 km², což při přepočtu na lesní prostředí dává hustotu 15 párů, resp. 35 párů/100 km² lesa (Nielsen & Drachmann 1999). Při hnízdní hustotě jestřába 7 párů/100 km² v roce 1981 (Diviš 2017) v jižní polovině studované plochy s lesnatostí cca 10,5% činí hustota v přepočtu na les 67 párů/100 km². Zajímavá je situace ve španělské Galicii, kde při vysokém zalidnění 507 obyvatel/1 km² (v ČR 136 ob./km²; Rojíček et al. 2020) je hnízdní hustota jestřába 15,8 páru/100 km² (Rebollo et al. 2017). Přepočítávané hodnoty je ovšem nutné interpretovat s opatrností.

PODĚKOVÁNÍ

Šéfredaktorovi časopisu Janu Huškovi a recenzentům Janu Hanelovi a Martinu Tomeškovi děkuji za velmi přínosné připomínky k rukopisu.

SUMMARY

*The nesting density of the Eurasian Goshawk (*Astur gentilis*) in the study area fluctuated in the 1970s and 1980s due to habitat changes and intensive human persecution. The density of 2 pairs/100 km² recorded in the study area in 2024 is 60% lower than the 5 pairs/100 km² in the extremely successful year 1981 (Fig. 1). Changes in the nesting environment due to legal logging in forest stands established in the 1920s and 1930s and the disturbance of spruce stands due to the overpopulation of bark beetles after 2015, which mainly affected small forest units in the lower positions of the southern part of the study area,*

have a long-term negative effect on the number of Goshawks.

In the southwestern part of the study area, however, the first nesting of the Eagle Owl (*Bubo bubo*) was found in 1988, and four active nesting pairs appeared gradually in the following years. In 2024, the Eagle Owl was found at two other locations during the breeding season, but the occurrence of the Goshawk was not even recorded during the research. The last nesting attempt of one pair of Goshawks in this part of the study area was recorded in 2018, while four occupied nests were found there in 1981 (Fig. 1). In the other parts of the study area, nesting of the Eagle Owl has not yet been detected, but at the nest site no. 2 (Fig. 1) both members of the Goshawk pair were predated, according to the method of preparation and consumption of the bodies, very likely by the Eagle Owl (Fig. 5, 6).

In the synergy of habitat changes, competitive and predation pressure of the Eagle Owl and, to a certain extent, perhaps also the loss of food due to the continuously decreasing abundance of the small game, the current state of the nesting density of the Goshawk appears to be more permanent. The current nesting density of the Goshawk in the studied area appears to be below-average, or at most average, despite the difficult comparison with domestic and European data. The research in 2024 confirmed the long-term regional habitat preferences for the older conifer and mixed stands and the preferred tree species used for nestings (larch – 3 cases, fir – 1 case). In the period of low nesting density, the mean shortest distance between two occupied nests in 2024 was 5,270 m (3,165–9,130), in successful seasons in the 1970s–1980s, it was approx. 2–2.5 km, but even 1,100 m and 1,200 m.

LITERATURA

- Alexandrou O., Vlachos CH. & Bakaloudis D. 2008: Goshawks *Accipiter gentilis* nest-tree and stand preferences in the Dadia-Lefkimi-Soufli forest, north-eastern Greece. *Avocetta* 32: 5–11.
- Andersen E. F. 2008: *Nest Site Selection by Northern Goshawk* *Accipiter gentilis* in Northern Coastal Birch Forests. Master's thesis, Faculty of science, Department of biology University of Tromsø.
- Bednarek W., Hausdorf W., Jörissen U., Schulte E. & Wegener H. 1975: Über die Auswirkungen der chemischen Umweltbelastung auf Greifvögel in zwei Probeflächen Westfalens. *Journal für Ornithologie* 116: 181–194.
- Bezzel E., Rust R. & Kechele W. 1997: Territory turnover, reproduction and human persecution in a population of Goshawk *Accipiter gentilis*. *Journal für Ornithologie* 138: 413–441.
- Bielanski W. 2004: Impact of common silvicultural treatments on nest tree accessibility for Common Buzzard *Buteo buteo* and Goshawk *Accipiter gentilis*. *Ornis Fennica* 81: 180–185.
- Bijlsma R. G. 1994: Voedselkeus van Havik *Accipiter gentilis*, Sperwer *A. nisus* en Buizerd *Buteo buteo* in de Flevopolders. *De Takkeling* 2: 22–35.
- Bijlsma R. G. 2004: Wat is het predatierisico voor Wespddieven *Pernis apivonis* in de Nederlandse bossen bij een afnemend voedselaanbod voor Haviken *Accipiter gentilis*. *De Takkeling* 12: 185–197.
- Bijlsma R. G. 2016: Postduiven *Columba livia* als prooi van Haviken *Accipiter gentilis*: veranderingen in de afgelopen eeuw. *De Takkeling* 24: 194–207.
- Byholm P. & Nikula A. 2007: Nesting failure in Finnish Northern Goshawks *Accipiter gentilis*: incidence and cause. *Ibis* 149: 597–604.
- Cepák J., Klvaňa P., Škopek J., Schröpfer L., Jelínek M., Hořák D., Formánek J. & Zárýbnický J. (eds) 2008: *Atlas migrace ptáků České republiky a Slovenska*. Aventinum, Praha.
- Crocker-Bedford D. C. 1990: Goshawk reproduction and forest management.

- Bulletin Wildlife Society (1973–2006)* 18: 262–269.
- ČSO 2024: *Faunistická databáze Avif*. https://birds.cz/avif/atlas_sq_alloc.php. citováno 17. 11. 2024.
- Diviš T. (ed.) 1988: Ztráty a početnost jestřába lesního (*Accipiter gentilis*). *Památky a příroda* 13(2): 109–112.
- Diviš T. 2003: Z biologie a ekologie jestřába lesního (*Accipiter gentilis*). *Panurus* 13: 3–32.
- Diviš T. 2017: *Ptáci Náchodska – dravci*. Východočeská pobočka ČSO, Pardubice.
- Diviš T. 2018: Zkušenosti s vyhledáváním hnízd některých druhů dravců a poznámky k jeho metodice. *Panurus* 27: 1–21.
- Diviš T. 2019: Ptáci Náchodska – hrabaví, měkkozobí, kukačky, sovy, lelkové, svištouni, srostloprstí a šplhavci. *Východočeská pobočka ČSO, Pardubice*.
- Diviš T. 2021: Moderní dějiny agrární krajiny. *Ptačí svět* 2: 21–22.
- Diviš T. 2024: Hnízdní hustota krahujce obecného (*Accipiter nisus*) ve střední části okresu Náchod. *Sylvia* 60: 21–31.
- García-Salgado G., Rebollo S., Pérez-Camacho L., Martínez-Hesterkamp S., De la Montaña E., Domingo-Muñoz R. & Fernández-Pereira J. M. 2018: Breeding habitat preferences and reproductive success of Northern Goshawk (*Accipiter gentilis*) in exotic Eucalyptus plantations in southwestern Europe. *Forest Ecology and Management* 409: 817–825.
- Gryz J. & Krauze-Gryz D. 2019: Pigeon and poultry breeders, friends or enemies of the Northern Goshawk *Accipiter gentilis*? A long-term study of a population in Central Poland. *Animals* 9: 141.
- Hakkarainen H., Mykrä S., Kurki S., Tornberg R., Jungell S. & Nikula A. 2004: Long-term change in territory occupancy pattern of Goshawks (*Accipiter gentilis*). *Ecoscience* 11: 399–403.
- Hanel J., Tomášek V., Procházka J., Menclová P., Kunca T. & Šťastný K. 2013: Hnízdní biologie jestřába lesního (*Accipiter gentilis*) na Liberecku. *Sylvia* 49: 39–47.
- Hlaváč V. 2023: Monitoring dravců a sov na vybraných lokalitách v roce 2022. Jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*). *Zpravodaj SOVDS* 20: 33–35.
- Ivanovsky V. V. 1998: Current status and breeding ecology of the Goshawk *Accipiter gentilis* in northern Belarus. *Holarctic Birds of Prey, ADENEXWWGBP, Calamonte, Spain*: 111–115.
- Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanesi P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H.-G. & Foppen R. P. B. (eds) 2020: *European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change*. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- Krüger O. & Lindström J. 2001: Habitat heterogeneity affects population growth in Goshawk *Accipiter gentilis*. *Journal of Animal Ecology* 70: 173–181.
- Kunz F., Gamauf A., Zachos F. E. & Haring E. 2019: Mitochondrial phylogenetics of the Goshawk *Accipiter [gentilis]* superspecies. *Journal of Zoological Systematics and Evolutionary Research* 57(4): 942–958.
- van Lent T. 2004: De Havik *Accipiter gentilis* op de Utrechtse Heuvelrug van 1965-70: broedresultaten, prooiresten en ruiveren. *De Takkeling* 12: 118–144.
- Mañosa S. 1991: *Biologia tròfica, ús de l'hàbitat i biologia de la reproducció de l'astor „Accipiter gentilis“ (Linneaus, 1758) a La Segarra*. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona.
- MAPY.CZ 2024: *Mapy.cz*. <https://www.mapy.cz>. citováno 17. 11. 2024
- Národní lesnický institut 2024: *ÚHÚL: Oblastní plány rozvoje lesů*. <https://geoportal.uhul.cz/mapy/MapyOprl.html>. citováno 17. 11. 2024
- Nielsen J. T. & Drachmann J. 1999: Development and productivity in a Danish Goshawk *Accipiter gentilis* population. *Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift* 93: 153–161.
- Penteriani V. & Faivre B. 1997: Breeding density and nest site selection in a Goshawk *Accipiter gentilis* population of the Central Apennines (Abruzzo, Italy). *Bird Study* 44: 136–145.
- Penteriani V., Mathiaut M. & Boisson G. 2002: Immediate species responses to catastrophic natural disturbances: windthrow effects on density, productivity, nesting stand choice, and fidelity in Northern

- Goshawks (*Accipiter gentilis*). *The Auk* 119: 1132–1137.
- Rebollo S., García-Salgado G., Pérez-Camacho L., Martínez-Hesterkamp S., Navarro A. & Fernández-Pereira J. M. 2017: Prey preferences and recent changes in diet of a breeding population of the Northern Goshawk *Accipiter gentilis* in Southwestern Europe. *Bird Study* 64: 464–475.
- Reif J., Voříšek P., Šťastný K., Bejček V. & Petr J. 2008: Agricultural intensification and farmland birds: new insights from a central European country. *Ibis* 150: 596–605.
- Rigal S., Dakos V., Alonso H., Auniš A., Benkó Z., Brotons L., Chodkiewicz T., Chylarecki P., de Carli E., Del Moral J. C., Domşa C., Escandell V., Fontaine B., Foppen R., Gregory R., Harris S., Herrando S., Husby M., Ieronymidou C., Jiguet F., Kennedy J., Klvaňová A., Kmecl P., Kuczyński L., Kurlavičius P., Kålås J. A., Lehtikoinen A., Lindström Å., Lorrillière R., Moshøj C., Nellis R., Noble D., Eskildsen D. P., Paquet J.-Y., Péliissié M., Pladevall C., Portolou D., Reif J., Schmid H., Seaman B., Szabo Z. D., Szép T., Florenzano G. T., Teufelbauer N., Trautmann S., van Turnhout C., Vermouzek Z., Vikstrøm T., Voříšek P., Weiserbs A. & Devictor V. 2023: Farmland practices are driving bird population decline across Europe. *Proceedings of the National Academy of Sciences* 120(21): e2216573120.
- Rodriguez S. A., Kennedy P. L. & Parker T. H. 2016: Timber harvest and tree size near nests explains variation in nest site occupancy but not productivity in Northern Goshawks (*Accipiter gentilis*). *Forest Ecology and Management* 374: 220–229.
- Rojíček M. (ed.) 2020: *Statistická ročenka 2019*. Český statistický úřad, Praha.
- Selås V. 1997: Influence of prey availability on re-establishment of Goshawk *Accipiter gentilis* nesting territories. *Ornis Fennica* 74: 113–120.
- Šťastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. 2021: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017*. Aventinum, Praha.
- Tomešek M. & Čermák P. 2014: Rozšíření a biologie jestřába lesního (*Accipiter gentilis* L.) v Chřibech. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis* 57: 153–164.
- Toyne E. P. 1997: Nesting chronology of Northern Goshawks (*Accipiter gentilis*) in Wales: implications for forest management. *Forestry* 70: 121–127.
- Vlugt D. 2010: Betekenis van Postduiven *Columba livia* voor Haviken *Accipiter gentilis*, en vice versa. *De Takkeling* 18: 204–223.
- Vondráček J. 1983: Příspěvek k potravní ekologii a složení potravy výra velkého na severočeských lokalitách. *Sylvia* 22: 39–54.
- Wiehle D., Wyka J., Matysek M., Sobas P., Kusal B. & Kajtoch Ł. 2020: Rozmieszczenie i liczebność jastrzębia *Accipiter gentilis* w środkowej części województwa małopolskiego. *Ornis Polonica* 61: 47–56.
- Widén P. 1997: How, and why, is the Goshawk (*Accipiter gentilis*) affected by modern forest management in Fennoscandia? *Journal of Raptor Research* 31: 107–113.
- Simanov V. 2022: *Dějiny lesnictví. Díl 3/3*. Národní zemědělské muzeum, Praha.
- Šťastný K. & Diviš T. 1990: Rezidua chlorovaných pesticidů a polychlorovaných bifenylů ve vejcích dravců a sov. In: *Sborník referátů ze semináře Vliv chemizace zemědělství na stabilitu ekosystémů*. ÚV ČSOP Praha: 54–66.

Došlo 17. listopadu 2024, přijato
20. dubna 2025.

Received 17 November 2024, accepted
20 April 2025.

Zapojte se do probíhajících programů občanské vědy!

Faunistická databáze ČSO – Avif (birds.cz)

Faunistická databáze slouží ke sdílení a uchovávání záznamů o pozorování všech druhů ptáků na území České republiky a sběru kompletních seznamů pozorovaných druhů (tj. včetně běžných druhů).

Liniové sčítání druhů – LSD (lsd.birds.cz)

Liniové sčítání druhů (LSD) je dlouhodobý monitorovací program. Na kilometrových liniích zaznamenáváme vždy po dobu jedné hodiny všechny jedince všech druhů ptáků pomocí zvláštní aplikace pro tablety a mobilní telefony. Cílem je sledovat změny početnosti, poskytnout údaje o vazbách ptáků na jednotlivé typy prostředí a získat informace nezbytné k ochraně našich ptáků.

Ptačí hodinka (ptacihodinka.birdlife.cz)

Cílem programu je dlouhodobě sledovat zimování ptáků a zjistit, co jejich výskyt a chování ovlivňuje. Široká veřejnost se může zapojit do jednoduchého výzkumu – zimního sčítání ptáků na krmítkách. Sedmý ročník sčítání proběhne 10.–12. ledna 2025.

Čapí hnízda (cap.birdlife.cz)

Od roku 2014 zapojuje ČSO do sčítání a mapování čapích hnízd širokou veřejnost po celém Česku. Sledování čápů je nenáročná a prospěšná aktivita, vhodná i pro rodiny s dětmi.

Ptačí choroby (birdlife.cz/choroby)

Sledování rozšíření chorob je důležité pro ochranu ptáků i pro pochopení jejich významu. K hlášení nemocných ptáků pozorovaných na krmítku použijte formulář na webu birdlife.cz/choroby.

Mapování hnízd čejky chocholaté na zemědělské půdě (cejka.birds.cz)

Údaje o nalezených hnízdech umožňují zařazení hnízdních lokalit do zemědělských dotačních schémat, díky nimž mohou zemědělci umožnit vyhníždění, aniž by je to omezovalo v jejich činnosti.

Hnízdiště rorýsů, kavek, jiříček (rorysi.cz)

Stavebníci i odpovědné úřady mohou díky registrovaným hnízďům zohlednit realizaci stavebních prací, hnízdiště zachovat nebo v nejhorším případě instalovat náhradní budky.

Mezinárodní zimní sčítání vodních ptáků (www.waterbirdmonitoring.cz)

Mezinárodní sčítání vodních ptáků (International Waterbird Census – IWC) probíhá nepřetržitě od ledna 1966, čímž představuje unikátní časovou řadu nejen v České republice, ale i v celé Evropě.

Zimní sčítání vodních ptáků ve středních a východních Čechách (scitanistc.webnode.cz)

Zimní sčítání vodních ptáků probíhá v současném rozsahu ve středních a východních Čechách od zimy 2003/2004. Sčítání je prováděno jednou měsíčně v období od října do března.

Věnováno památce Jiřího Flouska

Ostříž lesní (*Falco subbuteo*) ve východní části Krkonoš

Eurasian Hobby (Falco subbuteo) in the eastern part of the Krkonoše Mts.

Tomáš Diviš

Olešnice 52, CZ-549 41 Červený Kostelec; e-mail: tomas.divis@email.cz

Diviš T. 2025: Ostříž lesní (*Falco subbuteo*) ve východní části Krkonoš. *Sylvia* 61: 31–40.

V letech 1989–2025 byla ve východní části Krkonošského národního parku sledována tři hnízdiště ostříže lesního (*Falco subbuteo*). Kontroly lokalit byly prováděny v době krmení mláďat v hnízdě v poslední dekádě července až první dekádě srpna, vždy jen o jednom prodlouženém víkendů (pátek až pondělí). Do roku 2010 zde bylo nalezeno 23 obsazených hnízd, 9 pravděpodobných hnízdění a jedno možné hnízdění; 12 nálezů v katastru Pece pod Sněžkou, 10 v katastru Černého Dolu a 11 v Malé Úpě. Na 18 hnízdech bylo 45 mláďat, průměrně 2,5 mláďete. Po roce 2000 byla všechna hnízdiště v důsledku nedostatku potravy postupně opuštěna, s posledním zjištěným hnízděním v Černém Dole v roce 2005, v Peci pod Sněžkou 2007 a v Malé Úpě 2010. V dalších letech nebyl ostříž na sledovaných lokalitách zjištěn. Určujícím zdrojem potravy pro mláďata byla jiříčka obecná (*Delichon urbicum*), její početné kolonie na rekreačních stavbách však byly po roce 2000 záměrně likvidovány.

In the years 1989–2025, three nest sites of the Eurasian Hobby (Falco subbuteo) were monitored in the eastern part of the Krkonoše National Park and its buffer zone. Inspections of the sites were carried out during the feeding time of the young at the nest in the last ten-day period of July till the first ten-day period of August, always during one long weekend (Friday to Monday). Between 1989–2010, 23 occupied nests, 9 probable nesting events and one possible nesting event were recorded there; of them 12 findings in the cadastre of Pec pod Sněžkou, 10 in the cadastre of Černý Důl, and 11 in Malá Úpa. There were altogether 45 young at 18 nests, on average 2.5 young per nest. After the year 2000, all nest sites were gradually abandoned due to the lack of food, with the last nesting events found at Černý Důl in 2005, at Pec pod Sněžkou in 2007 and at Malá Úpa in 2010. In the following years, the Hobby was not found at the monitored localities any more. The essential source of food for the young was the Common House Martin (Delichon urbicum), but its numerous colonies on weekend houses were deliberately eliminated after 2000.

Keywords: Mountains, negative human influence, nesting, population decline

ÚVOD

Ostříž lesní (*Falco subbuteo*) obývá Palearktidu od severního Maroka po jihovýchodní Čínu a od severního Finska

po Magadanskou oblast a Kamčatku, ale vyhýbá se pouštním a suchým bezlesým oblastem. V Evropě žije 92 000–147 000 párů, téměř polovina z nich v Rusku, okolo 5 až 7% v Rumunsku, Francii,

Turecku a Německu. Interpretaci odhadů početnosti stěžuje problematický výzkum z důvodu pozdního hnízdění a nízké hustoty (Keller et al. 2020). Ostráž zpravidla hnízdí v nížinných otevřených zemědělských krajinách se vzrostlými stromy a fragmentovanými lesními porosty, koncentrovaně v blízkosti velkých mokřadů bohatých na oblíbenou kořist bezobratlých (Fuller et al. 1985, Parr 1985, Rozemeijer & de Schipper 2002). Jedinci nominální subspecie jsou v celém areálu tažní a zimují v Africe na jih od Keni (Cepák et al. 2008). V ČR hnízdí ostráž pravidelně, ale řídko až vzácně, početněji v její východní polovině. V historii hnízdního mapování ptáků byl zaznamenán mírně vzestupný trend početnosti s odhady 100–300 párů pro období 1973–1977, 200–300 párů pro období 2001–2003 a 250–350 párů v období 2014–2017 (Šťastný et al. 2021). V ostatních zemích Evropy byl mírně pozitivní trend zaznamenán v Dánsku, nárůst v některých dalších zemích však může být způsoben vyšší aktivitou sledování (Keller et al. 2020). Ostráž se přizpůsobil hnízdění v lesních plantážích s krátkou obnovou i hnízdění na stožárech vysokého napětí (Sergio & Bogliani 2000, Lipták 2007, Hardey et al. 2009, Bijlsma 2023). Ohrožuje ho však intenzifikace zemědělství, která způsobuje úbytek stromů, kontaminace pesticidy, úbytek nejčastěji lovených druhů ptáků a velkého hmyzu a závislost na změnách početnosti krkavcovitých (Corvidae), jejichž hnízda obsazuje (Rozemeijer & de Schipper 2002, Wiesmüller et al. 2002, Diviš 2017, Sevink 2023, Bogliani et al. 2024).

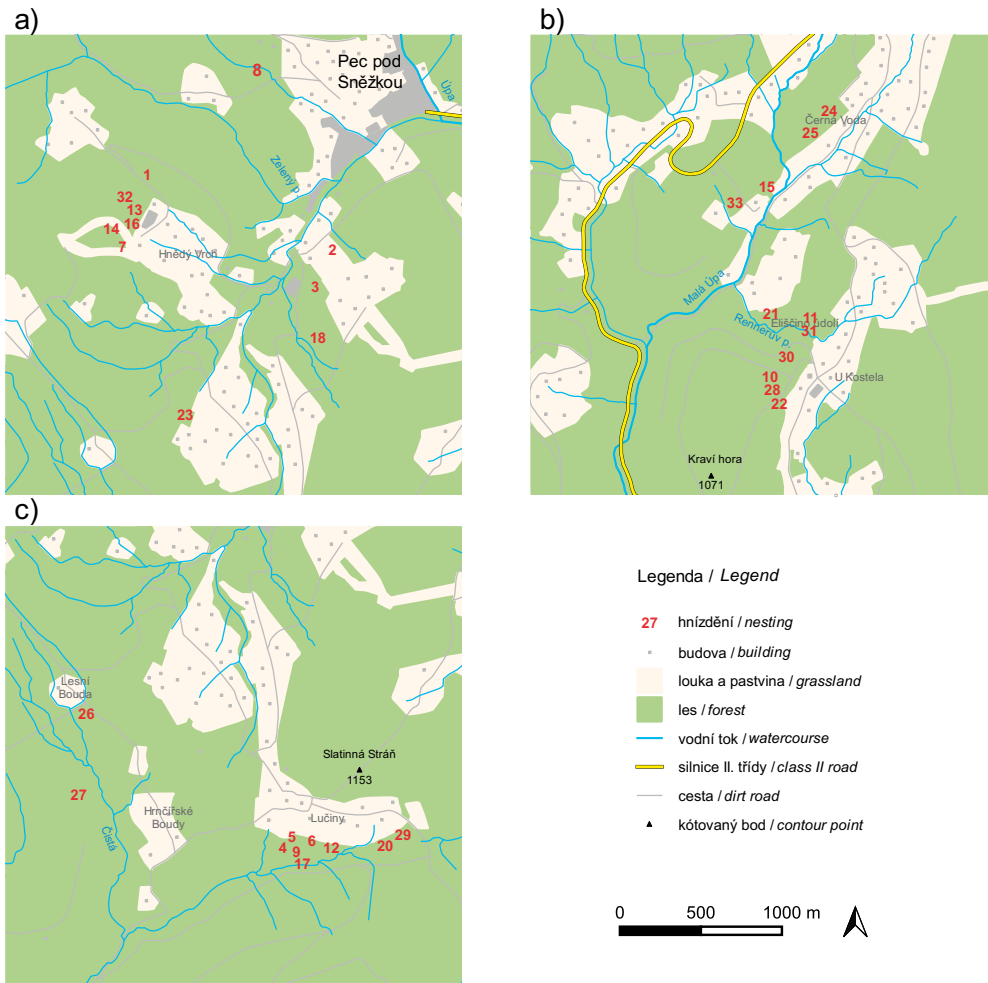
Cílem této studie je shrnout 36 let historie hnízdění ostráže lesního v katastru tří obcí ve východní části Krkonoš a pokusit se nastínit příčiny zániku jeho hnízdišť.

MATERIÁL A METODIKA

Sledované území

Sledovaným územím byly lokality Velká Pláň, Malá Pláň, Straň, Hnědý Vrch, Javor a Zahrádky v Peci pod Sněžkou a jejich okolí, Lučiny, Hrnčířské Boudy, Lesní bouda a Liščí Louka v katastru Černého Dolu a jejich okolí a Krakonošovo údolí, Eliščino údolí a Mokré Jámy v Dolní Malé Úpě a Horní Malé Úpě a jejich okolí. Hlavními prvky prostředí sledovaného území byly lesy s dominancí smrku ztepilého (*Picea abies*) různého stáří od holín po zbytky porostů v různém stadiu rozpadu, louky a zatravněné plochy sjezdovek a lyžařských vleků a stavby převážně rekreačního účelu rozmístěné na lučních enklávách soliterně, v rozptýlených skupinách nebo v souvislejší zástavbě v centru Pece pod Sněžkou a na Pomezních Boudách v Horní Malé Úpě. Nadmořská výška sledovaných území byla cca 800–1 200 m n. m.

Materiál tvoří nálezy obsazených hnízd, pravděpodobných hnízdění a předpokládaného hnízdění v období 1989–2025 na lokalitách Černý Důl a Pec pod Sněžkou a v období 1995–2025 na lokalitě Malá Úpa. Hnízdní výskyt na žádné z těchto lokalit nebyl zjištěn v letech 2006, 2008–2009 a 2011–2025. Po roce 2010 bylo po opakované absenci druhu na sledovaných lokalitách pozorování přerušeno v letech 2014–2018, 2020–2021 a 2023. Na začátku monitoringu hnízdění ostráže stály náhodné nálezy obsazených hnízd během druhově nezacíleného pozorování ptáků v Krkonoších; v katastru obce Pec pod Sněžkou (obr. 1a) v roce 1989 a v katastru obce Malá Úpa (obr. 1b) v roce 1995. Obě hnízdiště jsem v následujících letech pravidelně sledoval. Od roku 1990 jsem v širším okolí Pece pod Sněžkou a v severní části katastru Černý Důl cíleně kontroloval vhodné lokality a v roce

Obr. 1. Nálezy hnízd ostříže lesního (*Falco subbuteo*) na lokalitě a) Pec pod Sněžkou, b) Dolní a Horní Malá Úpa a c) Černý Důl. Detaily hnízd jsou uvedeny v tab. 1.

Fig. 1. Findings of nests of the Eurasian Hobby (*Falco subbuteo*) at a) Pec pod Sněžkou, b) Dolní and Horní Malá Úpa, and c) Černý Důl. Details on the nests are provided in Table 1.

1994 jsem našel (obr. 2) a v následujících letech pravidelně sledoval hnízdiště dalšího páru v katastru obce Černý Důl (obr. 1c). Hnízdiště byla vyhledávána a hnízda kontrolována jen jednou ročně v poslední dekádě července až v první dekádě srpna. V roce 2019 jen jeden den v Peci Pod Sněžkou a jeden den v Malé Úpě a v roce 2022 jen jeden den na všech lokalitách. Umístění hnízdišť a hnízd bylo zjišťováno na základě chování rodičů při

předávkách potravy a její donášky do hnízda a reakcí rodičů na přítomnost potenciálního predátora.

Opakované chování páru odpovídající přítomnosti hnízda s mláděty bez nálezu tohoto hnízda bylo klasifikováno jako pravděpodobné hnízdění. Opakované přelety ptáků na lokalitě s nezjištěnou vazbou na místo hnízdění bylo zaznamenáno jako hnízdění předpokládané. Díky nápadnému chování rodičů u hnízd

s mláďaty byla zachycena všechna hnízdění, která byla aktivní v době kontrol. Avšak možná hnízdění opuštěná páry po časném hnízdním neúspěchu před datem kontroly lokalit, zachycena být nemohla. Poznatky o hnízdění ostrůže na sledovaném území ve sledovaném období proto nelze považovat za zcela kompletní.

Všechna hnízda s mláďaty byla kontrolována a mláďata byla označena aluminiovými kroužky Národního muzea Praha. Koordináty nálezů byly zaměřeny na mapách (MAPY.CZ 2025) dodatečně na základě písemného popisu umístění nálezů, u obsazených hnízd s odchylkou do cca 100 m, u pravděpodobných hnízdění s odchylkou do cca 200 m. Do map (obr. 1) jsou nálezy zařazeny pod číslem v tabulce (tab. 1). Ke sledování ptáků na vytipovaných hnízdištích z míst s dobrým výhledem byl používán triedr 10×50, pro dokumentaci hnízd fotoaparát PENTACON six TL a Canon EOS 500N.

VÝSLEDKY A DISKUSE

V letech 1989 až 2010 bylo nalezeno 23 hnízd s mláďaty nebo jejich poby-

tovými známkami po predaci a 9 pravděpodobných hnízdění, z toho 11 nálezů v katastru Pece pod Sněžkou, 10 v katastru Černého Dolu, 7 v katastru Dolní Malé Úpy a 4 v katastru Horní Malé Úpy (tab. 1, obr. 1), a jedno předpokládané hnízdění na neurčeném místě Malé Úpy (tab. 1). V letech 1989–1993 byl nalezen jeden pár buď jen v Peci pod Sněžkou nebo jen v Černém Dole, v letech 1994–1998 hnízdil pár na obou těchto lokalitách (s výpadkem v roce 1997 v Černém Dole), ale v dalších letech pak znovu jen jeden pár na jedné z těchto lokalit nebo na žádné (2002, 2006). Poslední záznam je v Černém Dole v roce 2005 a v Peci pod Sněžkou naposled v roce 2007. V Dolní nebo Horní Malé Úpě byl jeden pár v letech 1995–2010 s výpadky v letech 1998, 2006 a 2008–2009 (26. 7. 2009 jsem 1 ex. pozoroval u Pomeznic Bud za přeletu na polskou stranu). Po roce 2007, resp. 2010 jsem na žádné ze sledovaných lokalit ostrůže už ani nepozoroval. Během mnoha hodin pobytu v terénu v oblasti Rýchor (kv. 5361, 5461) při hnízdním mapování ptáků Krkonoš v letech 2012–2014 jsem ostrůže také nezjistil, a při monitoringu lejska malého

Obr. 2. Černý Důl 23. 7. 1994, nález č. 6. Foto Tomáš Diviš.

Fig. 2. Černý Důl, 23 August 1994, finding No. 6. Photo by Tomáš Diviš.

Tab. 1. Nálezky obsazených hnízd, pravděpodobných hnízdění a předpokládaného hnízdění ostříže lesního.

Table 1. Findings of occupied nests, probable nesting events and presumed nesting events of the Eurasian Hobby.

lokality / <i>locality</i>	souřadnice / <i>coordinates</i>	rok / <i>year</i>	počet mláďat / <i>number of nestlings</i>	poznámka / <i>note</i>
1. Pec pod Sněžkou	N 50°41.53367', E 15°42.83987'	1989	3	
2. Pec pod Sněžkou	N 50°41.26942', E 15°43.83378'	1990	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
3. Pec pod Sněžkou	N 50°41.15685', E 15°43.76685'	1991	3	
4. Černý Důl	N 50°40.09012', E 15°43.77972'	1992	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
5. Černý Důl	N 50°40.11297', E 15°43.82092'	1993	2	
6. Černý Důl	N 50°40.10073', E 15°43.88787'	1994	2	
7. Pec pod Sněžkou	N 50°41.29958', E 15°42.72528'	1994	3	
8. Pec pod Sněžkou	N 50°41.86233', E 15°43.44883'	1995	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
9. Černý Důl	N 50°40.05748', E 15°43.84280'	1995	3	
10. Dolní Malá Úpa	N 50°43.44232', E 15°48.61413'	1995	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
11. Dolní Malá Úpa	N 50°43.62488', E 15°48.77892'	1996	2	
12. Černý Důl	N 50°40.08930', E 15°44.00632'	1996	3	
13. Pec pod Sněžkou	N 50°41.39828', E 15°42.80125'	1996	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
14. Pec pod Sněžkou	N 50°41.33140', E 15°42.69567'	1997	1	
15. Horní Malá Úpa	N 50°44.06412', E 15°48.58967'	1997	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
16. Pec pod Sněžkou	N 50°41.34282', E 15°42.77550'	1998	3	
17. Černý Důl	N 50°40.03218', E 15°43.87113'	1998	1	
18. Pec pod Sněžkou	N 50°40.95455', E 15°43.72435'	1999	3	
19. Dolní Malá Úpa		1999		předpokládané hnízdě- ní / <i>presumed nesting</i>
20. Černý Důl	N 50°40.10195', E 15°44.20972'	2000	0	predace / <i>predation</i>
21. Dolní Malá Úpa	N 50°43.65910', E 15°48.67593'	2000	2	

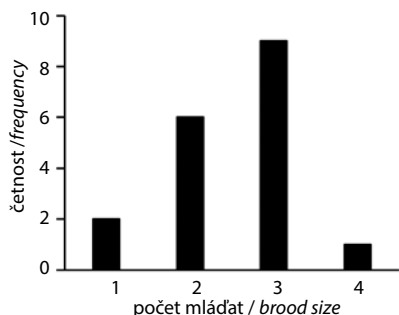
lokality / <i>locality</i>	souřadnice / <i>coordinates</i>	rok / <i>year</i>	počet mláďat / <i>number of nestlings</i>	poznámka / <i>note</i>
22. Dolní Malá Úpa	N 50°43.33637', E 15°48.64245'	2001	(1)	skutečný počet mláďat nezjištěn / <i>number of nestlings not verified</i>
23. Pec pod Sněžkou	N 50°40.74000', E 15°43.03943'	2001	2	
24. Horní Malá Úpa	N 50°44.30938', E 15°48.92312'	2002	3	
25. Horní Malá Úpa	N 50°44.24745', E 15°48.83300'	2003	3	
26. Černý Důl	N 50°40.54255', E 15°42.67507'	2003	3	
27. Černý Důl	N 50°40.27943', E 15°42.65963'	2004	0	predace / <i>predation</i>
28. Dolní Malá Úpa	N 50°43.41135', E 15°48.62185'	2004	2	
29. Černý Důl	N 50°40.12522', E 15°44.25478'	2005	0	predace / <i>predation</i>
30. Dolní Malá Úpa	N 50°43.49692', E 15°48.67463'	2005	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
31. Dolní Malá Úpa	N 50°43.62487', E 15°48.73385'	2007	4	
32. Pec pod Sněžkou	N 50°41.43580', E 15°42.76262'	2007	?	pravděpodobné hníz- dění / <i>probable nesting</i>
33. Horní Malá Úpa	N 50°44.02663', E 15°48.41200'	2010	?	pravděpodobné hnízdění / <i>probable nesting</i>

(*Ficedula parva*) v letech 2013, 2016, 2019 a 2022 na více místech celé české části Krkonoš jsem pozoroval pouze 1 ex. za přeletu 28. 6. 2019 u Hrabačova. Shodně se početnost ostříže změnila na celém území Krkonošského národního parku. Na základě výsledků mapování hnízdního rozšíření ptáků v letech 2012–2014 byl označen za rychle mizející druh s odhadem početnosti na méně než polovinu stavu před 20 lety (Flousek et al. 2015).

Všechna hnízda v Krkonoších byla umístěna na smrcích v prázdných hnízdech vrány šedé (*Corvus cornix*), v nadmořských výškách 850–1 120 m n. m.

Velkou závislost evropských populací ostříže na nabídce hnízd krkavcovitých zmiňují Keller et al. (2020), hnízda vrány preferuje ostříž také v jižní Aglii (Parr 1985). V okrese Náchod bylo jednou obsazeno hnízdo krkavce velkého (*Corvus corax*; Diviš 2017). V severovýchodním Polsku bylo 89% hnízd ve starých hnízdech havrana polního (*Corvus frugilegus*; Zawadzka & Zawadzki 2001). Na východním Slovensku hnízdil nejčastěji na stožárech vysokého napětí, méně na stromech včetně listnáčů. Dárce hnízd tam byla také nejčastěji vrána, ale často krkavec, několikrát straka obecná (*Pica pica*), po jednom hnízdě i orel královský

(*Aquila heliaca*) a káně lesní (*Buteo buteo*) a 11× obsadil ostříž umělou podložku (Lipták 2007). Vzájemná vzdálenost obsazených hnízd v Peci pod Sněžkou a v Černém Dole v letech 1994–1996 a 1998 byla 2 650–3 300 m, v průměru 2 875 m. Na 18 úspěšných hnízdech bylo prokázáno celkem 45 mláďat (obr. 3), průměrně 2,5 mláděte, v ČR 2,33 mláděte (Hudec & Šťastný 2005), na východním

Obr. 3. Počet mláďat ostříže lesního v hnízdech ($n=18$) na sledovaném území v letech 1989–2010.

Fig. 3. Number of young at the Eurasian Hobby nests ($n=18$) in the monitored area in the years 1989–2010.

Slovensku 2,35 mláděte (Lipták 2007). U jednoho hnízda bylo zjištěno jedno už polovzletné mládě, skutečný počet mláďat však mohl být vyšší.

Určujícím zdrojem potravy pro výživu mláďat byla velmi početně hnízdící jiřička obecná (*Delichon urbicum*). Kolonie s řádově stovkami hnízd se nacházely v Peci pod Sněžkou, největší na hotelích Horizont a Energetik, menší na mnoha dalších budovách v centru obce i boudách na lučních enklávách. V Malé Úpě v počtu nižších stovek párů na Pomezních Boudách a v okolí. Krmení mláďat jiřičkami bylo potvrzeno pozorováním ptáků lovcích v okolí kolonií, při krmení mláďat v hnízdě (obr. 4) a nálezem péroových zbytků v hnízdě. Probst et al. (2011) studovali loveckou strategii ostříže na několika evropských koloniích

břehule říční (*Riparia riparia*), 2/3 ptačí kořisti v severním Durynsku tvořili vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*), jiřička obecná, skřivan polní (*Alauda arvensis*) a vrabec polní (*Passer montanus*; Grim & Unger 2019). Parr (1985) zjistil, že v jižní Anglii se při krmení mláďat ostříž specializoval na vlaštovku obecnou, jiřičku obecnou a rorýse obecného (*Apus apus*), v provincii Drenthe v Nizozemsku zjistil van Manen (1995) v hnízdě ostříže několik netopýřích křídel a van der Poel (2011) pozoroval ve středním Nizozemsku ostříže, který za letu odebral hraboše (*Microtus* sp.) mládě poštolce obecné (*Falco tinnunculus*).

Jeden z páru ostříže (pohlaví nebylo rozlišováno) byl trvale přítomen v blízkosti hnízda s mláďaty. Seděl na nejvyšším místě některého smrku, sledoval hnízdo nebo vyháněl potenciální predátory (nejčastěji káni lesní nebo krkavce velkého). Dost často lovil nad hnízdištěm hmyz a ve vzduchu úlovek konzumoval. Podle nápadné velikosti odpadajících křídel se jednalo o motýly (Lepidoptera; Diviš 1998), např. babočku bodlákovou (*Vanessa cardui*) nebo běláška zelného (*Pieris brassicae*) na jaře a v létě migrující i přes hřebeny hor (Beneš et al. 2002). V Evropě se ostříž obvykle vyskytuje v nížinných oblastech, koncentrovaně u velkých mokřadů, kde loví vážky (Odonata; Keller et al. 2020). O zastoupení velkého létajícího hmyzu v potravě dospělců a mláďat po vyvedení se zmiňují také Parr (1985), Zawadzka & Zawadzki (2001), Bijlsma & Beunder (2007) nebo Grimm & Unger (2019). Dne 18. 5. 1989 jsem na lokalitě Vrchdetva v CHKO Poľana na Slovensku pozoroval několik ostřížů při lovu chroustů (*Melolontha* sp.) nízko v keřích nebo v trávě. Van Diermen (2000) pozoroval v Nizozemsku ostříže při lovu drobných brouků *Phyllopertha horticola* po západu slunce až do setmění.

Obr. 4. Pec pod Sněžkou 4. 8. 1989, nález č. 1. Foto Tomáš Diviš.

Fig. 4. Pec pod Sněžkou, 4 August 1989, finding No. 1. Photo by Tomáš Diviš.

Hlavní příčinou opouštění hnízdišť na sledovaném území byla záměrná nezákonná likvidace hromadných hnízdišť jiříčky obecné na rekreačních budovách po roce 2000. Hnízda jiříčky jsou otloukána a jejich založení je bráněno různými zradidly a mechanickými zábranami (Diviš 2007, Flousek et al. 2015). V sousedním okrese Náchod došlo k růstu početnosti ostrříže z odhadu 2–4 páry v roce 1990 na 8–10 párů a hustotě 1–1,2 páru/100 km² v roce 2016 (Diviš 2017), ale v posledních letech jsem zaznamenal zřetelný ústup z tradičních hnízdišť i tam. Výsledky posledních mapování hnízdního rozšíření ptáků v ČR a v Evropě tento trend nepotvrzují nebo možná ještě nezachycují (Keller

et al. 2020, Šťastný et al. 2021). V ČR se hnízdní hustota pohybovala v rozmezí 1–3 párů/100 km², výjimečně až na odhad 5 párů/100 km² (Šťastný et al. 2021). V Evropě byla zřídka vyšší než 5 párů/100 km² (Keller et al. 2020), např. 5,6 páru/100 km² v severovýchodním Polsku (Zawadzka & Zawadzki 2001) nebo 4–7 párů/100 km² v Košické kotlině na Slovensku (Lipták 2007).

PODĚKOVÁNÍ

Šéfredaktorovi časopisu *Sylvia* Janu Huškovi a recenzentům Václavu Beranovi, Janu Maternovi a Karolině Mikšlové děkuji za velmi přínosné připomínky k rukopisu.

LITERATURA

- Beneš J., Konvička M., Dvořák J., Fric Z., Havelda Z., Pavlíčko A., Vrabec V. & Weidenhoffer Z. (eds) 2002: *Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana I, II. Butterflies of the Czech Republic: Distribution and conservation I, II*. SOM, Praha.
- Bijlsma R. G. & Beunder C. 2007: Nazomerse Boomvalken *Falco subbuteo* en libellen Odonata. *De Takkeling* 15(3): 222–232.
- Bijlsma R. G. 2023: Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2022. *De Takkeling* 31: 5–49.
- Bogliani G., Barbieri F. & Tiso E. 1994: Nest-site selection by the Hobby (*Falco subbuteo*) in poplar plantations in northern Italy. *Journal of Raptor Research* 28: 13–18.
- Cepák J., Klvaňa P., Škopek J., Schröpfer L., Jelínek M., Hořák D., Formánek J. & Zárýbnický J. (eds) 2008: *Atlas migrace ptáků České republiky a Slovenska*. Aventinum, Praha.
- van Diermen J. 2000: Boomvalk *Falco subbuteo* vangt rozenkevertjes *Phyllopertha horticola*? *De Takkeling* 8: 232–233.
- Diviš T. 1998: Nejrychlejší křídla. *Krkonoše* 4: 14–15.
- Diviš T. 2007: Vejdou se do Krkonoš všichni jejich obyvatelé? *Krkonoše-fizerské hory* 5: 20–21.
- Diviš T. 2017: *Ptáci Náhodska – dravci*. Východočeská pobočka ČSO, Pardubice.
- Flousek J., Gramsz B. & Telenský T. 2015: *Ptáci Krkonoš – atlas hnízdního rozšíření 2012–2014 / Ptaki Karkonoszy – atlas ptaków lęgowych 2012–2014*. Správa KRNP, Vrchlabí a Dyrekcja KPN, Jelenia Góra.
- Fuller R. J., Baker J. K., Morgan R. A., Scroggs R. & Wright, M. 1985: Breeding populations of the Hobby *Falco subbuteo* on farmland in the southern Midlands of England. *Ibis* 127: 510–516.
- Grimm H. & Unger Ch. 2019: Zur Nahrung des Baumfalken *Falco subbuteo* L. in Nordthüringen. *VERNATE* 38: 125–134.
- Hardey J., Crick H., Wernham C., Riley H., Etheridge B. & Thompson D. 2009: *Raptors: A Field Guide for Surveys and Monitoring, 2nd edn*. The Stationery Office, Edinburgh.
- Hudec K. & Štátný K. (eds) 2005: *Fauna ČR, Ptáci – Aves, Díl II/I*. Academia, Praha.
- Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H.-G. & Foppen R. P. B. (eds). 2020: *European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census*. Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- Lipták J. 2007: Nesting by Hobbies (*Falco subbuteo*) in the Košice Basin (Eastern Slovakia) from 1996 to 2005. *Slovak Raptor Journal* 1: 45–52.
- van Manen W. 1995: Vleermuizen als prooi van de Boomvalk *Falco subbuteo*. *De Takkeling* 3: 47–49.
- MAPY.CZ 2025: *Mapy.cz*. <https://www.mapy.cz>. citováno 15. 1. 2025.
- Parr S. J. 1985: The breeding ecology and diet of the Hobby *Falco subbuteo* in southern England. *Ibis* 127: 60–73.
- van der Poel P. 2011: Kleptoparasitisme door Boomvalk *Falco subbuteo*. *De Takkeling* 19: 219–220.
- Probst R., Nemeschkal H. L., McGrady M., Tucakov M. & Szép T. 2011: Aerial hunting techniques and predation success of Hobbies *Falco subbuteo* on Sand Martin *Riparia riparia* at breeding colonies. *Ardea* 99: 9–16.
- Rozemeijer G. & de Schipper N. 2002: Onderzoek naar Boomvalken *Falco subbuteo* in Zeeland in 1998–2002. *De Takkeling* 10: 256–261.
- Sergio F. & Bogliani G. 2000: Hobby nest-site selection and productivity in relation to intensive agriculture and forestry. *Journal of Wildlife Management* 64: 637–646.
- Sevink H. 2023: Broedplaatstrouw van Boomvalken *Falco subbuteo*. *De Takkeling* 31: 131–151.
- Štátný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. 2021: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017*. Aventinum, Praha.
- Wiesmüller T., Sömmer P., Volland M. & Schlatterer B. 2002: PCDDs/PCDFs, PCBs, and organochlorine pesticides in eggs of Eurasian Sparrowhawks (*Accipiter nisus*), Hobbies (*Falco subbuteo*), and Northern Goshawks (*Accipiter gentilis*) collec-

ted in the area of Berlin-Brandenburg, Germany. *Archives of Environmental Contamination and Toxicology* 42: 486-496.

Zawadzka D. & Zawadzki J. 2001: Breeding populations and diets of the Sparrowhawk *Accipiter nisus* and the Hobby *Falco*

subbuteo in the Wigry National Park (NE Poland). *Acta Ornithologica* 36: 25-31.

Došlo 15. ledna 2025, přijato 15. května 2025.

Received 15 January 2025, accepted 15 May 2025.

Stav a vývoj hnízdní populace čápa bílého (*Ciconia ciconia*) v Jihočeském kraji v letech 2014 až 2024 – od 7. do 8. mezinárodního sčítání čápů bílých

Breeding population of the White Stork (Ciconia ciconia) in the South Bohemian Region in the years 2014–2024 – from the 7th to 8th international census

Stanislav Chvapil¹ & Markéta Nyklová-Ondrová²

¹Máchova 1309, CZ-413 01 Roudnice nad Labem; e-mail: ciconia.roudnice@centrum.cz

²Baška 639, CZ-739 01 Baška; e-mail: ondrova.marketa@seznam.cz

Chvapil S. & Nyklová-Ondrová M. 2025: Stav a vývoj hnízdní populace čápa bílého (*Ciconia ciconia*) v Jihočeském kraji v letech 2014 až 2024 – od 7. do 8. mezinárodního sčítání čápů bílých. *Sylvia* 61: 41–70.

V předkládaném článku sumarizujeme monitoring čápa bílého (*Ciconia ciconia*) na území Jihočeského kraje v období mezi dvěma mezinárodními sčítáními 2014–2024. Uvádíme výsledky hnízdění za posledních deset let. Počet monitorovaných hnízd se přirozeně měnil, nejvíce bylo 136 existujících hnízd (2016, 2017) a nejméně 105 hnízd (2022). Zjistili jsme, že přibývá velké množství umělých hnízdních podložek, které nebudou nikdy obsazeny. Zároveň jsme zjistili, že počet vyvedených mláďat stoupá, za období 2014–2024 čápi každý rok vyvedli v kraji asi o 6 mláďat víc než rok předchozí. Populace na území Jihočeského kraje je celkem stabilní, v posledních letech mírně rostoucí, ale ovlivněná klimatickými podmínkami v daném roce. Za monitorované období (2014–2024) čápi vyvedli 1 875 mláďat. Během monitoringu a s tím spojeným kroužkováním jsme zaznamenali i množství zajímavostí. Pozření mláďat dospělcem (pedofagii, 2017), adopce vajec a mláďat (2015, 2017), umrznutí čápa na hnízdě (2018), zpětné hlášení o našem čápu z Tanzanie (2018), výchova mláďat jedním dospělcem (2021), pokus o mezidruhové křížení a hnízdění (2022, 2023), rušení čápem černým (*Ciconia nigra*; 2022), zranění čápů (srážky autem, nárazy do elektrického vedení, vývojové vady, upadlá noha), hnízdění dvou samic (2023). Celkově kroužkovatelé označili 1 464 mláďat na hnízdě. Změna se projevila i na podkladu, kde čápi staví svá hnízda. Výrazně ubylo stromových hnízd a hnízd na střeše.

We present the results of monitoring of the White Stork (Ciconia ciconia) in the South Bohemian Region in the period 2014–2024 – between two international censuses. Across the sampling period, the numbers fluctuated between 136 existing nests (2016, 2017) and 105 existing nests (2022). We detected an increasing number of fledglings, each year in the study period 2014–2024, the storks raised more young than the year before. The population in the South Bohemian Region is therefore stable to increasing. The storks fledged altogether 1875 young during 2014–2024. Ringing was organised each breeding season and the total of 1464 nestlings were ringed during 2014–2024. We noticed several cases of interesting behaviour in the White Stork – adoption of eggs and young (2015, 2017), freezing of an adult at the nest to

death (2018), juveniles devoured by the adult (2017) and nesting of two females (2023). The results also document changes in nest sites selection – the number of nests on trees and roofs has decreased significantly.

Keywords: *Breeding success, monitoring, nesting, population, productivity, White Stork*

ÚVOD

Čáp bílý (*Ciconia ciconia*) je druh rozšířený v Evropě, Asii a Severní Africe, hnízdí tudíž na celém území České republiky (Thomsen 2013). Jihočeský kraj je jednou z významných hnízdních oblastí čápa bílého. Vzhledem k fyzicko-geografickým podmínkám, krajinné pestrosti (rybníky, louky), druhové rozmanitosti a vhodným hnízdním podmínkám má hnízdění čápa bílého dlouhou historii (Chvapil 2015). Proto se zde tradice monitoringu začala formovat již v roce 1872, kdy Frič (1872) uvádí čápa bílého jako sporadicky hnízdící druh na Třeboňsku a Písecku. V roce 1886 hnízdilo na Třeboňsku cca 20 párů čápů bílých, na Písecku kolem roku 1890 více než 10 hnízd (Vařečka 1895).

Při prvním mezinárodním a celostátním sčítání hnízdicích párů čápa bílého v roce 1934 bylo v Československu zjištěno 118 hnízd obsazených párem a z toho 73 hnízd v jižních Čechách (Heinrich 1936). V tomto roce vyvedli čápi na území Čech 313 mláďat, průměrný počet mláďat na úspěšné hnízdo byl 2,6 mláďate a počet hnízdicích párů na 100 km² byl 0,3 (Heinrich 1936). V této době hnízdil čáp bílý v Čechách jen v Polabí, na Třeboňsku, Jindřichohradecku, Strakonicku, Písecku a v Nepomuku (Heinrich 1936).

Mezinárodní sčítací intervaly jsou desetileté (Thomsen 2013), avšak ve válečném roce 1944 se sčítání neuskutečnilo (Rejman & Štollmann 1986). Celostátní sčítání se neprovádělo ani v roce 1954 (Rejman & Štollmann 1986). Sčítání čápů bílých proběhlo částečně až v roce 1958,

v Jihočeském kraji bylo zjištěno 128 obsazených hnízd (Černý & Formánek 1959), což byl nárůst oproti roku 1934 o 43 %.

S monitoringem čápi populace je v Jihočeském kraji úzce spjata i kroužkování mláďat na hnízdě. Podle Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze se zde první kroužkování mláďat čápa bílého uskutečnilo 15. 6. 1935 v Čejkovicích (okres České Budějovice). Otto Kadlec označil ornitologickými kroužky 3 mláďata Národního muzea Praha 152 až 154 (zdroj: archiv Kroužkovací stanice N. M. Praha). Před 2. světovou válkou se čápi bílí kroužkovali velmi málo, až na výjimky jen v okrese České Budějovice (K. Matner, O. Kadlec; archiv Kroužkovací stanice N. M. Praha). V letech 1940-1945 se kroužkovali čápi kromě Českobudějovicka i na několika málo hnízdech v dalších okresech jižních Čech. V prvních letech po 2. světové válce kroužkoval a organizoval značení čápů bílých v regionu O. Kadlec a další (M. Bouchner, V. Bureš, J. Bláha, V. Tichý, P. Pavlík; zdroj: archiv Kroužkovací stanice N. M. Praha).

Od 50. let realizovali kroužkování čápů bílých W. Černý a J. Formánek (zdroj: archiv Kroužkovací stanice N. M. Praha). Na Strakonicku kroužkovali čápi v té době S. Beneda, méně K. Hrubý, J. Sýkora (zdroj: archiv Kroužkovací stanice N. M. Praha). Od 60 let (prakticky až do 20. let 21. století) kroužkoval v Jihočeském kraji nejvíce J. Formánek se svými spolupracovníky, hlavně v okresech České Budějovice a Jindřichův Hradec (zdroj: archiv Kroužkovací stanice N. M. Praha). V sedmdesátých

letech také kroužkovali na některých hnízdech P. Bürger, O. Kankrlík, v osmdesátých letech P. Theiner (zdroj: archiv Kroužkovací stanice N. M. Praha). V devadesátých letech se do kroužkování zapojují i V. Beran, P. Malčák a A. Toman.

Od roku 1971 mladé čápy kroužkuje S. Chvapil, nejdříve v okrese Strakonice později v okresech Písek, Prachatice, Tábor, částečně i Český Krumlov. Po skončení kroužkování čápů bílých skupinou J. Formánka v Jihočeském kraji ve 20 letech 21. století převzala kroužkování na celém území Jihočeského kraje, skupina S. Chvapila. Skupina od roku 2009 každoročně realizuje nejen kroužkování, ale i podrobný monitoring na celém území Jihočeského kraje. Tyto výsledky monitoringu i kroužkování jsou každoročně zpracovány formou Zpráv Skupiny pro výzkum čápů (Ciconiiformes) ČR a SR (Chvapil 2014–2024).

Vzhledem k tomu, že hnízdění čápů je úzce spjato s lidmi a jejich tradicemi (Thomsen 2013), roste i zájem o monitoring druhu. K monitoringu se využívají konvenční návštěvy hnízd, ale také monitorování pomocí on-line kamer nebo získávání dat před on-line webové rozhraní (Dolata 2006, Nyklová-Ondrová et al. 2016). Nepřetržitým monitoringem již vědci popsali využití skládek odpadu k získávání potravy, lov hmyzu pod pouličním osvětlením, kanibalismus na hnízda a podobné rarity (Jerzak et al. 2006, Ciach & Kruzsyk 2010, Chvapil 2018).

V tomto článku předkládáme výsledky hnízdění druhu na území Jihočeského kraje v letech 2014 až 2024 (zahrnutý dvě mezinárodní sčítání), u roku 2024 (recentní mezinárodní sčítání) uvádíme více detailnějších informací o hnízdění, hnízdech a srovnáváme typy hnízd. Jsou-li v daném roce pozorovány zajímavé fenomény/incidenty uvádíme je vždy pro aktuální rok.

MATERIÁL A METODIKA

Monitoring druhu vyžaduje pravidelné návštěvy hnízd před sezónou a během ní. Každý rok před přiletem čápů je nutné zrevidovat stav fyzicky existujících hnízd (odstranit náletové rostliny, provést rekonstrukce). Kontrolujeme i prázdné neobsazené hnízdní podložky (instalovány převážně místními milovníky čápů). Během hnízdní sezóny zjišťujeme fenologická data a hnízdní výsledky.

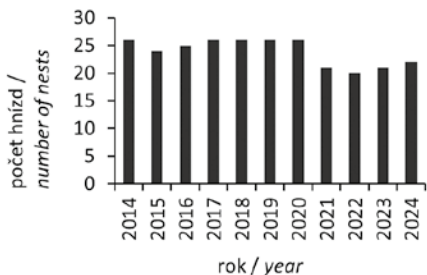
Z fenologie zaznamenáváme: jarní přilet čápů (první se zpravidla na hnízdo vrátí samec, asi do týdne samice, někdy přiletne pár společně a zcela výjimečně nejdříve samice), je-li to možné datum páření, intervaly snášení vajec, početnost snůšky a délku inkubace, později odlety juvenilních a adultních čápů z hnízdní lokality (tj. z hnízda a nejbližšího okolí).

Kromě fenologických dat kontrolujeme počet mláďat na hnízde a později (po kroužkování) zjišťujeme počet vyvedených mláďat. Během června mláďata kroužkujeme pomocí výsuvných žebříků nebo techniky hasičských sborů všech okresů Jihočeského kraje. Při této příležitosti kontrolujeme i zdravotní stav mláďat, zjistíme-li nějaký zdravotní problém, snažíme se problém vyřešit. Kontroly hnízdění probíhají několikrát za sezónu a na hnízdo je nutné se během sezóny pravidelně vracet. Po odletu adultních a juvenilních čápů bílých znovu kontrolujeme stav hnízd a hnízdních podložek a realizujeme jejich nutné opravy a úpravy. Podložek je v Jihočeském kraji neúměrné množství, v roce 2024 jich bylo v regionu celkem 131 a stále přibývají. Některá hnízda jsou dlouhodobě neobsazená a rozpadlá.

Další zajímavosti zaznamenané během monitoringu populace uvádíme vždy pro daný rok ve výsledcích. Veškeré údaje o průběhu hnízdění zadáváme do

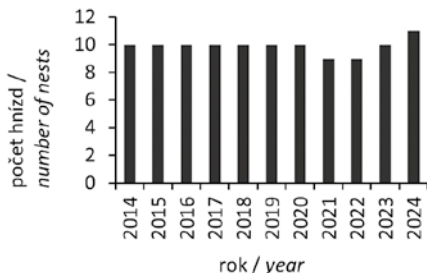
webových stránek „čapí hnízda“ České společnosti ornitologické - *projekty.birds.cz/capihnizda*. Jde o program občanské vědy ČSO podpořený MŽP

ČR. Hnízdění handicapovaného páru v Záchrané stanici živočichů (ZSŽ) Makov v Nové Vsi u Čížové není uváděno v ročních výsledcích. V tabulkách

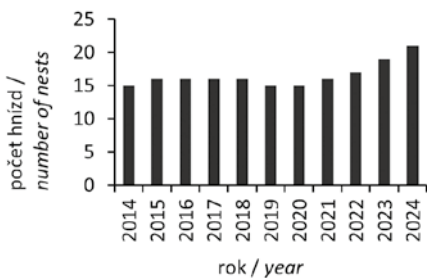
Obr. 1. Počty existujících hnízd (H) v okrese České Budějovice v letech 2014–2024.

Fig. 1. Number of existing nests (H) in the České Budějovice district during the period 2014–2024.

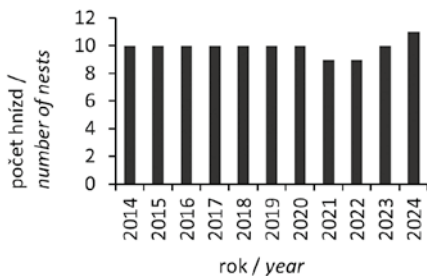
Obr. 4. Počty existujících hnízd (H) v okrese Písek v letech 2014–2024.

Fig. 4. Number of existing nests (H) in the Písek district during the period 2014–2024.

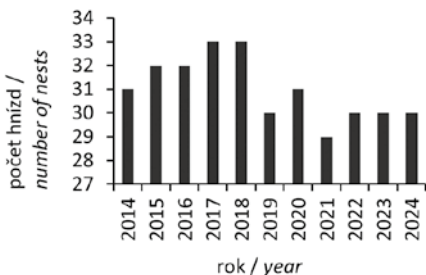
Obr. 2. Počty existujících hnízd (H) v okrese Český Krumlov v letech 2014–2024.

Fig. 2. Number of existing nests (H) in the Český Krumlov district during the period 2014–2024.

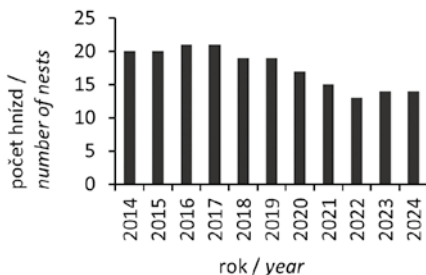
Obr. 5. Počty existujících hnízd (H) v okrese Prachatice v letech 2014–2024.

Fig. 5. Number of existing nests (H) in the Prachatice district during the period 2014–2024.

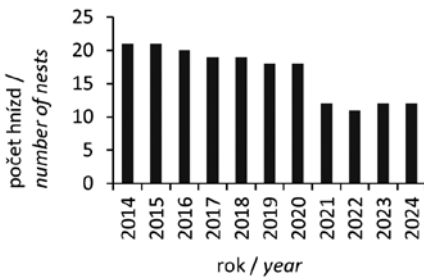
Obr. 3. Počty existujících hnízd (H) v okrese Jindřichův Hradec v letech 2014–2024.

Fig. 3. Number of existing nests (H) in the Jindřichův Hradec district during the period 2014–2024.

Obr. 6. Počty existujících hnízd (H) v okrese Strakonice v letech 2014–2024.

Fig. 6. Number of existing nests (H) in the Strakonice district during the period 2014–2024.

Obr. 7. Počty existujících hnízd (H) v okrese Tábor v letech 2014–2024.

Fig. 7. Number of existing nests (H) in the Tábor district during the period 2014–2024.

existujících hnízd je zmíněno (příloha 2). K měření nadmořské výšky, výšky hnízd a zaměření GPS jsme použili výškoměr Garmin Montana 600.

VÝSLEDKY

Rok 2014: 7. mezinárodní sčítání

V roce 2014 bylo v Jihočeském kraji celkem 135 fyzicky existujících hnízd (obr. 1–7, detailně příloha 2). Nejvíce hnízd se nacházelo v okrese Jindřichův Hradec

(31 hnízd; tab. 1). Čápi vyvedli celkem 156 mláďat (obr. 8), což je průměrně 1,90 mláděte (JZa) na hnízdo obsazené párem (příloha 3–9). Některá hnízda byla obsazena jedním čápem (HE) nebo navštívena jedním (HB1) či dvěma čápy (HB2), a část hnízd zůstala neobsazená (HO, příloha 3–9). Na území kraje se také nachází 67 prázdných neobsazených umělých hnízdních podložek. Srovnání počtu fyzicky existujících hnízd, prázdných hnízdních podložek a obsazených hnízd s vyvedenými mláďaty je zobrazen na obr. 9.

Rok 2015

V roce 2015 bylo v Jihočeském kraji celkem 135 fyzicky existujících hnízd (obr. 1–7, detailně příloha 2). Nejvíce hnízd se nacházelo opět v okrese Jindřichův Hradec (32 hnízd; tab. 2.). Čápi vyvedli za sezónu celkem 182 mláďat (obr. 8.), což je průměrně 2,09 mláděte (JZa) na hnízdo obsazené párem (příloha 3–9). Některá hnízda byla obsazena jedním čápem nebo navštívena jedním či dvěma

Tab. 1. Obsazená a úspěšná hnízda čápa bílého v roce 2014.

Table 1. Numbers of occupied and successful nests in particular districts in 2014.

okres / district	všechna existující hnízda / all nests	hnízda obsazená párem / nests occupied by a nesting pair	hnízda s vyvedenými mláďaty / nests with fledglings	hnízda obsazená párem bez mláďat / nests occupied by a pair without fledglings	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění / uncertain fate of the nesting attempt
České Budějovice	26	20	12	8	0
Český Krumlov	15	14	11	3	0
Jindřichův Hradec	31	25	17	8	0
Písek	10	9	6	3	0
Prachatice	12	3	3	0	0
Strakonice	20	11	8	3	0
Tábor	21	9	8	1	0
celkem / total	135	91	65	26	0

Tab. 2. Obsazená a úspěšná hnízda čápa bílého v roce 2015.**Table 2.** Numbers of occupied and successful nests in particular districts in 2015.

okres / district	všechna existující hnízda / all nests	hnízda obsazená párem / nests occupied by a nesting pair	hnízda s vyvedenými mláďaty / nests with fledglings	hnízda obsazená párem bez mláďat / nests occupied by a pair without fledglings	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění / uncertain fate of the nesting attempt
České Budějovice	24	17	11	6	0
Český Krumlov	16	15	11	4	0
Jindřichův Hradec	32	27	17	10	0
Písek	10	7	6	1	0
Prachatice	12	4	3	1	0
Strakonice	20	13	7	6	0
Tábor	21	10	7	3	0
celkem / total	135	93	62	31	0

čápy, a část hnízd zůstala neobsazená (příloha 3–9). Prázdných neobsazených umělých hnízdních podložek bylo 71. Srovnání počtu fyzicky existujících hnízd, prázdných hnízdních podložek a obsazených hnízd s vyvedeným mláďaty je zobrazen na obr. 9.

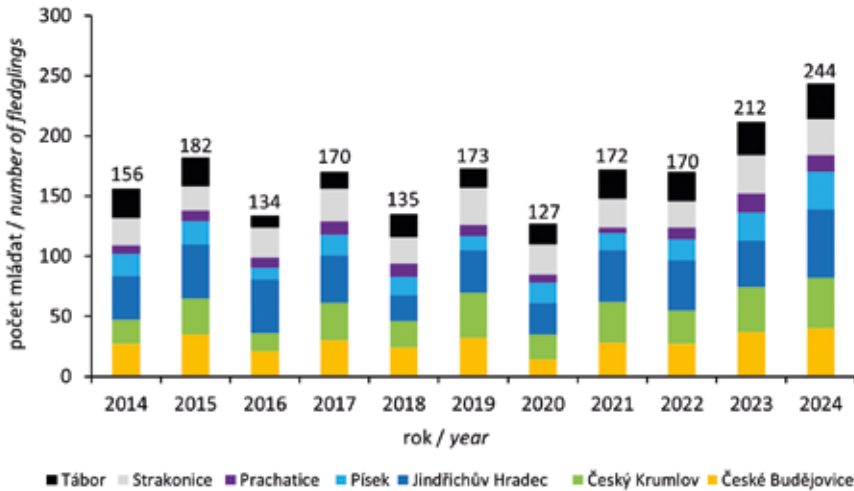
Zajímavost sezóny – adopce vajec a mláďat

V hnízdní sezóně 2015 se uskutečnila adopce vajec/mláďat. Během hnízdění uhynul 1 adult – 10. 6. 2015 na hnízdě v Borovanech (okres České Budějovice). Vejce byla líhnuta v Záchrané stanici živočichů v Zoo Hluboká nad Vltavou (odvezena 14. 6. 2015). Tři vylíhla mláďata byla předána k adopci (18. 6. 2015) do Záchrané stanice živočichů DESOP Plzeň. Následně pracovníci mláďata umístili do hnízd (28. 6. 2015).

Mláďata byla přidána do těchto hnízd v Plzeňském kraji: Jedno mládě s kroužkem YH 078 (Paiker M.) do hnízda v Příchovicích, stav na hnízdě 3 + 1. Druhé mládě s kroužkem YH 087

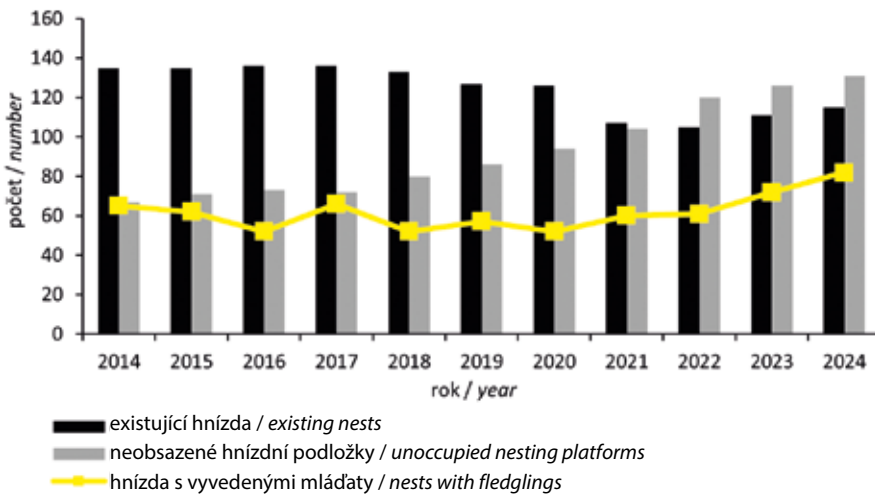
(Paiker M.) do hnízda v Poběžovicích, stav na hnízdě 4 + 1. Třetí mládě s kroužkem YH 088 (Paiker M.) do hnízda v Brodu nad Tichou, stav na hnízdě 3 + 1. Následné kontroly prokázaly úspěšnost adopce, mláďata byla vyvedena.

V Dubném (okres České Budějovice) přilétl na hnízdo samec 20. 2. 2015 (plastový černý odčítací kroužek na levé noze A 3191 DER; odečetl L. Bílý). Samice přilétla 28. 2. a zdržela se jen do 10. 3. 2015. Tento den přilétla původní samice (stejně jako v letech 2013 a 2014) s kroužkem N. M. Praha BX 16117. Kroužkovaný pár se hned 10. 3. 2015 pářil, bylo sneseno celkem 6 vajec. Dne 10. 4. 2015 samice uhynula na otravu karbofuranem. Vejce byla odebrána a odvezena do Záchrané stanice živočichů v Zoo Hluboká nad Vltavou, kde byla dána do líhně. Vylíhlo se 5 mláďat. Jedno uhynulo hned po vylíhnutí, druhé mělo vývojové vady kostry a muselo být utraceno. Dne 20. 5. 2015 byla předána 3 mláďata Dobrovolnému ekologickému spolku – Ochrana ptactva Plzeň k adopci do

Obr. 8. Počty mláďat vyvedených (JZG) čápem bílým v letech 2014–2024 v jednotlivých okresech.

Fig. 8. Numbers of White Stork fledglings (JZG) recorded in particular districts in the period 2014–2024.

Obr. 9. Vývoj počtu fyzicky existujících hnízd (H), neobsazených hnízdních podložek (EP) a obsazených hnízd s vyvedenými mláďaty (HPm) během sledované dekády (2014–2024) v Jihočeském kraji.

Fig. 9. Development of the numbers of existing nests (H), unoccupied nesting platforms (EP), and occupied nests with fledglings (HPm) recorded in the South Bohemian Region during the monitored decade (2014–2024).

náhradních hnízd. První mládě, kroužkované YA 699 (Makoň K.) bylo přidáno dne 10. 6. 2015 do hnízda ve Spáleném Poříčí (okres Plzeň Jih), stav na hnízdě 4 + 1. Druhé mládě, kroužkované YA 697 (Makoň K.) bylo přidáno dne 14. 6. 2015

do hnízda v Dlouhém Újezdě (okres Tachov), stav na hnízdě 4 + 1. Třetí mládě, kroužkované YA 700 (Makoň K.) bylo přidáno dne 14. 6. do hnízda v Draženově (okres Domažlice), stav na hnízdě 4 + 1. Kontroly prokázaly

úspěšnost adopce, mláďata byla úspěšně vyvedena.

Samec na tomto hnízdě v Dubném přijal během hnízdní sezóny třetí samici, došlo k páření a od 20. 4. k sezení na vejcích. Dne 23. 5. byla pozorována první mláďata, celkem se vylíhla 4 mláďata, 1. 8. 2015 poprvé létala. Odlet mláďat byl 21. 8. 2015, odlet adultů 26. 8. 2015.

Rok 2016

V roce 2016 bylo v Jihočeském kraji celkem 136 fyzicky existujících hnízd (obr. 1–7, detailně příloha 2). Nejvíce hnízd se nacházelo opět v okrese Jindřichův Hradec (32 hnízd; tab. 3). Čápi vyvedli za sezónu celkem 134 mláďat (obr. 8), což je průměrně 1,62 mláděte (JZa) na hnízdo obsazené párem. Některá hnízda byla obsazena jedním čápem nebo navštívena jedním či dvěma čápy, a část hnízd zůstala neobsazená (příloha 3–9). Prázdných neobsazených umělých hnízdních podložek bylo 73. Srovnání počtu fyzicky existujících hnízd, prázdných hnízdních podložek a obsazených

hnízd s vyvedeným mláďaty je zobrazen na obr. 9.

Zajímavost sezóny – neúspěšné hnízdění zkušené samice

Na hnízdo v Blatné (okres Strakonice) přilétl samec 8. 3. 2016, samice 10. 3. 2016 s plastovým kroužkem VW Radolzell DER A 3293. Tato samice přilétala na hnízdo již od roku 2007. První páření bylo pozorováno 10. 3. 2016, zjištění sezení na vejcích až 10. 4. 2016. V květnu byla nalezena na zemi pod hnízdem 2 rozbitá vejce se zárodky mláďat. Hnízdění nebylo úspěšné. Konce srpna opustil lokalitu jeden čáp, druhý čáp odletěl 15. 9. 2016.

Rok 2017

V roce 2017 bylo v Jihočeském kraji celkem 136 fyzicky existujících hnízd (obr. 1–7, detailně příloha 2). Nejvíce hnízd se nacházelo v okrese Jindřichův Hradec (33 hnízd, tab. 4). Čápi vyvedli za sezónu celkem 170 mláďat (obr. 8), což je průměrně 2,23 mláděte na hnízdo obsazené párem. Návštěvy hnízd jedním

Tab. 3. Obsazená a úspěšná hnízda čápa bílého v roce 2016.

Table 3. Numbers of occupied and successful nests in particular districts in 2016.

okres / district	všechna existující hnízda / all nests	hnízda obsazená párem / nests occupied by a nesting pair	hnízda s vyvedenými mláďaty / nests with fledglings	hnízda obsazená párem bez mláďat / nests occupied by a pair without fledglings	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění / uncertain fate of the nesting attempt
České Budějovice	25	14	8	6	0
Český Krumlov	16	14	6	8	0
Jindřichův Hradec	32	23	18	5	0
Písek	10	8	4	4	0
Prachatice	12	4	3	1	0
Strakonice	21	12	8	4	0
Tábor	20	7	5	2	0
celkem / total	136	82	52	30	0

Tab. 4. Obsazená a úspěšná hnízda čápa bílého v roce 2017.**Table 4.** Numbers of occupied and successful nests in particular districts in 2017.

okres / district	všechna existující hnízda / all nests	hnízda obsazená párem / nests occupied by a nesting pair	hnízda s vyvedenými mláďaty / nests with fledglings	hnízda obsazená párem bez mláďat / nests occupied by a pair without fledglings	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění / uncertain fate of the nesting attempt
České Budějovice	26	14	12	2	0
Český Krumlov	16	13	11	2	0
Jindřichův Hradec	33	19	16	3	0
Písek	10	6	6	0	0
Prachatice	11	5	5	0	0
Strakonice	21	11	10	1	0
Tábor	19	9	6	3	0
celkem / total	136	77	66	11	0

nebo dvěma čápy a neobsazená hnízda jsou uvedena v přílohách 3–9. Prázdných neobsazených umělých hnízdních podložek bylo 72. Srovnání počtu fyzicky existujících hnízd, prázdných hnízdních podložek a obsazených hnízd s vyvedeným mláďaty je zobrazen na obr. 9.

Zajímavost sezóny – pedofagie a zranění čápů

Během hnízdní sezóny 2017 bylo prostřednictvím kamerového záznamu zachyceno pozření (pedofagie) mláděte jedním z rodičů (více Chvapil 2018).

V Lišově (okres České Budějovice) se po vylétnutí zranil mladý čáp. V Sedleci (okres České Budějovice) uhnul dospělec po srážce s autem – mláďata a vejce byla odvezena do Záchrané stanice živočichů v Zoo Hluboká nad Vltavou. V Palupíně (okres Jindřichův Hradec) zahynul mladý čáp (kroužek CA 591) a v Dobevi (okres Písek) dospělý čáp nárazem do drátů elektrického vedení.

Do Záchrané stanice živočichů v Zoo Hluboká nad Vltavou bylo

nutné převést zraněného mladého čápa z hnízda v Malontech (okres Český Krumlov), zraněného dospělce z hnízda v Dubu u Volyně (okres Prachatice), který byl vyléčen a později vypuštěn. Dvě mláďata z téhož hnízda byla vychována také v Záchrané stanici živočichů v Zoo Hluboká nad Vltavou a adoptována do hnízd v okresech Plzeň Jih a Sever. Jedno mládě z hnízda v Miroticích (okres Písek) bylo trvale umístěno do Záchrané stanice živočichů Makov kvůli vadnému křídlu – stav je trvalý.

Rok 2018

V roce 2018 bylo v Jihočeském kraji celkem 133 fyzicky existujících hnízd (obr. 1–7, detailně příloha 2). Nejvíce hnízd se dlouhodobě nachází v okrese Jindřichův Hradec (tab. 5). Čápi vyvedli za sezónu celkem 135 mláďat (obr. 8), což je průměrně 2,20 mláděte (JZa) na hnízdo obsazené párem. Návštěvy hnízd jedním nebo dvěma čápy a neobsazená hnízda jsou uvedena v přílohách

Tab. 5. Obsazená a úspěšná hnízda čápa bílého v roce 2018.**Table 5.** Numbers of occupied and successful nests in particular districts in 2018.

okres / district	všechna existující hnízda / all nests	hnízda obsazená párem / nests occupied by a nesting pair	hnízda s vyvedenými mláďaty / nests with fledglings	hnízda obsazená párem bez mláďat / nests occupied by a pair without fledglings	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění / uncertain fate of the nesting attempt
České Budějovice	26	11	10	1	0
Český Krumlov	16	11	9	2	0
Jindřichův Hradec	33	16	9	7	0
Písek	10	5	5	0	0
Prachatice	10	4	4	0	0
Strakonice	19	11	8	3	0
Tábor	19	9	7	2	0
celkem / total	133	67	52	15	0

3–9. Prázdných neobsazených umělých hnízdních podložek bylo 80. Srovnání počtu fyzicky existujících hnízd, prázdných hnízdních podložek a obsazených hnízd s vyvedeným mláďaty je zobrazen na obr. 9.

Zajímavost sezóny – umrznutí čápa a zpětné hlášení

V Hluboké nad Vltavou – zahradnictví (okres České Budějovice) zmrznul dospělý čáp na hnízdě (19. 3. 2018). Ve Chvalšínách I. (okres Český Krumlov) uhynulo jedno kroužkované mládě na hnízdě. V Malontech (okres Český Krumlov) uhynulo mládě na hnízdě BX 53989 a po vylétnutí se jeden mladý čáp zranil, uhynul v Záchraně stanici živočichů v Zoo Hluboká nad Vltavou. V Tisové u Jilemnice (okres Tábor) uhynul mladý čáp po vylétnutí z hnízda. Během roku 2018 přišlo zpětné hlášení o pozorování našeho čápa v Tanzanii (25. 3. 2018, Seronera, Serengeti National Park, 2°26'9,79"S, 34°49'7,47"E, živý, kroužek odečten,

vzdálenost 6 036 km, čas 274 dní, odečetl Mlay Kevin). Čáp měl kroužek CZP CA585. Jde o mládě kroužkované Stanislavem Chvapilem v Kunžaku 23. 6. 2017 (Jindřichův Hradec, 49°07,334 N, 015°11,363 E). Veškeré počty okroužkovaných čápat jsou uvedeny i s kroužkovateli v příloze 10.

Rok 2019

V roce 2019 bylo v Jihočeském kraji celkem 127 fyzicky existujících hnízd (obr. 1–7, detailně příloha 2). Nejvíce hnízd se dlouhodobě nachází v okrese Jindřichův Hradec (tab. 6). Čápi vyvedli za sezónu celkem 173 mláďat (obr. 8), což je průměrně 2,50 mláděte (JZa) na hnízdo obsazené párem. Návštěvy hnízd jedním nebo dvěma čápy a neobsazená hnízda jsou uvedena v přílohách 3–9. Prázdných neobsazených umělých hnízdních podložek bylo 86. Srovnání počtu fyzicky existujících hnízd, prázdných hnízdních podložek a obsazených hnízd s vyvedeným mláďaty je zobrazen na obr. 9.

Tab. 6. Obsazená a úspěšná hnízda čápa bílého v roce 2019.**Table 6.** Numbers of occupied and successful nests in particular districts in 2019.

okres / district	všechna existující hnízda / all nests	hnízda obsazená párem / nests occupied by a nesting pair	hnízda s vyvedenými mláďaty / nests with fledglings	hnízda obsazená párem bez mláďat / nests occupied by a pair without fledglings	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění / uncertain fate of the nesting attempt
České Budějovice	26	14	11	3	0
Český Krumlov	15	12	11	1	0
Jindřichův Hradec	30	15	13	2	0
Písek	10	5	4	1	0
Prachatice	9	4	3	1	0
Strakonice	19	10	9	1	0
Tábor	18	8	6	2	0
celkem / total	127	68	57	11	0

Rok 2020

V roce 2020 bylo v Jihočeském kraji celkem 126 fyzicky existujících hnízd (obr. 1–7, detailně příloha 2). Nejvíce hnízd se dlouhodobě nachází v okrese Jindřichův Hradec (tab. 7). Čápi vyvedli za sezónu celkem 127 mláďat (obr. 8), což je průměrně 1,84 mláďete (JZa) na hnízdo obsazené párem. Návštěvy hnízd jedním nebo dvěma čápy a neobsazená hnízda jsou uvedena v přílohách 3–9. Prázdných neobsazených umělých hnízdních podložek bylo 94. Srovnání počtu fyzicky existujících hnízd, prázdných hnízdních podložek a obsazených hnízd s vyvedeným mláďaty je zobrazen na obr. 9.

Rok 2021

V roce 2021 bylo v Jihočeském kraji celkem 108 fyzicky existujících hnízd (obr. 1–7, detailně příloha 2). Nejvíce hnízd se nachází v okrese Jindřichův Hradec (28 hnízd; tab. 8). Čápi vyvedli za sezónu celkem 172 mláďat (obr. 8), což je průměrně 2,23 mláďete (JZa) na hnízdo

obsazené párem. Návštěvy hnízd jedním nebo dvěma čápy a neobsazená hnízda jsou uvedena v přílohách 3–9. Prázdných neobsazených umělých hnízdních podložek bylo 104. Srovnání počtu fyzicky existujících hnízd, prázdných hnízdních podložek a obsazených hnízd s vyvedeným mláďaty je zobrazen na obr. 9.

Zajímavost sezóny

Ve Velešíně (okres Český Krumlov) si dospělý samec (kroužek SKB V582) při střetu s automobilem poranil nohu. Ta mu odpadla, čáp ještě létal a pomáhal krmit 3 mláďata na hnízdě. Od poloviny července již nebyl zjištěn. Mláďata byla okroužkována 26. 6. 2021 (CNP CE 728–730, S. Chvapil) a 31. 7. 2021 úspěšně odlétla. Adultní samice odlétla 6. 8. 2021.

V Rodvínově (okres Jindřichův Hradec) byl jeden hnízdící dospělec 4. 7. 2021 usmrcen elektrickým proudem na transformátoru. Osířelý dospělec úspěšně dochoval 4 mláďata, ta odletěla z hnízdiště 11. 8. 2021. Dospělý čáp odletl 12. 8. 2021.

V Chýnově (okres Tábor) přilétl na hnízdo samec 3. 4. 2021, od 4. 4. 2021 byl na lokalitě pár. Dne 3. 5. byl na hnízdě jen samec, samice byla nalezena mrtvá u obce Turovec v okrese Tábor. Hnízdo zůstalo bez mláďat.

Rok 2022

V roce 2022 bylo v Jihočeském kraji celkem 105 fyzicky existujících hnízd (obr. 1–7, detailně příloha 2). Nejvíce hnízd se nachází v okrese Jindřichův Hradec (30 hnízd; tab. 9). Čápi vyvedli za

Tab. 7. Obsazená a úspěšná hnízda čápa bílého v roce 2020.

Table 7. Numbers of occupied and successful nests in particular districts in 2020.

okres / district	všechna existující hnízda / all nests	hnízda obsazená párem / nests occupied by a nesting pair	hnízda s vyvedenými mláďaty / nests with fledglings	hnízda obsazená párem bez mláďat / nests occupied by a pair without fledglings	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění / uncertain fate of the nesting attempt
České Budějovice	26	15	7	8	0
Český Krumlov	15	12	8	4	0
Jindřichův Hradec	31	18	12	6	0
Písek	10	7	6	1	0
Prachatice	9	4	3	1	0
Strakonice	17	10	9	1	0
Tábor	18	8	7	1	0
celkem / total	126	74	52	22	0

Tab. 8. Obsazená a úspěšná hnízda čápa bílého v roce 2021.

Table 8. Numbers of occupied and successful nests in particular districts in 2021.

okres / district	všechna existující hnízda / all nests	hnízda obsazená párem / nests occupied by a nesting pair	hnízda s vyvedenými mláďaty / nests with fledglings	hnízda obsazená párem bez mláďat / nests occupied by a pair without fledglings	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění / uncertain fate of the nesting attempt
České Budějovice	21	13	9	4	0
Český Krumlov	16	15	13	2	0
Jindřichův Hradec	29	19	15	4	0
Písek	9	6	6	0	0
Prachatice	5	5	2	3	0
Strakonice	15	9	9	0	0
Tábor	13	7	6	1	0
celkem / total	108	74	60	14	0

Tab. 9. Obsazená a úspěšná hnízda čápa bílého v roce 2022.**Table 9.** Numbers of occupied and successful nests in particular districts in 2022.

okres / district	všechna existující hnízda / all nests	hnízda obsazená párem / nests occupied by a nesting pair	hnízda s vyvedenými mláďaty / nests with fledglings	hnízda obsazená párem bez mláďat / nests occupied by a pair without fledglings	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění / uncertain fate of the nesting attempt
České Budějovice	20	15	10	5	0
Český Krumlov	17	15	11	4	0
Jindřichův Hradec	30	18	15	3	0
Písek	9	8	6	2	0
Prachatice	5	4	3	1	0
Strakonice	13	10	8	2	0
Tábor	11	11	8	3	0
celkem / total	105	81	61	20	0

sezónu celkem 170 mláďat (obr. 8), což je průměrně 2,14 mláďete (JZa) na hnízdo obsazené párem. Návštěvy hnízd jedním nebo dvěma čápy a neobsazená hnízda jsou uvedena v přílohách 3–9. Prázdných neobsazených umělých hnízdních podložek bylo 120. Srovnání počtu fyzicky existujících hnízd, prázdných hnízdních podložek a obsazených hnízd s vyvedeným mláďaty je zobrazen na obr. 9.

Zajímavost sezóny – pokus o mezidruhové páření

V obci Dírná (okres Tábor) je od roku 1954 hnízdo čápů bílých na komíně (25 m). Jde o objekt opravy zemědělské techniky Evžena Wratislava (49°14.51647'N, 14°50.70068'E, n. v. 472 m n. m.). Pokud je hnízdění úspěšné, mláďata čápů jsou pravidelně na hnízdě kroužkována pomocí výškové techniky. Dne 14. 3. 2022 obsadil hnízdo samec, samice přiletěla 21. 3. 2022. Došlo k páření a snůšce vajec. Koncem března a v dubnu nalétával na hnízdo čápů bílých samec čápa černého (*Ciconia nigra*). Pokoušel

se pářit s hnízdící samičí čápa bílého. Došlo k boji mezi čápy. Snůška byla zničena a vejce vyhozena z hnízda. Samec čápa bílého následně zahnal samce čápa černého. Vše pozoroval majitel objektu E. Wratislav. Hnízdění čápů bílých bylo v roce 2022 neúspěšné. Pár čápů bílých odlétl z lokality koncem srpna.

V Horní Cerekvi (okres Pelhřimov) je hnízdo čápů bílých od roku 1960 na železném hnízdní podložce na čtyřhranném komíně, výška asi 5 m. (49°19.24100'N, 15°19.63588'E, n. v. 589 m n. m.). Přístup ke hnízdu je z vedlejšího pozemku rodiny Šmídových. V roce 2022 mnohokrát nalétával na toto hnízdo čápů bílých adultní čáp černý (*Ciconia nigra*) a pokoušel se pářit se samičí čápa bílého. Samec čápa bílého ho vždy zahnal (Šmídovi in litt.).

Rok 2023

V roce 2023 bylo v Jihočeském kraji celkem 111 fyzicky existujících hnízd (obr. 1–7, detailně příloha 2). Nejvíce hnízd se nachází v okrese Jindřichův Hradec (30 hnízd; tab. 10). Čápi vyvedli

Tab. 10. Obsazená a úspěšná hnízda čápa bílého v roce 2023.**Table 10.** Numbers of occupied and successful nests in particular districts in 2023.

okres / district	všechna existující hnízda / all nests	hnízda obsazená párem / nests occupied by a nesting pair	hnízda s vyvedenými mláďaty / nests with fledglings	hnízda obsazená párem bez mláďat / nests occupied by a pair without fledglings	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění / uncertain fate of the nesting attempt
České Budějovice	21	14	12	2	0
Český Krumlov	19	14	12	2	0
Jindřichův Hradec	30	16	14	2	0
Písek	10	9	9	0	0
Prachatice	5	5	5	0	0
Strakonice	14	12	10	2	0
Tábor	12	11	10	1	0
celkem / total	111	81	72	9	0

za sezónu celkem 212 mláďat (obr. 8), což je průměrně 2,66 mláděte (JZa) na hnízdo obsazené párem. Návštěvy hnízd jedním nebo dvěma čápy a neobsazená hnízda jsou uvedena v přílohách 3–9. Pro rok 2023 neudáváme počet zaniklých hnízd, protože u mnoha lokalit nelze objektivně určit, zda hnízdo dlouhodobě neobsazené je zaniklé či nikoliv. Prázdných neobsazených umělých hnízdních podložek bylo 126. Srovnání počtu fyzicky existujících hnízd, prázdných hnízdních podložek a obsazených hnízd s vyvedeným mláďaty je zobrazen na obr. 9.

Zajímavost sezóny – hnízdění stejnopohlavního páru a mezidruhové páření

V městě Chýnov (okres Tábor) bylo od roku 1950 hnízdo na hranatém cihlovém zchátralém komíně (49°24.34563' N, 14°48.65360' E, n. v. 585 m n. m.). V září 2017 byl komín zbourán. Hnízdo bylo přemístěno na menší sousední nefunkční komín (49°24.32495' N, 14°48.65903' E, n. v. 585 m n. m.). Hnízdění je od roku

2022 sledováno kamerou se záznamem na adrese <https://www.youtube.com/@camchynov2631>.

V roce 2023 byl první adultní čáp bílý zaznamenán na hnízdě 19. 3., druhý čáp přiletěl 2. 4. 2023. Samice měla kroužek CZP CA 808, okroužkovaná jako mládě na hnízdě (S. Chvapil, 23. 6. 2018). Ve dnech 2.–14. 4. 2023 byl na hnízdě stále pár. Samec na hnízdě nezůstal. Místo něj se na hnízdě objevila druhá samice, „tokala“ na stávající a došlo i k opakovanému „páření“ (M. Strnad in litt.). Důkaz o tom, že na hnízdě pobývaly dvě samice, se našel na kamerovém záznamu – v jednom dni ptáci snesli dvě vejce (tab. 11).

Během května se líhla mláďata, 23. 5. v 5:09 bylo v hnízdě 1 čerstvě vylíhlé mládě, v 16:43 zaznamenáváme 2 vylíhlá mláďata a 6 vajec. Dne 28. 5. byla v hnízdě 3 vylíhlá mláďata a 3 vejce. Bohužel 1. 6. uhynulo 1 mládě. Jedno ze 2 zbylých mláďat bylo ve špatném stavu, proto bylo odebráno a předáno do Záchranne stanice živočichů (odebral M. Strnad). Za několik dní bylo mládě vráceno do

Tab. 11. Průběh snášení na hnízdě v Chýnově v roce 2023 od dvou samic čápa bílého.
Table 11. Course of egg-laying at the nest occupied by two females in Chýnov, 2023.

datum / date	čas / time	průběh snášení / course of egg-laying
14. 4. 2023		0 vajec / eggs
18. 4. 2023		1 sedící čáp + 1 vejce / 1 incubating stork + 1 egg
19. 4. 2023	23:15	3 vejce/ eggs
21. 4. 2023		4 vejce rovná dospělec / 4 eggs and 1 adult
22. 4. 2023	8:15	5 vajec / eggs
	23:59	6 vajec / eggs
23. 4. 2023		7 vajec / eggs
25. 4. 2023		8 vajec / eggs
7. 5. 2023		8 vajec / eggs

hnízda a dne 16. 6. uhynulo. Dne 21. 6. bylo zbývající mládě okroužkováno (CZP CH 681, S. Chvapil). Dne 26. 7. bylo stále na hnízdě. Hnízdiště mladý čáp opustil v srpnu.

Hnízdění čápů bílých v Chýnově je první popsáný, kamerou sledovaný, průběh hnízdění stejnopohlavního páru u nás. „*Jde sice o neobvyklé hnízdění, ale rozhodně nejde o první stejnopohlavní pár mezi ptáky. Někdy vychovávají i mláďata*“ (korespondence od Z. Vermouzek 2023).

V Horní Cerekvi (okres Pelhřimov) přiletěl na hnízdo samec čápa bílého 11. 3. 2023. Dne 19. 3. 2023 se objevil na hnízdě dospělec čápa černého. Samice čápa bílého přiletěla 3. 4. 2023 s kroužkem ELSA nad levým běhákem (Šmídovi in litt.). Kroužek odečetl Jan Ipri 10. 4. 2023, DER A9L51.

Čáp černý vždy využíval nepřítomnost samce čápa bílého k „výletům“ na hnízdo a k páření se samicí čápa bílého (dokumentace Jan Ipri; BirdLife 2023). Koncem dubna samec čápa černého intravilán města opustil. Pár čápů bílých zasedl na vejcích. Není známo, jak početná byla snůška. Koncem května byla vyhozena z hnízda 2 čerstvě vylíhlá mláďata a 1 mládě klubající se z vejce.

Předpokládali jsme, že v případě vylíhnutí mláďat odebereme vzorek jejich tkáně na rozbor DNA k zjištění jejich genetické informace. Bohužel, kadavery mláďat byly hned odstraněny. Nebylo tedy možno zjistit, zda mláďata byla kříženci čápa bílého a černého, či nikoliv. V blízkosti Horní Cerekve bylo stromové hnízdo čápa černého v lese. Ten byl ale vykácen a hnízdo odstraněno (Šmídovi in litt.). Vzdálenost obou lokalit od sebe je vzdušnou čarou pouze asi 36 km.

Rok 2024: 8. mezinárodní sčítání

V roce 2024 bylo v Jihočeském kraji celkem 115 fyzicky existujících hnízd (obr. 1–7, detailně příloha 2). Nejvíce hnízd se nachází v okrese Jindřichův Hradec (30 hnízd; tab. 12). Čápi vyvedli za sezónu celkem 244 mláďat (obr. 8), což je průměrně 2,77 mláďate (JZa) na hnízdo obsazené párem. Návštěvy hnízd jedním nebo dvěma čápy a neobsazená hnízda jsou uvedena v přílohách 3–9. Pro rok 2024 neudáváme počet zaniklých hnízd, protože u mnoha lokalit nelze objektivně určit, zda hnízdo dlouhodobě neobsazené je zaniklé či nikoliv. Prázdných neobsazených umělých hnízdních podložek bylo 131. Srovnání počtu fyzicky

Tab. 12. Obsazená a úspěšná hnízda čápa bílého v roce 2024.**Table 12.** Numbers of occupied and successful nests in particular districts in 2024.

okres / district	všechna existující hnízda / all nests	hnízda obsazená párem / nests occupied by a nesting pair	hnízda s vyvedenými mláďaty / nests with fledglings	hnízda obsazená párem bez mláďat / nests occupied by a pair without fledglings	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění / uncertain fate of the nesting attempt
České Budějovice	22	16	13	3	0
Český Krumlov	21	14	14	0	0
Jindřichův Hradec	30	20	19	1	0
Písek	11	10	10	0	0
Prachatice	5	5	5	0	0
Strakonice	14	13	10	3	0
Tábor	12	11	11	0	0
celkem / total	115	89	82	7	0

existujících hnízd, prázdných hnízdních podložek a obsazených hnízd s vyvedeným mláďaty je zobrazen na obr. 9.

Zajímavost sezóny

Na hnízdě v Blatné (okres Strakonice) byla po 9 neúspěšných letech mláďata. Dne 21. 4. 2024 byl na hnízdě pár čápů (P. Pavlík in litt.). Ptáci se pářili a zasedli na vejcích. Během července (12. 7. 2024) byla v hnízdě okroužkována 2 mláďata (CZP YY 930 a BX 27671, S. Chvapil). V srpnu (10. 8. 2024) trénovali let (M. Smrtová in litt.). Na konci srpna (27. 8. 2024) nebyli již na lokalitě zjištěni (M. Kulhavý in litt.).

Dlouhodobé trendy

Prázdných hnízdních podložek (EP) za tuto dekádu (2014–2024) přibýlo (obr. 9). Lineárně rostl i počet vyvedených mláďat ($\beta \pm SE = 6,04 \pm 2,83$; $F_{1,9} = 4,54$; $p = 0,06$; $R^2 = 0,34$; obr. 10). Za období 2014–2024 čápi vyvedli 1 875 mláďat. Nejvýše položené hnízdo nad zemí je v Soběslavi cca 32 m, nejnižší umístěné hnízdo je v Nové Vsi v Záchrané stanici

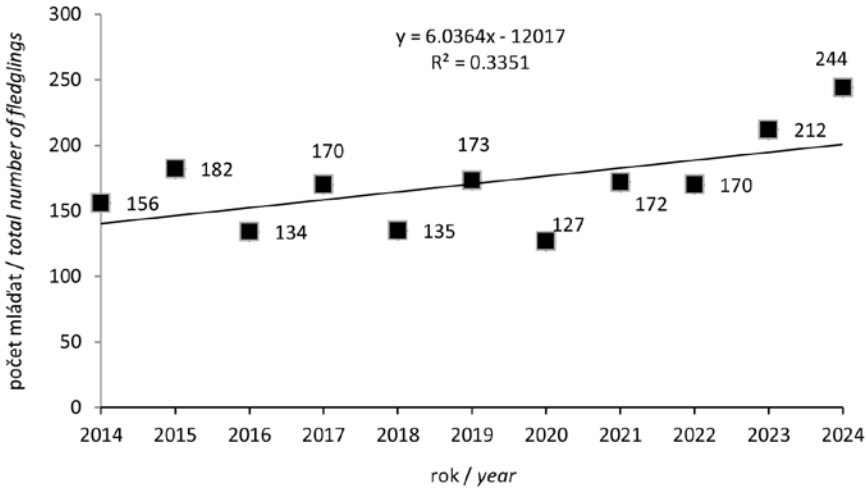
živočichů Makov, přímo na zemi (pro handicapovaný pár). Zde je ale chov v zajetí, nikoliv ve volné krajině. V průměru však čápi hnízdí 16 m nad zemí. Zaznamenali jsme i změny v tom, kde čápi staví svá hnízda (obr. 11). Historicky čápi hnízdili hlavně na střeších, vysokých komínech, nízkých komínech a stromech. V roce 2024 hnízdili na vysokých komínech a na sloupech, stromová hnízda jsou raritní.

DISKUSE

V tomto článku předkládáme monitoring čápa bílého na území Jihočeského kraje v období mezi dvěma mezinárodními sčítáními 2014–2024. Uvádíme podrobné výsledky hnízdění z posledních deseti let. Počet monitorovaných hnízd se přirozeně měnil, nejvíce bylo 136 existujících hnízd (2016, 2017) a nejméně 105 hnízd (2022). K úbytku hnízd dochází rozpadem hnízd, úbytkem vhodných habitatů a intenzifikací zemědělství (Skov 2013).

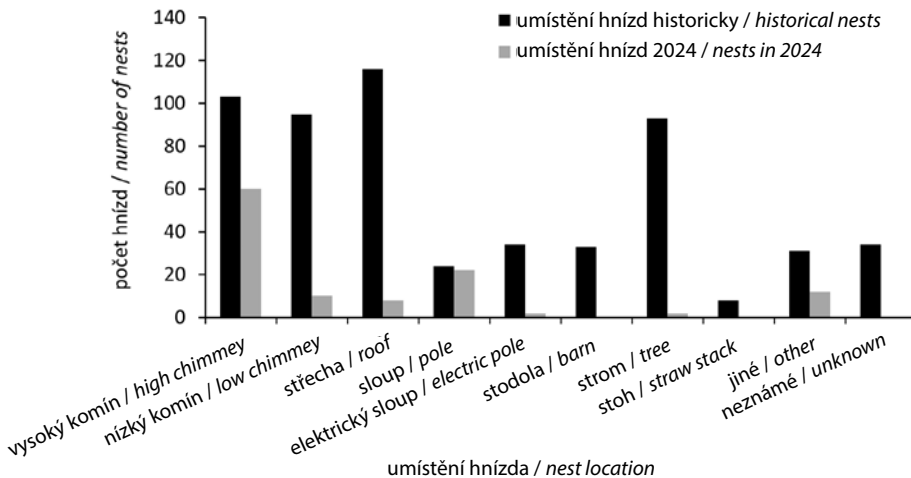
Sezóně se mění počet hnízdících párů (67 až 92) a počty vyvedených mláďat (127 až 244). Každá hnízdní sezóna je ovlivněna aktuálním počasím (Kosicki 2012). V chladném počasí se srážkami se snižuje pravděpodobnost vylíhnutí

vajec na hnízdě (Kosicki 2012), navíc čápi přilétají na hnízdiště později, je-li v březnu chladno (Tobólka et al. 2015). Také extrémní klimatické události (mráz, deště) během hnízdění zvyšují mortalitu mláďat (Tobólka et al. 2015). Zároveň

Obr. 10. Celkový počet vyvedených mláďat (JZG) za monitorované období (2014–2024) v Jihočeském kraji. Linie zobrazuje fit lineární regrese.

Fig. 10. Total number of fledglings (JZG) recorded in the South Bohemian Region during the period 2014–2024. The line denotes the fit of the linear regression.

Obr. 11. Změna v umístění historických (zaniklých) hnízd a hnízd fyzicky existujících v roce 2024 v Jihočeském kraji.

Fig. 11. Change in the location of historical (extinct) nests and nests physically existing in 2024 in the South Bohemian Region.

jsme zjistili, že počet vyvedených mláďat stoupá, za období 2014-2024 čápi každý rok vyvedli v kraji asi o 6 mláďat víc než rok předchozí. Populace na území Jihočeského kraje je celkem stabilní, v posledních letech mírně rostoucí, ovlivněná hlavně klimatickými podmínkami v daném roce.

Hnízda mohou být obsazena jen jedním čápem nebo čápi hnízda navštěvují buď samostatně, nebo ve dvou, ale nehnízdí. Část hnízd je vždy v sezóně neobsazených. Nicméně obsazená i neobsazená hnízda čápů mohou mnohdy sloužit jako útočiště mnoha jiným druhům (např. hmyzožravým pěvcům a netopýřům; Kosicki et al 2007, Tryjanowski et al 2024).

Během monitoringu a s tím spojeným kroužkováním jsme zaznamenali i množství zajímavostí. Pozření mláďat dospělcem (pedofagii, 2017), adopce vajec a mláďat (2015, 2017), umrznutí čápa na hnízdě (2018), zpětné hlášení o našem čápu z Tanzanie (2018), výchova mláďat jedním dospělcem (2021), pokus o mezidruhové křížení a hnízdění (2022, 2023), rušení čápem černým (2022), zranění čápů (srážky autem, nárazy do elektrického vedení, vývojové vady, odumřelá noha) a hnízdění dvou samic (2023). Některé získané informace jsou zcela raritní.

Zranění čápů a jak jim předejít je důležité téma. Velkým nebezpečím pro ptactvo jsou sloupy elektrického napětí (Tryjanowski et al. 2014), které usmrtí podle odhadů průměrně 97 ptáků za rok (Kaługa et al. 2011). Je nutné věnovat pozornost i výměně za bezpečnější sloupy (Kaługa et al. 2011). Protože správně provedený elektrický sloup může sloužit k hnízdění nejen čápů, ale zároveň podporuje druhovou diverzitu (Tryjanowski et al. 2014). Zranění čápů způsobuje i všechno, co si přinesou do hnízda. Zranění končetin (často s následným

úhynem vlivem sepse) způsobují plastové provázky (Kwieciński et al. 2006), které zaškrtní končetinu a ta odumře. Mnoho dalších odpadků má devastující vliv nejen na čápy.

Příběh mezidruhového hnízdění je ojedinělý, ale něco podobného již bylo zaznamenáno. V Německu 2013 hnízdili čápi černí na střeše pod hnízdem čápů bílých (Ptačí svět 2014). Není jasné, zda ze spojení těchto dvou druhů vzniká kříženec. Bohužel v našem případě nebylo možné provést analýzu DNA, protože kadavéry byly odstraněny. Hnízdění dvou samic zatím popsáno a zaznamenáno nebylo, ale v živočišné říši se vyskytuje (BirdLife 2023). Díky využití kamer jsme zaznamenali nejen stejnopohlavní pár, ale i pedofagii (Chvapil 2018). Jeden z dospělých čápů pozřel pravděpodobně již mrtvé mládě. Využívání kamer v monitoringu se rozšiřuje stále víc a neustále přináší nové informace, tuto metodu využíval i Dolata (2006) v Polsku.

Zjistili jsme, že do roku 2024 přibývalo prázdných hnízdních podložek. Tyto podložky mnohdy umísťují čápi fanoušci a laikové. Některé jsou navíc velmi nevhodné. Absolutní většina podložek nebude nikdy obsazena. Početnost čápi populace nemůže, vzhledem k úživnosti krajiny, stále růst a tyto podložky obsadit.

V rámci kraje hnízdí čápi i na zemi – týká se to handicapovaného páru v Záchrané stanici živočichů Makov v Nové Vsi u Čížové (okres Písek). Průměrně jsou hnízda v 16 m nad zemí. Diviš (2011) uvádí průměrnou výšku hnízd v Dolním Pometují 10,5 m nad zemí. Během monitorované doby se změnil podklad, kam čápi umísťují svá hnízda – výrazně ubylo stromových hnízd a hnízd na střeše, tento trend se projevuje téměř všude v Evropě – čápi se ze stromů a střech stěhují většinou na elektrické sloupy (Tryjanowski et al. 2009).

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme všem místním zpravodajům z jednotlivých hnízdních lokalit za zaslání fenologických pozorování a zjištění průběhů hnízdění čápů. Rovněž děkujeme Josefu Hodkovi, Martinu Kulhavému, Ing. Martinu Kocábkovi, MUDr. Ivo Michalíčkovi, MVDr. Pavlu Procházkovi, Bc. Petru Waltmannovi za každoroční pomoc při realizaci sledování monitoringu hnízdění a kroužkování pulli čápů bílých. Neméně děkujeme recenzentovi rukopisu, RNDr. Miroslavu Fulínovi, CSc., za cenné a konstruktivní připomínky k rukopisu.

LITERATURA

- archiv Kroužkovací stanice Národního Muzea Praha
- BirdLife 2023: *Stejnopohlavní pár i mezidruhové páření. Sezónu čápů bílých v Česku zpestřují neobvyklá hnízdění. Tiskové zprávy.* <https://www.birdlife.cz/stejnopohlavni-par-i-mezidruhove-pareni-sezonu-capu-bilych-v-cesku-zpestruji-neobvykla-hnizdeni/>. citováno 7. 9. 2025.
- Ciach M. & Kruzyk R. 2010: White Stork *Ciconia ciconia* on rubbish dumps on non-breeding grounds. *Waterbirds* 33: 101–104.
- Černý W. & Formánek J. 1959: Rozšíření čápa bílého (*Ciconia ciconia*) v Československém kraji. *Sborník KVLM v Českých Budějovicích* 2: 139–158.
- Diviš T. 2011: *Čáp bílý v Dolním Pometují – historie a současnost.* Východočeská pobočka České společnosti ornitologické při VČM, Pardubice.
- Dolata P. T. 2006: “Close to storks” – a project of on-line monitoring of the White Stork *Ciconia ciconia* nest and potential use of on-line monitoring in education and research. In: Tryjanowski P., Sparks T. H. & Jerzak L. (eds): *The White Stork in Poland: Studies in Biology, Ecology and Conservation*. BWN, Poznań: 437–448.
- Heinrich W. 1936: Der Bestand des Weissen Storches (*Ciconia c. ciconia* L.) in Böhmen im Jahre 1934. *Ornithologische Mitteilungen der Vogelwarte „Lotos“ B. Leipa*: 2–24.
- Chvapil S. 2015: *Čáp bílý v okrese Strakonice – historie a současnost.* ZO ČSOP Ciconia, Roudnice n. Labem.
- Chvapil S. 2018: Pedofágie na hnízdě čápa bílého (*Ciconia ciconia*). *Sylvia* 54: 57–61.
- Chvapil S. 2014–2024: Zprávy Skupiny pro výzkum čápů (*Ciconiformes*).
- Jerzak L., Bohemski M. & Czechowski P. 2006: Unusual feeding behavior of the White Stork *Ciconia ciconia* in the Kłopot colony (W Poland). In: Tryjanowski P., Sparks T. H. & Jerzak L. (eds): *The White Stork in Poland: Studies in Biology, Ecology and Conservation*. BWN, Poznań: 203–207.
- Kaługa I., Sparks T. H. & Tryjanowski P. 2011: Reducing death by electrocution of the White Stork *Ciconia ciconia*. *Conservation Letters* 4: 483–487.
- Kosicki J. Z., Sparks T. H. & Tryjanowski P. 2007: House Sparrows benefit from the conservation of White Stork. *Naturwissenschaften* 94: 412–415.
- Kosicki J. Z. 2012: Effect of weather conditions on nestling survival in the White Stork *Ciconia ciconia* population. *Ethology Ecology & Evolution* 24: 140–148.
- Kwieciński Z., Kwiecińska H., Botko P., Wysocki A., Jerzak L. & Tryjanowski P. 2006: Plastic strigs cause leg bone degeneration in the White Stork *Ciconia ciconia*. In: Tryjanowski P., Sparks T. H. & Jerzak L. (eds): *The White Stork in Poland: Studies in Biology, Ecology and Conservation*. BWN, Poznań: 431–436.
- Nykvlová-Ondrová M., Pojer F., Lacina D., Vermouzek Z., Kamieniecká B., Čejka J., Chvapil S., Macháček P., Makoň K., Molitor P., Prášek V., Vlašín M., Vlček J., Vrána J., Toman A & Zaňát J. 2016: Výsledky 7. mezinárodního sčítání čápa bílého (*Ciconia ciconia*) v České republice v roce 2014 – dlouhodobý vývoj početnosti, umístění hnízd a reprodukční úspěšnosti. *Sylvia* 52: 17–33.
- Ptačí svět 2014: *Proč se čápi stali Ptákem roku 2014?* chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://bigfiles.birdlife.cz/PS/PS_2014_01.pdf. citováno 7. 9. 2025.

- Rejman B. & Štollmann A. 1986: Výsledky celostátního sčítání hnízdicích párů čápa bílého v ČSSR. *Živa* 3: 113–115.
- Skov H. 2013: Denmark-Dänemark. In: Thomsen K. M. 2013: *White Stork Populations Across the World. Results of the 6th International White Stork Census 2004/2005*. Druckhaus Berlin-Mitte GmbH, NABU, Berlin.
- Thomsen K. M. 2013: *White Stork Populations Across the World. Results of the 6th International White Stork Census 2004/2005*. Druckhaus Berlin-Mitte GmbH, NABU, Berlin.
- Tobólka M., Zolnierowicz K. M. & Reeve N. F. 2015: The effect of extreme weather events on breeding parameters of the White Stork *Ciconia ciconia*. *Bird Study* 62: 377–385.
- Tryjanowski P., Kosicki J. Z., Kuźniak S. & Sparks T. H. 2009: Long-term changes and breeding in relation to nesting structures used by the White Stork, *Ciconia ciconia*. *Annales Zoologici Fennici* 46: 34–38.
- Tryjanowski P., Sparks T. H., Jerzak L., Rosin Z. M. & Skórka P. 2014: A paradox for conservation: Electricity pylons may benefit avian diversity in intensive farmland. *Conservation Letters* 7: 34–40.
- Tryjanowski P., Jankowiak Ł., Myczko Ł., Mikula P. & Łuczak A, 2024: White Stork *Ciconia ciconia* nests as an attractant to birds and bats. *Journal of Ornithology* 165: 551–555. <https://doi.org/10.1007/s10336-023-02143-y>
- Vařečka D. 1895: *Ptactvo Písecka*. – Ms. [Rukopisný přepis K. Kněžourka. Depon. in: Zoologické oddělení Moravského zemského muzea v Brně].

Došlo 30. listopadu 2024, přijato 24. října 2025.

Received 30 November 2024, accepted 24 October 2025.

Příloha 1. Vysvětlivky použitých zkratk.**Supplement 1.** *Abbreviations used.*

kód / code	česká vysvětlivka	English explanation
H	všechna existující hnízda	<i>all existing nests</i>
HPa	hnízda obsazená párem	<i>nests occupied by a pair</i>
HPm	hnízda obsazená párem s vyvedenými mláďaty (úspěšná hnízda)	<i>nests occupied by a pair with fledged young (successful nests)</i>
HPo	hnízda obsazená párem bez mláďat (neúspěšná hnízda)	<i>nests occupied by a pair with no fledged young (unsuccessful nests)</i>
HE	hnízda obsazená jedním čápem	<i>nests occupied by a single adult</i>
HB1/HB2	hnízda navštívená 1–2 čápy	<i>nests visited by 1–2 adults</i>
HO	hnízda neobsazená po celé hnízdní období	<i>unoccupied nests</i>
HPx	hnízda obsazená párem s nejasným výsledkem hnízdění	<i>nests occupied by a pair with an unknown result of nesting</i>
Hx	hnízda, u kterých není známo, zda byla obsazena	<i>nests with no data available</i>
HC	zaniklá hnízda	<i>extinct nests</i>
EP	neobsazené umělé podložky	<i>unoccupied nesting platforms</i>
JZG	počet vyvedených mláďat	<i>number of fledged young</i>
JZa	průměrný počet mláďat na hnízdo obsazené párem	<i>mean number of young per nest occupied by a pair</i>
JZm	průměrný počet mláďat na úspěšné hnízdo	<i>mean number of young per nest with fledged young</i>
St	počet hnízd obsazených párem na 100 km ²	<i>number of nests occupied by a pair per 100 km²</i>

Příloha 2. Existující hnízda v jednotlivých obcích během let 2014–2024 (1 - existuje, 0 - neexistuje, x - nejsou data, P - prázdná podložka).

Supplement 2. Existing nests in individual municipalities during the years 2014–2024 (1 - exists, 0 - does not exist, x - no data available, P - empty nesting platform).

České Budějovice	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Borovany	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bošilec	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Čejkovice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
České Budějovice-Haklovy Dvory	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
České Vrbné	1	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Dolní Bukovsko	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Dříteň	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Dubné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hluboká u Borovan-Nový Dvůr	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hluboká nad Vltavou-Zoo Ohrada	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hluboká nad Vltavou-zahradnictví	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Homole	1	1	1	1	1	1	1	1	P	P	1
Chvalešovice I.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Chvalešovice II.	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Jaronice	x	x	x	1	1	1	1	1	1	1	1
Kvítkovice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ledenice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Libín	1	1	1	1	1	1	1	P	P	P	P
Líšov	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mazelov	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Nové Hradý	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Olešnice u Trhových Svinů-Jandovec	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pištín	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sedlec	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Strýčice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Světví	1	1	1	1	1	1	1	P	P	P	P
Trhové Sviný I.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Trhové Sviný II.	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Zbudov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Žabovřesky	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Žár	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
celkem existujících hnízd / total number of existing nests	26	24	25	26	26	26	26	21	20	21	22
Český Krumlov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Benešov nad Černou I.	0	1	1	1	1	P	P	1	1	1	1
Benešov nad Černou II.	0	P	P	P	P	P	P	P	P	P	1
Bukovsko-Malonty I.	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Bukovsko-Malonty II.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	P	1
Černá v Pošumaví	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Dolní Dvořiště	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Horní Dvořiště	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Horní Třebonín	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Chvalšiny I.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Chvalšiny II.	1	1	1	1	1	1	1	0	0	P	P
Kájov	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Český Krumlov	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kaplice I.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kaplice-Střítež, nádraží	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Křemže	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Malonty	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Přídolí	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Rychnov na Malší I.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rychnov nad Malší II.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Velešín	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Velešín nádraží	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Vyšší Brod I.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vyšší Brod II	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Záluží u Dolního Třebonína	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
celkem existujících hnízd / total number of existing nests	15	16	16	16	16	15	15	16	17	19	21

Jindřichův Hradec	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bořetín	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Branná	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Budiškovice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Cizkrajov	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Červená Lhota	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Český Rudolec	P	P	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Deštná	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Horní Olešná	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hospříz	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Chlumec	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jarošov nad Nežárkou I.	1	1	1	1	1	1	1	P	P	P	P
Jindřichův Hradec	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kardašova Řečice	P	P	P	P	P	P	P	P	P	1	1
Kostelní Vydří I.	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Kostelní Vydří II.	0	0	0	0	0	P	1	1	1	1	1
Kunžák	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Lásenice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	P
Lipolec	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lomnice nad Lužnicí	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Nová Bystřice	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Nová Bystřice – Dračice	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Nová Včelnice I.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Nová Včelnice II.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	P	P
Novosedly	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Palupín	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Písečné	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pluhův Žďár I.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pluhův Žďár II.	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0
Popelín	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rodvínov	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Slavonice I.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Slavonice – huť Chadim	x	1	1	1	1	P	P	P	P	P	P
Staré Město pod Landštejnem	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Strmilov	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Jindřichův Hradec	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Studená	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Třeboň-Agroservis	1	1	1	1	1	1	1	P	P	P	P
Třeboň-Dvorce	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Třeboň-Na špejcharu	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Volříšov	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zahrádka	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
celkem existujících hnízd / total number of existing nests	31	32	32	33	33	30	31	29	30	30	30
Písek	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dobev	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Dvorce-Budičovice-Skály	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kestřany	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Maletice	1	1	1	1	1	1	1	0	P	P	P
Milevsko-klášter	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mirotice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mirovice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Nová Ves u Čížové-Makov I.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	1
Písek	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Slavoňov-Vesec-Kovářov	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zbelítov	0	0	0	0	0	0	0	P	P	1	1
Žďár u Protivína	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
celkem existujících hnízd / total number of existing nests	10	10	10	10	10	10	10	9	9	10	11
Nová Ves u Čížové-Makov II. - uměle vytvořená podložka pro handicapovaný pár / <i>nesting platform provided for a handicapped pair</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Prachatice	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Blanička u Strunkovic	1	1	1	1	1	1	1	P	P	P	P
Dub u Volyně	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ktiš	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Malovičky I.	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	P
Malovičky III.	1	1	1	1	P	P	P	P	P	P	P
Netolice-Petrův Dvůr	1	1	1	1	1	1	1	P	P	P	P
Netolice-obchodní dům	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Rábín	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Strunkovice nad Blanicí I.	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Strunkovice nad Blanicí II.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vlachovo Březí	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Volary	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
celkem existujících hnízd / total number of existing nests	12	12	12	11	10	9	9	5	5	5	5
Strakonice	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bavorov	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Blatná	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bratronice	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Cehnice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Čekanice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Strakonice	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Drahonice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hajany	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Hostišovice	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Katovice I.	1	1	1	1	1	1	0	0	P	P	P
Katovice II.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Kocelovice	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Lnáře	x	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Mnichov	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Předmítí	1	1	1	1	1	1	1	1	P	P	P
Přešovice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Radomyšl	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Střelské Hoštice I.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Štěkeň	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Třebohostice	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Vodňany I.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Volenice	x	x	1	1	0	1	1	1	0	0	0
Volyně	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Závišín-lopatárna	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0
celkem existujících hnízd / total number of existing nests	20	20	21	21	19	19	17	15	13	14	14

Tábor	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bálkova Lhota-Výrec	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bechyně	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Borotín	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Brandlín	1	1	1	1	1	1	1	1	P	P	P
Budislav	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Dírná	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Dráčov	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Chýnov	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Lžín	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Nemyšl	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Oldřichov-Těmice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Planá nad Lužnicí	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Přehořov	1	1	1	1	1	1	1	P	P	P	P
Soběslav	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Stádlec	1	1	1	1	1	1	1	P	P	P	P
Tisová u Jistebnice	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Val	1	1	P	P	P	P	P	P	P	P	P
Veselí nad Lužnicí	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Veselí nad Lužnicí-Fontea	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Vlkov	1	1	1	1	1	1	1	0	P	P	P
Vodice	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Želeč I.	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Želeč II.	x	x	1	1	1	1	1	P	P	P	P
celkem existujících hnízd / total number of existing nests	21	21	20	19	19	18	18	12	11	12	12

**počet existujících hnízd v kraji /
total number of existing nests in
the region** 135 135 136 136 133 127 126 107 105 111 115

Příloha 3. Výsledky hnízdění během let 2014–2024 v okrese České Budějovice. Vysvětlení kategorií v Příloze 1.

Supplement 3. Nesting results in the České Budějovice district during the period 2014–2024. For abbreviations, see Supplement 1.

rok / year	H	HPa	EP	HPm	HPo	HE	HB1	HB2	HO	HPx	HC	JZG	JZa	JZm
2014	26	20	17	12	8	0	0	2	4	0	3	27	1,35	2,25
2015	24	17	18	11	6	0	1	3	3	0	1	35	2,05	3,18
2016	25	14	18	8	6	1	2	1	7	0	1	21	1,50	2,62
2017	26	14	18	12	2	0	1	1	10	0	0	30	2,14	2,50
2018	26	11	24	10	1	3	0	3	9	0	0	24	2,18	2,40
2019	26	14	25	11	3	0	2	1	9	0	1	32	2,28	2,90
2020	26	15	25	7	8	0	2	1	8	0	1	14	0,93	2,00
2021	21	13	27	9	4	0	1	3	4	0	0	28	2,15	3,11
2022	20	15	28	10	5	1	0	1	3	0	0	27	1,80	2,45
2023	21	14	30	12	2	1	1	1	4	0	n/a	37	2,64	3,08
2024	22	16	33	13	3	0	0	0	6	0	n/a	40	2,50	3,07
průměr / mean												29	1,96	2,69

Příloha 4. Výsledky hnízdění během let 2014–2024 v okrese Český Krumlov. Vysvětlení kategorií v Příloze 1.

Supplement 4. Nesting results in the Český Krumlov district during the period 2014–2024. For abbreviations, see Supplement 1.

rok / year	H	HPa	EP	HPm	HPo	HE	HB1	HB2	HO	HPx	HC	JZG	JZa	JZm
2014	15	14	4	11	3	0	0	0	1	1	0	20	1,42	1,81
2015	16	15	4	11	4	0	0	0	1	0	0	30	2,00	2,72
2016	16	14	4	6	8	1	0	0	1	0	0	15	1,07	2,50
2017	16	13	4	11	2	0	0	1	2	0	0	31	2,38	2,81
2018	16	11	4	9	2	0	1	1	3	0	0	22	2,00	2,44
2019	15	12	5	11	1	0	1	0	2	0	1	38	3,16	3,45
2020	15	12	6	8	4	0	1	0	2	0	0	21	1,75	2,62
2021	16	15	7	13	2	0	0	0	1	0	1	34	2,26	2,61
2022	17	15	9	11	4	0	0	1	1	0	0	28	1,86	2,54
2023	19	14	10	12	2	0	0	0	5	0	n/a	37	2,64	3,08
2024	21	14	9	14	0	0	0	2	5	0	n/a	42	3,00	3,00
průměr / mean												29	2,14	2,69

Příloha 5. Výsledky hnízdění během let 2014–2024 v okrese Jindřichův Hradec. Vysvětlení kategorií v Příloze 1.

Supplement 5. Nesting results in the Jindřichův Hradec district during the period 2014–2024. For abbreviations, see Supplement 1.

rok / year	H	HPa	EP	HPm	HPo	HE	HB1	HB2	HO	HPx	HC	JZG	JZa	JZm
2014	31	25	14	17	8	0	0	2	4	0	1	37	1,48	2,17
2015	32	27	15	17	10	0	0	0	5	0	0	45	1,66	2,64
2016	32	23	15	18	5	1	0	1	7	0	1	45	1,95	2,50
2017	33	19	15	16	3	2	2	0	10	0	0	40	2,10	2,50
2018	33	16	15	9	7	1	2	6	8	0	0	22	1,37	2,44
2019	30	15	19	13	2	1	3	4	7	0	3	35	2,33	2,69
2020	31	18	19	12	6	0	2	5	6	0	0	26	1,44	2,16
2021	29	19	21	15	4	0	1	4	5	0	0	43	2,26	2,86
2022	30	18	22	15	3	0	3	2	7	0	0	42	2,33	2,80
2023	30	16	25	14	2	0	3	4	7	0	n/a	39	2,43	2,78
2024	30	20	25	19	1	0	3	1	6	0	n/a	57	3,00	3,00
průměr / mean												39	2,03	2,59

Příloha 6. Výsledky hnízdění během let 2014–2024 v okrese Písek. Vysvětlení kategorií v Příloze 1.

Supplement 6. Nesting results in the Písek district during the period 2014–2024. For abbreviations, see Supplement 1.

rok / year	H	HPa	EP	HPm	HPo	HE	HB1	HB2	HO	HPx	HC	JZG	JZa	JZm
2014	10	9	10	6	3	0	0	0	1	0	0	18	2,00	3,00
2015	10	7	10	6	1	0	1	0	2	0	0	19	2,71	3,16
2016	10	8	10	4	4	0	2	0	0	0	0	9	1,12	2,25
2017	10	6	9	6	0	0	1	1	2	0	0	17	2,83	2,83
2018	10	5	9	5	0	0	2	1	2	0	0	15	3,00	3,00
2019	10	5	9	4	1	0	1	1	3	0	0	12	2,40	3,00
2020	10	7	11	6	1	0	1	1	1	0	0	17	2,42	2,83
2021	9	6	13	6	0	1	1	0	1	0	0	14	2,00	2,33
2022	9	8	15	6	2	0	1	0	0	0	0	17	2,12	2,83
2023	10	9	14	9	0	0	0	0	1	0	n/a	23	2,55	2,55
2024	11	10	15	10	0	0	0	0	1	0	n/a	31	3,10	3,10
průměr / mean												17	2,39	2,81

Příloha 7. Výsledky hnízdění během let 2014–2024 v okrese Prachatice. Vysvětlení kategorií v Příloze 1.

Supplement 7. Nesting results in the Prachatice district during the period 2014–2024. For abbreviations, see Supplement 1.

rok / year	H	HPa	EP	HPm	HPo	HE	HB1	HB2	HO	HPx	HC	JZG	JZa	JZm
2014	12	3	2	3	0	1	1	4	3	0	1	7	2,33	2,33
2015	12	4	3	3	1	0	3	2	3	0	0	9	2,25	3,00
2016	12	4	3	3	1	0	1	2	5	0	0	9	2,25	3,00
2017	11	5	3	5	0	0	2	0	4	0	0	11	2,20	2,20
2018	10	4	4	4	0	0	2	0	4	0	0	11	2,75	2,75
2019	9	4	4	3	1	0	2	0	3	0	1	9	2,25	3,00
2020	9	4	4	3	1	0	2	0	3	0	0	7	1,75	2,33
2021	5	5	3	2	3	0	0	0	0	0	2	5	1,00	2,50
2022	5	4	4	3	1	1	0	0	0	0	0	10	2,50	3,33
2023	5	5	4	5	0	0	0	0	0	0	n/a	16	3,20	3,20
2024	5	5	4	5	0	0	0	0	0	0	n/a	14	2,80	2,80
průměr / mean												10	2,30	2,77

Příloha 8. Výsledky hnízdění během let 2014–2024 v okrese Strakonice. Vysvětlení kategorií v Příloze 1.

Supplement 8. Nesting results in the Strakonice district during the period 2014–2024. For abbreviations, see Supplement 1.

rok / year	H	HPa	EP	HPm	HPo	HE	HB1	HB2	HO	HPx	HC	JZG	JZa	JZm
2014	20	11	11	8	3	0	1	0	8	0	0	23	2,09	2,87
2015	20	13	11	7	6	0	0	1	6	0	2	20	1,53	2,85
2016	21	12	12	8	4	0	2	1	6	0	0	25	2,08	3,12
2017	21	11	12	10	1	0	1	2	7	0	0	27	2,45	2,70
2018	19	11	14	8	3	0	2	1	5	0	1	22	2,00	2,75
2019	19	10	14	9	1	0	3	1	5	0	3	31	3,10	3,44
2020	17	10	18	9	1	0	1	4	2	0	0	25	2,50	2,77
2021	15	9	20	9	0	0	2	4	0	0	2	24	2,55	2,55
2022	13	10	22	8	2	0	1	2	0	0	1	22	2,20	2,75
2023	14	12	23	10	2	0	0	2	0	0	n/a	32	2,66	3,20
2024	14	13	23	10	3	0	1	0	0	0	n/a	30	2,30	3,00
průměr / mean												26	2,31	2,91

Příloha 9. Výsledky hnízdění během let 2014–2024 v okrese Tábor. Vysvětlení kategorií v Příloze 1.

Supplement 9. Nesting results in the Tábor district during the period 2014–2024. For abbreviations, see Supplement 1.

rok / year	H	HPa	EP	HPm	HPo	HE	HB1	HB2	HO	HPx	HC	JZG	JZa	JZm
2014	21	9	9	8	1	0	0	1	11	0	0	24	2,66	3,00
2015	21	10	10	7	3	0	1	0	10	0	0	24	2,40	3,42
2016	20	7	11	5	2	1	3	1	8	0	1	10	1,42	2,00
2017	19	9	11	6	3	0	2	0	8	0	0	14	1,55	2,33
2018	19	9	10	7	2	1	1	1	7	0	0	19	2,11	2,71
2019	18	8	10	6	2	1	0	2	7	0	1	16	2,00	2,66
2020	18	8	11	7	1	1	0	2	7	0	0	17	2,12	2,42
2021	12	7	10	6	1	0	0	5	1	0	0	24	3,42	4,00
2022	11	11	20	8	3	0	0	0	0	0	0	24	2,18	3,00
2023	12	11	20	10	1	0	0	0	1	0	n/a	28	2,54	2,80
2024	12	11	22	11	0	0	0	1	0	0	n/a	30	2,72	2,72
průměr / mean												21	2,28	2,82

Příloha 10. Počty okroužkovaných mláďat během let 2014–2024.

Supplement 10. Numbers of nestlings ringed during the period 2014–2024.

rok / year	počet hnízd / number of nests	počet okroužkovaných mláďat (pulli) / number of ringed nestlings	kroužkovatel / ringer
2014	43	108	6
			90
			3
			4
			5
2015	42	123	5
			105
			2
			3
			3
			3
2016	36	94	2
			83
			4
			3
			2
2017	49	134	2
			5
			115
			4
			1
			7
2			

rok / year	počet hnízd / number of nests	počet okroužkovaných mláďat (pulli) / number of ringed nestlings	kroužkovatel / ringer	
2018	43	114	5	Frencl
			103	Chvapil
			1	Jahelka
			5	Kocábek
2019	39	134	8	Frencl
			122	Chvapil
			4	Šejna
2020	40	106	3	Frencl
			97	Chvapil
			3	Jahelka
			3	Škopek
2021	45	134	7	Frencl
			121	Chvapil
			4	Jahelka
			2	Škopek
2022	45	132	4	Frencl
			118	Chvapil
			4	Jahelka
			3	Louda
			3	Škopek
2023	59	173	3	Frencl
			162	Chvapil
			3	Jahelka
			1	Kocábek
			4	Louda
2024	69	212	4	Frencl
			196	Chvapil
			2	Mráz
			4	Jahelka
			3	Louda
			3	Škopek
celkem / total			1 464	

První početná kolonie rybáka bahenního (*Chlidonias hybrida*) v České republice

The first large colony of the Whiskered Tern (Chlidonias hybrida) in the Czech Republic

Patrik Molitor¹, Adam Wilczek², Jiří Šuhaj³

¹ Slezská ornitologická společnost, Lechowiczova 4, CZ-702 00 Ostrava; e-mail: patrik.molitor@seznam.cz

² Lutyňská 1259, CZ-735 32 Rychvald; e-mail: adam.wilczek@seznam.cz

³ Svat. Čecha 1075, CZ-735 81 Bohumín; e-mail: ssuh@email.cz

Molitor P., Wilczek A. & Šuhaj J. 2025: První početná kolonie rybáka bahenního (*Chlidonias hybrida*) v České republice. *Sylvia* 61: 71–79.

Vzhledem k početné populaci rybáka bahenního (*Chlidonias hybrida*) v údolí řeky Visly v Polsku byla pravděpodobnost vzniku hnízdní kolonie na území České republiky vysoká. Do roku 2023 však rybák bahenní v České republice hnízdil sporadicky a v malých počtech. V roce 2023 vznikla kolonie rybáka bahenního na Olšovém rybníku nedaleko Karviné v Moravskoslezském kraji. Rybák bahenní hnízdil na porostech rdestu (*Potamogeton* sp.), přičemž hnízda byla tvořena především z úlomků zblochanu vodního (*Glyceria maxima*), orobince širokolistého (*Typha latifolia*) a rákosu obecného (*Phragmites australis*). Během 14 kontrol od června do září byla velikost populace stanovena na 35–42 hnízdicích párů, přičemž v hnízdech byla nejčastěji zjištěna 2–3 mláďata. Potravu tvořili ryby, žáby a bezobratlí živočichové. Důležitou potravní základnou byly extenzivní pastviny s melioračními kanály v blízkosti hnízdní kolonie. Zejména v době odrostlejších mláďat byly pozorovány mezidruhové interakce mezi hnízdicími i přeletujícími ptáky a zajímavé etologické prvky. Extenzivní hospodaření na rybníku v roce 2023 bylo zřejmě klíčovým faktorem umožňujícím zahnízdění tohoto vzácného druhu v České republice.

Given the large population of the Whiskered Tern (Chlidonias hybrida) in the Visla river valley in Poland, the likelihood of a nesting colony forming in the Czech Republic was high. However, until 2023, the Whiskered Tern nested sporadically and in small numbers in the Czech Republic. In 2023, a colony of the Whiskered Tern was established at the Olšový fishpond near Karviná in the Moravian-Silesian region. The Whiskered Tern nested on the Pondweed (Potamogeton sp.) vegetation, with nests consisting mainly of fragments of the Reed Mannagrass (Glyceria maxima), Common Cattail (Typha latifolia) and Common Reed (Phragmites australis). During 14 visits of the site from June to September, the population size was estimated at 35–42 breeding pairs, with 2–3 chicks most commonly found in the nests. Their diet consisted of fish, frogs and invertebrates. Extensive pastures with drainage channels near the nesting colony provided an important food source. Inter-species interactions between nesting and migratory birds and interesting ethological elements were observed, especially during the period when the young birds were growing up. Extensive farming on the pond in 2023 was the obvious reason for the nesting of this rare species in the Czech Republic.

Keywords: Extensive management, fishpond, Moravian-Silesian region, population

ÚVOD

V Evropě se nacházejí dvě odlišné subpopulace rybáka bahenního (*Chlidonias hybrida*; Dayton et al. 2017), nicméně stěžejní výskyt je soustředěn především do východní části kontinentu, kde v posledních desetiletích došlo k nárůstu početnosti tohoto druhu a jeho šíření do nových oblastí. Odhadovaná velikost evropské populace se pohybuje v rozmezí 66 300–108 000 párů. Početnost však může, v závislosti na aktuálních meteorologických podmínkách během hnízdní doby a dostupnosti vhodných biotopů k hnízdění, vykazovat fluktuaci (Keller et al. 2020). Pozitivní trend zvyšování populace byl mj. zaznamenán i v Polsku, zejména v údolí řeky Visly (Ledwoń et al. 2014) nedaleko hranic s Českou republikou. Proto se dalo očekávat, že v České republice v budoucnu vznikne početnější kolonie tohoto druhu.

Hnízdění rybáka bahenního v České republice je vzácné a nepravidelné (Šťastný et al. 2021). První záznamy o hnízdění pocházejí z roku 1882, kdy několik párů zahnízdilo u Hluboké

nad Vltavou. V roce 1959 bylo na písečných rybnících u Hodonína zaznamenáno 5 párů (Hudec & Šťastný 2005). V roce 2002 neúspěšně hnízdil jeden pár na Týnském rybníku u Moravského Krumlova (Martiško & Martišková 2003). O pět let později úspěšně vyhnízdil jeden pár také na rybníku Štěpán u Ostravy (Závalský & Mandák 2007). Nelze však vyloučit, že k neúspěšnému hnízdění došlo již v roce 2001 ve Slezsku, a to na rybnících Prošňákova Kukla nebo Oderská Kukla u Jistebníku v Poodří. Zde byli v červnu pozorováni dva jedinci tohoto druhu, kteří varovali při přiblížení k porostu rákosu a orobince (Šťastný et al. 2006).

Cílem této práce bylo popsat početnost a průběh hnízdění první početné kolonie rybáka bahenního v České republice v roce 2023.

MATERIÁL A METODIKA

Charakteristika lokality

Olšový rybník (obr. 1) o rozloze 23,1 ha je součástí karvinské rybníční soustavy,

Obr. 1. Olšový rybník, Staré Město u Karviné, okres Karviná, 2. 8. 2023. Foto Patrik Molitor.

Fig. 1. Olšový fishpond, Staré Město u Karviné, Karviná district, 2 August 2023. Photo by Patrik Molitor.

kteřá se nachází v katastrálním území Staré Město u Karviné, okrese Karviná v Moravskoslezském kraji na severovýchodě České republiky. Rybník se rozkládá v kvadrátu 6177 síťového mapování organismů. Nadmořská výška v pomyslném středu rybníku o souřadnicích 49°52'28.1"N, 18°30'28.8"E je 219 m n. m. Ve vodní ploše se nacházejí dva ostrovy s přibližnou rozlohou 0,1 a 0,5 ha, které jsou porostlé dřevinnou i bylinnou vegetací. V roce 2023 byl sloupec průhledné vody u břehů rybníka v řádu nižších desítek cm. Litorální pásmo rybníka je soustředěno především do jihovýchodní části kolem většího z ostrovů. Kromě severovýchodní hráze jsou zbylé hráze rybníku porostlé starými duby (*Quercus* sp.), které jsou součástí přírodní památky Karviná-rybníky, kde je předmětem ochrany páchník hnědý (*Osmoderma barnabita*). Rybník je součástí ptačí oblasti Heřmanský stav - Odra - Poolší. Při jihozápadní hrázi se nachází frekventovaná silnice č. 1/67 z Bohumína do Českého Těšína a při severovýchodním hrázi dvoukolejná železniční trať č. 320 Bohumín-Čadca.

Metodika

Kontroly hnízdní kolonie jsme prováděli v nepravidelných termínech od druhé dekády června do první dekády září roku 2023. V tomto období jsme lokalitu navštívili celkem 14krát, a to ve dnech 19., 22., 23. a 25. června, 4. a 28. července, 2., 4., 5., 15., 18., 23. a 25. srpna a 2. září. Během kontrol jsme hnízdní kolonii sledovali střídáním více pozorovacích bodů z hrází rybníku. Kromě binokulárních dalekohledů jsme používali také spektivy s vícenásobným zvětšením. Délka jednotlivých kontrol se pohybovala mezi 1 a 2 hodinami. Během pozorování jsme se zaměřovali především na početnost hnízd, dospělých a juvenilních jedinců, na přinášeny hnízdní materiál a během

krmení mláďat také na potravu a zajímavé mezidruhové interakce. Dne 28. července jsme celou kolonii natočili z více pozorovacích míst po obvodu rybníka fotoaparátem s vysokým zoomem a na základě porovnání videosekvencí stanovili počet hnízd a mláďat v kolonii. Především z důvodu rušení hnízdicích rybáků bahenních, a zvláště chráněných druhů ptáků jsme se neuchýlili ke zjišťování početnosti např. z lodí či pomocí dronu. Zvolený postup bez vstupu na vodní plochu mohl vést k mírnému podhodnocení skutečné velikosti kolonie, nicméně minimalizoval rušení rybáka bahenního a dalších zvláště chráněných druhů ptáků a byl proto upřednostněn.

VÝSLEDKY

Početnost rybáka bahenního

Dne 19. června jsme v hnízdní kolonii zaznamenali přítomnost přibližně 40 dospělých jedinců při stavbě hnízd. V dalších dnech se početnost dospělých jedinců zvyšovala, přičemž maximální počet ($n = \text{min. } 84 \text{ ex.}$) jsme zaznamenali 25. června. V poslední dekadě června narůstal i počet hnízd. Dne 23. června jsme napočítali 30 rozestavených hnízd, o dva dny později již 42 hnízd. K 28. červenci jsme na 35 hnízdech zjistili inkubaci ($n = 11$ hnízd), jedno mláďe ($n = 5$), dvě ($n = 10$), tři ($n = 8$) a čtyři mláďata ($n = 1$). Na třech hnízdech jsme nevzletná mláďata pozorovali ještě 23. srpna a krmení mláďat na dvou hnízdech i 2. září. Počet létajících juvenilních jedinců se pohyboval během srpnových kontrol v rozmezí 20–39 ex. Dva juvenilní jedinci létali nad Olšovým rybníkem také 2. září.

Umístění hnízdní kolonie

Hnízdní kolonie (obr. 2) se nacházela v severovýchodní části Olšového rybníku a zabírala cca 0,7 ha vodní plochy, což odpovídalo přibližně 3%

Obr. 2. Kolonie rybáka bahenního (*Chlidonias hybrida*) na Olšovém rybníku, Staré Město u Karviné, okres Karviná, 2. 8. 2023. Foto Patrik Molitor.

Fig. 2. Colony of the Whiskered Tern (*Chlidonias hybrida*) at the Olšový fishpond, Staré Město u Karviné, Karviná district, 2 August 2023. Photo by Patrik Molitor.

celkové rozlohy rybníka. Hnízda dospělci stavěli především na porostech rdeštu (*Potamogeton* sp.), přičemž základní materiál pro stavbu hnízd tvořily části rostlin, jako je zblochan vodní (*Glyceria maxima*), orobinec širokolistý (*Typha latifolia*) a rákos obecný (*Phragmites australis*). Po celou dobu hnízdění jsme zaznamenali aktivitu spojenou s přinášením hnízdního materiálu a úpravou hnízd, a to včetně období, kdy mláďata dosahovala větší velikosti. Na konci hnízdní doby jsme v jednom případě pozorovali, jak hnízdní materiál přinášel i juvenilní létající jedinec. Zároveň jsme zaznamenali dospělého jedince, který se se stéblem rákosu vznesl, stéblo upustil a poté se za ním střemhlav vrhl a nad hladinou jej opětovně chytil.

Potrava a loviště

Během intenzivního krmení mláďat jsme v potravě rybáka bahenního nejčastěji zaznamenali vážky (Odonata) a rovnokřídlý hmyz (Orthoptera), který dospělci a později také juvenilní jedinci

lovili na extenzivně obhospodařovaných pastvinách vzdálených přibližně 300 m od středu hnízdní kolonie. Nad pastvinami létali velmi nízko v řádu několika decimetrů (obr. 3). Z fotografií jsme identifikovali například saranče rodu *Pseudochorthippus*. Z obratlovců jsme nejčastěji zaznamenali ryby (Osteichthyes) a žáby (Anura). Některé úlovky ryb byly v poměru s tělem rybáka bahenního značné velikosti. Obratlovce rybáci bahenní loví jak na Olšovém rybníku, tak na okolních rybnících vzdálených zhruba 500 m, a také v melioračních kanálech v okolních pastvinách (obr. 4). Hnízdící páry krmily mláďata až pětkrát za hodinu. Zajímavým chováním, které jsme pozorovali u dospělých jedinců, bylo opakované máčení žab do vody před jejich předáním mláďatům.

Mezidruhové interakce

V hnízdní kolonii rybáka bahenního jsme zaznamenali hnízdění (min. jedno hnízdo či vodění mláďat) labutě velké (*Cygnus olor*), kopřivky obecné (*Mareca*

Obr. 3. Lovící rybák bahenní na cca 300 m vzdálených pastvinách, Staré Město u Karviné, okres Karviná, 2. 8. 2023. Foto Patrik Molitor.

Fig. 3. A Whiskered Tern hunting on pastures approximately 300 m away from the colony, Staré Město u Karviné, Karviná district, 2 August 2023. Photo by Patrik Molitor.

strepera), kachny divoké (*Anas platyrhynchos*), rzohlávky rudozobé (*Netta rufina*), poláka velkého (*Aythya ferina*), p. chocholačky (*A. fuligula*), lysky černé (*Fulica atra*), potápky malé (*Tachybaptus ruficollis*), p. roháče (*Podiceps cristatus*) a p. černokrké (*P. nigricollis*). V hnízdni kolonii některé páry rybáka bahenního napadaly potápky malé, vzájemné napadání jsme pozorovali mezi juv. rybákem bahenním a juv. potápkou roháčem. Z přeletujících druhů napadali hnízdící rybáci bahenní volavku bílou (*Ardea alba*), krahujce obecného (*Accipiter nisus*), motáka pochopa (*Circus aeruginosus*) a ostříže lesního (*Falco subbuteo*). Jednalo se o pronásledování přeletujícího jedince několika dospělci rybáka bahenního (1–5 ex.), pouze v případě motáka pochopa jsme pozorovali agresivnější reakci většiny párů tvořící kolonii.

DISKUSE

Hnízdění 35–42 párů na Olšovém rybníku u Karviné v roce 2023 představuje

první početnou kolonii druhu na území České republiky. Významné kolonie rybáka bahenního se však nacházejí v jihozápadním Polsku, 20–50 km od Olšového rybníka. V Polsku rybák bahenní hnízdí pravidelně od roku 1985, přičemž od roku 1990 jeho populace rychle rostla z 38–40 hnízdících párů na více než 1 600 v roce 2007. Během této doby se počet hnízdišť zvýšil z jednoho na 41 (Ledwoń et al. 2014). Vzhledem k těmto údajům lze předpokládat, že zahnízdění na rybníku Štěpán u Ostravy (Závalský & Mandák 2007) mohlo souviset s vysokou početností druhu na polských lokalitách vzdálených několik desítek kilometrů. Zajímavé však je, že v srpnu 2023 nebyl rybák bahenní pozorován na rybnících u polského Skoczowa, které jsou tradičním hnízdištěm druhu vzdáleným přibližně 20 km od Olšového rybníku (Molitor & Boučný nepubl.). Tato skutečnost naznačuje, že Olšový rybník v roce 2023 mohl nabídnout lepší podmínky pro hnízdění druhu, což vedlo k přesunu části populace

Obr. 4. Loviště rybáka bahenního, Staré Město u Karviné, okres Karviná, 2. 8. 2023. Foto Patrik Molitor.

Fig. 4. Hunting grounds of the Whiskered Tern, Staré Město u Karviné, Karviná district, 2 August 2023. Photo by Patrik Molitor.

z jihozápadního Polska. V jižním Polsku totiž dochází k nuceným přesunům mezi hnízdními koloniemi. Důvodem je nedostupnost hnízdních biotopů v důsledku hospodářských změn na rybnících (Ledwoń et al. 2013). Časový rámec hnízdění na Olšovém rybníku v roce 2023 byl podobný jako na historických lokalitách v České republice (Hudec & Šťastný 2005, Závalský & Mandák 2007). V druhé polovině června docházelo ke stavbě hnízd a prvním snůškám, vrchol krmení mláďat byl v období druhé poloviny července až první poloviny srpna, avšak krmení mláďat u pozdějších nebo náhradních snůšek se protáhlo až do první dekády září 2023. Poslední pozorování rybáka bahenního z lokality v roce 2023 je z 11. září v počtu čtyř jedinců (ČSO 2025). Počet mláďat v hnízdech byl nejčastěji dva až tři, což odpovídá údajům z jiných lokalit (Martiško & Martišková 2003, Hudec & Šťastný 2005, Závalský & Mandák 2007). V jednom z hnízd byla i čtyři mláďata. V tomto případě nelze vyloučit snůšku od dvou samic (Hudec & Šťastný 2005).

Pro zahnízdění rybáka bahenního je nezbytná přítomnost plovoucích rostlin, na kterých si tento druh staví hnízda (Hudec & Šťastný 2005). Na Olšovém rybníku tvořil podklad pro stavbu hnízd porost rdestu, zatímco na rybníku Štěpán kotvice plovoucí (*Trapa natans*; Závalský & Mandák 2007). Na dalších historických lokalitách v České republice (Martiško & Martišková 2003, Hudec & Šťastný 2005), ale také v Polsku (Minias 2012) tvořil podklad pro hnízda porost rdesna (*Polygonum* sp.). Známý jsou také případy zahnízdění druhu např. na leknínu bílém (*Nymphaea alba*) v Iránu (Barati et al. 2011) nebo na řezanu pilolistém (*Stratiotes aloides*) v Rumunsku (Mees 1977). V roce 2023 byly na Olšovém rybníku úlomky zblouchnu vodního, orobince širokolistého a rákosu obecného hlavním materiálem pro stavbu hnízd. Rákos obecný byl součástí hnízdního materiálu i u Hluboké nad Vltavou, zatímco na písčiny rybnících byla hnízda ze sítiny (*Juncus* sp.) a skřípiny (*Scirpus* sp.). Rovněž jsme

zaznamenali i zásnubní rituál v podobě upuštění a opětovného chycení hnízdního materiálu a přinášení úlomků rostlin, které byly až 1 m dlouhé a přes 1 cm silné (Hudec & Štastný 2005), a to po celou dobu hnízdění.

Hlavní složkou potravy rybáka bahenního jsou bezobratlí živočichové (pavouci, hmyz) a drobní obratlovci (ryby, žáby; Hudec & Štastný 2005). Tyto složky potravy byly zaznamenány jak na rybníku Štěpán (Závalský & Mandák 2007), tak i na Olšovém rybníku v roce 2023. Ojediněle jsme zaznamenali také úlovky ryb, které byly v poměru s tělem rybáka bahenního značné velikosti. Jsou známy případy, kdy rybák bahenní ulovil ulovil kořist velikostí srovnatelnou s jeho vlastním tělem (Iqbal et al. 2022). V souladu s Hudecem & Štastným (2005) jsme pozorovali lovící rybáky bahenní i nad travnatými porosty. Nepodařilo se však odhadnout, zda se jednalo o samce či samice, přestože s vyšší pravděpodobností by měly nad travnatými porosty lovit subtilnější samice (Gwiazda & Ledwoń 2015). Nesporně však extenzivně obhospodařované pastviny s melioračními kanály v těsné blízkosti hnízdní kolonie byly významnou potravní základnou druhu především v době krmení a rozletu mláďat. V případě předávky ulovených žab mláďatům jsme byli svědky zajímavého chování, kdy dospělí jedinci namáčeli ulovené žáby do vody před jejich předáním mláďatům. Tento jev by si zasloužil podrobnější výzkum, např. ve vztahu k roli toxinů vylučovaných kůží některých druhů žab. Zajímavým prvkem reprodukční strategie rybáka bahenního je také opuštění mláďat samičí během krmení. Jednou z možných příčin tohoto chování může být opětovné zahnízdění samice s jiným samcem (zvýšení reprodukčního potenciálu), nicméně význam tohoto chování není zcela znám (Ledwoń et al. 2023). Opuštění

mláďat jedním z jedinců hnízdicího páru bylo zaznamenáno i na rybníku Štěpán (Závalský & Mandák 2007). Na Olšovém rybníce jsme tuto skutečnost detailně nesledovali. Nezdálo se nám však, že by se počet dospělých jedinců během krmení mláďat snižoval.

Extenzivní způsob rybničního hospodaření na Olšovém rybníku byl nepochybně klíčovým faktorem vzniku kolonie rybáka bahenního v roce 2023. Čistota vody, nízký vodní sloupec, hustý porost vodních rostlin, absence hnojení a pravděpodobně nízká rybí násada byly pravděpodobně hlavními faktory, které přispěly k zahnízdění dalších vzácných druhů ptáků v blízkosti kolonie. Stejně jako na Týnském rybníku (Martiško & Martišková 2003) hnízdila v kolonii rybáka bahenního na Olšovém rybníku potápka černokrká a podobně jako na rybníku Štěpán (Závalský & Mandák 2007) další druhy potápek a lyska černá. Zatímco na rybníku Štěpán rybáci bahenní víceméně tolerovali přítomnost hnízdicích potápek a lysky černé, na Olšovém rybníku jsme podobně jako Týnském rybníku zaznamenali agresivní chování vůči potápce roháčovi, ale zejména vůči potápce malému. Podobně jako na rybníku Štěpán (Závalský & Mandák 2007) jsme v době krmení mláďat viděli i útoky nejen na přeletující volavku bílou, ale také na různé zástupce dravých ptáků.

PODĚKOVÁNÍ

Za pomoc při determinaci rostlin děkujeme panu Davidovi Hlisnikovskému. Za podnětné připomínky k článku děkujeme dvěma anonymním recenzentům a redakční radě časopisu.

SUMMARY

The population of the Whiskered Tern (Chlidonias hybrida) is on the rise in

Europe, resulting in the occupation of new localities. The large nesting population in the Visla river valley in Poland is probably also related to the establishment of the first significant colony in the Czech Republic in 2023. Until then, the Whiskered Tern nested sporadically in the Czech Republic, with 1–5 pairs at individual sites.

In 2023, the first large colony was established at the Olšový fishpond (49°52'28.1"N, 18°30'28.8"E) near Karviná in the Moravian-Silesian region. The Olšový fishpond (Fig. 1) is part of the Heřmanský stav – Odra – Poolší SPA and covers an area of 23.1 ha. The nesting colony (Fig. 2) was located in the northeastern part of the pond and covered approximately 0.7 ha of water surface. The Whiskered Terns nested on the Pondweed (*Potamogeton* sp.) vegetation. The nests were built from fragments of the Reed Mannagrass (*Glyceria maxima*), Common Cattail (*Typha latifolia*) and Common Reed (*Phragmites australis*). Activity related to bringing nesting material and modifying nests was observed throughout the nesting period.

The nesting colony was checked 14 times between June and September 2023. During the checks, the number of nests, adult and young individuals, the character of nesting material and food brought to the nests were monitored. Neither a boat nor a drone were used to determine the number of individuals due to possible interference.

The population size of the Whiskered Tern was estimated at 35–42 breeding pairs. The maximum number of adult individuals (at least 84) was recorded on 25 June. As of 28 July, incubation or chicks were observed at 35 nests, most often in numbers of 2–3. Chicks were still observed at some nests on 2 September. The number of fledged juveniles in August ranged between 20 and 39.

The diet of the Whiskered Tern consisted of fish (*Osteichthyes*), frogs (*Anura*) and invertebrates, especially dragonflies (*Odonata*) and orthopteran insects (*Orthoptera*). Both adults and juveniles hunted insects mainly on extensively farmed pastures about 300 m away from the center of the colony. They hunted fish and frogs in the Olšový pond and surrounding fishponds and drainage canals (Fig. 3, 4). Adults fed their young up to five times an hour. An interesting behaviour was the repeated dipping of frogs into the water before handing them over to their young.

Inter-species interactions were also recorded, including attacks by Little Grebes (*Tachybaptus ruficollis*) on Whiskered Terns and mutual attacks between young Whiskered Terns and Great Crested Grebes (*Podiceps cristatus*). Whiskered Terns also attacked migratory species such as Great White Herons (*Ardea alba*) and birds of prey.

The colony at the Olšový pond is the first large colony of this species in the Czech Republic. Significant colonies are also found in southwestern Poland, where the population grew rapidly after 1990. At the same time, it cannot be ruled out that the favourable nesting conditions for the Whiskered Tern at the Olšový pond in 2023 led to the relocation of a part of the population from south-western Poland. The timing of nesting was similar to that at historical sites in the Czech Republic.

Extensive management of the Olšový pond was a key factor for the establishment of a colony of this rare species in the Czech Republic.

LITERATURA

- Barati A., Aliakbari A. & Ghasempouri S. M. 2011: Variations in breeding success and daily nest survival of Whiskered Tern

- (*Chlidonias hybrida*) at two Iranian colonies. *Russian Journal of Ecology* 42: 315–320.
- ČSO 2025: *Birds.cz – pozorování ptáků*. <http://www.birds.cz/avif/obs.php>. citováno 29. 3. 2025.
- Dayton J., Ledwoń M., Paillisson J.-M., Atamas N. & Szczys P. 2017: Genetic diversity & population structure of the Eurasian Whiskered Tern (*Chlidonias hybrida hybrida*), a species exhibiting range expansion. *Waterbirds* 40: 105–117.
- Gwiazda R. & Ledwoń M. 2015: Sex-specific foraging behaviour of the Whiskered Tern (*Chlidonias hybrida*) during the breeding season. *Ornis Fennica* 92: 15–22.
- Hudec K. & Štátný K. (eds) 2005: *Fauna ČR – Ptáci 2/II*. Academia, Praha.
- Iqbal M., Mulyana D., Pormansyah Yustian I., Setiawan A. & Zulkifli H. 2022: Direct field observation reveals Whiskered Terns *Chlidonias hybrida* preying on fish much larger than themselves. *Marine Ornithology* 50: 19–21.
- Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H.-G. & Foppen R. P. B. 2020: *European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change*. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- Ledwoń M., Neubauer G. & Betleja J. 2013: Adult and pre-breeding survival estimates of the Whiskered Tern *Chlidonias hybrida* breeding in southern Poland. *Journal of Ornithology* 154: 633–643.
- Ledwoń M., Betleja J., Stawarczyk T. & Neubauer G. 2014: The Whiskered Tern *Chlidonias hybrida* expansion in Poland: the role of immigration. *Journal of Ornithology* 155: 459–470.
- Ledwoń M., Flis A., Banach A., Kusal B., Łożyńska H., Atamas N., Broński S. & Betleja J. 2023: Do females of Whiskered Tern *Chlidonias hybrida* reneest after offspring desertion? *The European Zoological Journal* 90: 237–247.
- Martiško J. & Martišková K. 2003: Hnízdění rybáka bahenního (*Chlidonias hybridus*) na jižní Moravě v roce 2002. *Crex* 22: 59–63.
- Mees G. F. 1977: The subspecies of *Chlidonias hybridus* (Pallas), their breeding distribution and migrations (Aves, Laridae, Sterninae). *Zoologische verhandelungen* 157: 1–62.
- Minias P., Lesner B. & Janiszewski T. 2012: Nest location affects chick growth rates in Whiskered Terns *Chlidonias hybrida*. *Bird Study* 59: 372–375.
- Štátný K., Bejček V. & Hudec K. (eds) 2006: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003*. Aventinum, Praha.
- Štátný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. (eds) 2021: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017*. Aventinum, Praha.
- Závalský O. & Mandák M. 2007: Hnízdění rybáka bahenního (*Chlidonias hybridus*) v PR Štěpán v roce 2007. *Acrocephalus (Ostrava)* 23: 76–77.

Došlo 1. dubna 2025, přijato 2. září 2025.
 Received 1 April 2025, accepted 2 September 2025.

Středoškolská odborná činnost – nabídka pro středoškoláky

Věnuješ se ve svém volném čase ornitologii a chceš své zkušenosti zúročit?

Zkus SOČku!

Již na střední škole získáš zkušenosti, díky nimž pro tebe bude psaní bakalářských, diplomových a disertačních prací hračkou. A pokud náhodou nemáš vědecké ambice, získáš neocenitelné zkušenosti pro jakékoliv intelektuální povolání.

V ČSO ti můžeme pomoci s přípravou, najít téma a školitele

- Středoškolská odborná činnost (SOČ) je tradiční soutěž mladých badatelů nejrůznějších oborů.
- Bez ohledu na konečné pořadí vítězí každý, komu se podaří zrealizovat svůj projekt, napsat a prezentovat odbornou práci a seznámit se tak se základy vědecké činnosti.
- Tyto zkušenosti jsou nedocenitelné nejen při dalším studiu na vysoké škole, ale i v jakékoli odborné práci.
- Úspěšná účast ti pomůže vybrat obor studia, vybrat školu, zvýšit šance na přijetí, a především poznat další podobné nadšence.

Bližší informace:

<https://www.birdlife.cz/nabidka-pro-stredoskolaky/>

Oological collection of Bedřich Karel Kinský (1911–1999) in the National Museum of the Czech Republic

Oologická sbírka Bedřicha Karla Kinského (1911–1999) v Národním muzeu v Praze

Jiří Mlíkovský¹ & Douglas G. D. Russell²

¹Center for Historical Ornithology, K Berance 6, CZ-190 00 Praha 9, Czechia; e-mail: jmlikovsky@gmail.com

²Bird Group, The Natural History Museum at Tring, Akeman Street, Tring HP23 6AP, UK; e-mail: d.russell@nhm.ac-uk

Mlíkovský J. & Russell D. G. D. 2025: Oological collection of Bedřich Karel Kinský (1911–1999) in the National Museum of the Czech Republic. *Sylvia* 61: 81–109.

The oological collection of Bedřich Karel Kinský contains 1289 clutches (6018 eggs) of 147 bird species. They were collected during 1930–1948 in Czechia (1228 clutches, 5774 eggs), Slovakia (60 clutches, 240 eggs), and Hungary (1 clutch, 4 eggs).

Oologická sbírka Bedřicha Karla Kinského obsahuje 1289 snůšek (6018 vajec) 147 druhů ptáků. Všechna vejce byla sebrána v letech 1930–1948 v Česku (1228 snůšek, 5774 vajec), na Slovensku (60 snůšek, 240 vajec) a v Maďarsku (1 snůška, 4 vejce).

Keywords: *Aves, Central Europe, historical ornithology, oology*

INTRODUCTION

Bedřich Karel Kinský (1911–1999), in German Friedrich-Carl Kinsky, was a Czech nobleman and ornithologist, active mainly in eastern Bohemia in the 1930s–1940s (Hejl-Mračovský 1972, Obhlídal 1991, Hudec 1999, Klápště 2003). The political situation in Czechoslovakia (communist coup) forced him to emigrate to Germany in July 1948 and then to New Zealand, where he became a leading figure in local ornithology (Bartle & Yaldwin 2001, Klápště 2003).

Before leaving Czechoslovakia, Kinský studied faunistics and ecology of the birds of eastern Bohemia (Kinský 1941a,b, 1942, 1947, Kinský & Staněk 1941, Kinský & Hrobař 1970), was an active bird ringer (Klápště 2003), and collected bird eggs (this paper).

In this paper, we present a review of Kinský's collection of bird eggs deposited in the National Museum of the Czech Republic. The sequence of taxa and English and scientific nomenclature follow IOC (Gill et al. 2024).

THE ORIGIN AND FATE OF THE COLLECTION

Kinský's (1948a,b) catalogue and label data show that Kinský's collection includes bird eggs collected during 1930–1948, the last clutch being that of *Streptopelia turtur*, collected by Kinský in Lázně Bohdaneč on 12 July 1948.

In addition to his own work, Kinský obtained for his oological collection eggs from a number of colleagues, as follows: František Balát (1925–1992), Josef Bek, Stanislav Bek, Josef Beran, B. Cach, Adolf Čejchan (*1930), Walter Černý (1905–1975), Ladislav Elsner, Jan Hanzák (1923–1994), František Hejl-Mračovský (1909–1989), Jan Evangelista Jirásek (1929–2019), Otto Kadlec (1905–1980), Zdeněk Klůz (1920–1979), Jaromír Kostelecký (1929–2008), František Kotek (1912–1994), Jan Koza, Zdeněk Kux (1923–1990), Mr. Limberk, František Matoušek (1905–1997), František Mocek (1900–1960), František Obhlídal (1911–2000), O. Pařík, Karel Pflieger (1900–1951), Dr. Pilař, Václav Jan Staněk (1907–1983), Josef Šedivý, Ladislav Štancl (1928–1998), L.Štěpán, Jiří Toufar (1926–1983), Zdeněk Veselovský (1928–2006), Zdeněk Vodvářka, and Jiří Vraný (1919–1984).

In 1948, Kinský (1948a,b) prepared a type written catalogue of his oological collection, which includes details of each nest and clutch, measurements of every egg, and the name of the collector. However, there are minor discrepancies between this catalogue and the collection.

Kinský was a Czech nobleman, opposing both Nazism and Communism, who felt that his collection could be endangered by authorities in the turbulent times around the World War II. To avoid this, he signed a document (Fig. 1) on 11 October 1941, in which he stated that he founded the oological collection in cooperation with the Department of Zoology of the (National) Museum (of the Czech Republic)¹, that the Museum deposited parts of its collection in his collection, and he promised to donate the collection to the Museum one day. He confirmed this on 10 November 1945. Despite the above statement, there were no eggs from the Museum collection in Kinský's collection until 06 November 1944, when the Museum deposited 809 eggs collected by Zdeněk Klůz at the Baltic Sea during 27 April –14 July 1944 (Klůz 1977, Černý 2002, Schröpfer & Černý 2009) in Kinský's collection. These eggs were not an integral part of Kinský's collection and are not listed below.

In August 1948, Kinský illegally left Czechoslovakia, leaving his oological collection at his home in Kostelec nad Orlicí. On 20 September 1948, Josef Beran (*fl.* 1941–1948), a member of the Czechoslovak Ornithological Society and Kinský's coworker, sent a letter to Otakar Štěpánek (1903–1995), who worked at the Museum and acted as the president of the Czechoslovak Ornithological Society at that time (1946–1952), informing him of Kinský's departure and asking him to secure Kinský's oological collection (Fig. 2). After a correspondence, Štěpánek checked the collection in Kostelec nad Orlicí on 24 October 1948, and shortly thereafter Kinský's collection was packed by museum technicians and moved to the National Museum of the Czech Republic. Finally, it was registered there in 1952 under the accession number 6786.

It should be noted that Kinský and his suppliers did not always collect whole clutches. Sometimes they took only some eggs, sometimes they collected only infertile eggs or abandoned eggs. Thus, the clutch size recorded here is not identical with the biological clutch size.

¹ At that time, the Museum was private and was called 'Zemské museum' (Land Museum). It was nationalized on 29 March 1949 (Štěpánek 1975).

Fig. 1. Kinský's donation of his oological collection. Ornithological archive, Department of Zoology, National Museum of the Czech Republic, Praha.

Obr. 1. Kinského donace jeho oologické sbírky. Ornitologický archiv, Zoologické oddělení, Národní muzeum, Praha.

V Chocni, dne 20.září 1948.

Vážený pane docente !

Předem mého dopisu, dovoluji si zaslati srdečný pozdrav a milou vzpomínku na Vás.

Dověděl jsem se, že před týdnem bylo hlášeno národní správou velkostatku Kostelec n.Orl., že se po 14 denní dovolené, ani za dalších 14 dnů dosud nedostavil do zaměstnání, člen naší ornithologické společnosti a spolupracovním národního muzea B.K.Kinský ředitel velkostatku v Kostelci n.Orl. Mluvílo se o tom v Kostelci již dříve, ale nechtěl jsem tomu věřit, říkal mi, že odchází na dovolenou a že se brzo uvěříme. Dnes však, po tak dlouhé době a zvláště, když není zpráv ani o jeho rodině a důchodní velkostatku je rovněž neznámý, vzniká domněnka, že uprchli za hranice. Považují proto za svou povinnost, jako člen Vaší společnosti Vám toto oznámit. Víím také, že svojí oologickou sbírku dělal pro Vaše muzeum a též společnost má tam mnoho násad. Pak je tam dosti drobnějších věcí, jako rozbery žaludků a pod., které se hodí jedině pro Vaše účely. Slyšel jsem, že do jeho bytu po nynějším uvolnění, má být dána dětská školka, také deputátní rodiny ze dvora žádají o přidělení tohoto bytu. Bylo by proto dobře, abyste o tom uvědomil také p. ing. Kadlece a dopisali na MNV v Kostelci n.Orl. a dotázali se přímo jich a dohodli se o odstěhování věcí patřících muzeu do Prahy, poněvadž by později mohlo dojít snad k nějakému poškození, což by byla zejména velmi citelná a neshraditelná škoda.

Doufám, že se Vám podaří sbírku bez poškození dopravit do muzea, kam již také svojí velikostí patří. Budete-li při jejím stěhování něco potřebovat, rád Vám pomohu.

Těším se na Vaší ctěnou odpověď a znamenám se v úctě

Váš oddaný

Josef Beran

Ad.: Josef Beran, les.praktikant
na řed.SL v Chocni.

Fig. 2. Letter from Josef Beran to Otakar Štěpánek. Ornithological archive, Department of Zoology, National Museum of the Czech Republic, Praha.

Obr. 2. Dopis Josefa Berana Otakarovi Štěpánkovi. Ornithologický archiv, Zoologické oddělení, Národní muzeum, Praha

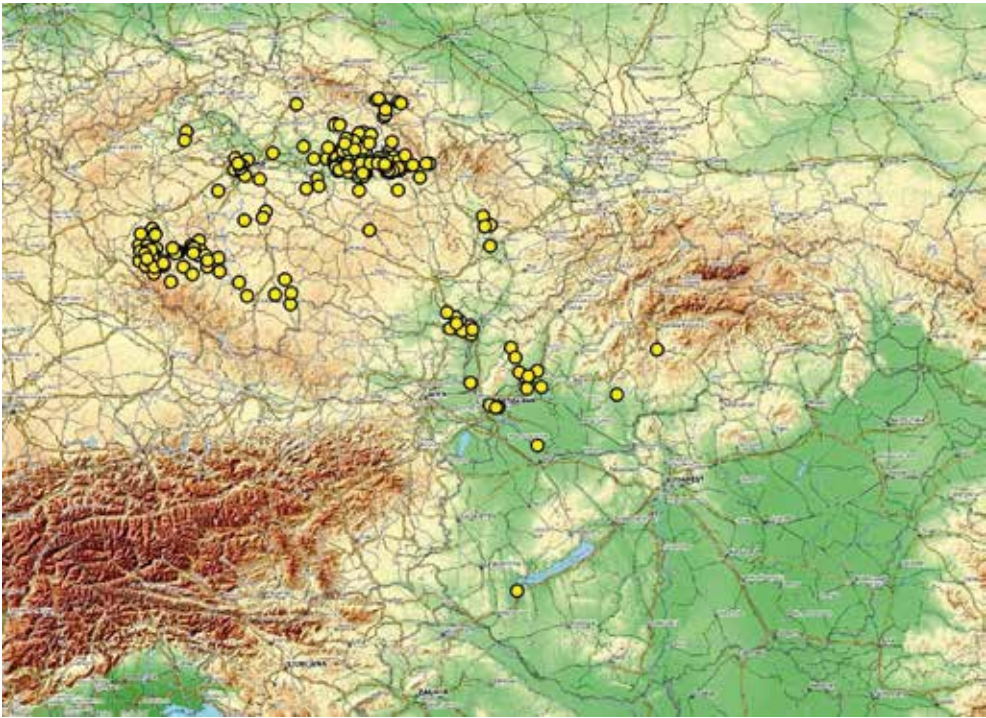

Fig. 3. Distribution of localities represented in Kinský's oological collection (Czechia, Slovakia and Hungary).

Obr. 3. Rozšíření lokalit zastoupených v oologické sbírce Kinského (Česko, Slovensko a Maďarsko).

LOCALITIES

Most eggs in Kinský's collection originated from Czechia, a few from Slovakia, and a single clutch from Hungary (Fig. 3). Below, we list them by country and alphabetically within each country. All eggs were collected during 1930–1948 (Table 1).

Czechia

Baroch (pond; part of Hrobice), Pardubice District, Pardubice Region; 50.10°N, 15.78°E.

Běhařov, Klatovy District, Plzeň Region; 49.34°N, 13.16°E.

Bělčice, Strakonice District, South Bohemian Region; 49.50°N, 13.88°E.

Bělobranská dubina (park; part of Pardubice), Pardubice District, Pardubice Region; 50.05°N, 15.85°E.

Benátky (now part of Štěpánov), Olomouc District, Olomouc Region; 49.67°N, 17.24°E.

Běšiny, Klatovy District, South Bohemian Region; 49.30°N, 13.31°E.

Bezdrv (pond; part of Zliv), České Budějovice District, South Bohemian Region; 49.05°N, 14.39°E.

Blatná, Strakonice District, South Bohemian Region; 49.42°N, 13.88°E.

Blešno, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.21°N, 15.93°E.

Table 1. Temporal and geographical structure of Kinský's oological collection (as of 2014).
Tab. 1. Časová a geografická struktura oologické sbírky Kinského (stav z roku 2014).

year / rok	Czechia / Česko		Slovakia / Slovensko		Hungary / Maďarsko		total / celkem	
	clutches / snůšky	eggs / vejce	clutches / snůšky	eggs / vejce	clutches / snůšky	eggs / vejce	clutches / snůšky	eggs / vejce
1930	20	93					20	93
1931	10	45	1	4			11	49
1932	4	17					4	17
1933	8	33					8	33
1934	6	28			1	4	7	32
1935	10	54					10	54
1936	7	28					7	28
1937	16	57					16	57
1938	98	472	1	5			99	477
1939	103	524					103	524
1940	68	277	1	4			69	281
1941	100	476	4	15			104	491
1942	70	295	9	42			79	337
1943	46	183					46	183
1944	169	798	11	42			180	840
1945	33	185	5	15			38	200
1946	97	505	4	16			101	521
1947	149	709	15	62			164	771
1948	212	985	9	35			221	1020
?	2	10					2	10
total	1228	5774	60	240	1	4	1289	6018

Bohdanečský rybník (pond; part of Lázně Bohdaneč), Pardubice District, Pardubice Region; 50.09°N, 15.67°E.

Bohousová (now part of Záchlumí), Ústí nad Orlicí District, Pardubice Region; 50.09°N, 16.39°E.

Bohumileč (now part of Rokytno), Pardubice District, Pardubice Region; 50.10°N, 15.86°E.

Borohrádek, Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.10°N, 16.09°E.

Borovnice, Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.06°N, 16.25°E.

Bošín, Ústí nad Orlicí District, Pardubice Region; 50.03°N, 16.20°E.

Břeclav, Břeclav District, South Moravian Region; 48.76°N, 16.88°E.

Břehey, Pardubice District, Pardubice Region; 50.05°N, 15.58°E.

Březhrad (now part of Hradec Králové), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.17°N, 15.79°E.

Brtev (now part of Lázně Bělohrad), Jičín District, Hradec Králové Region; 50.43°N, 15.60°E.

Bukovina nad Labem, Pardubice District, Pardubice Region; 50.12°N, 15.82°E.

Bukovka, Pardubice District, Pardubice Region; 50.10°N, 15.63°E.

- Byšičky (now part of Lázně Bělohrad-Brtev), Jičín District, Hradec Králové Region; 50.42°N, 15.61°E.
- Bystrovany, Olomouc District, Olomouc Region; 49.60°N, 17.32°E.
- Čakovice (now part of Praha), Praha Region; 50.15°N, 14.53°E.
- Častolovice, Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.13°N, 16.18°E.
- Čeperka, Pardubice District, Pardubice Region; 50.13°N, 15.77°E.
- Čermná nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.08°N, 16.13°E.
- Černá hora (mountain; part of Dlouhá Ves), Klatovy District, Plzeň Region; 49.17°N, 13.51°E.
- Černíkovice, Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.19°N, 16.21°E.
- Černíkovický rybník (pond, formerly "Pazderák"; part of Černíkovice), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.20°N, 16.20°E.
- Černodoly (now part of Louny), Louny District, Ústí nad Labem Region; 50.38°N, 13.83°E.
- Černožice, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.32°N, 15.87°E.
- Chleny, Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.08°N, 16.24°E.
- Chlum, Hradec Králové District, Hradec Králové Region. Identity unclear; there are several settlements of this name in that region.
- Chlumec nad Cidlinou, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.15°N, 15.46°E.
- Chudenice, Klatovy District, Plzeň Region; 49.47°N, 13.17°E.
- Chvalešovice (now part of Dříteň), České Budějovice District, South Bohemian Region; 49.16°N, 14.31°E.
- Chvalšovice (now part of Čachrov), Plzeň Region; 49.24°N, 13.32°E.
- Chýšť, Pardubice District, Pardubice Region; 50.13°N, 15.54°E.
- Číhaň, Klatovy District, Plzeň Region; 49.34°N, 13.43°E.
- Cibulka (now part of Praha 5 - Košíře), Praha 5 District, Praha Region; 50.07°N, 14.36°E.
- Čičová (now part of Čermná nad Orlicí), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.07°N, 16.16°E.
- Čížová, Písek District, South Bohemian Region; 49.36°N, 14.09°E.
- Dašice, Pardubice District, Pardubice Region; 50.03°N, 15.91°E.
- Dobřenice, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 15.15°N, 15.64°E.
- Dolany (meadows near; part of Lázně Bohdaneč), Pardubice District, Pardubice Region; 50.10°N, 15.68°E.
- Dolní Adršpach (now part of Adršpach), Náchod District, Hradec Králové Region; 50.62°N, 16.11°E.
- Dolní Lukavice, Plzeň-south District, Plzeň Region; 49.60°N, 13.34°E.
- Dolní Nová Ves (now part of Lázně Bělohrad), Jičín District, Hradec Králové Region; 50.42°N, 15.59°E.
- Dolní Přím, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.24°N, 15.71°E.
- Drozdice (now part of Pardubice), Pardubice District, Pardubice Region; 50.02°N, 15.82°E.
- Dymokury, Nymburk District, Central Bohemian Region; 50.25°N, 15.20°E.
- Hájek (now part of Polom), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.05°N, 16.31°E.
- Hejná, Klatovy District, Plzeň Region; 49.29°N, 13.67°E.

- Helvíkovice, Ústí nad Orlicí District, Pardubice Region; 50.09°N, 16.43°E.
- Hlohovecký rybník (pond; part of Lednice/Hlohovec), Břeclav District, South Moravian Region; 48.78°N, 16.77°E.
- Hoděčín (now part of Olešnice), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.16°N, 16.16°E.
- Hořejší rybník (pond; part of Tchořovice), Strakonice District, South Bohemian Region; 49.44°N, 13.81°E.
- Horní Dohalice (now part of Dohalice), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.28°N, 15.71°E.
- Horní Přím (now part of Dolní Přím), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.23°N, 15.71°E.
- Horní rybník (pond; part of Častolovice), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.14°N, 16.18°E.
- Hostovice (now part of Pardubice), Pardubice District, Pardubice Region; 50.00°N, 15.87°E.
- Hradec Králové, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.21°N, 15.83°E.
- Hrádek (now part of Srch), Pardubice District, Pardubice Region; 50.08°N, 15.73°E.
- Hronov, Náchod District, Hradec Králové Region; 50.48°N, 16.18°E.
- Hrušky, Břeclav District, South Moravian Region; 48.79°N, 16.97°E.
- Jaroměř, Náchod District, Hradec Králové Region; 50.36°N, 15.92°E.
- Javor, Klatovy District, Plzeň Region; 49.33°N, 13.25°E.
- Jedlinská Lhota (formerly Rychnovská Lhotka; now part of Synko-Slemeno), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.16°N, 16.26°E.
- Kačina (now part of Nové Dvory), Kutná Hora, Central Bohemian Region; 49.99°N, 15.33°E.
- Kamenice (now part of Dobré), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.28°N, 16.25°E.
- Káranice, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.15°N, 15.56°E.
- Kardašova Řečice, Jindřichův Hradec District, South Bohemian Region; 49.18°N, 14.85°E.
- Kasalice, Pardubice District, Pardubice Region; 50.12°N, 15.61°E.
- Klatovy, Klatovy District, Plzeň Region; 49.40°N, 13.29°E.
- Kolinec, Klatovy District, Plzeň Region; 49.30°N, 13.44°E.
- Kostelec nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.12°N, 16.21°E.
- Kovčinský rybník (pond; part of Kovčín), Klatovy District, Plzeň Region; 49.41°N, 13.63°E.
- Kozina (pond; part of Blatná), Strakonice District, South Bohemian Region; 49.38°N, 13.86°E.
- Kozínek (now part of Velké Petrovice), Náchod District, Hradec Králové Region; 50.50°N, 16.20°E.
- Krásnice (now part of Praskačka), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.14°N, 15.72°E.
- Krč (now part of Praha 4), Praha 4 District, Praha Region; 50.04°N, 14.45°E.
- Kučíny (now part of Příchovice), Plzeň-south District, Plzeň Region; 49.56°N, 13.37°E.
- Kukleny (now part of Hradec Králové), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.20°N, 15.79°E.

- Kunčice, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.22°N, 15.64°E.
- Kunratice (now part of Praha 4), Praha 4 District, Praha Region; 50.02°N, 14.48°E.
- Lány u Dašic, Pardubice District, Pardubice Region; 50.04°N, 15.89°E.
- Lanžhot, Břeclav District, South Moravian Region; 48.72°N, 16.97°E.
- Lázně Bohdaneč, Pardubice District, Pardubice Region; 50.08°N, 15.68°E.
- Lednice, Břeclav District, South Moravian Region; 48.80°N, 16.80°E.
- Lednický park (park, formerly Zámecký park; part of Lednice), Břeclav District, South Moravian Region; 48.81°N, 16.81°E.
- Libiny (mountain; part of Jaroměř), Náchod District, Hradec Králové Region; 50.35°N, 15.87°E.
- Libřice, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.29°N, 15.96°E.
- Lichkov, Ústí nad Orlicí District, Pardubice Region; 50.10°N, 16.67°E.
- Lišno (now part of Bystřice), Benešov District, Central Bohemian Region; 49.73°N, 14.69°E.
- Líšťany, Louny District, Ústí nad Labem Region; 50.31°N, 13.80°E.
- Liteň, Beroun District, Central Bohemian Region; 49.90°N, 14.15°E.
- Litice nad Orlicí (now part of Záchlumí), Pardubice District, Pardubice Region; 50.09°N, 16.35°E.
- Lnáře, Strakonice District, South Bohemian Region; 49.46°N, 13.78°E.
- Loreta (now part of Týnec), Klatovy District, Plzeň Region; 49.36°N, 13.28°E.
- Luby (now part of Klatovy), Klatovy District, Plzeň Region; 49.37°N, 13.30°E.
- Lukavice (now part of Strážov), Klatovy District, Plzeň Region; 49.31°N, 13.27°E.
- Lysá nad Labem, Nymburk District, Central Bohemian Region; 50.20°N, 14.83°E.
- Malá Lhota (now part of Lhoty u Potštejna), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.05°N, 16.27°E.
- Malechov (now part of Dolany), Klatovy District, Plzeň Region; 49.46°N, 13.26°E.
- Maniny (area; part of Praha), Praha 8 District, Praha Region; 50.10°N, 14.46°E.
- Máslojedy, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.30°N, 15.76°E.
- Matka (pond; part of Lázně Bohdaneč), Pardubice District, Pardubice Region; 50.10°N, 15.67°E.
- Měcholupy (now part of Představ), Klatovy District, Plzeň Region; 49.44°N, 13.37°E.
- Merklín, Plzeň-south District, Plzeň Region; 49.56°N, 13.20°E.
- Milčice (now part of Myslív), Klatovy District, Plzeň Region; 49.41°N, 13.61°E.
- Mladkov, Ústí nad Orlicí District, Pardubice Region; 50.10°N, 16.63°E.
- Mlázovy (now part of Kolinec), Klatovy District, Plzeň Region; 49.31°N, 13.41°E.
- Mlýn Temešvár (now part of Hradec Králové - Kukleny), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.20°N, 15.79°E.
- Mlýnský rybník (pond; part of Lednice), Břeclav District, South Moravian Region; 48.78°N, 16.81°E.
- Myslív, Klatovy District, Plzeň Region; 49.41°N, 13.57°E.
- Myslívský rybník (pond; part of Myslív), Klatovy District, Plzeň Region; 49.40°N, 13.59°E.
- Na Žďárovně (now part of Chlístov), Klatovy District, Plzeň Region; 49.31°N, 13.37°E.
- Najdek (now part of Hamry nad Sázavou), Žďár nad Sázavou District, Vysočina Region; 49.57°N, 15.89°E.
- Nemošice (now part of Pardubice), Pardubice District, Pardubice Region; 50.01°N, 15.80°E.

- Nesyt (pond; part of Sedlec and Hlohovec), Břeclav District, South Moravian Region; 48.77°N, 16.73°E.
- Novoveský rybník (pond; part of Nová Ves), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.13°N, 16.05°E.
- Nový Bydžov, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.24°N, 15.49°E.
- Nový Hradec Králové (now part of Hradec Králové), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.18°N, 15.86°E.
- Nový rybník (part of Lnáře), Strakonice District, South Bohemian Region; 49.44°N, 13.79°E.
- Obědovice, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.16°N, 15.58°E.
- Olomouc, Olomouc District, Olomouc Region; 49.59°N, 17.25°E.
- Opálka (now part of Strážov), Klatovy District, Plzeň Region; 49.30°N, 13.23°E.
- Ostaš (now part of Žďár nad Metují), Náchod District, Hradec Králové Region; 50.56°N, 16.21°E.
- Pardubice, Pardubice District, Pardubice Region; 50.04°N, 15.78°E.
- Peklo (now part of Vamberk), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.13°N, 16.31°E.
- Petrovice, Ústí nad Orlicí District, Pardubice Region; 49.99°N, 16.54°E.
- Plačice (now part of Hradec Králové); 50.19°N, 15.77°E.
- Plchovice, Ústí nad Orlicí District, Pardubice Region; 50.05°N, 16.18°E.
- Plchůvky (now part of Choceň), Ústí nad Orlicí District, Pardubice Region; 50.04°N, 16.16°E.
- Podivín, Břeclav District, South Moravian Region; 48.83°N, 16.85°E.
- Polánka, Plzeň-south District, Plzeň Region; 49.44°N, 13.56°E.
- Poleň, Klatovy District, Plzeň Region; 49.42°N, 13.18°E.
- Polizy (now part of Osice), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.15°N, 15.69°E.
- Popluží (now part of Helvíkovice); 50.09°N, 16.43°E.
- Poštorná (now part of Břeclav), Břeclav District, South Moravian Region; 48.75°N, 16.87°E.
- Praha, Praha Region; c. 50.08°N, 14.43°E.
- Přední Topič (pond; part of Blatná), Strakonice District, South Bohemian Region; 49.42°N, 13.89°E.
- Přelovice, Pardubice District, Pardubice Region; 50.07°N, 15.61°E.
- Přestavlky (now part of Borovnice), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.07°N, 16.23°E.
- Přím (now part of Javornice), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.17°N, 16.39°E.
- Probluz (now part of Dolní Přím), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.24°N, 15.72°E.
- Proruby, Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.07°N, 16.30°E.
- Radkovice, Plzeň-south District, Plzeň Region; 49.55°N, 13.37°E.
- Radostov, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.21°N, 15.66°E.
- Radov (pond; part of Tchořovice), Strakonice District, South Bohemian Region; 49.44°N, 13.81°E.
- Rájec (now part of Borovnice), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.05°N, 16.23°E.

- Rakvice, Břeclav District, South Moravian Region; 48.86°N, 16.81°E.
- Řežabinec (pond; part of Kestřany), Písek District, South Bohemian Region; 49.25°N, 14.09°E.
- Říčany, Praha-east District, Central Bohemian Region; 49.99°N, 14.65°E.
- Rohovládova Bělá, Pardubice District, Pardubice Region; 50.11°N, 15.61°E.
- Rovná, Strakonice District, South Bohemian Region; 49.29°N, 13.95°E.
- Rozhrna (pond; part of Bukovka), Pardubice District, Pardubice Region; 50.08°N, 15.63°E.
- Roztěž (now part of Vidice), Kutná Hora District, Central Bohemian Region; 49.91°N, 15.19°E.
- Roztoky, Praha-west District, Central Bohemian Region; 50.16°N, 14.38°E.
- Rožmitál (now part of Broumov), Náchod District, Hradec Králové Region; 50.60°N, 16.37°E.
- Rybitví, Pardubice District, Pardubice Region; 50.06°N, 15.70°E.
- Šakvice, Břeclav District, South Moravian Region; 48.90°N, 16.71°E.
- Sedlčany, Příbram District, Central Bohemian Region; 49.66°N, 14.43°E.
- Sedlice, Strakonice District, South Bohemian Region; 49.38°N, 13.94°E.
- Sedliště, Svitavy District, Pardubice Region; 49.89°N, 16.27°E.
- Semtínek (now part of Olbramovice), Benešov District, Central Bohemian Region; 49.68°N, 14.65°E.
- Sendražice, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.29°N, 15.80°E.
- Šestajovice, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.34°N, 16.01°E.
- Skříň (pond; part of Lázně Bohdaneč), Pardubice District, Pardubice Region; 50.09°N, 15.64°E.
- Slatina (now part of Hradec Králové), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.23°N, 15.90°E.
- Slavošovice (now part of Bolešiny), Klatovy District, Plzeň Region; 49.40°N, 13.33°E.
- Smetana (now part of Plchovice), Ústí nad Orlicí District, Pardubice Region; 50.05°N, 16.18°E.
- Smyslov (pond; part of Kadov), Strakonice District, South Bohemian Region; 49.42°N, 13.81°E.
- Sobětice (now part of Klatovy), Klatovy District, Plzeň Region; 49.37°N, 13.32°E.
- Šonov, Náchod District, Hradec Králové Region; 50.59°N, 16.40°E.
- Sopřeč, Pardubice District, Pardubice Region; 50.09°N, 15.56°E.
- Sopřečský rybník (pond; part of Sopřeč), Pardubice District, Pardubice Region; 50.08°N, 15.56°E.
- Sovětice, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.31°N, 15.71°E.
- Srnojedy, Pardubice District, Pardubice Region; 50.04°N, 15.70°E.
- Staré jezero (pond; part of Chlum u Třeboně), Jindřichův Hradec District, South Bohemian Region; 48.98°N, 14.89°E.
- Starý rybník (pond; part of Tchořovice), Strakonice District, South Bohemian Region; 49.43°N, 13.81°E.
- Stěblová, Pardubice District, Pardubice Region; 50.09°N, 15.75°E.
- Stěžírky (now part of Stěžery), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.22°N, 15.73°E.
- Stráž nad Nežárkou, Jindřichův Hradec District, South Bohemian region; 49.07°N, 14.91°E.

- Stromovka (park, formerly Královská obora; part of Praha), Praha 7 District, Praha Region; 50.11°N, 14.42°E.
- Svídnice, Chrudim District, Pardubice Region; 49.89°N, 15.81°E.
- Svobodné Dvory (now part of Hradec Králové), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.22°N, 15.80°E.
- Svrčovec (now part of Dolany), Klatovy District, Plzeň Region; 49.42°N, 13.25°E.
- Tajanov (now part of Klatovy), Klatovy District, Plzeň Region; 49.40°N, 13.26°E.
- Tažovice (now part of Volenice), Strakonice District, South Bohemian Region; 49.23°N, 13.77°E.
- Tchořovice, Strakonice District, South Bohemian Region; 49.44°N, 13.81°E.
- Točnick (now part of Klatovy), Klatovy District, Plzeň Region; 49.43°N, 13.31°E.
- Tovačov, Přerov District, Olomouc Region; 49.43°N, 17.29°E.
- Třebešice, Kutná Hora District, Central Bohemian Region; 49.93°N, 15.34°E.
- Třesovice, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.27°N, 15.69°E.
- Troja (now part of Praha), Praha 7 District, Praha Region; 50.12°N, 14.41°E.
- Tupadly (now part of Klatovy), Klatovy District, Plzeň Region; 49.40°N, 13.23°E.
- Turnov, Semily District, Liberec Region; 50.59°N, 15.16°E.
- Tvrdonice, Břeclav District, South Moravian Region; 48.76°N, 16.99°E.
- Týnec, Klatovy District, Plzeň Region; 49.35°N, 13.26°E.
- Týniště nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.15°N, 16.08°E.
- Újezd u Sezemic, Pardubice District, Pardubice Region; 50.11°N, 15.86°E.
- Úloh (now part of Běšiny), Klatovy District, Plzeň Region; 49.29°N, 13.33°E.
- Vacovy (now part of Janovice nad Úhlavou), Klatovy District, Plzeň Region; 49.36°N, 13.25°E.
- Velká Čermná (now part of Čermná nad Orlicí), Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.08°N, 16.15°E.
- Velká Kuš (pond; part of Kadov), Strakonice District, South Bohemian Region; 49.40°N, 13.80°E.
- Velká Turná, Strakonice District, South Bohemian Region; 49.34°N, 13.96°E.
- Velký Tisý (pond; part of Lomnice nad Lužnicí), Jindřichův Hradec District, South Bohemian Region; 49.06°N, 14.72°E.
- Vidoň (now part of Tetín), Jičín District, Hradec Králové Region; 50.42°N, 15.65°E.
- Vlčkovice (now part of Kolinec), Klatovy District, Plzeň Region; 49.32°N, 13.44°E.
- Výrava, Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.27°N, 15.98°E.
- Výrov (now part of Břehy), Pardubice District, Pardubice Region; 50.06°N, 15.60°E.
- Vysoké Chvojno, Pardubice District, Pardubice Region; 50.11°N, 15.97°E.
- Zábranské rybníky (ponds; part of Lázně Bohdaneč), Pardubice District, Pardubice Region; 50.09°N, 15.69°E.
- Žamberk, Ústí nad Orlicí District, Pardubice Region; 50.09°N, 16.47°E.
- Zámecký rybník (pond; part of Lednice), Břeclav District, South Moravian Region; 48.81°N, 16.81°E.
- Žďár nad Metují, Náchod District, Hradec Králové Region; 50.54°N, 16.21°E.
- Žďár nad Orlicí, Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.12°N, 16.07°E.
- Žďárský rybník (pond; part of Nová Ves), Hradec Králové District, Hradec Králové Region; 50.11°N, 16.06°E.

Zdelov, Rychnov nad Kněžnou District, Hradec Králové Region; 50.10°N, 16.14°E.
 Zdoňov (now part of Teplice nad Metují), Náchod District, Hradec Králové Region;
 50.63°N, 16.14°E.
 Žehuňský rybník (pond; part of Žehuň), Kolín District, Central Bohemian Region;
 50.15°N, 15.31°E.
 Zminný (now part of Dašice), Pardubice District, Pardubice Region; 50.03°N, 15.87°E.

Slovakia

Bratislava, Bratislava Region; c.48.15°N, 17.11°E.
 Bučany, Trnava District, Trnava Region; 48.42°N, 17.70°E.
 Hrčiarovce nad Parmou, Trnava District, Trnava Region; 48.34°N, 17.57°E.
 Jablonica, Senica District, Trnava Region; 48.61°N, 17.42°E.
 Kamenný mlyn (now part of Trnava), Trnava District, Trnava Region; 48.37°N,
 17.55°E.
 Levice, Levice District, Nitra Region; 48.22°N, 18.60°E. – The locality Kuchňova or
 Kuchňava was said to be close to Levice, but we were not able to identify it.
 Podunajské Biskupice (now part of Bratislava), Bratislava II District, Bratislava
 Region; 48.13°N, 17.21°E.
 Sap (formerly Palkovičovo), Dunajská Streda District, Trnava Region; 47.82°N, 17.62°E.
 Sereď, Galanta District, Trnava Region; 48.29°N, 17.73°E.
 Suchá nad Parnou, Trnava District, Trnava Region; 48.41°N, 17.49°E.
 Trnava, Trnava District, Trnava Region; 48.38°N, 17.59°E.
 Trstín (formerly: Nádaš), Trnava District, Trnava Region; 48.53°N, 17.46°E.
 Vlčie hrdlo (now part of Bratislava); Bratislava II District, Bratislava Region; 48.13°N,
 17.18°E.
 Voderady, Trnava District, Trnava Region; 48.28°N, 17.56°E.
 Vysoká pri Morave (formerly: Hochštetno), Malacky District, Bratislava Region;
 48.33°N, 16.91°E.
 Zvolen, Zvolen District, Banská Bystrica Region; 48.58°N, 19.12°E.

Hungary

Kis Balaton (region), Somogy County; 46.65°N, 17.23°E.

SYSTEMATIC LIST

Czechia

***Anser anser* [3 clutches/21 eggs]:** Častolovice – Horní rybník 15.05.1943 (5, Staněk),
 Chlum u Třeboně – Staré jezero 23.05.1940 (6, Kinský), Sedlec/Hlohovec – Nesyt
 01.05.1947 (10, Kinský).
***Spatula querquedula* [6/50]:** Kestřany – Řežabinec 07.05.1948 (8, Toufar), Lázně
 Bohdaneč – Bohdanečský rybník 11.05.1940 (5, Kinský), 02.05.1942 (10, Kinský),
 02.05.1948 (10, Kinský), 23.05.1948 (8, Kinský), 05.06.1948 (9, Kinský).
***Spatula clypeata* [2/21]:** Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 11.05.1940
 (12, Kinský), 03.05.1941 (9, Kinský).
***Mareca strepera* [4/31]:** Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 05.06.1943
 (10, Kinský), Lázně Bohdaneč – Matka 23.05.1948 (9, Kinský), Žehuň – Žehuňský
 rybník 02.06.1940 (4, Kinský), 06.06.1943 (8, Kinský).

- Anas platyrhynchos* [6/45]:** Bohumileč 21.05.1941 (8, Kinský), Čermná nad Orlicí 01.04.1938 (3, Kinský), Černíkovice 01.05.1946 (10, Beran), Lázně Bohdaneč Bohdanečský rybník 29.04.1944 (6, Kinský), 29.04.1944 (9, Kinský), Lednice – Zámecký rybník 01.05.1947 (9, Kinský).
- Anas acuta* [2/11]:** Blatná – Velká Kuš 03.06.1944 (3, Černý), Újezd u Sezemic 21.05.1941 (8, Kinský). – For the breeding at Újezd u Sezemic see Kinský & Staněk (1941).
- Anas crecca* [3/22]:** Kostelec nad Orlicí 17.05.1944 (8, Kinský), 22.05.1948 (10, Kinský), Nová Ves – Žďárský rybník 03.05.1938 (4, Kinský).
- Aythya ferina* [6/35]:** Blatná – Přední Topič 31.05.1941 (6, Mocek), Sedlice 15.06.1939 (5, Mocek), 31.05.1941 (7, Mocek), Tchořovice – Hořejší rybník 25.05.1941 (7, Mocek), Újezd u Sezemic 28.05.1944 (7, Kinský), Žehuň – Žehuňský rybník 01.06.1938 (3, Kinský).
- Aythya nyroca* [1/8]:** Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 11.05.1940 (8, Kinský).
- Aythya fuligula* [7/56]:** Lnáře – Nový rybník 01.06.1944 (10, Kadlec), 27.05.1946 (11, Kadlec), 01.06.1947 (7, Kadlec), 23.05.1948 (7, Kadlec), 23.05.1948 (7, Kadlec), 07.06.1948 (8, Kadlec), Tchořovice – Starý rybník 03.06.1941 (7, Černý), sine loco sine dato (8, Mocek).
- Lyrurus tetrix* [2/8]:** Lysá nad Labem 00.05.1939 (2, Kinský), Najdek 15.05.1947 (6, Kinský).
- Perdix perdix* [8/96]:** Borovnice 24.05.1944 (23, Kinský), Černodoly 22.05.1948 (16, Kadlec), Kardašova Řečice 07.1939 (14, Pflieger), Kostelec 13.06.1938 (4, Kinský), 00.06.1939 (7, Kinský), Roztoky 04.06.1939 (13, Pflieger), Vlčkovice 08.06.1939 (9, Kinský), sine loco 00.00.1944 (10, Mocek).
- Phasianus colchicus* [5/50]:** Jaroměř 06.05.1946 (16, Veselovský), Kostelec nad Orlicí 26.05.1944 (9, Kinský), Lázně Bohdaneč 15.5.1935 (10, Kinský), Přestavlky 28.05.1938 (4, Kinský), 23.05.1944 (11, Kinský).
- Coturnix coturnix* [3/35]:** Lanžhot 17.06.1947 (9, Elsner), Žďár nad Orlicí 07.07.1938 (12, Kinský), 12.06.1939 (14, Kinský). – Breeding at Žďár nad Orlicí was mentioned by Kinský & Hrobař (1970: 119).
- Caprimulgus europaeus* [4/8]:** Čermná nad Orlicí 15.06.1944 (2, Kinský), Hájek 28.06.1941 (2, Kinský), Smetana 11.07.1941 (2, Kinský), Vysoké Chvojno 28.06.1937 (2, Kinský). – For the breeding at Čermná nad Orlicí and Smetana see Kinský & Hrobař (1970: 122).
- Apus apus* [21/57]:** Chleny 31.05.1944 (3, Štěpán), Kostelec nad Orlicí 24.05.1938 (2, Kinský), 29.05.1938 (2, Kinský), 29.05.1938 (3, Kinský), 11.06.1941 (2, Kinský), 03.06.1942 (3, Kinský), 08.06.1944 (3, Kinský), 08.06.1944 (3, Kinský), 24.05.1946 (2, Kinský), 24.05.1946 (3, Kinský), 31.05.1946 (2, Kinský), 31.05.1946 (3, Kinský), 02.06.1947 (2, Kinský), 02.06.1947 (3, Kinský), 17.05.1948 (2, Kinský), 24.05.1948 (2, Kinský), 26.05.1948 (3, Kinský), 27.05.1948 (3, Kinský), 27.05.1948 (3, Kinský), 27.05.1948 (4, Kinský), Popluží 05.06.1947 (3, Beran).
- Cuculus canorus* [42/43]:** Břeclav 21.05.1947 (2, Elsner; from a nest of *Sylvia borin*), Častolovice 26.05.1942 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), 29.05.1943 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia atricapilla*), 02.06.1944 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), Cibulka 01.06.1941 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), Hájek 00.06.1937 (1, Kinský; from a nest of *Motacilla cinerea*), 10.06.1942 (1, Kinský; from a nest of *Prunella modularis*), Kostelec nad Orlicí 30.05.1942 (1, Kinský from a nest of

Sylvia borin), 31.05.1942 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia atricapilla*), 13.06.1942 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), 21.05.1943 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), 23.05.1943 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), 14.06.1943 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), 25.05.1944 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), 30.05.1944 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia curruca*), 04.06.1944 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), 12.06.1944 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), 13.06.1944 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), 20.06.1946 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), Lázně Bohdaneč – Skříň 29.06.1948 (1, Štancl; from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), 29.06.1948 (1, Štancl; – from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), 29.06.1948 (1, Štancl; from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), Lednice 16.05.1948 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia borin*), Lnáře 20.06.1942 (1, Černý; from a nest of *Motacilla alba*), Nemošice 25.05.1946 (1, Jirásek; from a nest of *Lanius collurio*), Rohovládova Bělá 12.06.1948 (1, Štancl; from a nest of *Lanius collurio*), Roztoky 04.06.1939 (1, Kinský; from a nest of *Lanius collurio*), 04.06.1939 (1, Kinský; from a nest of *Sylvia nisoria*), Smetana 03.06.1943 (1, Kinský; from a nest of *Phoenicurus phoenicurus*), Sopřeč – Sopřečský rybník 10.06.1944 (1, Kinský; from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), 10.06.1944 (1, Kinský; from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), 10.06.1944 (1, Kinský; from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), 09.06.1946 (1, Kinský; from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), 26.05.1947 (1, Kinský; from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), 07.06.1947 (1, Kinský; from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), 05.06.1948 (1, Kinský; from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), 05.06.1948 (1, Kinský; from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), 12.06.1948 (1, Kinský; from a nest of *Acrocephalus scirpaceus*), Troja 08.06.1944 (1, Kinský; from a nest of *Lanius collurio*), Tvrdonice 16.06.1948 (1, Elsner; from a nest of *Sylvia borin*), Výrov 07.06.1948 (1, Bek; from a nest of *Motacilla alba*), Žamberk 19.05.1947 (1, Beran; from a nest of *Motacilla cinerea*).

***Columba oenas* [2/3]:** Čermná nad Orlicí 26.06.1940 (1, Kinský), sine loco 00.06.1948 (2, Kadlec). – On the breeding at Čermná nad Orlicí see Kinský & Hrobař (1970: 121).

***Columba palumbus* [5/9]:** Čeperka 09.05.1948 (1, Kinský), Helvíkovice 01.05.1945 (2, Beran), Přestavlkvy 00.05.1937 (2, Kinský), Rohovládova Bělá 25.04.1948 (2, Obhlídal), Tupadly 11.05.1941 (2, Mocek).

***Streptopelia turtur* [23/46]:** Častolovice 26.05.1946 (2, Kinský), 30.05.1946 (2, Kinský), 21.05.1947 (2, Kinský), Chlumeč nad Cidlinou 18.05.1947 (2, Kinský), Hájek 17.07.1939 (2, Kinský), Kačina 02.07.1944 (2, Obhlídal), Kostelec nad Orlicí 13.06.1940 (2, Kinský), 16.06.1944 (2, Kinský), 19.05.1946 (2, Kinský), 19.05.1946 (2, Kinský), 08.06.1946 (2, Kinský), 24.05.1947 (2, Kinský), 26.05.1948 (2, Kinský), Lanžhot 18.05.1947 (2, Elsner), 21.05.1947 (2, Elsner), Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 16.06.1948 (2, Kinský), Lázně Bohdaneč – Skříň 12.07.1948 (2, Kinský), Lednice 30.05.1947 (2, Elsner), 30.05.1947 (2, Elsner), Pardubice 15.07.1943 (2, Obhlídal), Sopřeč 29.05.1947 (2, Kinský), Stěžírky 06.06.1933 (2, Mocek), Třesovice 20.05.1930 (2, Mocek).

***Rallus aquaticus* [8/64]:** Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 23.05.1948 (10, Kinský), 02.06.1948 (8, Kinský), Nová Ves – Novoveský rybník 01.07.1937 (6, Kinský), Sedlec/Hlohovec – Nesyt 03.05.1947 (6, Kinský), 01.06.1947 (7, Kinský), Spořeč – Sopřečský rybník 26.06.1948 (6, Štancl), Újezd u Sezemic 21.05.1941 (10, Kinský), 21.05.1941 (11, Kinský).

- Crex crex* [4/34]:** Kostelec nad Orlicí 20.07.1938 (4, Kinský), 09.06.1939 (12, Kinský), Lány u Dašic 04.06.1946 (9, Kostelecký), Smetana 25.06.1942 (9, Kinský). – For the breeding at Kostelec nad Orlicí and Smetana see Kinský & Hrobař (1970: 120).
- Porzana porzana* [1/12]:** Újezd 21.05.1941 (12, Kinský). – For this clutch see Kinský & Staněk (1941).
- Gallinula chloropus* [9/70]:** Bukovina nad Labem 28.05.1944 (8, Kinský), 28.05.1944 (9, Kinský), 23.05.1947 (10, Kinský), Čeperka 20.05.1938 (6, Mocek), Lnáře – Nový rybník 01.06.1947 (7, Kadlec), Újezd u Sezemic 21.05.1941 (9, Kinský), 14.05.1946 (9, Kotek), Žehuň – Žehuňský rybník 23.05.1939 (5, Kinský), 18.05.1947 (7, Kinský).
- Fulica atra* [9/62]:** Čeperka 13.05.1938 (4, Mocek), Kovčín – Kovčínský rybník 09.05.1942 (7, Mocek), Lázně Bohdaneč 03.05.1935 (7, Kinský), 07.05.1935 (10, Kinský), Lednice – Nesyt 01.06.1946 (7, Beran), Lnáře – Nový rybník 25.05.1942 (6, Mocek), Merklín 10.05.1940 (5, Mocek), Nová Ves – Novoveský rybník 20.05.1938 (10, Kinský), Tchořovice – Radov 25.05.1941 (6, Mocek).
- Zapornia parva* [1/7]:** Šakvice 31.05.1947 (7, Kinský).
- Tachybaptus ruficollis* [6/26]:** Blatná – Přední Topič 25.05.1942 (4, Mocek), Bukovina nad Labem 05.06.1941 (5, Kinský), 30.05.1942 (5, Kinský), Chvalešovice 12.06.1940 (5, Mocek), Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 26.05.1947 (5, Kinský), Tchořovice – Radov 25.05.1941 (4, Mocek).
- Podiceps cristatus* [6 /20]:** Bělčice 14.06.1942 (3, Mocek), Lázně Bohdaneč – Záborské rybníky 17.06.1947 (5, Jirásek), 17.05.1948 (3, Jirásek), Žehuňský rybník 03.05.1939 (2, Kinský), 03.05.1939 (2, Kinský), 05.05.1940 (5, Kinský).
- Podiceps nigricollis* [16/58]:** Blatná – Přední Topič 07.06.1942 (4, Mocek), Bukovina nad Labem 08.06.1941 (3, Kinský), 08.06.1941 (3, Kinský), Čeperka 13.05.1938 (4, Mocek), Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 09.06.1946 (2, Kinský), Lázně Bohdaneč – Skříň 19.06.1948 (4, Kinský), 19.06.1948 (5, Kinský), Lnáře – Nový rybník 23.05.1948 (4, Kadlec), 23.05.1948 (3, Kadlec), Myslív – Myslívský rybník 07.06.1942 (4, Mocek), 17.05.1942 (4, Mocek), 17.05.1942 (4, Mocek), Tchořovice – Radov 25.05.1942 (4, Mocek), Újezd u Sezemic 14.05.1946 (3, Kotek), 14.05.1946 (3, Kotek), Žehuň – Žehuňský rybník 23.05.1939 (4, Kinský). – For the breeding at Bukovina nad Labem see Kinský & Staněk (1941).
- Recurvirostra avosetta* [1/3]:** Bezdrev 13.06.1943 (3, Staněk). – For this clutch and its date of collection see Staněk (1946).
- Charadrius dubius* [5/18]:** Hostovice 19.06.1947 (3, Kostelecký), Kovčín – Kovčínský rybník 14.05.1944 (4, Mocek), 04.06.1944 (4, Mocek), Myslív 06.06.1941 (3, Mocek), sine loco 00.00.1946 (4, Kinský).
- Vanellus vanellus* [15/56]:** Blatná – Kozina 16.04.1938 (4, Mocek), Břeclav 23.04.1947 (4, Elsner), Bukovina nad Labem 08.06.1941 (4, Kinský), 03.05.1942 (4, Kinský), Chýšť 03.04.1937 (4, Mocek), Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 03.05.1941 (4, Kinský), 30.04.1944 (4, Kinský), Lednice – Hlohovecký rybník 16.05.1946 (1, Kux), Milčice 17.05.1942 (4, Mocek), Přestavlky 23.04.1947 (4, Beran), 09.04.1948 (4, Beran), Sendražice 11.05.1941 (3, Mocek), Sovětice 14.04.1930 (4, Mocek), Tažovice 20.05.1941 (4, Mocek), Velká Čermná 17.05.1944 (4, Kinský).
- Limosa limosa* [6/24]:** Lázně Bohdaneč 25.04.1948 (4, Kinský), 02.05.1948 (4, Kinský), Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 11.05.1940 (4, Kinský), 01.05.1943 (4, Obhlídal), 30.04.1944 (4, Kinský), 30.04.1944 (4, Kinský).

***Scolopax rusticola* [1/3]:** Dobřenice 00.04.1946 (3, J. Bek).

***Gallinago gallinago* [7/27]:** Bukovka - Rozhrna 30.04.1944 (4, Obhlídal), Lázně Bohdaneč - Bohdanečský rybník 11.05.1940 (4, Kinský), 30.04.1944 (4, Kinský), Lázně Bohdaneč - meadows near Dolany 25.04.1948 (4, Kinský), 02.05.1948 (4, Kinský), Sedlice 28.04.1939 (3, Mocek), Újezd u Sezemic 03.05.1942 (4, Kinský).

***Tringa totanus* [4/16]:** Hrobice - Baroch 15.05.1942 (4, Obhlídal), Lázně Bohdaneč - Bohdanečský rybník 03.05.1941 (4, Kinský), 25.04.1948 (4, Kinský), 25.04.1948 (4, Kinský). - For the Bohdaneč 1941 clutch see Kinský & Staněk (1941).

***Sterna hirundo* [15/44]:** Lnáře - Nový rybník 31.05.1939 (3, Kadlec), 25.05.1940 (3, Kinský), 25.05.1940 (3, Kinský), 24.05.1941 (3, Mocek), 24.05.1941 (3, Mocek), 30.05.1941 (3, Mocek), 23.05.1942 (3, Kadlec), 23.05.1942 (3, Mocek), 15.05.1943 (3, Mocek), 01.06.1947 (3, Kadlec), 23.05.1948 (3, Kadlec), 23.05.1948 (3, Kadlec), 23.05.1948 (3, Kadlec), 23.05.1948 (3, Kadlec), 23.05.1948 (3, Kadlec).

***Chroicocephalus ridibundus* [45/116]:** Bukovina nad Labem 08.06.1941 (3, Kinský), 28.05.1944 (2, Kinský), 28.05.1944 (3, Kinský), 28.05.1944 (3, Kinský), 18.05.1947 (3, Vodvářka), 29.05.1947 (2, Kinský), Čeperka 04.05.1937 (3, Mocek), Černíkovice - Černíkovický rybník 14.05.1940 (2, Kinský), 14.05.1940 (2, Kinský), 27.04.1941 (2, Kinský), 27.04.1941 (2, Kinský), Lázně Bohdaneč - Bohdanečský rybník 11.05.1940 (2, Kinský), 11.05.1940 (2, Kinský), 11.05.1940 (2, Kinský), 11.05.1940 (2, Kinský), 11.05.1940 (2, Kinský), 11.05.1940 (3, Kinský), Lnáře - Nový rybník 09.06.1939 (2, Kadlec), 25.05.1940 (3, Kinský), 30.05.1940 (3, Kinský), 24.05.1941 (3, Mocek), 25.05.1941 (3, Mocek), 02.05.1942 (3, Mocek), 23.05.1942 (3, Mocek), 06.06.1942 (2, Kadlec), 07.06.1948 (1, Kadlec), Sopřeč - Sopřečský rybník 25.05.1942 (3, Kinský), Újezd u Sezemic 28.05.1944 (3, Kinský), Žehuň - Žehuňský rybník 03.05.1939 (2, Kinský), 03.05.1939 (3, Kinský), 03.05.1939 (3, Kinský), 03.05.1939 (4, Kinský), 03.05.1939 (4, Kinský), 05.05.1940 (2, Kinský), 05.05.1940 (2, Kinský), 05.05.1940 (3, Kinský), 05.05.1940 (3, Kinský), 05.05.1940 (3, Kinský), 05.05.1940 (3, Kinský), 05.05.1940 (3, Kinský), 05.05.1940 (3, Kinský), 10.05.1941 (2, Kinský), 02.06.1941 (2, Kinský), 18.05.1947 (2, Kinský). - For the breeding at Černovický rybník see Kinský & Hrobař (1970: 121).

***Ciconia nigra* [1/1]:** Lanžhot 00.06.1943 (1, Staněk).

***Ciconia ciconia* [7/7]:** Blešno 18.06.1945 (1, Vodvářka), Bošín 15.06.1939 (1, Kinský), Petrovice 08.07.1940 (1, Kinský), Plchůvky 02.05.1941 (1, Kinský), 00.00.1942 (1, Kinský), Sedliště 25.06.1940 (1, Kinský), Semtínek 00.04.1943 (1, Hanzák).

***Botaurus stellaris* [2/10]:** Újezd u Sezemic 14.05.1946 (5, Kotek), Žehuň - Žehuňský rybník 03.05.1939 (5, Kinský).

***Botaurus minutus* [15/85]:** Baroch 09.06.1948 (6, Kinský), Bukovina nad Labem 06.06.1942 (5, Kinský), 23.05.1947 (6, Kinský), 29.05.1947 (5, Kinský), 29.05.1947 (6, Kinský), Černíkovice - Černíkovický rybník 10.06.1939 (5, Kinský), 10.06.1948 (7, Beran), Lázně Bohdaneč - Bohdanečský rybník 16.06.1946 (5, Obhlídal), 16.06.1946 (5, Obhlídal), Podivín 01.06.1947 (5, Elsner), Rakvice 12.06.1947 (6, Elsner), 12.06.1947 (6, Elsner), Šakvice 31.05.1947 (6, Kux), Sopřeč - Sopřečský rybník 26.05.1948 (6, Kinský), Žehuň - Žehuňský rybník 23.05.1939 (6, Kinský), 06.06.1943 (5, Kinský).

- Nycticorax nycticorax [8/30]:** Lednice - Zámecký rybník 00.00.1946 (3, Kux), 01.05.1947 (3, Kinský), 01.05.1947 (3, Kinský), 01.05.1947 (4, Kinský), 01.05.1947 (4, Kinský), 01.05.1947 (4, Kinský), 01.05.1947 (4, Kinský), 01.05.1947 (5, Kinský).
- Ardea cinerea [2/9]:** Hodonín 00.00.1946 (4, Balát), Lednice 01.05.1947 (5, Kinský).
- Pernis apivorus [1/1]:** Kostelec 24.06.1946 (1, Kinský).
- Accipiter nisus [6/24]:** Čermná nad Orlicí 20.05.1938 (4, Kinský), Hájek 12.05.1939 (4, Kinský), 25.05.1941 (4, Kinský), Liteň 18.05.1939 (5, Pfleger), Loreta 27.05.1941 (4, Mocek), Polánka 16.05.1942 (3, Mocek).
- Astur gentilis [8/26]:** Čermná nad Orlicí 05.05.1942 (3, Kinský), Chýšť 25.04.1948 (5, Obhlídal), Hájek 05.05.1938 (3, Kinský), 04.05.1939 (3, Kinský), Najdek 11.04.1946 (4, Kinský), Rožmitál 20.04.1948 (2, Čejchan), Smetana 21.04.1948 (3, Beran), Vysoké Chvojno 28.04.1938 (3, Kinský). - For breeding at Čermná nad Orlicí and Hájek see Kinský & Hrobař (1970: 118).
- Circus aeruginosus [3/12]:** Bukovka - Rozhrna 13.05.1948 (4, Kinský), Lázně Bohdaneč - Bohdanečský rybník 05.06.1943 (4, Kinský), 23.05.1948 (4, Kinský).
- Buteo buteo [4/12]:** Dolní Adršpach 08.05.1947 (4, Čejchan), Ostaš 22.04.1948 (3, Čejchan), Smetana 20.05.1941 (1, Kinský), Šonov 19.04.1948 (4, Čejchan).
- Tyto alba [2/14]:** Častolovice 23.06.1943 (3, Kinský), Dymokury 27.08.1946 (11, Kinský). - For the breeding at Častolovice see Kinský & Hrobař (1970: 121).
- Athene noctua [3/15]:** Byšičky 13.05.1939 (4, Klůz), Bystrovany 02.05.1943 (7, Hejl), Polizy 21.05.1948 (4, Kinský).
- Asio otus [3/14]:** Libřice 06.04.1946 (7, Veselovský), Vysoké Chvojno 00.04.1937 (2, Kinský), sine loco 00.00.1946 (5, Kinský).
- Bubo bubo [1/3]:** Hejná 19.04.1944 (3, Černý).
- Strix aluco [15/47]:** Břehy 10.04.1944 (3, Cach), Hájek 04.1939 (3, Kinský), 10.05.1948 (2, Beran), Helvíkovice 31.03.1945 (3, Beran), Hoděčín 08.04.1944 (4, Kinský), Kostelec nad Orlicí 26.04.1944 (3, Kinský), Kozínek 19.03.1948 (3, Čejchan), Líšno 19.03.1944 (4, Hanzák), Lnáře - Nový rybník 25.05.1940 (3, Kinský), Přestavky 02.04.1948 (2, Beran), Říčany 10.05.1946 (3, Kadlec), Smetana 10.04.1944 (4, Kinský), Velká Turná 28.04.1942 (4, Mocek), sine loco 00.00.1944 (3, Mocek), 00.00.1946 (3, Mocek).
- Upupa epops [3/8]:** Čeperka 20.05.1936 (1, Mocek), Újezd u Sezemic 21.05.1941 (6, Kinský), 13.05.1948 (1, Kinský). - For the breeding at Újezd u Sezemic see Kinský & Staněk (1941).
- Alcedo atthis [3/10]:** Helvíkovice 25.04.1948 (7, Beran), Kostelec nad Orlicí 27.05.1944 (1, Kinský), 24.04.1947 (2, Kinský). - For the breeding at Helvíkovice see Kinský & Hrobař (1970: 122).
- Jynx torquilla [4/27]:** Břehy 30.05.1948 (8, Kinský), Kostelec 30.05.1941 (3, Kinský), Smetana 04.06.1942 (11, Kinský), Třebešice 13.06.1941 (5, Vraný).
- Dryobates minor [2/9]:** Kostelec nad Orlicí 17.05.1940 (5, Kinský), 28.05.1941 (4, Kinský).
- Dendrocopos major [2/11]:** Smetana 04.05.1939 (6, Kinský), Úloh 06.06.1944 (5, Mocek).
- Dryocopus martius [3/11]:** Hájek 04.05.1939 (3, Kinský), 10.05.1948 (4, Kinský), Pardubice - Rozhrna 02.05.1948 (4, Kinský). - For the breeding at Hájek see Kinský & Hrobař (1970: 123).

***Picus viridis* [3/18]:** Dlouhá Ves – Černá hora 16.06.1944 (5, Mocek), Lázně Bohdaneč 02.05.1948 (6, Kinský), Smetana 28.04.1939 (7, Kinský).

***Picus canus* [1/7]:** Helvíkovice 11.05.1948 (7, Beran).

***Falco tinnunculus* [11/48]:** Borohrádek 06.05.1946 (5, Kinský), Břeclav 15.05.1947 (4, Elsner), Jaroměř – Libiny 27.04.1946 (5, Veselovský), Javor 05.06.1943 (5, Mocek), Kostelec nad Orlicí 05.05.1946 (5, Kinský), Lázně Bohdaneč 30.05.1948 (4, Obhlídal), Malechov 03.05.1941 (6, Mocek), Velká Turná 28.05.1942 (3, Mocek), Zdoňov 20.05.1947 (6, Čejchan), 28.04.1948 (3, Čejchan), sine loco 10.05.1938 (2, Mocek).

***Oriolus oriolus* [2/7]:** Hrušky 16.06.1948 (3, Elsner), Kostelec nad Orlicí 13.06.1940 (4, Kinský).

***Lanius minor* [1/5]:** Olomouc 08.06.1943 (5, Hejl).

***Lanius collurio* [45/241]:** Borovnice (7, Štěpán), Břeclav 15.05.1947 (6, Elsner), 21.05.1947 (6, Elsner), 04.06.1947 (5, Elsner), 08.06.1947 (5, Elsner), Častolovice 27.05.1944 (6, Kinský), Čeperka 29.05.1938 (4, Mocek), Černíkovice 26.05.1948 (6, Kinský), 27.05.1948 (7, Kinský), Černožice 04.06.1944 (5, Kozá), Chleny 24.05.1944 (5, Štěpán), Čičová 30.05.1944 (5, Kinský), Dolní Nová Ves 07.06.1939 (4, Klůz), Kostelec nad Orlicí 01.07.1937 (5, Kinský), 02.06.1938 (5, Kinský), 04.06.1938 (6, Kinský), 13.06.1938 (6, Kinský), 29.05.1939 (6, Kinský), 29.05.1944 (6, Kinský), 29.05.1944 (7, Kinský), 04.06.1947 (6, Beran), Kucíny 31.05.1942 (5, Mocek), Kukleny 19.05.1930 (5, Mocek), 28.05.1931 (4, Mocek), 18.06.1936 (5, Mocek), Lanžhot 21.05.1947 (6, Elsner), Lednice 30.05.1947 (7, Elsner), Malá Lhota 21.06.1938 (5, Kinský), 24.06.1938 (6, Kinský), Nemošice 25.05.1946 (2, Jirásek), Nový Hradec Králové 31.05.1935 (4/5, Mocek), 22.06.1936 (5, Mocek), Probluz 27.05.1930 (6, Mocek), Rohovládova Bělá 12.06.1948 (5, Kinský), Roztoky 06.1939 (4, Pflieger), 04.06.1939 (5, Pflieger), Stěžírky 03.06.1930 (6, Mocek), Třebešice 01.06.1941 (5, Vraný), Třesovice 24.05.1930 (6, Mocek), Troja 08.06.1944 (5, Černý), Újezd u Sezemic 08.06.1941 (5, Kinský), 26.05.1948 (7, Kinský), Velká Čermná 05.06.1944 (5, Kinský), Vysoké Chvojno 06.06.1938 (5, Kinský).

***Garrulus glandarius* [6/31]:** Radostov 20.04.1934 (4, Mocek), Rohovládova Bělá 25.04.1948 (7, Obhlídal), Sobětice 22.05.1940 (5, Mocek), Tupadly 08.06.1942 (5, Mocek), Vysoké Chvojno 08.05.1938 (5, Kinský), Zminný 07.05.1943 (5, Kostelecký).

***Pica pica* [17/93]:** Černožice 28.04.1946 (7, Veselovský), Jaroměř 16.04.1946 (5, Veselovský), Líštany 11.04.1948 (4, Šedivý), Luby 03.05.1942 (6, Mocek), Opálka 27.04.1939 (7, Mocek), Rájec 25.04.1948 (6, Beran), Rybitví 08.04.1945 (5, Obhlídal), Slavošovice 17.05.1940 (5, Mocek), Srnojedy 01.05.1945 (5, Obhlídal), Stráž nad Nežárkou 04.1939 (6, Pflieger), Šestajovice 23.04.1930 (6, Kinský), Třesovice 26.04.1930 (5, Mocek), Tupadly 11.05.1939 (5, Mocek), Vacovy 13.05.1941 (6, Mocek), 19.05.1941 (6, Mocek), Žamberk 04.05.1945 (7, Beran), sine loco sine dato (2, Mocek).

***Coloeus monedula* [16/82]:** Brtev 30.04.1939 (6, Klůz), Chudenice 01.05.1939 (5, Mocek), 11.05.1940 (6, Mocek), 18.05.1941 (5, Mocek), Hradec Králové 03.05.1941 (4, Kinský), Klatovy 04.05.1939 (6, Mocek), Kostelec nad Orlicí 29.04.1948 (6, Beran), Lázně Bohdaneč – Skříň 01.05.1948 (4, Kinský), Nový Bydžov 22.04.1933 (7, Kinský), Sedlice 02.05.1940 (5, Mocek), 04.05.1942 (4, Mocek), Smetana 28.04.1939 (5, Kinský), 03.05.1939 (5, Kinský), Týniště 28.04.1946 (5, Vodvářka), Zdelov 29.04.1946 (4, Beran).

- Corvus frugilegus* [12/49]:** Chlumeč nad Cidlinou 29.04.1939 (4, Kinský), 29.04.1939 (4, Kinský), 23.03.1941 (4, Kinský), 23.03.1941 (4, Mocek), 12.04.1942 (4, Mocek), 16.04.1944 (5, Kinský), 16.04.1944 (4, Kinský), Krásnice 20.04.1939 (3, Kinský), 20.04.1939 (4, Kinský), 20.04.1939 (4, Kinský), Máslojedý 14.04.1930 (4, Mocek), 14.04.1930 (4, Mocek), 30.04.1931 (5, Mocek).
- Corvus corone* [1/3]:** Lištany 11.04.1948 (3, Šedivý).
- Corvus cornix* [5/18]:** Běhařov 24.04.1942 (4, Mocek), Kolínec 28.04.1939 (4, Mocek), Lednice 01.05.1947 (2, Kinský), Poštorná 25.04.1947 (4, Elsner), Turnov 28.04.1941 (4, Pařík).
- Periparus ater* [7/56]:** Luby 14.05.1941 (7, Mocek), 22.05.1941 (7, Mocek), 14.06.1941 (9, Mocek), 18.06.1941 (5, Mocek), Přestavlky 16.05.1946 (9, Beran), Smetana 05.05.1939 (12, Kinský), 05.05.1939 (8/9).
- Lophophanes cristatus* [3/19]:** Čermná nad Orlicí 15.05.1942 (6, Kinský), Luby 06.05.1941 (7, Mocek), Přestavlky 09.05.1940 (6, Kinský).
- Poecile palustris* [7/57]:** Hájek 02.05.1939 (9, Kinský), Helvíkovice 25.04.1945 (8, Beran), 08.05.1948 (8, Beran), 09.05.1948 (8, Beran), Klatovy 06.05.1942 (7, Mocek), Kostelec nad Orlicí 14.05.1941 (10, Kinský), Luby 14.05.1941 (8, Mocek).
- Cyanistes caeruleus* [11/112]:** Čeperka 07.05.1938 (10, Mocek), Hájek 18.05.1938 (7, Kinský), Kostelec nad Orlicí 14.05.1941 (12, Kinský), 14.05.1944 (12, Kinský), 15.05.1944 (11, Kinský), 22.04.1945 (12, Kinský), 27.04.1946 (11, Kinský), 01.05.1946 (10, Kinský), 28.04.1948 (13, Kinský), Probluz 11.05.1937 (5, Mocek), Přestavlky 16.05.1946 (11, Beran).
- Parus major* [14/128]:** Čeperka 02.06.1937 (8, Mocek), 18.05.1938 (9, Mocek), Kostelec nad Orlicí 01.05.1946 (10, Kinský), Luby 12.05.1939 (10, Mocek), 22.05.1941 (9, Mocek), 18.06.1941 (7, Mocek), 22.05.1942 (8, Mocek), Přestavlky 30.04.1946 (9, Beran), 30.04.1946 (12, Beran), 16.05.1946 (8, Beran), Smetana 05.05.1939 (11, Kinský), 29.04.1946 (9, Beran), Vysoké Chvojno 22.05.1938 (7, Kinský), sine loco sine dato (12, Mocek).
- Remiz pendulinus* [3/13]:** Lázně Bohdaneč - Bohdanečský rybník 27.06.1948 (4, Kinský), Lomnice nad Lužnicí - Velký Tisý 06.1947 (2, Hanzák), Tovačov 21.05.1944 (7, Hejl).
- Lullula arborea* [2/5]:** Čermná nad Orlicí 20.04.1938 (2, Kinský), Loreta 22.04.1942 (3, Mocek).
- Alauda arvensis* [9/30]:** Horní Příim 17.05.1933 (3, Mocek), Kamenice 20.05.1930 (2, Mocek), Kukleny 10.05.1937 (3, Mocek), Na Žďárovně 30.04.1941 (3, Mocek), Plačice 07.05.1937 (3, Mocek), Radkovice 07.05.1941 (4, Mocek), Roztoky 02.06.1939 (5, Pflieger), Třebešice 22.04.1943 (4, Vraný), sine loco 00.00.1944 (3, Mocek).
- Galerida cristata* [5/19]:** Kukleny 11.05.1938 (3, Mocek), Roztoky 25.06.1939 (5, Pflieger), 25.06.1939 (5, Pflieger), Sedlice 31.05.1941 (3, Mocek), Stěblová 30.06.1938 (3, Mocek).
- Riparia riparia* [18/87]:** Borohrádek 11.06.1938 (5, Kinský), Drozdice 12.06.1943 (3, Obhlídal), 12.06.1943 (5, Obhlídal), Hostovice 15.06.1947 (5, Kinský), 15.06.1947 (6, Kinský), Obědovice 24.06.1948 (4, Kinský), 24.06.1948 (5, Kinský), 24.06.1948 (5, Kinský), 24.06.1948 (5, Kinský), 24.06.1948 (5, Kinský), Svídnice 28.06.1948 (4, Beran), 28.06.1948 (5, Beran), Zdelov 29.05.1947 (5, Beran), 29.05.1947 (5, Beran), 29.05.1947 (6, Beran), 04.06.1948 (4, Beran). - For the breeding colonies at Borohrádek and Zdelov see Kinský & Hrobař (1970: 125).

***Hirundo rustica* [17/79]:** Kostelec nad Orlicí 23.05.1938 (5, Kinský), 12.06.1938 (5, Kinský), 26.05.1947 (5, Kinský), 30.05.1948 (4, Kinský), 02.06.1948 (5, Kinský), 11.07.1948 (5, Kinský), Kukleny 30.05.1931 (5, Mocek), Přestavlky 04.06.1948 (5, Beran), 04.06.1948 (4/5, Beran), 04.06.1948 (5, Beran), 09.06.1948 (4, Beran), 09.06.1948 (4, Beran), Třebešice 30.06.1940 (5, Vraný), 22.07.1941 (4, Vraný), Tupadly 01.06.1939 (4, Mocek), Žďár nad Orlicí 26.05.1939 (5, Kinský), sine loco sine dato (5, Mocek).

***Delichon urbicum* [12/52]:** Kasalice 24.06.1948 (4, Štancl), Plchovice 02.06.1941 (3, Kinský), 02.06.1941 (4, Kinský), Plchůvky 28.05.1947 (5, Beran), 28.05.1947 (5, Beran), Přestavlky 30.06.1948 (4, Kinský), 09.07.1948 (4, Beran), 09.07.1948 (4, Beran), Smetana 18.06.1943 (6, Kinský), 22.06.1943 (4, Kinský), Svrčovec 15.06.1942 (5, Mocek), Velká Čermná 24.06.1944 (4, Kinský).

***Aegithalos caudatus* [5/44]:** Bohousová 22.04.1945 (11, Beran), Hrádek 28.05.1944 (4, Pilař), Kostelec nad Orlicí 01.05.1940 (11, Kinský), 03.05.1945 (9, Kinský), 19.04.1947 (11, Kinský).

***Phylloscopus sibilatrix* [1/4]:** Kunratice 14.06.1947 (4, Kadlec).

***Phylloscopus trochilus* [3/13]:** Chlum 01.06.1938 (2, Mocek), Kostelec nad Orlicí 16.05.1947 (6, Kinský), Roztěž 04.06.1944 (5, Obhlídal).

***Phylloscopus collybita* [7/41]:** Chlum 23.05.1938 (6, Mocek), Cibulka 12.05.1941 (7, Limberk), Hájek 16.05.1947 (5, Kinský), 16.05.1947 (6, Kinský), Horní Dohalice 08.05.1934 (5, Mocek), Kostelec nad Orlicí 09.05.1940 (7, Kinský), 07.05.1948 (6, Kinský).

***Acrocephalus arundinaceus* [18/92]:** Bukovina nad Labem 29.05.1947 (5, Kinský), 29.05.1947 (5, Kinský), Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 26.05.1947 (5, Kinský), 23.06.1948 (4, Kinský), Lázně Bohdaneč – Zábranské rybníky 09.06.1948 (5, Kinský), Nová Ves – Novoveský rybník 10.06.1938 (5, Kinský), 13.06.1938 (5, Kinský), Šakvice 31.05.1947 (5, Kinský), 31.05.1947 (5, Kinský), 31.05.1947 (5, Kinský), Sopřeč – Sopřečský rybník 10.06.1944 (5, Kinský), 12.06.1947 (5, Kinský), Újezd u Sezemic 12.06.1944 (5, Obhlídal), Žehuň – Žehuňský rybník 03.06.1939 (5, Kinský), 03.06.1939 (6, Kinský), 27.05.1947 (6, Kinský), 27.05.1947 (5, Kinský).

***Acrocephalus schoenobaenus* [15/75]:** Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 02.06.1947 (5, Kinský), 02.06.1947 (6, Kinský), 23.05.1948 (5, Kinský), 23.05.1948 (6, Kinský), 26.05.1948 (4, Jirásek), 26.05.1948 (5, Kinský), 26.05.1948 (5, Kinský), 02.06.1948 (5, Kinský), 02.06.1948 (6, Kinský), 05.06.1948 (5, Kinský), 09.06.1948 (5, Kinský), 12.06.1948 (5, Kinský), 16.06.1948 (4, Kinský), Podivín 01.06.1947 (4, Kinský), Šakvice 21.05.1947 (5, Kux).

***Acrocephalus scirpaceus* [37/142]:** Čakovice 06.1939 (5, Pflieger), 06.1939 (5, Pflieger), Černíkovice 14.06.1948 (4, Kinský), 14.06.1948 (4, Kinský), 14.06.1948 (5, Kinský), 14.06.1948 (4, Kinský), 14.06.1948 (4, Kinský), Kadov – Smyslov 15.07.1943 (3, Kadlec), Lázně Bohdaneč – Bohdanečský rybník 12.06.1948 (4, Kinský), 16.06.1948 (4, Kinský), 16.06.1948 (4, Kinský), 16.06.1948 (4, Kinský), Lázně Bohdaneč – Skříň 16.06.1948 (5, Kinský), 19.06.1948 (4, Kinský), 19.06.1948 (4, Kinský), 29.06.1948 (3, Štancl), 29.06.1948 (3, Štancl), Šakvice 31.05.1947 (4, Kinský), Sedlec/Hlohovec – Nesyt 01.06.1947 (4, Kinský), 01.06.1947 (4, Kinský), 01.06.1947 (4, Kinský), 01.06.1947 (4, Kinský), Sopřeč – Sopřečský rybník 10.06.1944 (3, Kinský), 10.06.1944 (4, Kinský), 10.06.1944 (3, Kinský), 10.06.1944 (2, Kinský), 09.06.1946 (2/4), 26.05.1947 (3, Kinský), 07.06.1947 (4, Kinský), 07.06.1947 (4, Kinský), 05.06.1948 (4, Kinský), 05.06.1948

(4, Kinský), 05.06.1948 (5, Kinský), 12.06.1948 (3, Kinský), 16.06.1948 (4, Kinský), 16.06.1948 (4, Kinský), 16.06.1948 (4, Kinský).

***Acrocephalus palustris* [4/17]:** Benátky 02.07.1943 (4, Hejl), Čakovice 06.1939 (5, Pfleger), Černíkovice 10.06.1948 (4, Beran), Kostelec nad Orlicí 13.07.1946 (4, Kinský).

***Hippolais icterina* [18/88]:** Častolovice 22.06.1940 (5, Kinský), 24.06.1941 (5, Kinský), 30.05.1942 (5, Kinský), 05.06.1944 (5, Kinský), 05.06.1944 (5, Kinský), 08.06.1944 (5, Kinský), 20.06.1947 (5, Kinský), 28.05.1948 (6, Kinský), 07.06.1948 (4/5), Kostelec nad Orlicí 07.06.1938 (4/5), 01.06.1940 (5, Kinský), 12.06.1941 (6, Kinský), 04.06.1944 (5, Kinský), 04.06.1944 (5, Kinský), 19.05.1948 (5, Kinský), 24.05.1948 (5, Kinský), 24.05.1948 (5, Kinský), Luby 09.06.1939 (4, Mocek).

***Sylvia atricapilla* [46/232]:** Častolovice 27.05.1942 (5, Kinský), 29.05.1943 (2, Kinský), 05.06.1944 (5, Kinský), 12.06.1944 (5, Kinský), 30.05.1946 (5, Kinský), 02.06.1946 (5, Kinský), 04.06.1946 (4, Kinský), Chleny 28.05.1944 (5, Štěpán), Chlumec nad Cidlinou 28.05.1940 (5, Kinský), 18.05.1947 (5, Kinský), 18.05.1947 (6, Kinský), 18.05.1947 (6, Kinský), Čížová 09.06.1942 (4, Mocek), Dymokury 17.05.1947 (5, Kinský), 03.05.1948 (6, Kinský), Kostelec nad Orlicí 25.05.1938 (5, Kinský), 25.05.1938 (5, Kinský), 14.06.1938 (5, Kinský), 15.05.1939 (5, Kinský), 17.05.1939 (5, Kinský), 20.05.1939 (4, Kinský), 27.05.1939 (6, Kinský), 27.05.1939 (5, Kinský), 01.06.1940 (4, Kinský), 05.06.1940 (4, Kinský), 24.05.1942 (5, Kinský), 31.05.1942 (6, Kinský), 16.05.1943 (6, Kinský), 26.05.1944 (5, Kinský), 29.05.1944 (5, Kinský), 04.06.1944 (5, Kinský), 11.05.1946 (5, Kinský), 11.05.1946 (6, Kinský), 11.05.1946 (5, Kinský), 11.05.1946 (5, Kinský), 21.05.1946 (5, Kinský), 21.05.1946 (6, Kinský), 26.05.1946 (5, Kinský), 14.05.1947 (5, Kinský), 24.05.1947 (6, Kinský), 03.05.1948 (6, Kinský), 16.05.1948 (5, Kinský), Lednice 16.05.1948 (5, Kinský), 16.05.1948 (6, Kinský), 16.05.1948 (5, Kinský), Přelovice 09.06.1948 (5, Bek).

***Sylvia borin* [40/172]:** Břeclav 15.05.1947 (6, Elsner), 21.05.1947 (2, Elsner), Častolovice 26.05.1942 (4, Kinský), 27.05.1942 (5, Kinský), 23.05.1943 (5, Kinský), 02.06.1944 (5, Kinský), 02.06.1944 (4, Kinský), 26.05.1946 (5, Kinský), 02.06.1946 (5, Kinský), 02.06.1946 (5, Kinský), 04.06.1946 (5, Kinský), 20.06.1947 (5, Kinský), 20.06.1947 (5, Kinský), 28.05.1948 (5, Kinský), 03.06.1948 (5, Kinský), Cibulka 01.06.1941 (3, Limberk), Kostelec nad Orlicí 07.06.1938 (4, Kinský), 27.06.1938 (5, Kinský), 06.06.1940 (5, Kinský), 30.05.1942 (4, Kinský), 03.06.1942 (5, Kinský), 13.06.1942 (4, Kinský), 21.05.1943 (4, Kinský), 23.05.1943 (5, Kinský), 23.05.1943 (3, Kinský), 02.06.1943 (5, Kinský), 14.06.1943 (4, Kinský), 25.05.1944 (4, Kinský), 29.05.1944 (5, Kinský), 04.06.1944 (4, Kinský), 12.06.1944 (3, Kinský), 13.06.1944 (2, Kinský), 20.06.1946 (4, Kinský), 22.05.1948 (5, Kinský), 24.05.1948 (5, Kinský), 03.06.1948 (5, Kinský), Lednice 16.05.1948 (2, Kinský), 22.05.1948 (5, Elsner), Tvrdonice 16.06.1948 (2, Elsner), Žamberk 29.05.1948 (5, Beran).

***Curruca nisoria* [9/39]:** Břeclav 15.05.1947 (5, Elsner), Kolinec (2, Mocek), Kostelec nad Orlicí 30.05.1941 (5, Kinský), 13.06.1944 (4, Kinský), 21.05.1945 (4, Kinský), 05.06.1946 (5, Kinský), Lanžhot 06.06.1947 (5, Elsner), Roztoky 06.1939 (5, Pfleger), 04.06.1939 (4, Pfleger). - For the breeding at Kostelec and Orlicí see Kinský & Hrobař (1970: 123).

***Curruca curruca* [14/69]:** Kostelec 08.05.1939 (5, Kinský), 03.06.1943 (5, Kinský), 13.05.1944 (5, Kinský), 17.05.1944 (5, Kinský), 27.05.1944 (5, Kinský), 30.05.1944 (4, Kinský), 07.05.1946 (5, Kinský), 13.05.1946 (5, Kinský), 15.05.1946 (5, Kinský),

15.05.1946 (5, Kinský), 02.06.1947 (5, Kinský), 04.06.1947 (5, Beran), 22.05.1948 (5, Kinský), Zminný 02.06.1945 (5, Kostelecký).

***Curruca communis* [22/102]:** Častolovice 02.06.1944 (5, Kinský), Čermná nad Orlicí 25.06.1938 (5, Kinský), Dolní Lukavice 23.06.1940 (3, Mocek), Hájek 24.05.1938 (4), 25.05.1938 (5, Kinský), Helvíkovice 27.05.1948 (5, Beran), Kostelec nad Orlicí 30.05.1944 (5, Kinský), 18.05.1947 (5, Kinský), 24.05.1948 (5, Kinský), Kukleny 06.06.1936 (4, Mocek), Lanžhot 21.05.1947 (6, Elsner), 06.06.1947 (5, Elsner), Lázně Bohdaneč 26.05.1947 (5, Kinský), 23.05.1948 (5, Kinský), 30.05.1948 (5, Kinský), 02.06.1948 (5, Kinský), 16.06.1948 (4, Kinský), Mlázovy 04.06.1941 (5, Mocek), Pardubice 11.06.1941 (2, Kinský), Probluz 26.06.1936 (4, Mocek), Stěžírky 16.05.1935 (4, Mocek), Vysoké Chvojno 23.05.1938 (5, Kinský).

***Regulus ignicapilla* [1/1]:** Liteň 01.05.1937 (1, Pflieger).

***Regulus regulus* [1/9]:** Helvíkovice 28.06.1945 (9, Beran).

***Troglodytes troglodytes* [4/19]:** Bohousová 10.05.1947 (6, Beran), Krč 00.06.1939 (4, Pflieger), Týnec 07.05.1942 (4, Mocek), Žamberk 26.05.1947 (5, Beran).

***Sitta europaea* [3/22]:** Hájek 02.05.1939 (7, Kinský), Helvíkovice 25.04.1945 (7, Beran), Přestavlký 02.05.1939 (8, Kinský).

***Certhia familiaris* [10/59]:** Čermná nad orlicí 03.05.1948 (6, Kinský), Hájek 31.05.1938 (6, Kinský), 01.06.1938 (6, Kinský), Helvíkovice 23.05.1947 (6, Beran), Smetana 26.04.1948 (6, Beran), Tajanov 16.05.1942 (5, Mocek), Vysoké Chvojno 03.05.1938 (6, Kinský), 03.05.1938 (7, Kinský), sine loco sine dato (6, unknown collector), sine dato (6, unknown collector).

***Certhia brachydactyla* [6/31]:** Hájek 16.05.1947 (6, Kinský), Kostelec nad Orlicí 01.05.1940 (4, Kinský), 13.04.1945 (5, Kinský), 22.04.1945 (6, Kinský), 23.04.1947 (5, Kinský), 18.04.1948 (5, Kinský).

***Sturnus vulgaris* [17/96]:** Kostelec 02.05.1938 (6, Kinský), 04.05.1940 (7, Kinský), 29.04.1944 (5, Kinský), 29.04.1944 (6, Kinský), 29.04.1944 (6, Kinský), 29.04.1944 (6, Kinský), 01.05.1944 (5, Kinský), 24.04.1945 (6, Kinský), 24.04.1945 (5, Kinský), 15.05.1945 (5, Kinský), 28.04.1946 (5, Kinský), 28.04.1946 (5, Kinský), 28.04.1946 (6, Kinský), 28.04.1946 (6, Kinský), 28.04.1946 (6, Kinský), 03.05.1947 (5, Kinský), Vlčkovice 24.05.1940 (6, Mocek).

***Turdus philomelos* [17/79]:** Častolovice 25.05.1942 (5, Kinský), 16.05.1946 (5, Kinský), Chlumeč nad Cidlinou 04.05.1938 (5, Kinský), Kostelec nad Orlicí 16.04.1938 (5, Kinský), 18.05.1941 (5, Kinský), 18.06.1943 (5, Kinský), 22.04.1944 (5, Kinský), 26.04.1944 (5, Kinský), 11.04.1945 (5, Kinský), 18.04.1948 (5, Kinský), 08.05.1948 (5, Kinský), 14.05.1948 (5, Kinský), Roztoky 15.05.1947 (1, Kinský), Točnick 12.05.1940 (5, Mocek), Vysoké Chvojno 06.05.1938 (5, Kinský).

***Turdus viscivorus* [5/16]:** Hájek 15.04.1938 (4, Kinský), Helvíkovice 01.05.1945 (3, Beran), Proruby 13.06.1938 (2, Kinský), Tajanov 28.04.1941 (3, Mocek), Vidoň 28.04.1940 (4, Kinský).

***Turdus merula* [24/110]:** Břeclav 21.05.1947 (5, Elsner), Častolovice 24.06.1941 (6, Kinský), Chleny 01.05.1944 (5, Štěpán), Jedlinská Lhota 07.05.1944 (4, Kinský), Kostelec nad Orlicí 14.04.1938 (4, Kinský), 14.04.1938 (4/5), 10.05.1938 (5, Kinský), 29.05.1938 (5, Kinský), 24.04.1939 (5, Kinský), 26.04.1940 (2, Kinský), 11.05.1941 (5, Kinský), 21.04.1944 (4, Kinský), 21.04.1944 (4, Kinský), 22.04.1944 (4, Kinský), 15.06.1944 (4, Kinský), 21.04.1945 (6, Kinský), 13.04.1947 (4, Kinský), 04.06.1947 (6, Beran), Kukleny 23.05.1930 (5, Mocek), 10.05.1931 (5, Mocek), 18.06.1935

(5, Mocek), 15.04.1936 (5, Mocek), Mlýn Temešvár 23.05.1930 (Mocek), Praha – Stromovka 15.05.1944 (4, Kadlec), Nový Hradec Králové 28.06.1931 (4, Mocek).

***Turdus pilaris* [3/16]:** Chvalšovice 09.06.1941 (5, Mocek), Rovná 18.05.1939 (5, Mocek), Sedlčany 23.05.1944 (6, Hanzák).

***Muscicapa striata* [10/45]:** Bohousová 05.06.1947 (5, Beran), Častolovice 05.06.1944 (5, Kinský), Kolínek 23.06.1939 (4, Mocek), 08.06.1941 (4, Mocek), Kostelec nad Orlicí 21.05.1938 (5, Kinský), 26.05.1938 (5, Kinský), 26.06.1943 (2, Kinský), Sedlice 05.06.1942 (4, Mocek), Žamberk 27.05.1948 (5, Beran), Žďár nad Orlicí 10.06.1939 (6, Kinský).

***Erithacus rubecula* [17/100]:** Hájek 14.06.1938 (7, Kinský), Kostelec nad Orlicí 14.05.1944 (6, Kinský), 30.05.1944 (7, Kinský), 29.04.1945 (7, Kinský), 29.04.1946 (6, Kinský), 11.05.1946 (7, Kinský), 28.04.1947 (6, Kinský), 18.05.1947 (7, Kinský), 04.06.1947 (7, Beran), 24.04.1948 (6, Kinský), 24.05.1948 (5, Kinský), Přestavlky 10.06.1938 (5, Kinský), Sedlice 31.05.1941 (4, Mocek), Tupadly 16.05.1942 (5, Mocek), Žamberk 20.05.1945 (6, Beran), sine loco sine dato (4, Mocek), (5, Mocek).

***Luscinia megarhynchos* [1/4]:** Chlumec nad Cidlinou – Zámecký park 06.06.1943 (4, Kinský).

***Ficedula albicollis* [2/9]:** Břehy 28.06.1944 (5, Obhlídal), Chlumec 04.06.1940 (4, Kinský).

***Phoenicurus ochruros* [11/49]:** Běšiny 06.05.1941 (4, Mocek), Chlum 26.05.1938 (4, Mocek), Hodčín 11.05.1944 (4, Kinský), Kostelec nad Orlicí 23.04.1939 (5, Kinský), 02.06.1944 (4, Kinský), 06.06.1944 (5, Kinský), 26.04.1945 (5, Kinský), 26.04.1946 (5, Kinský), 28.04.1947 (4, Kinský), Slavošovice 31.05.1939 (4, Mocek), Točnick 21.05.1939 (4, Mocek).

***Phoenicurus phoenicurus* [9/59]:** Čermná nad Orlicí 08.06.1938 (6, Kinský), Hájek 26.05.1939 (8, Kinský), Kostelec nad Orlicí 24.05.1944 (6, Kinský), 12.05.1948 (7, Kinský), 12.05.1948 (7, Kinský), 16.05.1948 (7, Kinský), 29.05.1948 (7, Kinský), Luby 28.05.1941 (6, Mocek), Smetana 03.06.1943 (5, Kinský).

***Saxicola rubetra* [5/23]:** Běšiny 29.05.1942 (5, Mocek), Dašice 20.05.1944 (4, Pilař), Lány u Dašic 09.06.1946 (5, Kostecký), Svobodné Dvory 25.05.1930 (5, Mocek), Třesovice 11.05.1930 (4, Mocek).

***Oenanthe oenanthe* [5/25]:** Čihaň 26.06.1943 (5, Mocek), Kostelec nad Orlicí 17.05.1943 (5, Kinský), 17.05.1944 (5, Kinský), 07.05.1946 (5, Kinský), Třebešice 29.05.1941 (5, Vraný).

***Cinclus cinclus* [7/31]:** Dolní Adršpach 07.05.1947 (4, Čejchan), Helvíkovice 28.06.1944 (1, Beran), 10.04.1945 (5, Beran), Lichkov 10.04.1948 (6, Beran), Litice nad Orlicí 15.04.1945 (4, Beran), Mladkov 10.04.1948 (6, Beran), Peklo 01.05.1944 (5, Kinský).

***Passer montanus* [5/24]:** Horní Příim 06.05.1930 (5, Mocek), Kostelec nad Orlicí 12.05.1939 (3, Kinský), Přestavlky 11.05.1944 (6, Kinský), Příim 09.05.1931 (5, Mocek), sine loco sine dato (5, Kinský).

***Passer domesticus* [24/120]:** Chleny 12.05.1944 (5, Štěpán), 26.05.1944 (7, Štěpán), Kostelec nad Orlicí 24.05.1938 (5, Kinský), 08.06.1938 (6, Kinský), 12.05.1939 (5, Kinský), 19.05.1939 (6, Kinský), 02.05.1944 (5, Kinský), 02.05.1944 (5, Kinský), Kukleny 22.04.1930 (5, Mocek), 25.04.1930 (5, Mocek), 07.07.1931 (5, Mocek), 10.05.1933 (5, Mocek), 10.05.1933 (5, Mocek), 12.05.1934 (5, Mocek), 12.05.1934 (5, Mocek), 29.04.1935 (4, Mocek), 10.05.1935 (4, Mocek), 08.05.1936 (4, Mocek), 04.05.1937 (4, Mocek), Maniny 18.05.1947 (5, Kadlec), Přestavlky 09.07.1948

(6, Beran), Svrčovec 20.05.1941 (4, Mocek), Třebešice 28.05.1941 (6, Vraný), Vysoké Chvojno 17.06.1938 (4, Kinský).

***Prunella modularis* [7/33]:** Hájek 12.05.1939 (5, Kinský), 14.05.1940 (5, Kinský), 10.06.1942 (4, Kinský), 05.06.1944 (5, Kinský), Helvíkovice 17.05.1947 (5, Beran), 09.05.1948 (5, Beran), Luby 01.05.1942 (4, Mocek).

***Motacilla flava* [2/9]:** Bukovina 04.06.1944 (5, Obhlídal), Lednice 22.05.1948 (4, Elsner).

***Motacilla cinerea* [9/42]:** Hájek 00.00.1937 (2, Kinský), 29.04.1938 (5, Kinský), 24.05.1938 (6, Kinský), 26.05.1939 (5, Kinský), Helvíkovice 18.04.1948 (5, Beran), 18.04.1948 (6, Beran), 18.04.1948 (5, Beran), Kolínek 30.05.1941 (4/5, Mocek), Žamberk 19.05.1947 (4, Beran).

***Motacilla alba* [13/59]:** Čeperka 14.05.1933 (3, Mocek), Chleny 07.05.1945 (6, Beran), Hájek 09.05.1938 (6, Kinský), Helvíkovice 25.04.1945 (6, Kinský), Kolínek 21.05.1941 (3, Mocek), Kostelec 24.04.1938 (5, Kinský), 10.05.1944 (6, Kinský), Lnáře 20.06.1942 (4, Kinský), Luby 05.05.1939 (5, Mocek), Přestavlky 07.05.1947 (5, Kinský), Třebešice 15.06.1944 (4, Vraný), Výrov 07.06.1948 (2, S. Bek).

***Anthus trivialis* [19/84]:** Čermná nad Orlicí 27.05.1946 (6, Beran), Hájek 30.06.1938 (5, Kinský), 02.05.1939 (2, Kinský), 15.05.1947 (6, Kinský), 25.06.1948 (4, Beran), Vysoké Chvojno 18.05.1938 (5, Kinský), 20.05.1938 (5, Kinský), 02.07.1938 (4, Kinský), Kukleny 18.06.1935 (3, Mocek), Malá Lhota 28.05.1938 (5, Kinský), Probluz 22.05.1932 (4, Mocek), Přestavlky 27.06.1937 (5, Kinský), Smetana 26.05.1938 (4/5), Sobětice 14.05.1942 (4, Mocek), Tupadly 15.05.1941 (4, Mocek), Tvrdonice 16.06.1948 (3, Elsner), Velká Turná (4, Mocek), Zmíný 10.06.1945 (6, Kostelecký), sine loco sine dato (5, Kinský).

***Fringilla coelebs* [27/127]:** Chleny 03.05.1944 (5, Štěpán), 07.05.1945 (5, Štěpán), Cibulka 11.05.1941 (4, Limberk), Dolní Přím 12.05.1933 (5, Mocek), Horní Přím 06.05.1930 (5, Mocek), Hronov 02.05.1948 (5, Čejchan), Kostelec nad Orlicí 02.05.1938 (5, Kinský), 06.05.1938 (5, Kinský), 10.05.1938 (5, Kinský), 14.05.1941 (4, Kinský), 08.05.1943 (4, Kinský), 22.05.1944 (5, Kinský), 21.04.1946 (5, Kinský), 05.05.1946 (5, Kinský), 05.05.1946 (5, Kinský), 26.05.1946 (5, Kinský), 09.05.1947 (5, Kinský), 16.05.1947 (5, Kinský), 30.04.1948 (5, Kinský), 07.05.1948 (5, Kinský), 07.05.1948 (5, Kinský), 22.05.1948 (5, Kinský), 22.05.1948 (4, Kinský), Pardubice – Bělobranská dubina 21.05.1948 (4, Kinský), Poleň 30.06.1940 (4, Mocek), Týniště nad Orlicí 22.05.1938 (5, Kinský).

***Coccothraustes coccothraustes* [8/39]:** Čížová 14.06.1942 (4, Mocek), Kostelec nad Orlicí 06.05.1939 (3, Kinský), 02.05.1943 (5, Kinský), 17.05.1944 (5, Kinský), 20.05.1944 (5, Kinský), 07.05.1946 (6, Kinský), 03.05.1947 (6, Kinský), Lanžhot 21.05.1947 (5, Elsner).

***Pyrrhula pyrrhula* [2/10]:** Kostelec nad Orlicí 25.06.1940 (5, Kinský), 19.05.1944 (5, Kinský).

***Chloris chloris* [19/93]:** Chleny 03.05.1944 (5, Štěpán), Hájek 31.05.1938 (5, Kinský), Hodčín 14.05.1944 (5, Kinský), Klatovy 09.05.1944 (5, Mocek), Kostelec nad Orlicí 10.05.1938 (5, Kinský), 10.05.1938 (5, Kinský), 08.06.1938 (5, Kinský), 09.06.1939 (5, Kinský), 02.06.1941 (4/6), 16.05.1944 (5, Kinský), 01.05.1946 (5, Kinský), 16.05.1946 (5, Kinský), 04.06.1947 (5, Beran), 08.05.1948 (6, Kinský), Kukleny 24.05.1938 (4, Mocek), Přestavlky 12.05.1938 (5, Kinský), 23.04.1948 (5, Beran), 23.04.1948 (4, Beran), Tupadly 18.05.1939 (5, Mocek).

- Linaria cannabina* [6/28]:** Hájek 23.05.1938 (5, Kinský), 24.05.1938 (5, Kinský), 23.05.1944 (5, Kinský), Lukavice 01.05.1942 (4/5, Mocek), Sobětice 22.05.1940 (5, Mocek), sine loco 00.00.1944 (4, Kinský).
- Carduelis carduelis* [2/10]:** Kostelec nad Orlicí 31.05.1940 (5, Kinský), 17.05.1946 (5, Kinský).
- Serinus serinus* [12/47]:** Dymokury 17.05.1947 (4, Kinský), Kostelec nad Orlicí 07.07.1937 (4, Kinský), 27.05.1939 (4, Kinský), 15.05.1945 (4, Kinský), 01.05.1946 (4, Kinský), 30.05.1946 (4, Kinský), 14.05.1947 (4, Kinský), Kukleny 16.05.1938 (3/4, Mocek), Přestavlky 16.05.1947 (4, Beran), Velká Čermná 06.06.1944 (4, Kinský), 27.06.1944 (4, Kinský), 30.05.1946 (4, Kinský).
- Emberiza calandra* [2/7]:** Úloh 20.04.1943 (4, Mocek), Výrava 02.07.1931 (3, Mocek).
- Emberiza citrinella* [24/97]:** Březhrad 16.06.1931 (4, Mocek), Chleny 05.05.1944 (4, Štěpán), Hájek 13.08.1938 (4, Kinský), Helvíkovice 14.05.1948 (5, Beran), 22.05.1948 (4, Beran), Horní Dohalice 04.04.1934 (5, Mocek), Horní Příim 06.05.1930 (5, Mocek), Kardašova Řečice 28.05.1939 (4, Pflieger), Kolinec 04.06.1941 (4, Mocek), Kostelec nad Orlicí 11.06.1940 (5, Kinský), 13.05.1944 (4, Kinský), 01.05.1947 (4, Kinský), 16.05.1947 (4, Kinský), Kukleny 23.05.1930 (4, Mocek), 12.05.1933 (4, Mocek), Kunčice 18.05.1933 (5, Mocek), Luby 25.06.1940 (4, Mocek), 14.05.1941 (3, Mocek), Plačice 03.05.1935 (3, Mocek), Přestavlky 27.05.1938 (4, Kinský), 17.05.1940 (3, Kinský), Slavošovice 14.06.1939 (4, Mocek), Třesovice 06.05.1932 (4, Mocek), Vysoké Chvojno 19.05.1939 (4, Kinský).
- Emberiza hortulana* [1/4]:** Stěžírky 20.05.1932 (4, Mocek).
- Emberiza schoeniclus* [8/39]:** Lázně Bohdaneč 01.05.1943 (5, Obhlídal), 23.05.1948 (5, Kinský), Lázně Bohdaneč - Bohdanečský rybník 30.04.1944 (5, Kinský), 04.06.1944 (5, Obhlídal), 23.05.1948 (5, Kinský), 23.05.1948 (5, Kinský), 05.06.1948 (5, Kinský), Lázně Bohdaneč - meadows near Dolany 02.05.1948 (5, Kinský), Lednice 22.05.1948 (4, Elsner).
- Slovakia** (viz též Hora 1994)
- Caprimulgus europaeus* [1/2]:** Suchá nad Parnou 10.06.1942 (2, Matoušek).
- Otis tarda* [3/6]:** Bučany 30.04.1945 (2, Matoušek), 13.05.1946 (2, Matoušek), Hrnčiarovce nad Parmou 01.05.1945 (2, Matoušek).
- Cuculus canorus* [1/1]:** Trnava 00.06.1945 (1, Matoušek; from a nest of *Lanius collurio*).
- Columba palumbus* [2/4]:** Podunajské Biskupice 27.04.1947 (2, Kinský), Sereď 01.05.1944 (2, Matoušek).
- Streptopelia decaocto* [3/6]:** Trnava 10.05.1944 (2, Matoušek), 12.06.1944 (2, Matoušek), 30.07.1944 (2, Matoušek). - For the breeding at Trnava see Matoušek & Matoušek (1964).
- Numenius arquata* [1/1]:** Vysoká pri Morave 15.05.1948 (1, Kinský).
- Actitis hypoleucos* [1/1]:** Sereď 25.05.1941 (1, Matoušek).
- Phalacrocorax carbo* [9/26]:** Vlčie hrdlo 27.04.1947 (2, Kinský), 27.04.1947 (3, Kinský), 27.04.1947 (3, Kinský), 27.04.1947 (4, Kinský), 27.04.1947 (4, Kinský), 27.04.1947 (3, Kinský), 28.04.1947 (2, Kinský), 28.04.1947 (2, Kinský).
- Ardea cinerea* [4/4]:** Podunajské Biskupice 27.04.1947 (4, Kinský), 27.04.1947 (4, Kinský), Sap 28.04.1944 (4, Matoušek).
- Bubo bubo* [1/1]:** Zvolen 28.03.1942 (1, Matoušek).

***Coracias garrulus* [1/2]:** Suchá 26.05.1946 (2, Matoušek).

***Merops apiaster* [1/3]:** Jablonica 16.06.1948 (3, Kinský).

***Jynx torquilla* [2/16]:** Sereď 05.07.1942 (11, Matoušek), Suchá nad Parmou 28.05.1942 (5, Matoušek).

***Falco tinnunculus* [5/23]:** Hrnčiarovce nad Parmou 22.05.1941 (3, Matoušek), Sereď 05.05.1944 (4, Matoušek), 05.05.1944 (6, Matoušek), Vysoká pri Morave 15.05.1948 (5, Kinský), Vysoká 19.05.1948 (5, Matoušek).

***Oriolus oriolus* [1/5]:** Suchá nad Parmou 25.05.1941 (5, Matoušek), Trnava 00.00.1942 (2, Matoušek).

***Lanius minor* [3/20]:** Voderady 01.06.1941 (6, Matoušek), 27.05.1944 (7, Matoušek), 30.05.1944 (7, Matoušek).

***Lanius collurio* [1/4]:** Trnava 00.00.1945 (4, Matoušek).

***Pica pica* [2/13]:** Sereď 20.04.1942 (7, Matoušek), Vysoká pri Morave 15.05.1948 (6, Kinský).

***Corvus cornix* [6/24]:** Levice 00.04.1931 (4), Podunajské Biskupice 27.04.1947 (5, Kinský), Sereď 20.04.1942 (4, Matoušek), Trnava 17.04.1944 (2, Matoušek), 17.04.1944 (4, Matoušek), 14.04.1946 (5, Matoušek).

***Poecile montanus* [1/9]:** Podunajské Biskupice 28.04.1947 (9, Kinský).

***Cyanistes caeruleus* [1/12]:** Podunajské Biskupice 28.04.1947 (12, Kinský).

***Remiz pendulinus* [1/7]:** Bratislava 06.05.1946 (7, Matoušek).

***Alauda arvensis* [1/4]:** Vysoká pri Morave 15.05.1948 (4, Kinský).

***Sylvia atricapilla* [2/11]:** Sereď 22.05.1942 (5, Matoušek), Kamenný mlyn 05.05.1946 (6, Matoušek).

***Ficedula hypoleuca* [1/4]:** Suchá nad Parmou 18.05.1940 (4, Matoušek).

***Monticola saxatilis* [1/2]:** Trstín 31.05.1948 (2, Kux). – Year was given as 1938 on label, but corrected to 1948 in Kinský (1948a).

***Saxicola rubetra* [2/9]:** Vysoká pri Morave 15.05.1948 (4, Kinský), 15.05.1948 (5, Kinský).

***Oenanthe oenanthe* [1/5]:** Trnava 06.06.1942 (5, Matoušek).

***Chloris chloris* [1/5]:** Trnava 15.05.1938 (5, Matoušek).

Hungary

***Luscinola melanopogon* [1/4]:** Kis Balaton 14.06.1934 (4, Matoušek).

DISCUSSION

Kinský's oological collection provides evidence of breeding for many bird species, mainly in Czechia, but also in western Slovakia. It is one of the major oological collections held by the National Museum of the Czech Republic, the others being those of Josef Musílek (1885–1941; Mlíkovský 2004), František Mocek (1900–1960; Hora & Mattas 2007), and Rudolf Prázný (1913–1982; Mlíkovský 2006).

ACKNOWLEDGEMENTS

JM studied Kinský's collection and associated archival documents during his tenure as a research curator of birds at the National Museum of the Czech Republic in 2003–2018. DGDR revised Kinský's collection in 2014 in frame of the Synthesys programme. For comments on the manuscript we thank Libor Praus and Jan Hušek.

REFERENCES

- Bartle J. A. & Yaldwin J. C. 2001: Friedrich-Carl Kinský (1911–1999) – his life and contributions to bird study in New Zealand. *Notornis* 48: 113–126.
- Černý M. 2002: Zdeněk Klůz na Ptačím ostrově v roce 1944 [Zdeněk Klůz on the Bird Island in 1944]. *Panurus* 12: 99–112. [In Czech.]
- Gill F., Donsker D. & Rasmussen P. (eds) 2024: *IOC World Bird List (v14.2)*. DOI: 10.14344/IOC.ML14.1.
- Hejl-Mračovský F. 1972: Ornitolog Bedřich Karel Kinský šedesátiletý [Ornithologist Bedřich Karel Kinský is sixty]. *Časopis Národního muzea, Řada přírodovědná* 141: 119–120. [In Czech.]
- Hora J. 1994: Slovenská avifauna ve sbírkách Národního muzea v Praze (Česká republika). I. Oologické doklady. – *Zborník Slovenského Národného múzea, Prírodné Vedy* 40: 51–62.
- Hora J. & Mattas M. 2007: Oologická sbírka Ing. Františka Močka [Oological collection of Ing. František Moček]. *Sborník Západočeského Muzea (Plzeň), Příroda* 107: 1–182. [In Czech.]
- Hudec K. 1999: *Ornitologové České republiky [Ornithologists of the Czech Republic]*. Muzeum Komenského v Přerově, Přerov. [In Czech.]
- Kinský B. K. 1941a: Letní potrava našich hřivnáčů obecných (*Columba palumbus* L.) [Summer food of our Common Wood Pigeons (*Columba palumbus* L.)]. *Sylvia* 6: 27–30. [In Czech.]
- Kinský B. K. 1941b: Pozorování kormorána velkého na rybníku Pazderáku u Černíkovice [Observation of the Great Cormorant on the Pazderák pond near Černíkovice]. *Sylvia* 6: 76. [In Czech.]
- Kinský B. K. 1942: O potravě sovy pálené (*Tyto alba guttata* Brehm) v okolí Kostelce nad Orlicí [On the food of the Western Barn Owl (*Tyto alba guttata* Brehm) in the surrounding of Kostelec nad Orlicí]. *Sylvia* 7: 52–55. [In Czech.]
- Kinský B. K. 1947: Sova bělavá (*Strix uralensis*) na Novobydžovsku [Ural Owl (*Strix uralensis*) in Nový Bydžov region]. *Sylvia* 9–10: 52. [In Czech.]
- Kinský B. K. 1948a: *Oologická sbírka [Oological collection]*. Vol. 1. Unpublished typescript, unpaginated. Ornithological archive, Department of Zoology, National Museum of the Czech Republic, Praha. [In Czech.]
- Kinský B. K. 1948b: *Oologická sbírka [Oological collection]*. Vol. 2. Unpublished typescript, unpaginated. Ornithological archive, Department of Zoology, National Museum of the Czech Republic, Praha. [In Czech.]
- Kinský B. K. & Hrobař F. 1970: Ptactvo na Kostelecku, Rychnovsku a Žamberecku [Birds in Kostelec, Rychnov and Žamberk regions]. *Acta Musei Reginaehradecensis, Scientiae Naturales* 11: 113–129. [In Czech; manuscript finished in 1945.]
- Kinský B. K. & Staněk V. J. 1941: V době hnízdění ptactva na pardubických rybnících [In the breeding season in Pardubice ponds]. *Sylvia* 6: 27–30. [In Czech.]
- Klápště J. 2003: Vzpomínky na život a práci ornitologa Bedřicha Karla Kinského (1911–1999) [Memories of the life and work of the ornithologist Bedřich Karel Kinský (1911–1999)]. *Panurus* 13: 189–210. [In Czech.]
- Klůz Z. 1977: *Léto na ptačím ostrově [Summer on a Bird Island]*. Východočeské muzeum, Pardubice. [In Czech.]
- Matoušek B. & Matoušek F. 1964: Zum Vorkommen und zur Biologie der Türkentaube (*Streptopelia decaocto*) in der Slowakai. *Ornithologische Mitteilungen* 16: 190–194.
- Mlíkovský J. 2004: Oologická sbírka Josefa Musíla (1885–1941) v Národním muzeu v Praze [Oological collection of Josef Musilek (185–1941) in the National Museum of the Czech Republic]. *Panurus* 14: 53–65. [In Czech.]
- Mlíkovský J. 2006: Egg size in birds of southern Bohemia: an analysis of Rudolf Prázný's collection. *Sylvia* 42: 112–116.
- Obhlídál F. 1991: Historie ornitologických výzkumů ve Východních Čechách [History of ornithological research in East Bohemia]. *Panurus* 3: 5–26. [In Czech.]

- Schröpfer L. & Černý M. 2009: Nová data o pobytu Zdeňka Klůze na Ptačím ostrově v roce 1944 [New data on the stay of Zdeněk Klůz on the Bird Island in 1944]. *Panurus* 18: 3–22. [In Czech.]
- Štěpánek O. 1975: Stopadesát let zoologie Národního muzea v Praze (1818–1968) [150 years of zoology in the National Museum of the Czech Republic (1818–1968)]. *Časopis Národního muzea, Oddíl přírodovědný* 138–139: 1–159. [In Czech.]
- Staněk V. J. 1946: První zjištěné hnízdění tenkozobce opačného (*Recurvirostra avosetta* L.) v Československé republice [First recorded breeding of the Pied Avocet (*Recurvirostra avosetta* L.) in Czechoslovak Republic]. *Sylvia* 8: 10–12. [In Czech.]

Došlo 12. září 2025, přijato 17. října 2025.

Received 12 September 2025, accepted 17 October 2025.

5th EOU Fledglings Meeting · Gdańsk, 27–29 March 2026

The meeting is aimed at early-career researchers – those who are young in their research career rather than years!

It welcomes students (Bachelor's, Master's, and PhD) as well as researchers who have completed their PhD within the last five years.

Further information: <https://eou-fledglings.github.io/2026/>

Věnováno Tomášovi Bělkovi s přáním brzkého uzdravení

Neobvyklá hnízdiště jiříčky obecné (*Delichon urbicum*) v umělých dutinách

Unusual nest sites of House Martins (Delichon urbicum) in artificial cavities

Pavel Benda

Kladenská 315/13, CZ-405 02 Děčín 3; e-mail: bendovi@mujmail.cz

Benda P. 2025: Neobvyklá hnízdiště jiříčky obecné (*Delichon urbicum*) v umělých dutinách. *Sylvia* 61: 111–117.

V roce 2024 bylo zaznamenáno ve městě Děčín na dvou lokalitách neobvyklé hnízdění jiříčky obecné (*Delichon urbicum*). Obě lokality byly součástí synantropních hnízdních kolonií břehulí říčních (*Riparia riparia*). Na první lokalitě proběhla dvě hnízdění jednoho páru v drenážní trubce opěrné zdi. Zde nebyla při prvním hnízdění zaznamenána žádná stavební činnost jiříček a při druhém redukovaný náznak hnízda. Na druhé lokalitě byla prokázána hnízdění dvou párů ve vydrolených spárách mezi pískovcovými kvádry opěrné zdi. Zde nebyla zaznamenána žádná stavební činnost jiříček.

In 2024, unusual nesting of House Martins (Delichon urbicum) was recorded at two localities in the city of Děčín in the Czech Republic. In both cases, they were part of synanthropic nesting colonies of Sand Martins (Riparia riparia). At the first locality, two nesting events of one pair took place in the drainage pipe of a retaining wall. No building activity of House Martins was recorded during the first nesting event and only a hint of reduced nest building during the later one. At the second locality, two pairs were observed nesting in the crumbled joints between sandstone blocks of the retaining wall. No building activity of House Martins was recorded here.

Key words: *Absence of nest building, crumbled joints in the wall, drainage pipe, nesting*

Jiříčka obecná (*Delichon urbicum*) patří mezi běžně a plošně rozšířené druhy. V současnosti se početně vyskytuje na celém našem území. Je to pravý synantropní druh hnízdící na lidských sídlech, přičemž proces přechodu z původního hnízdění na skalách byl ukončen kolem roku 1900 (Šťastný et al. 2021). Hnízda staví na vnějších stěnách budov pod střechami a římsami, v okenních výklencích, na balkonech a v podloubích. Využívá také mosty či silniční nadjezdy. Obvykle

hnízdí v koloniích. Teprve v poslední době začíná hnízdit i uvnitř budov společně s vlaštovkami obecnými (*Hirundo rustica*). Její početnost v období 2014–2017 byla odhadována na 0,65–1,3 milionu párů, což je mírný nárůst oproti období 1985–1989 a 2001–2003, kdy se početnost odhadovala na 0,6–1,2 milionu párů (Šťastný et al. 2021).

Při kontrole synantropních hnízdních kolonií břehulí říčních (*Riparia riparia*) v Děčíně, které jsou všechny v člověkem

vytvořených stavbách (drenážní trubky či vydrolené spáry vysokých zdí z pískovcových kvádrů), jsem zaznamenal na dvou lokalitách kromě břehulí říčních i jiříčky obecné hnízdící velmi neobvyklým způsobem. První lokalita se nachází v Děčíně, v ulici Práce (50°46'21.7"N, 14°12'05.1"E), kde jsou vysoké opěrné zdi hlavního nádraží, ve kterých jsou ve dvou řadách drenážní trubky. Ty jsou pravidelně obsazovány hnízdícími páry břehulí říčních. Pod římsami a ve výklencích v bezprostředním okolí hnízdí také jiříčky obecné v počtu kolem 12 párů (rok 2024). Jeden pár jiříček aleahnízdil netradičním způsobem přímo uvnitř drenážní trubky o průměru 9,5 cm ve výšce 360 cm od země (obr. 1). V trubce nebyly žádné stopy po jakémkoliv náznaku stavební činnosti jiříček a domnívám se, že k vyvedení mláďat zřejmě využily staré hníздо břehulí vzdálené přibližně 180 cm od ústí trubky. Při kontrole 3. 7. 2024 a nahlédnutí do trubky zde již byla velká mláďata, která se v trubce volně pohybovala. Před vylétnutím po „břehulím způsobu“ dokonce až k vyústění trubky, kde byla intenzivně

krmena rodiči (obr. 2). V této trubce proběhlo i druhé hnízdění, kdy při kontrole vnitřního prostoru a fotodokumentaci již po vyvedení mláďat byl zjištěn náznak redukované stavby hnízdě na dně a při dolní části bočních stěn trubky ve vzdálenosti 58 cm od vyústění. Zde byly patrně sporadicky nalepené charakteristické hrudky bláta používané při standardní stavbě hnízdě jiříček, včetně výstelky (obr. 3). Ve stejné drenážní trubce došlo k hnízdění jiříček i v roce 2025. Při hnízdění v roce 2024 se podařilo odchytit a okroužkovat jednoho jedince z hnízdícího páru. V roce 2025 byl tento okroužkovaný jedinec znovu odchycen při hnízdění ve stejné drenážní trubce jako v roce předchozím.

Druhá lokalita se nacházela ve vysoké opěrné zdi z pískovcových kvádrů na okraji areálu Společenského domu Střelnice (50°47'07.8"N, 14°13'10.4"E), u bezejmenné obslužné komunikace navazující na ulici Labská (obr. 4). I zde pravidelně hnízdí několik párů břehulí říčních. Dva páry jiříček zde hnízdily v dutinách vydrolených spár mezi pískovcovými kvádry. Rozměry vydrolené spáry:

Obr. 1. Lokalita č. 1, celkový pohled a lokalizace hnízdě. Foto: P. Benda.

Fig. 1. Locality No. 1. Overall view and location of the nest. Photo by P. Benda.

Obr. 2. Lokalita č. 1, krmení mláďat těsně před vylétnutím. Foto: H. Tomšíková.

Fig. 2. *Locality No. 1. Feeding of the young just before they left the nest. Photo by H. Tomšíková.*

Obr. 3. Lokalita č. 1, pohled do drenážní trubky. Foto: P. Benda.

Fig. 3. *Locality No. 1. View inside the drainage pipe. Photo by P. Benda.*

vnější vstup - výška 3 cm, šířka 5 cm, hloubka 27 cm, výška od země 445 cm. Druhá spára, využívaná jiříčkami k hnízdění, byla přibližně o 7 m dále a o cca 20 cm výše. Bohužel byla již ze žebříku nedostupná. Ke hnízdění v první spáře byla využita malá dutina mezi pískovcovými kvádry bez jakékoliv stavební činnosti jiříček (obr. 5). V bezprostředním

okolí nebylo nalezeno žádné hnízdiště se standardními hnízdy jiříček.

Je zajímavé, že obě hnízdní lokality, kde jiříčky obecné hnízdí netradičním způsobem, jsou součástí hnízdních kolonií břehulí říčních. Vzhledem k tomu, že oba druhy většinou zakládají hnízdní kolonie, je větší koncentrace hnízdících párů příbuzné břehule zřejmě pro jiříčky

Obr. 4. Lokalita č. 2, celkový pohled a lokalizace jednoho z hnízd. Foto: H. Tomšíková.

Fig. 4. Locality No. 2. Overall view and location of one of the nests. Photo by H. Tomšíková.

Obr. 5. Lokalita č. 2, pohled do vnitřku spáry s mláďaty. Foto: P. Benda.

Fig. 5. Locality No. 2. View inside the joint in the wall with the young. Photo by P. Benda.

atraktivní. To by mohlo vysvětlit hnízdění dvou párů jiříček na druhé lokalitě, kde nebylo v blízkém okolí zjištěno jiné hnízdění jiříček.

Tento způsob hnízdění jiříček obecných nebyl dosud v ČR publikován (Šťastný et al. 2021). V každém případě se jedná o doklad velké přizpůsobivosti

jiříček ve vztahu k umístění hnízda a tento způsob hnízdění může přispět k diskusi, jak jiříčky obecné hnízdily ještě před jejich úplnou synantropizací ve střední Evropě.

Všechny tři u nás hnízdící druhy čeledi vlaštovkovitých (Hirundinidae) jsou známy svou určitou přizpůsobivostí

Obr. 6. Celkový pohled na umístění hnízda na lokalitě Treuegöbhlä v Sasku. Foto: P. Reuße.
Fig. 6. Overall view of the nest site at the locality Treuegöbhlä in Saxony. Photo by P. Reuße.

k volbě hnízdišť a umístění hnízd. Týká se to i vlaštovky obecné, u které byl zdokumentovaný případ hnízdění v plechovce umístěné pod stropem ve stáji na Slovensku (Jarčuška 2022). V publikaci Menzela (1984) jsou citováni různí autoři, kteří zjistili hnízdění jiříček obecných v hnízdních norách břehulí říčních v Německu a tehdejší Sovětském svazu (SSSR), a to v jejich přední části. Dokonce v některých stepních oblastech SSSR výhradně. Hnízdění jiříček v norách břehulí uvádí také Glutz von Blotzheim & Bauer (1985). V roce 2023

prokázal Peter Reuße hnízdění jednoho páru jiříček v obci Treuegöbhlä 8 km severně od města Großenhain v Sasku v nepoužívané ventilační rouře budovy, která byla dříve využívána jako stáj. V roce 2024 takto hnízdily již 2 páry (P. Reuße in litt.). Avšak oproti mnou zjištěnému hnízdění, zde jiříčky vystavěly nedaleko od vyústění roury kompletní hnízdo, vč. redukovaného základu u ústí (obr. 6, 7). Hnízdění v dutinových prostorech bylo opakovaně prokázáno také ve Velké Británii (Drewitt 2025), a to v budově školy v hrabství Gloucestershire.

Obr. 7. Detail hnízda z lokality Treugeböhla v Sasku. Foto: P. Reuße.

Fig. 7. Detail of the nest from the locality Treugeböhla in Saxony. Photo by P. Reuße.

Obr. 8. Hnízdo z lokality hotel Zámeček v Rynarticích (Jetřichovice). Foto J. Juda.

Fig. 8. A nest from the locality Zámeček hotel in Rynartice (Jetřichovice). Photo by J. Juda.

Tento autor také cituje další tři případy obdobného hnízdění z Velké Británie.

V této souvislosti ještě uvádím zajímavý způsob stavby hnízda, které zjistil Jakub Juda (Juda 2024) v srpnu 2024 na

objektu hotelu Zámeček v Rynarticích (Jetřichovice) v Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce. Zde, při osvobozování jiříčky zakleslé nohou mezi stěnu budovy a hnízdo, objevil kolonii tohoto

druhu. Zajímavá byla konstrukce hnízd, která byla vystavěná z části pod okrasnou římsou, přičemž každé z hnízd bylo umístěno na podpěře okapu. Vzhledem k absenci stropní části římsy byla hnízda půlkulatá, s vletovým otvorem umístěným na boku, zhruba v polovině výšky hnízda (dobře viditelné zejména u hnízda v pozadí na obr. 8). Tímto způsobem bylo vystavěno přibližně 20 hnízd umístěných po celém obvodu stavby ve výšce cca 8 metrů (Juda 2024).

PODĚKOVÁNÍ

Chtěl bych poděkovat panu Ulrichovi Augstovi za zprostředkování informací k zajímavému případu zahnízdění jiříčky obecné v Sasku a panu Peterovi Reušemmu za poskytnutí údajů a fotodokumentace k tomuto hnízdění. Dále Tomášovi Bělkovi za poskytnutí souvisejícího článku z Velké Británie. A v neposlední řadě paní Heleně Tomšíkové za pořízení části fotodokumentace, paní Kristýně Lohniské za překlad do anglického jazyka a Jurajovi Kmeťovi za pomoc s monitoringem.

LITERATURA

- Drewitt E. 2025: Common House Martins nesting in a hole. *British Birds* 118: 37–42.
- Glutz von Blotzheim U. N. & Bauer K. M. (eds) 1985: *Handbuch der Vögel Mitteleuropas 10/1*. Aula Verlag, Wiesbaden.
- Jarčuška B. 2022: Neobvyklé hniezdenie lastovičky domovej (*Hirundo rustica*) v plechovke. *Sylvia* 58: 91–94.
- Juda J. 2024: Pokud se i mistr tesař utne aneb co se může i jiříčce stát... *Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pís-kovcích* 20: 40–41.
- Menzel H. 1984: *Die Mehlschwalbe. Die Neue Brehm – Bücherei*. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt.
- Šťastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. 2021: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017*. Aventinum, Praha.
- Šťastný K. & Hudec K. (eds) 2011: *Fauna ČR. Ptáci – Aves. Díl III/1*. Academia, Praha.

Došlo 18. listopadu 2024, přijato 17. července 2025.

Received 18 November 2024, accepted 17 July 2025.

**BOU 2026 annual conference, Nottingham, UK,
31 March 2026 – 2 April 2026**

Birds and people: challenges and opportunities of coexistence

Further information: <https://bou.org.uk/event/birds-and-people-bou2026/>

The Eurasian Magpie (*Pica pica*) caught and killed an adult Common Swift (*Apus apus*)

Straka obecná (Pica pica) ulovila a zabila dospělého rorýse obecného (Apus apus)

Peter Mikula

Faculty of Environmental Sciences, Czech University of Life Sciences Prague, Kamýčká 129, CZ-165 00 Prague, Czech Republic; e-mail: petomikula158@gmail.com

Mikula P. 2025: The Eurasian Magpie (*Pica pica*) caught and killed an adult Common Swift (*Apus apus*). *Sylvia* 61: 119–121.

On 24 May 2024, I observed an adult Eurasian Magpie (*Pica pica*) catching and killing an adult Common Swift (*Apus apus*) directly from its nesting hole in an urban building in central Prague, Czechia. The Magpie pulled the Swift from the hole and, despite several escape attempts, repeatedly recaptured it mid-air before ultimately subduing and killing it on the ground. This observation presents a rare predation event with a previously undocumented hunting method, differing from earlier reports where Swifts were caught in flight or from a building wall.

Dne 24. května 2024 jsem v centru Prahy pozoroval dospělou straku obecnou (Pica pica), jak ulovila a zabila dospělého rorýse obecného (Apus apus), kterého vytáhla přímo z hnízdní dutiny v městské budově. Straka rorýse vytáhla z dutiny a navzdory několika pokusům o útěk ho opakovaně chytala ve vzduchu, než ho nakonec na zemi přemohla a usmrtila. Toto pozorování představuje vzácný případ predace s dosud nezaznamenaným způsobem metody lovu, který se liší od dřívějších zpráv, v nichž byli rorýsi uloveni za letu nebo ze stěny budovy.

Keywords: Common Swift, Eurasian Magpie, predation, urban environment

The Eurasian Magpie (*Pica pica*) is an omnivorous and opportunistic feeder. Its diet varies depending on the local environments and primarily consists of invertebrates, particularly beetles (Coleoptera), as well as small mammals, lizards, frogs, birds, and carrions (Madge et al. 2020). For example, a study examining the diet of the Magpie nestlings in urban and rural areas in Czech Republic found notable differences between the two environments; nevertheless, invertebrates, especially beetles, were the most frequently consumed prey in both habitats (Kryštofková et al. 2011). Magpies are also known to raid nests of oth-

er bird species, particularly passerines (Passeriformes), including their eggs and nestlings (Groom 1993), but successful predation on adult birds is considered rare (Madge et al. 2020).

On 24 May 2024 (4:56–5:02 a.m.), I observed an adult Eurasian Magpie that caught and killed an adult Common Swift (*Apus apus*) in the core urban environment of Prague, Czechia (50°04'32.1"N, 14°24'27.8"E; Fig. 1). The Magpie was resting on the ledge of the building when a Swift arrived to its nesting hole under this ledge. The Magpie then approached the hole from the ledge above and started to inspect it. After a few

Fig. 1. A Eurasian Magpie (*Pica pica*) attacking and killing an adult Common Swift (*Apus apus*) in Prague, Czechia. (a–b) The swift managed to escape from the attacking Magpie for a few seconds but was quickly caught. (c–d) The Magpie is pecking the Swift while holding it with a foot. Photos by Peter Mikula.

Obr. 1. Straka obecná (*Pica pica*) útočí na dospělé rorýse obecného (*Apus apus*) a zabíjí ho, v Praze, Česko. (a–b) Rorýs se na několik sekund dokázal vytrhnout z útoku straky, ale byl rychle znovu chycen. (c–d) Straka klove rorýse, zatímco ho drží pařátem. Foto Peter Mikula.

seconds, the Magpie flew down from the ledge, hanged on the hole, and pulled out the Swift from the hole after short pecking. With the Swift in the beak, the Magpie then flew to the roof of the opposite building, where it pecked the Swift several times while holding it with the foot. The Swift managed to escape twice, but the Magpie always caught it mid-air after flying a few meters when the Swift was trying to gain speed by diving and flapping wings. After the last mid-air capture, the Magpie flew with the Swift in its beak to the asphalt road ca. 20 meters from me where the fight continued for another two minutes. The Swift again managed to escape a couple of times for a short distance but was always caught again by the Magpie. After the last caught, the Magpie numerous pecked the Swift with occasional

plucking. Then the Swift stopped showing signs of life and the Magpie took it into the bill and flew to the roof of the nearby building out of my sight.

I found two previous notes on a Eurasian Magpie attacking and killing a Common Swift but with a different modus operandi. Lilley (2009) and Pulman (1978) observed a Magpie taking a Swift in flight and from the wall, respectively, whereas I observed a Magpie pulling a Swift out of nesting hole.

REFERENCES

- Groom D. W. 1993: Magpie *Pica pica* predation on Blackbird *Turdus merula* nests in urban areas. *Bird Study* 40: 55–62.
- Kryštofková M., Fousová P. & Exnerová A. 2011: Nestling diet of the Common Magpie (*Pica pica*) in urban and agricultural areas. *Ornis Fennica* 88: 138–146.

- Lilley H. A. 2009: Magpie taking adult Common Swift. *British Birds* 102: 468.
- Madge S., Christie D. A. & Kirwan G. M. 2020: *Eurasian Magpie (Pica pica), version 1.0*. In: Billerman S. M., Keeney B. K., Rodewald P. G. & Schulenberg T. S. (eds): *Birds of the World*. Cornell Lab of Ornithology, Ithaca, NY, USA. <https://doi.org/10.2173/bow.eurmag1.01>
- Pulman C. B. 1978: Magpie killing swift. *British Birds* 71: 363.
- Došlo 4. dubna 2025, přijato 22. dubna 2025.
Received 4 April 2025, accepted 22 April 2025.

K potravě výra velkého (*Bubo bubo*) v Národním parku České Švýcarsko, výsledky sběrů z let 1998 a 2024

*On the diet of the Eurasian Eagle-Owl (*Bubo bubo*) in the Bohemian Switzerland National Park, results of collections from 1998 and 2024*

Jan Andreska¹, Ján Obuch², Václav Sojka³

¹ Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Magdalény Rettigové 4, CZ-116 39 Praha 1; e-mail: jan.andreska@pedf.cuni.cz

² Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Školská 121/4, SK-031 01 Liptovský Mikuláš; e-mail: obuch@smopaj.sk

³ Správa NP České Švýcarsko, Pražská 457/52, CZ-407 46 Krásná Lípa; e-mail: v.sojka@npcs.cz

Andreska J., Obuch J. & Sojka V. 2025: K potravě výra velkého (*Bubo bubo*) v Národním parku České Švýcarsko, výsledky sběrů z let 1998 a 2024. *Sylvia* 61: 123–131.

Předložená práce se věnuje potravě výra velkého (*Bubo bubo*) v regionu Národního parku České Švýcarsko. Vlastní sběry byly uskutečněny v letech 1998 a 2024 na třech hnízdních lokalitách výra nacházejících se ve dvou oblastech (Ferdinandova soutěska a Tetřeví skály). Výsledky potravních osteologických analýz jsou porovnány se staršími záznamy z této oblasti, diskutovány jsou nalezené rozdíly. Zjištěné složení potravy je velmi pestré, celkový počet zaznamenaných druhů činil 62 druhů. Rozbor analyzovaného materiálu (celkem 609 evidovaných jedinců) dokládá v potravě výra přítomnost 19 druhů savců, 41 druhů ptáků, 1 druhu obojživelníka (žáby) a jednoho druhu ryby. Ze savců je nejčastěji loveným druhem hraboš polní (*Microtus arvalis*; 121 ex.), následuje hryzec vodní (*Arvicola amphibius*; 117 ex.). Mezi lovenými ptáky je vysoké zastoupení sov (7 druhů), nejčastěji loveným ptačím druhem je puščík obecný (*Strix aluco*; 49 ex.) následovaný kalousem ušatým (*Asio otus*; 21 ex.).

*The paper deals with the diet of the Eurasian Eagle-Owl (*Bubo bubo*) in the region of the Bohemian Switzerland National Park, northern Bohemia, Czech Republic. The samples were collected at three nesting sites of the Eagle-Owl situated at two localities (Ferdinandova soutěska and Tetřeví skály) in 1998 and 2024. The results of the osteological food analyses are compared with older records from this area, and the differences found are discussed. The determined food composition is very diverse. The analysis of the material (a total of 609 registered individuals) demonstrates the presence of altogether 62 species in the Eagle owl's diet, of them 19 species of mammals, 41 species of birds, 1 species of amphibian (frog) and one species of fish. Of the mammals, the most frequently hunted species is the Field Vole (*Microtus arvalis*; 121 specimens), followed by the European Water Vole (*Arvicola amphibius*; 117 specimens). Among the hunted birds, there is a high proportion of owls (7 species), the most frequently hunted bird species is the Tawny Owl (*Strix aluco*; 49 individuals) followed by the Long-eared Owl (*Asio otus*; 21 individuals).*

Keywords: Bohemian Switzerland National Park, diet analysis, Eurasian Eagle-Owl, pellets

ÚVOD

Analýza sběrů potravních zbytků na dlouhodobě osídlených tradičních hnízdních lokalitách výra velkého (*Bubo bubo*) poskytuje obvykle zajímavé výsledky. Nejinak je tomu také na severočeských lokalitách, situovaných v regionu Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce a Národního parku České Švýcarsko.

Po vydání práce Uhu im Böhmen (Loos 1906), ve které autor soustředil údaje o zbytcích výří populace v Českém království a nastolil potřebu druhové ochrany, nastalo relativně dlouhé období, během kterého byl výr nadále zcela legálně loven. Druhová ochrana, koncipovaná ostatně dosti nedůsledně, byla zavedena až roku 1931 (Andreska & Andreska 2020). Důležitým regionem jeho přežívání se v této fázi vývoje výří populace stala severočeská skalní města geologicky tvořená z valné části usazenými horninami. Skalní města jsou obecně málo přístupná a poskytují výrům jimi preferované hnízdní lokality.

Zvláštní postavení mezi těmito regiony zaujímal území dnešní CHKO Labské pískovce a Národního parku České Švýcarsko. Zdejší situaci zde popsal primárně Loos (1906), dále Michel (1929), následně Lohwasser (1929, 1936) a také Hantschman (1933). Z vyjmenovaných prací plyne, že právě zde přežila patrně velmi malá výří populace, která se následně stala zdrojem úspěšného návratu výrů do širšího regionu. Přítomnost výří populace těsně za hranicí na území Saska zmiňuje také Niethammer (1938). Dalším ornitologem, který se zde soustředil na výzkum výří potrawy v regionu skalních měst, byl März (1938), který roku 1937 sebral vývržky na dvou hnízdištích a jednom nehnízdním odpočinkovém místě, ze kterých posléze Uttendörfer (1939) určil druhy v potravě. Z popisu není jednoznačně patrné, na

které straně hranice bylo sbíráno. Další práce už udává konkrétní polohu hnízd (März 1940). Navazující práce věnované potravě publikovali Vondráček & Obuch (1980) a před nedávnem také Andreska et al. (2021).

Přesto v regionu stále zůstávají výří hnízdiště, která svojí polohou a tvarem umožňují koncentraci kostí z vývržků za delší časová období. Koncentrace kostí je podmíněna více faktory, asi nejpodstatnější je přirozená ochrana hnízdiště před deštěm, který, je-li dostatečně intenzivní, kosti z místa hnízdění vyplachuje. Dalším negativním vlivem může být za určitých okolností také silný vítr, který je schopen kosterní materiál odvanout.

Hlavním cílem práce je ze získaného osteologického materiálu určit složení potrawy výra na hnízdištích, a v této fázi z kumulovaného osteologického materiálu rekonstruovat potravu výra v minulosti. S ohledem na to, že výr používá dlouhodobě tradiční hnízdní lokality, je zde velmi pravděpodobná možnost získat vývržky nebo osteologický materiál i v budoucnosti a výsledně ho komparovat.

MATERIÁL A METODIKA

V roce 1998 (10. 9.) byl sebrán vzorek v lokalitě Ferdinandova soutěska (235 m n. m.). Následně byly v roce 2024 sebrány vzorky ze dvou lokalit. V prvním případě to byl opakovaný sběr v lokalitě Ferdinandova soutěska (500 metrů severozápadně od Všemilské planiny, katastrální území Všemily). Hnízdo je situované na skalní římsě, kryté skalním převisem. Vzorky na této lokalitě poprvé sebral Sojka v roce 1998. Jednoznačně konstatujeme, že šlo pouze o povrchový sběr, tedy sebral pouze jasně viditelné kosti. V roce 2024 byly vzorky na lokalitě vybrány pomocí důkladného prosívání zvětřalého písku až na skálu.

Druhá lokalita Tetřeví stěny (451 m n. m.) se nachází 2,5 km severovýchodně od Hřenska. Zde vylíhla pár dlouhodobě střídá dvě příhodná místa, vzdálená od sebe přibližně 50 metrů, pracovně zvaná alfa (sebráno 9. 10. 2024) a beta (sebráno 1. 11. 2024). Obě místa jsou krytá převisem před deštěm, jednou je pod převisem dokonce vytvořená přirozená, patrně pseudokrasová jeskyňka. V této lokalitě nikdo systematicky sovi vývržky nesbíral a analyzovaný osteologický vzorek se zde tedy koncentroval řadu let. Vylíhla pár toto hnízdiště prokazatelně obsazoval v letech 1966–1968 a následně v letech 1971–1981 (Ulrich Augst in litt. 2024). Po roce 2000 hnízdo kontroloval V. Sojka. I zde byly vzorky sbírány prosíváním písčitého substrátu až na skálu.

Na obou lokalitách byla písčité zvětralina, do které výřice umísťuje hnízdní kotlinku, ponechána. Ani v lokalitě Ferdinandova soutěska, ani Tetřeví stěny, výř v roce 2025 nehnízdil.

VÝSLEDKY

V celkem čtyřech osteologických vzorcích bylo určeno celkem 609 jedinců kořisti. Sběr ve Ferdinandově soutěsce z roku 1998 byl nejpočetnější, 286 jedinců. K tomu přibýlo z téže lokality ve sběru 129 jedinců z roku 2024, tedy celkově 415 jedinců. V lokalitě Tetřeví stěny alfa bylo v roce 2024 v prvním sběru určeno 77 jedinců, v druhém sběru v témže roce (místo beta) 117 jedinců. Přehled druhů kořisti s poměrovým zastoupením > 0,8% je uveden v tab. 1, celkový přehled kořisti je uveden v příloze 1.

Savci

Nejpočetnější kořistí ze savců byl hraboš polní (*Microtus arvalis*), téměř 20% všech jedinců kořisti. Jeho podíl se ve sběrech příliš nelišil. Jinak je to ovšem u dalších druhů savců (tab. 1, příloha 1).

Pozoruhodný je výskyt lišky obecné (*Vulpes vulpes*) v kořisti, přesněji řečeno liščat, a to celkem tří jedinců. Rovněž zajímavý je výskyt dvou jedinců plcha velkého (*Glis glis*) na Tetřevích stěnách. Celkový podíl savců v kořisti je přibližně 63% (příloha 1).

Ptáci

Nejpočetnější kořistí byl z ptáků puštlík obecný (*Strix aluco*), a to 49 jedinců (8% všech jedinců kořisti), které dokládá zejména vzorek z lokality Tetřeví stěny (tab.1, příloha 1). Druhou v pořadí byl kalous ušatý (*Asio otus*), 21 jedinců (3,5 %). Další je drozd zpěvný (*Turdus philomelos*), početnější na Tetřevích stěnách, celkem 20 jedinců (příloha 1). Dále následuje holub domácí (*Columba livia domestica*) v počtu 14 jedinců a drozd kvíčala (*Turdus pilaris*) s 9 jedinci (tab. 1, příloha 1).

Kromě puštíka a kalouse se v potravě vyskytuje dalších 5 druhů sov: sova pálená (*Tyto alba*), kalous pustovka (*Asio flammeus*), sýček obecný (*Athene noctua*), sýc rousný (*Aegolius funereus*), a výř velký – tento výskyt je velmi pravděpodobně způsobený kainismem.

Přítomnost dalších skupin obratlovců je zanedbatelná a dosáhla 1,2% (příloha 1).

DISKUSE

Přítomné druhy na popisovaných lokalitách se liší, vysvětlení je možné konstatováním, že Tetřeví stěny leží v krajině lesů a skalních masivů, odkud je na polní lokality poměrně daleko. Naopak z Ferdinandovy soutěsky je do lučních enkláv blízko.

Vysokou početnost ve Ferdinandově soutěsce vykazuje hryzec vodní (*Arvicola amphibius*), s tím, že, stejně jako ondatra pižmová (*Ondatra zibethicus*), zde hnízdo leží přímo nad řekou Kamenicí.

Tab. 1. Porovnání 4 sběrů potravy výra velkého (*Bubo bubo*) z NP České Švýcarsko. Zpracováno podle metodiky Obucha (2001). Uvedeny pouze druhy kořisti s podílem zastoupení > 0,8%.

Table 1. Comparison of 4 collections of the Eurasian Eagle-Owl (*Bubo bubo*) diet from the Bohemian Switzerland National Park. Processed according to the methodology by Obuch (2001). Only the prey species with a representation rate > 0.8% are listed.

druh / species	lokalita / locality*				počet jedinců / number of individuals	zastoupení / percentage (%)		
	Ferdinandova soutěska (1998, 2024)		Tetřeví stěny (2024)					
	1	2	3	4				
<i>Arvicola amphibius</i>	1+ 84	30	2-	2 3-	1	117	19,21	
<i>Rattus norvegicus</i>	1+ 28	12		2	2-	0	42	6,90
<i>Ondatra zibethicus</i>	1+ 15	1					16	2,63
<i>Strix aluco</i>	3-	0	12	1+ 19	1+ 18		49	8,05
<i>Apodemus flavicollis</i>		1	1		1+ 7		9	1,48
<i>Turdus philomelos</i>	1-	2	2	6	1+ 10		20	3,28
<i>Turdus pilaris</i>	1-	0	4			5	9	1,48
<i>Microtus arvalis</i>		57	22	17	25		121	19,87
<i>Lepus europaeus</i>		21	5	1	4		31	5,09
<i>Asio otus</i>		6	5	4	6		21	3,45
<i>Erinaceus sp.</i>		10	1	3	2		16	2,63
<i>Columba livia dom.</i>		4	2	2	6		14	2,30
<i>Sciurus vulgaris</i>		5	2	2			9	1,48
<i>Scolopax rusticola</i>		2	3	1	2		8	1,31
<i>Turdus merula</i>		3	2	2	1		8	1,31
<i>Tachybaptus ruficollis</i>		4	2		1		7	1,15
<i>Falco tinnunculus</i>				3	4		7	1,15
<i>Perdix perdix</i>		4	2		1		7	1,15
<i>Falco peregrinus</i>				1	5		6	0,99
<i>Anas platyrhynchos</i>		5	1				6	0,99
<i>Microtus agrestis</i>		4	1				5	0,82
<i>Rana temporaria</i>		4	1				5	0,82
Mammalia, 19 druhů / species	1+ 235	78	1- 27	1- 45		385	63,22	
Aves, 40 + druhů / species	1- 46	49	1+ 50	1+ 72		217	35,63	
Amphibia, Pisces	5	2	0	0		7	1,15	
Suma / total	286	129	77	117		609	100,00	
Index diverzity / diversity index H'	2,55	2,81	2,59	2,86		3,02		

***lokalita / locality:** **1** – 10. 9. 1998, Ferdinandova soutěska. **2** – 30. 8. 2024, Ferdinandova soutěska.

3 – 9. 10. 2024, Tetřeví stěny Alfa. **4** – 1. 11. 2024, Tetřeví stěny Beta.

Ondatra ve sběru z Tetřeví stěny zcela chybí. Potkan (*Rattus norvegicus*) je početnější ve Ferdinandově soutěse, což souvisí s přítomností zemědělských provozů v okolí. Početnost zajíce polního (*Lepus europaeus*) ve sběru z Ferdinandovy soutěsky patrně souvisí s lučnými porosty na Všemilské planině a dalšími zemědělsky využívanými enklávami v okolí. Podíl přítomnosti ježka (*Erinaceus* sp.) v potravě se na obou lokalitách v zásadě neliší. Otázkou je druhová příslušnost, podle Gaislera & Anděry (2012) není ve sledovaných lokalitách ježek východní (*Erinaceus roumanicus*) doložen.

Laskavostí Ulricha Augsta máme k porovnání i malý determinovaný sběr z roku 1972, kdy na lokalitě Tetřeví stěny alfa sebral se svým strýcem při kroužkování výrů celkem 25 jedinců ptáků a savců. V našem sběru se druhy bezezbytku opakují, v Augstově sběru je vysoký počet jedinců poštolky obecné (*Falco tinnunculus*). Přítomny jsou dva druhy sov – puštík obecný a kalous ušatý.

Velmi blízkým regionem Saského Švýcarska se zabývaly Märzovy práce, ke komparaci jsou pro své stáří vhodné zejména dvě, v první práci zpracovává sběry z let 1933–1937 (März 1938), ve druhé práci sběry z let 1949–1953 (März 1954). Märzovy práce tedy zachycují místní situaci přibližně na přelomu první a druhé poloviny 20. století. Sběry se uskutečnily poblíž státní hranice, velmi blízko lokality Tetřeví stěny. Odlišný od našeho sběru je vysoký počet vran černých (*Corvus corone*), v součtu je v obou studiích uvedeno společně s vránou šedou (*Corvus cornix*) 51 ex., a početná přítomnost koroptve polní (*Perdix perdix*). Vysoký je i počet kavek obecných (*Corvus monedula*). Naopak podobně jako v našem sběru, je v Märzových sběrech patrně vysoké zastoupení sov (zejména puštík obecný a kalous ušatý).

Druhy dominující v potravě uvedené v Märzových pracích se při vzájemném porovnání kupodivu mnoho neshodují, v obou ale dominuje hraboš polní. V obou sběrech je doložena veverka obecná (*Sciurus vulgaris*) a zajíc polní. První studie dokládá přítomnost křečka polního (*Cricetus cricetus*; März 1938), který ve druhé studii chybí (März 1954), podobně jako chybí v našem sběru. Ve druhé studii je také doložen vysoký počet myšic křovinných (*Apodemus sylvaticus*).

Porovnáme-li ovšem sběr z roku 2024 s prací Andresky et al. (2021), která zpracovává sběry z hnízdních lokalit 30–40 km jihovýchodně vzdálených, shledáme o něco větší rozdíly. Hnízdní lokality jsou situovány rovněž v pískovcích, ráz krajiny je ale odlišný, v tom smyslu, že v krajině Českolipska je vyšší procento luk a polí.

Druhy první pětice savců v kořisti se sice v NP České Švýcarsko a na Českolipsku (Andreska et al. 2021) shodují, ne ale zcela, vzhledem k početnosti a procentuálnímu zastoupení. Podíl hraboše polního byl na Českolipsku vyšší (29 %), zatímco hryzce vodního nižší (12 %). Ostatní početněji zastoupené druhy savců se radikálně neliší. Oproti vzorkům z Českolipska v této práci zcela chybí křeček polní a králík divoký (*Oryctolagus cuniculus*).

U ptáků se první pětice početnosti kořisti ve srovnávaných regionech neshoduje vůbec. Druhy, které v Labských pískovcích tvoří nejvýznamnější složku kořisti, se na Českolipsku vyskytují pouze jako kořist marginální. Vysvětlení je jednoduché, jednak jsou vzorky z Českolipska o něco starší, a tak se tam početně vyskytují koroptev polní (*Perdix perdix*) a bažant obecný (*Phasianus colchicus*), tyto druhy z dnešní krajiny výrazně ubýly nebo vymizely. Další tři významně zastoupené druhy racek chechtavý (*Chroicocephalus ridibundus*), lyska

černá (*Fulica atra*) a slípka zelenonohá (*Gallinula chloropus*), jsou vázane na stojaté rybníční i tekoucí vody, které v Labských pískovcích téměř chybí. Další odlišností je poměr predovaných sov, na Českolipsku převládá kalous ušatý, zatímco v NP České Švýcarsko výrazně převládá puštitk obecný (Andreska et al. 2021).

Určitý problém nastává při určování vran z osteologických zbytků. Ty jsou komplikovaně rozlišitelné, a s ohledem na to, že popisovaný region leží v zóně hybridizace vrány černé a vrány šedé, je nutné se spokojit s nepřesným určením. K tomu se přidává nesnadné odlišení havrana polního (*Corvus frugilegus*). Proto nejsou v našem sběru tyto druhy odlišeny.

Predaci sokola stěhovavého (*Falco peregrinus*) výrem v regionu Labských pískovců se důkladně věnuje Kurka (2024). Z jeho výsledků vyplývá, že k tomuto jevu v současnosti naprosto pravidelně dochází. Naše současné i Märzovy starší výsledky (März 1938, 1940, 1954) tento často diskutovaný jev potvrzují. Osteologicky bylo doloženo celkem šest jedinců. S ohledem na to, že souběžně s nimi byly nalezeny i dva kroužky, víme, že dva úlovky pocházely z hnízda na území Spolkové republiky Německo, z lokality Rabenstein, situované těsně za státní hranicí u Zadních Jetřichovic a vzdálené vzdušnou čarou 6,4 km. Tato vzdálenost zároveň naznačuje velikost potravního teritoria hnízdního páru výra. S ohledem na rozložení osteologických dokladů a kroužků se tak zvyšuje počet predovaných sokolů stěhovavých na 7 jedinců.

ZÁVĚR

Tato práce poskytla mnoho zajímavých údajů. Bylo doloženo celkem 609 jedinců v kořisti, z toho 605 exaktně určených. Za pozoruhodný pokládají autoři vysoký počet zástupců sov ve zdejší kořisti

výra velkého, celkem 77 jedinců 7 druhů (jeden přítomný výr ale souvisí spíše s vícekrát popsaným hnízdním kainismem). Predace sokola stěhovavého je v literatuře delší dobu doložena, zde jde ale o relativně vysokou početnost, osteologicky je ve vzorku doloženo 6 jedinců. Vysoký podíl hraboše polního v potravě je obvyklý, vysoký podíl hryzce vodního je pozoruhodný. Ve vzorku s výjimkou zajíce polního chybí myslivecky atraktivní druhy. V kořisti také téměř chybí žáby, které jsou velmi častou kořistí výra na severním Slovensku (Obuch 2021). Zjištěné složení potravy lze pokládat za rozhodně velmi pestré.

PODĚKOVÁNÍ

Ulrichu Augstovi, který poskytl množství pozoruhodných informací. Všem, kteří jako horolezci pomohli se sběrem materiálu.

SUMMARY

The paper deals with the diet of the Eurasian Eagle-Owl (Bubo bubo) in the region of the Bohemian Switzerland National Park. The determined composition of the diet was very diverse. Osteological analysis of the collection showed 609 prey individuals. The prey was dominated by mammals (63.2%, 19 species), birds were also present (35.6%, 41 species).

ZUSAMMENFASUNG

Die vorliegende Arbeit befasst sich mit der Ernährung des Uhus im Gebiet des Nationalparks Böhmisches Schweiz und vergleicht die dokumentierte Ernährung mit älteren regionalen Arbeiten zu diesem Thema. Die ermittelte Zusammensetzung der Ernährung ist sicherlich sehr vielfältig. Die osteologische Analyse der

Sammlung (609 Exemplare) belegt das Vorhandensein von 19 Säugetierarten, 41 Vogelarten und 1 Amphibienart (Frosch) in der Ernährung des Uhus. Von den Säugetieren ist die Feldmaus (121 Exemplare) die am häufigsten ge-jagte Art, gefolgt von der Ostschermaus (117 Exemplare). Von den Vögeln ist der Waldkauz (49 Exemplare) die am häufigsten gejagte Art, gefolgt von der Waldohreule (21 Exemplare). Auch die Eulen sind stark vertreten (7 Arten).

LITERATURA

- Anděra M. & Gaisler J. 2012: *Savci České republiky*. Academia, Praha.
- Andreska J. & Andreska D. 2018: K vývoji právní ochrany výra velkého (*Bubo bubo*) v českých zemích. *České právo životního prostředí* 50: 75–99.
- Andreska D. & Andreska J. 2020: Changes in the Eurasian Eagle-Owl (*Bubo bubo*) population in Czechia and their association with legal protection. *Raptor Journal* 14: 29–44.
- Andreska J., Obuch J. & Kurka P. 2021: Potrava výra velkého (*Bubo bubo*) na Českolipsku ve třech periodách v období 1939–2018. *Sylvia* 57: 39–51.
- Hantschmann M. 1932: Der Uhu (*Bubo bubo*) in Nord-böhmen und in die Aussichten für seine Wiederansiedlung in Sachsen. *Mitteilungen des Vereins Sächsischer Ornithologen* 3: 201–211.
- Hudec K. (ed.) 1983: *Fauna ČSSR. Ptáci III/1*. Academia, Praha.
- Kurka P. 2024: Predace sokolů stěhovavých (*Falco peregrinus*) výrem velkým v Ptačí oblasti Labské pískovce. *Zpravodaj ornitologického klubu Labské pískovce* 20: 34–35.
- Lohwasser K. 1929: Vom Uhu in der Sächsischen Schweiz. *Mitteilungen des Landesvereins Sächsischer Heimatschutz* 18: 138–141.
- Lohwasser K. 1936: Der Uhu im Elbsandsteingebirge. *Mitteilungen des Landesvereins Sächsischer Heimatschutz* 25: 241–244.
- Loos K. 1906: *Der Uhu in Böhmen*. Ignaz Günzel, Saaz.
- März R. 1938: Auf Gewöll- und Rupfungssuche in der Fränkischen Schweiz. *Der Falke* 15: 85–89.
- März R. 1940: Querschnitt durch eine mehr-jährige Nahrungskontrolle einiger Uhu-paare. *Beiträge zur Fortpflanzungsbiologie der Vögel* 16: 125–135, 166–173, 213–222.
- März R. 1954: Neues Material zur Ernährung des Uhus. *Die Vogelwelt* 75: 181–188.
- Michel J. 1929: *Tiere der Heimat. I. Teil: Die Wirbeltiere als Bewohner und Gäste im Haimatbau*. In: *Heimatkunde des Elbegaues*. Freier Lehrerverein des politischen Bezirkes Tetschen, Tetschen an der Elbe.
- Mlíkovský J. 1998: *Potravní ekologie našich dravců a sov*. Český svaz ochránců přírody (ČSOP), Vlašim.
- Niethammer G. 1938: *Handbuch der Deutschen Vögelkunde, Band II*. Akademische Verlagsgesellschaft M.B.H., Leipzig.
- Obuch J. 2001: Using marked differences from the mean (MDFM) method for evaluation of contingency tables. *Buteo* 12: 37–46.
- Obuch J. 2002: Potrava sov v oblasti Tatier: 65ročná história výskumu. *Oecologia Montana* 11: 77–81.
- Obuch J. 2017: Časové zmeny v potrave výra skalného (*Bubo bubo*) v Žilinskej kotline. In: Kalaš M. & Kicko J. (eds): *Výskum a ochrana Malej Fatry*. Zborník referátov z konferencie. Gbeľany, 5. 10. 2017: 47–49.
- Obuch J. 2018: Príklady časových zmien v pomernom zastúpení koristi u výra skalného (*Bubo bubo*) na Považí: 15. In: Kropil R. & Lešo P. (eds): *Aplikovaná ornitológia 2018 – Zborník abstraktov*. Technická univerzita vo Zvolene, Zvolen: 15.
- Obuch J. 2021: Spatial and temporal changes in the diet composition of the Eurasian Eagle-Owl (*Bubo bubo*) in Slovakia comparing three historical periods. *Raptor Journal* 15:17–55.
- Schaefer H. 1972: Neues vom Uhu (*Bubo bubo*) aus der Hohen Tatra. *Ochranu Fauny, Bratislava* 6: 159–165.
- Uttendörfer O. 1939: *Die Ernährung der deutschen Raubvögel und Eulen*. Neudamm.
- Uttendörfer O. 1952: *Neue Ergebnisse über die Ernährung der Greifvögel und Eulen*. Stuttgart.

Vondráček J. & Obuch J. 1980: Porovnanie potravy výra skalného (*Bubo bubo*) v severných Čechách a na severozápadnom Slovensku. *Ochrana Prírody, Bratislava* 1: 233–245.

Došlo 30. července 2025, přijato 6. listopadu 2025.

Received 30 July 2025, accepted 6 November 2025.

Příloha 1. Porovnávací tabulka, celkový přehled kořisti.

Supplement 1. Overview of prey items recorded at the study sites in the particular years.

druh / species	lokalita / locality*				počet jedinců / number of individuals	zastoupení / percentage (%)
	Ferdinandova soutěska		Tetřeví stěny			
	1 (1998)	2 (2024)	3 (2024)	4 (2024)		
<i>Erinaceus</i> sp.	10	1	3	2	16	2,63
<i>Talpa europaea</i>	2				2	0,33
<i>Sorex araneus</i>	1			1	2	0,33
<i>Sorex minutus</i>	1				1	0,16
<i>Nyctalus noctula</i>	1			1	2	0,33
<i>Lepus europaeus</i>	21	5	1	4	31	5,09
<i>Sciurus vulgaris</i>	5	2	2		9	1,48
<i>Glis glis</i>				2	2	0,33
<i>Apodemus flavicollis</i>	1	1		7	9	1,48
<i>Apodemus sylvaticus</i>	1				1	0,16
<i>Rattus norvegicus</i>	28	12	2	0	42	6,90
<i>Myodes glareolus</i>	2			1	3	0,49
<i>Ondatra zibethicus</i>	15	1			16	2,63
<i>Arvicola amphibius</i>	84	30	2	1	117	19,21
<i>Microtus arvalis</i>	57	22	17	25	121	19,87
<i>Microtus agrestis</i>	4	1			5	0,82
<i>Vulpes vulpes</i>	1	1		1	3	0,49
<i>Mustela erminea</i>		1			1	0,16
<i>Mustela nivalis</i>	1	1			2	0,33
Mammalia	235	78	27	45	385	63,22
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	4	2		1	7	1,15
<i>Anas platyrhynchos</i>	5	1			6	0,99
<i>Accipiter gentilis</i>			1		1	0,16
<i>Accipiter nisus</i>		2			2	0,33
<i>Buteo buteo</i>	1	1	1		3	0,49
<i>Falco peregrinus</i>			1	5	6	0,99
<i>Falco tinnunculus</i>			3	4	7	1,15
<i>Perdix perdix</i>	4	2		1	7	1,15
<i>Phasianus colchicus</i>	1				1	0,16
<i>Rallus aquaticus</i>				1	1	0,16
<i>Gallinula chloropus</i>	2			1	3	0,49
<i>Fulica atra</i>	1		1	1	3	0,49
<i>Scolopax rusticola</i>	2	3	1	2	8	1,31

druh / species	lokalita / locality*				počet jedinců / number of individuals	zastoupení / percentage (%)
	Ferdinandova soutěska		Tetřeví stěny			
	1 (1998)	2 (2024)	3 (2024)	4 (2024)		
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>				1	1	0,16
<i>Columba livia dom.</i>	4	2	2	6	14	2,30
<i>Columba oenas</i>	2				2	0,33
<i>Columba palumbus</i>		1			1	0,16
<i>Tyto alba</i>	1	1			2	0,33
<i>Bubo bubo</i>		1			1	0,16
<i>Asio otus</i>	6	5	4	6	21	3,45
<i>Asio flammeus</i>			1		1	0,16
<i>Aegolius funereus</i>		1		1	2	0,33
<i>Athene noctua</i>	1				1	0,16
<i>Strix aluco</i>	0	12	19	18	49	8,05
<i>Dryocopus martius</i>		1		1	2	0,33
<i>Picus canus</i>		1			1	0,16
<i>Dendrocopos major</i>	1				1	0,16
<i>Alauda arvensis</i>	1	1		1	3	0,49
<i>Sylvia atricapilla</i>			1	1	2	0,33
<i>Phoenicurus ochruros</i>		1			1	0,16
<i>Erithacus rubecula</i>			2		2	0,33
<i>Turdus merula</i>	3	2	2	1	8	1,31
<i>Turdus pilaris</i>	0	4		5	9	1,48
<i>Turdus philomelos</i>	2	2	6	10	20	3,28
<i>Turdus viscivorus</i>	1	1	1		3	0,49
<i>Coccothraustes coccothr.</i>				1	1	0,16
<i>Sturnus vulgaris</i>	1	1	1	1	4	0,66
<i>Garrulus glandarius</i>	1			1	2	0,33
<i>Corvus corax</i>			1	1	2	0,33
<i>Corvus cornix+frugilegus</i>	1	1	1	1	4	0,66
Aves sp.			1		1	0,16
Aves sp. juv.	1				1	0,16
Aves	46	49	50	72	217	35,63
<i>Rana temporaria</i>	4	1			5	0,82
Salmonidae sp.	1				1	0,16
Pisces sp.		1			1	0,16
Amphibia, Pisces	5	2	0	0	7	1,15
Suma / total	286	129	77	117	609	100,00

*lokalita / locality:

1 – Srbská Kamenice, 10.9.1998, Ferdinandova soutěska, leg. Sojka & P. Benda.

2 – Srbská Kamenice, 30.8.2024, Ferdinandova soutěska, leg. Sojka & Andreska.

3 – Hřensko, 9.10.2024, Tetřeví stěny Alfa, leg. Sojka & Andreska.

4 – Hřensko, 1.11.2024, Tetřeví stěny Beta, leg. Sojka & Andreska.

120. výročí narození a 50. výročí úmrtí doc. RNDr. Waltera Černého

120th Anniversary of the Birth and 50th Anniversary of the Death of Assoc. Prof. Dr. Walter Černý

Kdo jiný by si více zasloužil alespoň krátkou vzpomínku právě v časopisu *Sylvia* než doc. Walter Černý (pro nás studenty byl vždy uctívaným **panem** docentem). Vždyť byl od jeho založení plných 24 let jeho redaktorem (1936–1959) a kmenovým autorem. A nejen to. Pečlivě pročítal, upravoval a mnohým amatérům přímo přepisoval dodávané články a opatroval je i cizojazyčnými souhrny,

aby byly vhodné pro tehdy jediný náš ornitologický časopis. Dělal to s nadšením a rád, bez nároků na jakoukoliv vděčnost, natož pak odměnu (to ostatně bylo v té době prakticky vyloučené). Snad právě proto neměl tolik času, aby se věnoval mnohem více vlastní vědecké práci, což mu bylo někdy vyčítáno. Vždyť právě amatérští ornitologové ho navštěvovali na jeho pracovišti velmi

často a on se jim vždy velice přátelsky věnoval při odkládání vlastní publikační činnosti. Zjevně příliš neusiloval o budování vlastní kariéry. O to více se věnoval práci pedagogické a vychoval nejen obrovské množství ornitologů, ale i dalších odborníků pracujících na významných zoologických, ekologických a ochranářských postech. I já jsem měl tu čest patřit na přírodovědecké fakultě UK v Praze k jeho žákům. Už s mými spolužáky jsme se mnohokrát pozastavovali nad tím, proč již dávno není profesorem (docentem se stal už v r. 1956). Teprve mnohem později jsme se dozvěděli, že hlavní příčinou bylo to, že se znelíbil tehdejšímu vedení přírodovědecké fakulty určitě tím, že nikdy nebyl členem KSČ, a že nebyl ani jinak dostatečně politicky aktivní; snad i včetně toho, že byl na rozdíl od mnoha z nich velmi oblíbeným a vyhledávaným pedagogem. Jak již dříve výstižně konstatoval jeden z jeho prvních žáků, prof. Z. Veselovský, bude vždy hanbou přírodovědecké fakulty, že díky zlovlným pletichám nebyl jmenován vysokoškolským profesorem, přestože znalostmi a schopnostmi by si to plně zasloužil. Doc. Černý byl doslova chodící encyklopedií a problémy svých studentů často vyřešil na místě – mnohdy se jen obrátil od stolu do své obsáhlé knihovny a vyndal příslušný separát či poradil, na koho se obrátit u nás či v zahraničí. Byl to on, kdo jako první začal na Karlově univerzitě přednášet jako samostatný obor zoologii obratlovců. Jeho skvělá skripta vydaná v r. 1966 byla na dlouhý čas jedinou učebnicí morfologie a systematiky strunatců. Stejně tak jeho první určovací barevná ornitologická příručka *Ptáci*, která vyšla v r. 1980, byla svého času mimořádným dílem, opatřeným kromě českého a vědeckého názvosloví i názvy ruskými, německými, anglickými a francouzskými. Vydaná byla však pod názvem *Welcher Vogel ist*

das? nakladatelstvím Artia již v r. 1973 v němčině.

S tím vším velmi úzce souvisí aktivita doc. Černého v Československé ornitologické společnosti – ČsOS (dnes České společnosti ornitologické – ČSO, neboť její tehdejší zkratka ČOS v době komunistických persekucí příliš připomínala Českou obec sokolskou, takže bylo zapotřebí ji přejmenovat), kterou již jako student v r. 1926 pomáhal zakládat, a v níž byl v letech 1941–1955 jednatelem a v období 1955–1975, tedy 21 let jejím nejdéle fungujícím předsedou (téměř stejně byl v předsednické funkci jeho nástupce prof. Veselovský). V letech 1966–1972 byl i předsedou Československé společnosti zoologické při ČSAV.

Podívejme se alespoň krátce na celou životní pouť doc. Černého. Narodil se 5. 11. 1905 v Hamburku a přes Prahu, Uherský Ostroh (otcovu rodiště) a Žilinu (v r. 1925 tam maturoval) se dostal zpět do Prahy, kde začal studovat na přírodovědecké fakultě UK, na které byl v r. 1931 promován doktorem přírodních věd, když se jeho disertační práce týkala ptáčích malárie a dalších krevních parazitů. Po absolvování přírodovědecké fakulty pracoval nejprve ve Státním zdravotním ústavu v Praze (1931–1946), kde získal především endokrinologické vědomosti i jako vedoucí endokrinologické laboratoře (snad odtud pocházejí jeho mimořádně široké biologické znalosti). Potom přešel na PřF UK jako asistent na vyzvání svého učitele, výborného zoologa, veřejnosti známého jako velmi aktivního spisovatele a popularizátora myslivosti, prof. J. Komárka, kde působil až do své smrti (5. 4. 1975). Pomáhal při budování katedry zoologie na nové přírodovědecké fakultě Palackého univerzity v Olomouci, kde v letech 1946–1955 současně i pracoval. Zasloužil se o vznik mammaliologické sekce Přírodovědeckého sboru Národního muzea v Praze a trvale

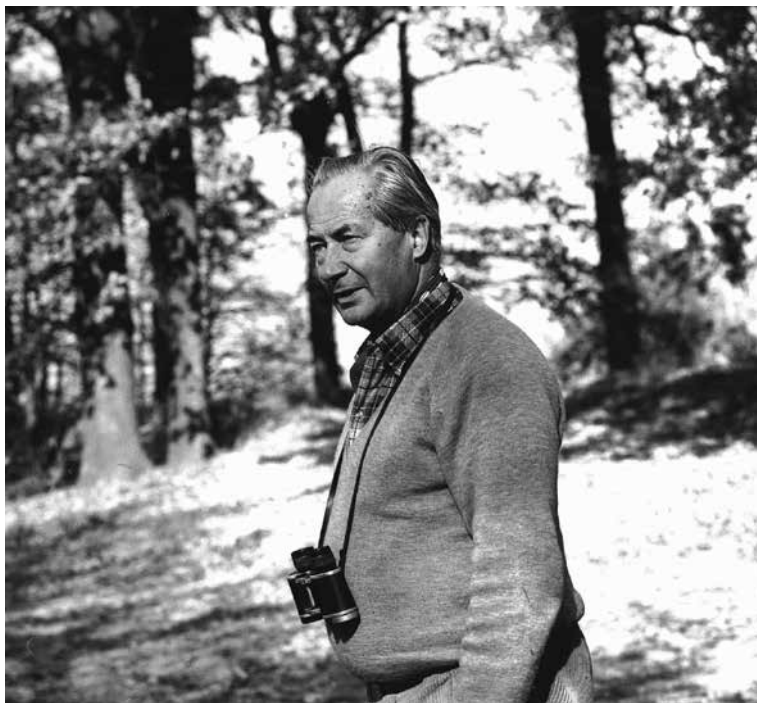

podporoval mammaliologický časopis *Lynx* (však i tam vyšla na něho vzpomínka). Trvale udržoval soukromé styky s vědeckými pracovníky ve východní i západní Evropě (Formozov, Dementěv, Keve, Stresemann, Glutz von Blotzheim a další), což bylo tehdy velmi cenné při získávání nedostatkových vědeckých a studijních materiálů. Pracoval v řadě našich i zahraničních vědeckých a odborných společností. Byl členem Mezinárodního ornitologického komitétu, členem redakční rady časopisu *Alauda*, dopisujícím členem Maďarského ornitologického institutu a Deutsche Ornithologen-Gesellschaft.

Doc. Černý miloval jižní Čechy, pravidelně trávil i s rodinou polovinu prázdnin na biologické stanici Karlovy univerzity na Blatné, později zvláště na terénní stanici v přírodní rezervaci Velký a Malý Tisý. I já jsem se tam za ním občas zastavoval a při každé mé pozdější návštěvě stanice jsem si mnohdy vybavoval sytý hlas jeho manželky,

když za ním volala na rybník: „*Walter, večere*“. Právě na Tisém vznikla řada jeho ornitologických prací. Doc. Černý se hodně věnoval kachnám, např. šíření poláka chocholačky na Lnářsku, později i na Moravě a zrzohlávce rudozobé. Na Blatné prokázal první zahnízdění kulíka písečného, napsal i o prvním a jediném nálezu pěvušky horské u nás. Aktivní byl i v horách, v Karpatech se se svými studenty věnoval lindušce horské. Dlouhodobě se věnoval avifauně Prahy, pravidelně organizoval zimní sčítání vodních ptáků na Vltavě, do kterých zapojoval i své studenty (viz např. práce o racku chechtavém v Praze či o racku bouřním v Československu). Za zmínku stojí i Dodatky v knize J. Bauma *Ptactvo velké Prahy*.

Jeho pečlivé zápisky ve staničních knihách se staly cenným materiálem při zpracovávání avifauny ČSSR – byl spoluredaktorem prvních vydání několikadílné *Fauny ČSSR, Ptáci – Aves*.

Samozřejmě ho zajímala i ochrana přírody a ptáků (viz články o ochraně dravců či o výstavbě sídlišť ve vztahu k ochraně ptactva). Čilé kontakty udržoval se slovenskými kolegy, organizoval exkurze pro členy ČSOS nejen do jižních Čech, ale i na jižní Moravu. Na pravidelných schůzích ornitologické společnosti zavedl oblíbenou a s velkým zájmem očekávanou rubriku *Ornitologické novinky*, které přednášel nejen on sám (určitě to bylo už v r. 1949), ale aktivně se na ní podíleli i účastníci schůzí, a která se udržela na jejich programech neuvěřitelně dlouhou dobu - asi 60 let.

Doc. Černý založil tradici výjezdů svých studentů na Biologickou stanicí Serrahn v tehdejší NDR, které tehdy šéfoval Ing. Hubert Weber, který vystudoval VŠ lesnickou ve Zvolenu a byl jeho dlouholetý přítel. Právě tam mnozí studenti zůstávali třeba přes celé prázdniny a získali tak dokonalé znalosti v určování ptáků nejen co se týče druhů a pohlaví,

ale podle stavu opeření i stáří, a zvládali i metody jejich odchytu. Často se k nim připojovali i studenti jiných univerzit či škol i amatérští ornitologové, včetně starší generace, např. F. Hejl-Mračovský, M. Závora, M. Záruba a další. Jako první tam vyjel v r. 1963 jeho syn Honza, následoval Jan Hora, který tam byl dokonce v r. 1970 zaměstnán. Pobyt v Serrahnu se tak staly doslova pověstnými a jejich účastníci se tam pravidelně vracívali i později.

Jen velmi málo se ví o vztahu pana docenta k myslivosti. Byl jednoznačně pozitivní. Leccos naznačuje už to, že vychoval řadu osobností, např. J. Andresku, M. Bouchnera a další, které se staly uznávanými odborníky v myslivosti, ale současně i respektovanými ornitology. Zasedal i v myslivecké komisi tehdejší Československé akademie zemědělských věd, a přestože byl znám především jako vynikající ornitolog, byl dvakrát (2015 a 2016) vzpomenut jako

významná osobnost ve *Světě myslivosti* v části Myslivecká výročí.

Já sám jsem se s panem docentem nejvíce stýkal a sblížil při přípravě prvního mapování hnízdního rozšíření ptáků v tehdejší ČSSR, které proběhlo v letech 1973–1977. V r. 1972 jsem se jako zástupce ČSSR zúčastnil konference International Bird Census Committee v Polsku a přivezl veškeré podklady k zahájení této akce i v zemích východní Evropy. Požádal jsem docenta Černého, aby mi jako předseda ČsOS a mezi amatéry (předpokládalo se, že právě oni vykonají největší část terénní práce) nejznámější ornitolog pomohl celou akci rozjet. Pan docent ochotně souhlasil a od té doby jsme se pravidelně scházeli nejen na fakultě, ale i u něho doma na Vinohradech. Tam jsem ještě blíže poznal jeho ženu, která nám pravidelně připravovala malá občerstvení s šálky čaje. S jeho nejmladším synem Honzou jsem se znal již dlouhá léta předtím a strávil s ním v terénu i v restauračních zařízeních velmi příjemné chvíle. Pamatuji se, že v klidu prostorného vinohradského obývacího pokoje na mě nejvíce zapůsobily velké krásné obrazy známého moravského malíře Joži Uprky. O průběžných výsledcích mapování z let 1973–1974 jsme ornitologickou veřejnost seznamovali ještě oba, pak ale naprosto neočekávaně pan docent zemřel a vydání prvního *Atlasu hnízdního rozšíření ptáků v ČSSR 1973/77* se nedočkal. Atlas byl tedy alespoň věnován jeho památce.

Díky těmto úzkým kontaktům jsem zdědil i jeho proslulou kartotéku pozoro-

rování vzácných ptačích druhů u nás i na Slovensku, kterou neustále doplňoval z nesmírně obsáhlé korespondence s profesionálními, především ale amatérskými ornitology. I ta samozřejmě posloužila při psaní výše zmíněného kompendia *Fauna ČSSR, Ptáci*. Dokonce ani dodnes nezastarala, a ještě v současnosti si z ní mnozí zájemci vypisují nejrůznější data při tvorbě vlastních článků.

Doc. RNDr. Walter Černý byl v polovině minulého století zcela jistě naším nejznámějším ornitologem, a to nejen u nás, ale i v zahraničí. Právem se stal ornitologickou legendou, a i díky němu se náš ornitologický časopis *Sylvia* stal ve světě známým a uznávaným periodikem. Stejně tak je i jeho zásluhou, že dnes ČSO je u nás největší nevládní organizací na ochranu a výzkum ptactva a ptáci nejlépe poznanou živočišnou skupinou. Odešel v něm nejen výborný odborník s neuvěřitelně rozsáhlými znalostmi (nejen ornitologickými), ale i vynikající pedagog a ušlechtilý člověk, na jaké by se nemělo zapomenout. Přesto se tak bohužel stalo. Vzhledem k jeho nečekanému úmrtí se nikdy nestal čestným členem ČSO, ačkoliv by si to za veškerou svou činnost pro ni plně zasloužil. To pokládám za velký dluh ČSO. Nejdeálnější příležitosti k napravení tohoto dluhu (in memoriam) by jistě byly oslavy 100 let existence ČSO. A navíc – zajímavou shodou okolností se den úmrtí doc. Černého shoduje s dnem založení ČSO (5. 4. 1975 a 5. 4. 1926).

Karel Šťastný

Vzpomínka na ornitologa Bořivoje Holínka

In Memory of Ornithologist Bořivoj Holínek

Dne 27. 2. 2025 nás opustil známý ornitolog, jeden z nejstarších členů České společnosti ornitologické (dále jen ČSO) a Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze (KS), pan Bořivoj Holínek v požežnaném věku jen těsně nedožitých 98 let. Narodil se 20. 3. 1927 v Kolšově na Šumpersku a většinu svého života strávil v blízké Lesnici. Tam jsem ho poznal i já. Po skončení studia na přírodovědecké fakultě UK v Praze jsem nastoupil v r. 1963 na umístěnku (ti mladší ani nevědí, co to je) do svého prvního zaměstnání do Vlastivědného ústavu (dnes muzea) v Šumperku a záhy se o něm dozvěděl. V muzeu jsem měl samozřejmě na starost i zoologické sbírky, kam Bořek dodával nalezené mrtvé ptáky (mimo mnoha běžných druhů např. v našich poměrech i vzácného racka tříprstého nalezeného na Trlině), z nichž mnozí jsou jako dermoplastické preparáty v místních sbírkách dodnes. Tak začalo naše dlouholeté přátelství nejen s ním, ale i se členy jeho rodiny. Jezdával jsem k nim do Lesnice na motocyklu a po nějaké té svačince jsme spolu nejčastěji vyráželi do blízkého kopce Trlina, která díky němu byla později (v r. 1998) vyhlášena přírodní rezervací. Tam měl vyvěšeno množství vlastnoručně vyrobených ptačích budek, v nichž kroužkoval tisícovky mláďat, zvláště jeho oblíbených lejsků, ať již bělokrkých, černohlavých či malých. On byl také u nás první, kdo prokázal nejen mezidruhové křížení lejska bělokrkého s černohlavým, ale doložil i to, že hybridní samice jsou neplodné, zatímco samci zůstávají plodní. Spolu jsme pak prokázali první hnízdění strakapouda jižního na severní Moravě.

Jako velezkušený a vynikající znalec ptáků se tak stal mým nejlepším terénním učitelem. To se týkalo zvláště hlasů ptáků, které znal naprosto detailně – tedy nejen zpěv, ale i další hlasy, jako vábení, varování atd. V té době totiž nebyly u nás k dispozici žádné určovací ornitologické příručky, natož pak akustické záznamy ptačích hlasů. Strávil jsem s ním v terénu krásné čtyři roky a lepšího učitele jsem si skutečně nemohl přát.

Bořek ale nebyl jen výborným znalcem avifauny, v budkách se mu usazovalo a množilo i několik druhů plchů, zvláště vzácný plch lesní (v té době jsem koketoval i s tím, že bych sledoval podrobněji jeho biologii, nakonec ale stejně zvítězili ptáci). V budkách žili i netopýři, a to přilákalo i některé významné zoology z tehdejšího Ústavu pro výzkum obratlovců ČSAV v Brně (dnes Ústav biologie obratlovců AV), a tak vzniklo i přátelství s mnohými z nich, např. s Jiřím Gaislerem či Milanem Klímou (mimořádně on jako výborný kreslíř byl autorem prvního ptačího loga v časopisu *Sylvia* i savčího loga tehdejšího brněnského ústavu), který ale později kvůli perzekuci na ústavu emigroval do Německa. Bořek pak obhospodařoval nejen své ptačí budky, ale i tehdy snad první speciální budky netopýří.

Bořek byl ale i výborným znalcem hub, které určoval i lidem, kteří mu je přinášeli k přeurčení. Vyznal se ale i v meteorologii. V rámci vojenské služby totiž působil v meteorologické stanici na Pradědu a po úspěšném půlročním studiu meteorologie byl povětrnostním pozorovatelem u praporu pozemního zajištění letového provozu. Později

byl vybrán do povětrnostní moravské ústředny v Brně na Špilberku.

Vraťme se ale k jeho milované ornitologii. Členem ČSO byl od r. 1950, na Zábřežsku okroužkoval více než 30 000 ptáků. Zvláště si cenil čtyř rekordů, které se objevily v *Atlasu migrace ptáků České a Slovenské republiky* u bramborníčka černohlavého, šoupálka dlouhoprstého, lejska bělokrkého a sýkory koňadry. Své ornitologické, ale i mykologické poznatky publikoval v časopisu *Severní Morava*, z nichž nejobsáhlejší je monografie *Ptáci Zábřežska* vydaná ve stejnojmenné edici. Ornitologii stále žil, a proto byl šťasten, že v kroužkování ptáků pokračuje i syn Pepa a že ho informoval o všem, co chytil na stejných místech, kde kdysi chytával i on, tedy hlavně na březích Moravy a Moravské Sázavy i o jeho vlastních zpětných hlášeních.

Nesmím zapomenout ani na to, že své vědomosti rozdával i dalším zájemcům.

Pravidelně pořádal přednášky pro školy i pro veřejnost, a to nejen o ptácích a jejich životech, ale i o jejich ochraně a o ochraně celé přírody. Za to byl oceněn např. Cenou města Zábřehu za zásluhy v oblasti životního prostředí, zejména za zásluhy o vyhlášení přírodní rezervace Pod Trlinou a za vyhlášení významného krajinného prvku Novodvorské meze mezi Lesnicí a Zábřehem.

To už jsem ale u těch smutnějších stránek jeho života. Řadu let totiž trávil v domě s pečovatelskou službou v Zábřehu, zprvu i s manželkou, později již sám. Často jsme si spolu telefonovali, vzpomínali na zašlé časy, a právě při těchto telefonátech jsem se dozvěděl řadu informací z jeho dětství i mládí, o jeho sourozencích, o životě za II. světové války, zazpíval mi oblíbené písničky Ježka, Voskovce a Wericha. Tady jsem mohl obdivovat jeho paměť. Totéž mi říkal i Milan Klíma, jehož telefonické

spojení jsem k jejich oboustranné radosti zprostředkoval asi před pěti lety. Jsem velice vděčen Jožkovi Chytilovi, Honzovi Horovi a jeho dceři Saše, že i oni mu často telefonovali a všichni tři za ním do Zábřehu občas zajeli. A samozřejmě nesmím zapomenout na Karla Hudce, jeho snad nejmilejšího vrstevníka, kterého si mimořádně vážil, který s ním rovněž udržoval pravidelné telefonické kontakty a jehož úmrtí Bořek nesl obzvlášť těžce. Při této příležitosti nemohu nevzpomenout na další smutnou událost. Bořek vlastnil malou sbírku vajec, kterou doplňoval již od 50. let minulého století z opuštěných hnízd a neoplozenými vejci. Na udání zřejmě zhrzeného vyloučeného člena ČSO mu ji přišli sebrat policisté, což se na nějakou dobu projevilo na jeho zdraví, i na zdraví jeho druhého syna Bořka, který sbírku u sebe opatroval. Mnohokrát mi v té době opakoval, že si připadá jako nejhorší zločinec, že by nikdy nevěřil, že bude stíhán policií, když nikdy kvůli sbírce nezničil žádné ptačí hnízdo, což jsem samozřejmě věděl i já. Naštěstí díky úsilí řady rozumných lidí z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, dalších organizací i právníků mu sbírka byla vrácena.

Jeho život v té době již nebyl vůbec veselý. Nemohl se pohybovat a téměř oslepl (hlava mu ovšem fungovala stále výborně). Já i další přátelé jsme ho sice zásobovali knihami i nejrůznějšími časopisy a články, ale číst mohl jen chvilkami se silnou lupou, nebo mu z nich předčítal jeho syn. I nadále byl členem ČSO a její pracovníci mu zasílali *Ptačí svět* a další tiskoviny. I když přestal

kroužkovat ptáky před více než 20 lety, z Kroužkovací stanice mu pravidelně docházel i časopis *Kroužkovatel*, což mu dělalo velkou radost. S praktičtější ornitologií byl spojen jen tak, že na okně pravidelně krmil kosy, vrabce a sýkory (a jak sám s úsměvem říkal i několik myšek, s čímž se ovšem správci domu nesvědčoval a byl smutný, když některá již nepřišla) a společníka mu dělal jen papoušek agapornis, kterému láskyplně říkal vrabeček, a který mu při telefonátech sedal na rameni, naslouchal našim hovorům a občas se i ozval (zvláště hlasitě, když Bořka večer už lákal do postele). Těšil se samozřejmě na každou ornitologickou novinku a zasvěceně se mnou diskutoval o nových, přibývajících i ubývajících druzích. Velmi těžce nesl, že se o rezervaci Pod Trlinou již nikdo nestará, a že se tam všechny vyvěšené budky již rozpadly. Nesmírně ho proto potěšilo, když v roce 2019 vyvěsili J. Chytil a J. Šafář ve spolupráci s Bořkovým synem Josefem sadu nových netopýřích budek v jeho Trlině.

Jsem velmi rád, že se na posledním rozloučení s Bořkem Holínkem sešla řada jeho ornitologických přátel. Zvláště si cením účasti předsedy ČSO Petera Adamíka, zástupců KS Jaroslava Cepáka, Petra Klvaní a Lucie Fuchsové, Josefa Chytila z ornitologické stanice Ornis v Přerově – všichni jako oficiální reprezentanti uvedených institucí, a samozřejmě i účasti Jana Hory a Saši Trublové.

Čest jeho památce.

Karel Šťastný

Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2024

Rare birds in the Czech Republic in 2024

Martin Vavřík¹, Jiří Šírek² & FK ČSO

¹ Sobotín 54, CZ-788 16; e-mail: vavrik.martin@seznam.cz

² Tržní nám. 63, CZ-752 01 Kojetín; e-mail: jirka.sirek@seznam.cz

Vavřík M., Šírek J. & FK ČSO 2025: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2024. *Sylvia* 61: 140–164.

Tato zpráva Faunistické komise ČSO zahrnuje pozorování vzácných ptáků na území ČR zaslaná a získaná k posouzení komisí v roce 2024 a začátkem roku 2025. Celkově bylo projednáváno 72 záznamů, z nichž bylo 62 (86%) akceptováno, deset (14 %) zamítnuto. Mimo to je do zprávy zařazeno dalších 290 záznamů registrovaných druhů z roku 2024 i několik starších. V roce 2024 došlo k obměně ve složení komise, novým členem se stal Jaroslav Zeman, od roku 2024 tedy pracuje FK ČSO jako osmičlenná. Předsedou je Jiří Horáček, dalšími členy jsou Jiří Šírek (jednatel), David Heyrovský, Martin Vavřík, Robert Doležal, Jan Studecký a Jaroslav Šimek.

V roce 2024 přibyl do avifauny ČR kulík hnědokřídlý (*Pluvialis dominica*). Ze zajímavějších výskytů byl zaznamenán druhý výskyt krahujce krátkoprstého (*Tachypiza brevipes*) a hýla pouštního (*Bucanetes githagineus*), třetí výskyt hvízdáka amerického (*Mareca americana*) a lindušky skalní (*Anthus petrosus*), pátý výskyt strnada viničného (*Emberiza cia*), osmý a devátý výskyt racka Sabinova (*Xema sabinii*), desátý výskyt kachnice kaštanové (*Oxyura jamaicensis*) a dvanáctý výskyt budníčka zlatohlavého (*Phylloscopus proregulus*), dále byli zjištěni tři rákosníci pokřovní (*Acrocephalus dumetorum*) a devět budníčků pruhohlavých (*Phylloscopus inornatus*). Z registrovaných druhů byl zaznamenán rekordní počet pozorování kormorána malého (*Microcarbo pygmaeus*), volavky rusohlavé (*Ardea ibis*) a výřečka malého (*Otus scops*), jedny z nejvyšších počtů byly zjištěny také u racka tříprstého (*Rissa tridactyla*), turpana černého (*Melanitta nigra*) a rybáka malého (*Sternula albifrons*).

Čísla v závorkách za jménem druhu odpovídají počtu pozorování do roku 1988, v letech 1989–2023 a v roce 2024. Složená čísla typu n+2 znamenají, že mimo akceptovaná pozorování existuje blíže nezjištěný počet pozorování, která FK ČSO neprojednávala. Pomlčka místo čísla znamená, že pozorování z daného období nebyla shromážděována. Hvězdička před názvem druhu označuje nový druh pro avifaunu ČR, „(r)“ před názvem druhu označuje druhy, u nichž jsou pozorování jen registrována. U druhů registrovaných od roku 2008 je v závorce uveden počet pozorování v letech 2008–2023 a v roce 2024. Kurzívou jsou zvýrazněna pozorování, u kterých byl pták poprvé zjištěn již v roce 2023 a na lokalitě se zdržel do roku 2024, kromě nich také nově posouzená pozorování z let před rokem 2024. Názvosloví vychází z *IOC World Bird Listu* (Gill et al. 2025). Faunistická komise ČSO je členem evropské asociace komisí AERC, jejíž stránky můžete navštívit na <http://www.aerc.eu>. Stránky FK ČSO můžete navštívit na adrese <http://fkcsocz>.

This report of the Czech Rarities Committee, working under the Czech Society for Ornithology (CSO), includes records of rare and unusual bird species collected in the Czech Republic in the year 2024 and early 2025. The Committee assessed altogether 72 records, of which 62 (86%) were accepted, ten (14%) were rejected. Besides that, the report also includes 290 records of species which are subject to registration, coming from the year 2024 and several older. In 2024, the Committee's composition slightly changed, Jaroslav Zeman became its new member. Since 2024, the Committee thus has eight members with Jiří Horáček being the chairman, the other members including Jiří Šírek (secretary), David Heyrovský, Martin Vavřík, Robert Doležal, Jan Studecký and Jaroslav Šimek.

*In 2024, the fauna of the Czech Republic was enriched by American Golden Plover (*Pluvialis dominica*). Interesting observations include the second records of Levant Sparrowhawk (*Tachyspiza brevipes*) and Trumpeter Finch (*Bucanetes githagineus*), third records of American Wigeon (*Mareca americana*) and European Rock Pipit (*Anthus petrosus*), fifth record of Rock Bunting (*Emberiza cia*), eighth and ninth records of Sabine's Gull (*Xema sabini*), tenth record of Ruddy Duck (*Oxyura jamaicensis*) and twelfth record of Pallas's Leaf Warbler (*Phylloscopus proregulus*). Moreover, three Blyth's Reed Warblers (*Acrocephalus dumetorum*) and nine Yellow-browed Warblers (*Phylloscopus inornatus*) were observed. Out of the species which are subject to registration, record numbers of sightings of Pygmy Cormorant (*Microcarbo pygmaeus*), Western Cattle Egret (*Ardea ibis*) and Eurasian Scops Owl (*Otus scops*) were collected. Very high numbers were recorded also in Black-legged Kittiwake (*Rissa tridactyla*), Common Scoter (*Melanitta nigra*) and Little Tern (*Sternula albifrons*).*

In the following list, numbers in brackets in each species show the number of accepted records before 1988, in the years 1989–2023 and in 2024. Compound numbers such as n+2 indicate that, besides the accepted records, there is an uncertain number of reports not yet considered by the Committee. A dash (–) instead of a number means that records from the particular period were not collected. An asterisk () in front of the species name marks a new species for the country, "(r)" in front of the species name marks species whose records are only subject to registration. In the species subject to registration since 2008, the numbers of records in the years 2008–2023 and in 2024 are given in brackets. The cases when the bird was first found already in the year 2023 and stayed in the country till 2024, as well as added records from earlier years are shown in italics. We applied the nomenclature of the IOC World Bird List (Gill et al. 2025). The Czech Rarities Committee is a member of the Association of European Records and Rarities Committees (AERC). See <http://fkcso.cz> and <http://www.aerc.eu>.*

AKCEPTOVANÁ A REGISTROVANÁ POZOROVÁNÍ / ACCEPTED AND REGISTERED RECORDS

(r) Berneška tmavá, *Branta bernicla* (n+1, 27, 3)

01.01.2024: 1 ex. 2K Tovačov, PR, OLK (J. Šírek)

28.01.–05.02.2024: 1 ex. +2K jezero Most, MO, ULK (V. Pikeš aj.; foto)

17.–26.02.2024: 1 ex. +2K Horní Ředice a okolí, PU, PAK (A. Zvára aj.; foto)

Po prázdném roce 2023 jde o návrat k normálu předchozích čtyř let.

(r) Berneška rudokrká, *Branta ruficollis* (7, 98, 10)

- 27.12.2023–06.02.2024: 1–4 ex. Novomlýnské nádrže a okolí, BI, JHM (M. Stehlík, J. Studecký aj.; foto)
 29.12.2023–21.01.2024: 1 ex. Lomnice nad Lužnicí a okolí, JH, JHC (P. Albert, V. Albertová aj.; foto)
 31.12.2023–13.03.2024: max. 6 ex. Sedlec-Vlhlavy, CB, JHC (P. Albert, V. Albertová aj.; foto)
 31.12.2023–23.01.2024: 1 ex. Kestrány, PI, JHC (M. Frencl aj.; foto)
 27.–28.01.2024: 1 ex. Ostrožská Nová Ves, UH, ZLK (P. Shromáždil, Z. Chromek; foto)
 02.02.2024: 1 ex. Tvarožná Lhota, HO, JHM (M. Sochor, M. Sochorová)
 03.–10.02.2024: 1 ex. Sušany, CV, ULK (E. Janeček aj.; foto)
 04.02.2024: 1 ex. Svatobořice-Mistřín, HO, JHM (K. Šimeček; foto)
 07.02.2024: 3 ex. Nýřany, PS, PLK (M. Javůrek, L. Schröpfer; foto)
 11.02.2024: 1 ex. Hrádek-Čejkovy, KT, PLK (R. Lučan)
 11.02.2024: 3 ex. Šafov, ZN, JHM (M. Stehlík; foto)
 11.02.2024: 2 ex. Jaroslavický ryb., ZN, JHM (L. Říčanek, M. Říčánková)
 16.11.2024(–2025): 1–2 ex. Novomlýnské nádrže a okolí (P. Wolf aj.; foto)
 15.12.2024(–2025): 2 ex. Svatobořice-Mistřín, HO, JHM (K. Šimeček aj.; foto)

Jako vždy není jednoduché přesně stanovit počet zjištěných ptáků, protože se mohli během tahu přemísťovat mezi jednotlivými lokalitami. Bernešky rudokrké přiletují na naše zimoviště od poloviny listopadu, v roce 2024 se pohnuly zpátky k severu už v první polovině února, na zimovištích jinak často vydrží až do poloviny března.

Husa krátkozobá, *Anser brachyrhynchus* (0, 11+1, 1)

- 31.12.2023: 1 ex. +1K Týnec nad Labem, KO, STC (P. Hampl; FK 41/2024; foto)
 25.–27.02.2024: 2 ex. Strašov, PU, PAK (J. Šimek aj.; foto; FK 01/2024)

Po vyřazení starších pozorování při jejich revizi je husa krátkozobá u nás pozorována každoročně od roku 2019.

(r) Husa malá, *Anser erythropus* (n, 56+1, 7)

- 29.12.2023–28.01.2024: max. 6 ex. Koclířov a okolí, JH, JHC (L. Hamáček aj.; foto)
 21.–31.01.2024: 1 ex. +2K Dolany, PU, PAK (P. Lopatář aj.; foto); 10.–26.02.2024: 1 ex. +2K Ředický ryb., PU, PAK (J. Rohlena aj.; foto); 12.–14.02.2024: 1 ex. +2K Újezdský ryb., PU, PAK (M. Holečková, J. Rohlena aj.; foto); 02.03.2024: 1 ex. +2K Bohdanečský ryb., PU, PAK (P. Hampl; foto)
 02.02.–15.03.2024: 1 ex. +2K více lokalit, CB, JHC (L. Hamáček, J. Vlček aj.; foto)
 17.02.–16.03.2024: 1–2 ex. +2K ryb. Volešek a okolí, CB, JHC (J. Tesařík; foto);
 16.–17.03.2024: 1 ex. +2K Vrbenské ryb., CB, JHC (Z. Valeš, G. Uhrová aj.; foto)
 27.02.2024: 2 ex. +2K Svatobořice-Mistřín, HO, JHM (K. Šimeček; foto)
 14.–20.11.2024: 1 ex. +1K Vrskmaň, CV, ULK (F. Pochmon aj.; foto)
 30.11.2024: 1 ex. +1K Novomlýnské nádrže a okolí, BV, JHM (R. Doležal, B. Matysioková aj.; foto)
 14.–17.12.2024: 1 ex. +1K Polerady, MO, ULK (M. Vlček, J. Vaník aj.; foto)
 15.–18.12.2024: 1–2 ex. +1K Mutěnice a okolí, HO, JHM (K. Šimeček aj.; foto)

Začátkem zimy 2024/2025 se ptáci objevili pouze na jihu Moravy a severu Čech.

Labuť malá, *Cygnus columbianus* (16, 19, 1)

16.03.2024: 3 ex. +2K Bojmany, KH, STC (M. Kavka; FK 59/2024; foto)

Březen je nejlepším měsícem na výskyt tohoto druhu, bylo v něm zaznamenáno 13 z 36 dosavadních pozorování.

Hvízdák americký, *Mareca americana* (0, 2, 1)

02.06.2024: 1M +1K Choryně, VS, ZLK (J. Heryán, P. Spáčil; FK 16/2024; foto)

Předchozí pozorování jsou z února 1990 (Tovačov, PR, OLK) a prosince až ledna 2009/2010 (Vranov nad Dyjí, ZN, JHM). V Polsku byl hvízdák americký pozorován 12×, naposledy v březnu až dubnu 2021 (Komisja Faunistyczna 2022). Tento druh zaletuje stále častěji na Britské ostrovy, takže už v roce 2002 upustila britská BBRC od posuzování jeho výskytu; v té době registrovala 462 akceptovaných pozorování včetně pěti ptáků kroužkovaných v Severní Americe (Votier et al. 2003). Od té doby je v průměru zjišťováno každoročně 16–18 nových ptáků (v roce 2023 ale až 27 ex.) a kromě podzimních přiletů je jasně patrný i jarní tah (White & Kehoe 2025).

(r) Kajka mořská, *Somateria mollissima* (n+1, n+23, 0)

29.11.2023–02.03.2024: 1 M 1/2K jezero Milada, UL, ULK (V. Teplý, Z. Poupa, G. Bártová aj.; foto)

Kajka mořská zůstává u nás velkou raritou, tento zimující pták je prvním záznamem od roku 2019.

(r) Turpan černý, *Melanitta nigra* (od 2008: 112+3, 15)

29.11.2023–05.01.2024: 1 ex. 1K/F jezero Milada, UL, ULK (V. Teplý, Z. Poupa, G. Bártová; foto)

15.12.2023.–24.02.2024: 1–3 F/2K jez. Medard, SO, KVK (J. Tesařík aj.; foto)

29.12.2023.–07.01.2024: 4 F/2K Tovačov, PR, OLK (V. Danzmajer, P. Shromáždil aj.; foto)

28.12.2023–09.01.2024: 1 F/2K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (L. Hamáček aj.; foto)

23.01.–05.02.2024: 3 F/2K úd. n. Nechranice, CV, ULK (F. Pochmon, Š. Vidner)

20.–28.02.2024: 1 M +1K jez. Milada, UL, ULK (M. Stichová aj.; foto)

17.03.2024: 1 M 2K Březno, MB, STC (M. Bacílek; foto)

18.–23.04.2024: 1 F/2K jez. Milada, UL, ULK (J. Bukvaj aj.; foto)

26.10.2024: 3 F/1K ryb. Hvězda, SY, PAK (J. Mach)

05.–24.11.2024: 1–2 F/1K úd. n. Nechranice, CV, ULK (F. Pochmon; foto)

08.–16.11.2024: 1 F 1K Vltava v Praze, AA, PHA (H. Koziol, J. Grünwald aj.; foto)

10.–22.11.2024: 1 F Rzy, Dobříkov, UO, PAK (Z. Procházka aj.; foto)

16.–20.11.2024: 2 F/1K úd. n. Nechranice, CV, ULK (M. Vlasatý aj.; foto)

23.11.2024: 2 F/1K Ovčáry, ME, STC (M. Kocourková)

21.12.2024(–2025): 2 F/1K Křenecké jezero, PY, STC (A. Gabrielová aj.; foto)

14.–29.11.2024: 1 ex. 1K Novomlýnské nádrže, BV, JHM (R. Vlk aj.; foto)

Druhý nejlepší rok na výskyt tohoto druhu od zařazení mezi registrované druhy v roce 2008, rekordním zůstává rok 2016 s osmnácti záznamy.

(r) Hohlka lední, *Clangula hyemalis* (od 2008: 107, 8)

23.11.2023–03.02.2024: 1 F +1K Jezero Most, MO, ULK (M. Vlasatý aj.; foto)

24.12.2023–07.01.2024: 1 ex. 1/2K/F Grygov, OC, OLK (V. Danzmajer, J. Danzmajerová aj.; foto)

25.12.2023–31.03.2024: 1 ex. 1/2K/F Dolní Benešov a okolí, OP, MSK (E. Morav aj.; foto)

08.01.–04.02.2024: 1 ex. 2K jezero Milada, MO, ULK (P. Charvát, M. Horyna aj.; foto)

10.01.2024: 1 ex. Novomlýnské nádrže, BV, JHM (K. Málek)

11.–20.01.2024: 1 F +1K Ostrožská Nová Ves, UH, ZLK (K. Šimeček aj.; foto)

14.01.–16.04.2024: 1–3 ex. Tovačov, PR, OLK (M. Kruzman aj.; foto)

05.04.2024: 1 F +1K úd. n. Slezská Harta, BR, MSK (P. Meca; foto)

07.04.2024: 2 F +1K ryb. Vražda, Březno, MB, STC (M. Bacílek; foto)

04.–10.11.2024: 1–2 ex. 1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (P. Lopatář, P. Hampl aj.; foto)

03.–04.12.2024: 1 ex. 1K Studénka, NJ, MSK (L. Pilch, P. Hastík; foto)

Pták z Grygova se mohl přemístit do Tovačova, v Grygově byl zjištěn také 11. dubna.

Kachnice kaštanová, *Oxyura jamaicensis* (0, 9, 1)

05.–06.07.2024: 1M +1K Studénka, NJ, MSK (P. a J. Hastíkovi aj.; FK 20/2024; foto)

Rada Evropy vyhlásila v rámci Bernské konvence plán vyhubit kachnici kaštanovou ve volné přírodě v Evropě do roku 2025; v roce 2023 tak její populace klesla pod 200 ex., z toho většina byla zaznamenána v Nizozemsku (110 ex.), Francii (30 ex.), Německu (30 ex.) a dále v Británii (15 ex.) a Belgii (10 ex.); hnízdí populace byla odhadnuta na asi 30 párů, z toho pět ve Francii a minimálně 22 v Nizozemsku, s jen příležitostným hnízděním jinde (Cranswick & Hall 2023). Zpráva ze zasedání komise Bernské konvence z prosince 2024 uvádí, že se přes velký pokrok tohoto cíle nepodaří dosáhnout a bude třeba stanovit další postup do roku 2030 (FACE 2024).

Rorýs velký, *Tachymarptis melba* (11, 7, 0)

28.–29.07.2022: 1 ex. Bohumín, KA, MSK (R. Mikolanda; FK 02/2024)

Jde o druhé akceptované pozorování z roku 2022.

(r) Drop velký, *Otis tarda* (-, n+33, 1)

14.06.2024: 1 F/2K Nová Bystřice-Ovčárna, JH, JHC (anonym via K. Horák; foto)

(r) Ústříčník velký, *Haematopus ostralegus* (n, n+83, 8)

29.03.–10.04.2024: 1 ex. Nový ryb. U Mikulova, BV, JHM (L. Říčánek, M. Říčánková aj.; foto); 13.04.2024: 1 ex. Lednice, Mlýnský ryb., BV, JHM (Š. a J. Goldman)

14.05.2024: 1 ex. Jistebník, NJ, MSK (L. Pilch; foto), 15.05.2024: 1 ex. Bartošovice, NJ, MSK (L. Pilch; foto)

08.06.2024: 1 ex. Lomnice n. L., ryb. Služebný, JH, JHC (I. Šimová; foto)

20.–21.06.2024: 1 ex. Neratovice-Lobkovice, ME, STC (M. Zemanová; foto)

22.07.2024: 1 ex. ryb. Dehtář, CB, JHC (L. Dobiášová)

09.08.2024: ryb. Koclířov, JH, JHC (L. Hamáček; foto)

10.08.2024: 1 ex. Lhota pod Libčany, HK, HKK (I. Hroneš, P. Lopatář; foto)

13.10.2024: 1 ex. ryb. Rožmberk, JH, JHC (L. Hamáček)

Dosavadních 95 registrovaných záznamů (některé se týkají stejného jedince z jiné lokality) ukazuje, že se u nás mohou ústříčníci vyskytnout v podstatě kdykoliv od konce března do začátku listopadu, jen slabě je naznačený rozdíl mezi jarním tahem s vrcholem na přelomu dubna a května a podzimním tahem s nenápadným vrcholem v srpnu.

***Kulík hnědokřídlý, *Pluvialis dominica* (0, 0, 1)**

28.09.–09.10.2024: 1 ex. 1K, chycen, Hrušovany nad Jevišovkou, ZN, JHM (M. Stehlík, F. Suchý aj.; FK 33/2024; foto; obr. 1)

Tři roky po pozorování asijského „hnědokřídleho“ kulíka bylo zaznamenáno první pozorování jeho amerického příbuzného. Ve stejné době byl pozorován kulík hnědokřídlý také v Polsku, šlo o pátý výskyt v této zemi (26.–29. září 2024, dolní Slezsko; Komisja Faunistyczna 2025). Kulík hnědokřídlý je častějším z obou druhů v zemích u západního pobřeží Evropy – v Británii jeho pozorování už není ani zvažováno místní faunistickou komisí, do roku 2023 byl zjištěn 741×, v rekordním roce 2023 dolétla většina ze zaznamenaných 43 ex. v září a říjnu (White & Kehoe 2025). V Nizozemí byl zvažován do roku 2022, celkem bylo zaznamenáno 67 výskytů oproti 74 záznamům kulíka pacifického, zvažovaného do roku 2018 (CDNA 2025). V sousedním Německu byl do roku 2022 zjištěn 15× oproti 32 výskytům kulíka pacifického (DAK 2024).

Obr. 1. Kulík hnědokřídlý (*Pluvialis dominica*) uprostřed, s kulíky zlatými (*Pluvialis apricaria*), Jevišovka (okres Břeclav), 8. října 2024. Foto J. Studecký.

Fig. 1. American Golden Plover (*Pluvialis dominica*) in the middle, together with European Golden Plovers (*Pluvialis apricaria*), Jevišovka (Břeclav district), 8 October 2024. Photo by J. Studecký.

(r) Kulík hnědý, *Eudromias morinellus* (n+3, 72, 11)

16.08.2024: 1 ex. Pec pod Sněžkou, TU, HKK (M. Jelínek)

21.08.–05.09.2024: 1–2 ex. Měrovice nad Hanou, PV, OLK (P. Shromáždil aj.; foto)

24.08.2024: 1 ex. Nová Ves, Chotěšice, NB, STC (G. Kašpar)

01.09.2024: 1 ex. Vavřínecký ryb., KH, STC (M. Kavka)

03.09.2024: 2 ex. Přehýšov, PS, PLK (D. Martinovský)

04.09.2024: 1 ex. Úvaly, PY, STC (J. Grünwald)

05.09.2024: 1 ex. Práce, BI, JHM (M. Brabec, M. Brabcová; náhrávka)

06.09.2024: 1 ex. Strachotín, BV, JHM (M. Brabec, M. Brabcová)

06.–10.09.2024: 1 ex. Dolní Dvory, CH, KVK (R. Potopalský, M. Horáková; foto)

07.09.2024: 1 ex. Radešínek, LN, ULK (H. Koziol)

10.09.2024: 1 ex. Borkovice, TA, JHC (J. Grünwald, R. Ferrell)

Za zmínku stojí po dlouhé době tahový záznam z horských hřebenů, v tomto případě nedaleko Luční hory v Krkonoších.

Keptuška stepní, *Vanellus gregarius* (5, 11, 1)

19.–22.10.2024: 1 ex. 1K Bartošovice, NJ, MSK (J. Hastíková, P. Hastík; FK 36/2024; foto)

Keptuška je u nás pozorována každoročně od roku 2021. V Polsku byli na podzim 2024 pozorováni dva ptáci a třetí se vrátil druhým rokem na stejnou lokalitu; celkem jde o 75. a 76. výskyt v Polsku (Komisja Faunistyczna 2025).

(r) Břehouš rudý, *Limosa lapponica* (od 2008: 56, 5)

01.05.2024: 1 ex. ryb. Nesyt, BV, JHM (O. Ryška, D. Uher; foto)

25.–30.09.2024: 1 ex. 1K Skalice, HK, HKK (J. Šolc aj.; foto)

25.09.–09.10.2024: 1–2 ex. 1K Bezměrov, KM, ZLK (P. Shromáždil, Z. Němeček aj.; foto)

27.09.–03.10.2024: 1 ex. 1K úd. n. Nechranice, CV, ULK (M. Vlasatý, D. Tarbajová aj.; foto)

20.10.–3.11.2024: 1 ex. 1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Vratny aj.; foto)

Pozorování z Nesytu je sedmým jarním záznamem od roku 2008. Většina pozorování tohoto druhu je z podzimního tahu, kdy se vzácně na přelomu července a srpna objevují zřejmě dospělí ptáci a pak od přelomu srpna a září mladí ptáci, jejichž průtah vrcholí ve druhé polovině září. Poslední ptáci se zdrželi opakovaně do druhé poloviny listopadu.

(r) Lyskonoh úzkozobý, *Phalaropus lobatus* (n+1, n+100, 4)

03.08.2024: 1 ex. 1K Chotěšice, NB, STC (M. Vlček aj.; foto)

25.08.–03.09.2024: 1 ex. 1K Hrušovany nad Jevišovkou, ZN, JHM (G. Bieber aj.; foto)

31.08.–03.09.2024: 1 ex. 1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Bukvaj aj.; foto)

17.–24.09.2024: 1 ex. 1K Ivaň, PV, OLK (L. Greplová, T. Oplocký, J. Šírek)

Ze 105 dosud registrovaných záznamů je pouze dvacet jarních (především z přelomu května a června), ostatní připadají na podzimní tah s vrcholem ve druhé polovině srpna.

(r) Vodouš štíhlý, *Tringa stagnatilis* (n+3, n+134, 6)

21.04.2024: 1 ex. +1K Novosedly, Sedlec, CB, JHC (J. Šimek, z. Valeš; foto)

04.05.2024: 1 ex. +1K Vrbátky, PV, OLK (P. Shromáždil, V. Fejkl aj.; foto)

14.05.2024: 1 ex. Moravský Krumlov, ZN, JHM (V. Křivan)

17.–22.07.2024: 1–2 ex. Lednice, BV, JHM (T. Oplocký aj.)

02.08.2024: 1 ex. Mutěnické ryb., HO, JHM (K. Šimeček, P. Čmelík)

24.08.2024: 1 ex. Lednice, BV, JHM (G. Bieber)

Dosud registrovaná pozorování 204 jedinců jsou rovnoměrně rozložena mezi jarní a podzimní tah (vždy 102 ex.). Jarní tah začíná před polovinou dubna, vrcholí na přelomu dubna a května a doznívá během června, podzimní tah vrcholí hned ve druhé polovině července, ale řada ptáků se zdrží déle, poslední záznamy jsou ze začátku září.

(r) Kamenáček pestrý, *Arenaria interpres* (od 2008: 153, 10)

16.01.2024: 1 ex. 2K jez. Milada, UL, ULK (L. Hájková; foto)

01.–09.05.2024: max. 8 ex. (pravd. 4 M a 4 F) Vlkoš, PR, OLK (P. Shromáždil, P. Spáčil, J. Šafránek aj.; foto)

15.–22.05.2024: 1 M +1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Vaněk, I. Hroneš; foto)

23.05.2024: 1 F +1K Strachotín, BV, JHM (J. Bína; foto)

18.08.2024: 2 ex. 1K Dobříň, LT, ULK (M. Vlasatý aj.; foto)

22.08.2024: 1 ex. 1K ryb. Koclířov, JH, JHC (I. Šímová; foto); 26.-28.08.2024: 1 ex. ryb. Velký Tisý, JH, JHC (M. Frencl)

22.-23.08.2024: F +1K úd. n. Nechranice, CV, ULK (Z. Mara, H. Koziol; foto)

22.08.-05.09.2024: max. 3 ex. 1K Lednice, BV, JHM (G. Bieber aj.; foto)

24.08.-15.09.2024: 1-6 ex. 1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Vaněk, J. Macháň aj.; foto)

06.09.2024: 2 ex. 1K Žehuňský ryb., KO, STC (M. Jelínek)

Od roku 2008 registrujeme výskyt celkově 277 ex., z nichž bylo 79 zjištěno na jaře většinou v květnu a 198 ex. na podzimním tahu převážně od poloviny srpna do poloviny září. Lednové pozorování z jezera Milada je druhým zimním záznamem, jediným dalším mimosezónním výskytem bylo pozorování z jižních Čech mezi 12. a 20. listopadem 2009 (Vavřík 2010). V Polsku je uváděno pět známých případů zimování, vesměs na pobřeží (Tomiałojć & Stawarczyk 2003).

(r) Jespák rezavý, *Calidris canutus* (-, n+110, 8)

29.04.2024: 1 ex. +1K ryb. Bezdrev, CB, JHC (T. Had)

23.08.-15.09.2024: 1-4 ex. 1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Vaněk, P. Lopatář aj.; foto)

03.09.2024: 2 ex. úd. n. Nechranice, CV, ULK (P. Nový; foto)

03.-10.09.2024: 1 ex. +1K Kadov, ST, JHC (J. Říhová, P. Pavlík; foto)

03.-07.09.2024: 1 ex. Třesický ryb. a okolí, HK, HKK (P. Lopatář aj.)

09.09.2024: 1 ex. Lednice, BV, JHM (V. Křivan)

11.09.2024: 1 ex. +1K Kozmické louky, OP, MSK (P. Hastík; foto)

15.09.2024: 1 ex. Lenešický ryb., LN, ULK (V. Budková)

Pozorování z dubna je teprve sedmé jarní pozorování od roku 2008. Všechna ostatní pozorování spadají do období podzimního tahu s vrcholem na přelomu srpna a září.

Jespáček ploskozobý, *Calidris falcinellus* (n+2, 29, 1)

01.-10.09.2024: 1 ex. Lednice, Mlýnský ryb., BV, JHM (J. Studecký, V. Švestková aj.; FK 31/2024; foto)

Z 38 akceptovaných jedinců se zhruba dvě třetiny objevily na podzimním tahu, s vrcholem na přelomu srpna a září. Zbývající jarní pozorování připadají vesměs na květen.

(r) Jespák písečný, *Calidris alba* (od 2008: 147, 9)

12.05.2007: 7 ex. Dolní Libina, SU, OLK (M. Vavřík)

02.05.2024: 1 ex. +1K Záhlinice, KM, ZLK (J. Šírek)

01.-11.08.2024: 1 ex. +1K Chotěšice, NB, STC (G. Kašpar, J. Studecký aj.; foto)

18.-23.08.2024: 1 ex. 1K úd. n. Nechranice, CV, ULK (M. Vlasatý aj.; foto)

23.08.-24.09.2024: 1-8 ex. (max. 15.09.) úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Vaněk aj.; foto)

26.08.2024: 1 ex. Záboří, ST, JHC (R. Muláček, J. Říhová; foto)

18.-19.09.2024: 1 ex. Dívčice, CB, JHC (K. Chmel, J. Havlíček)

18.09.2024: 3 ex. 1K Strachotín, BV, JHM (R. Vlk)

27.09.2024: 1 ex. 1K úd. n. Nechranice, CV, ULK (M. Vlasatý, D. Tarbajová; foto)

12.-15.10.2024: 1 ex. 1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Vaněk, S. Novotný)

Ze 156 registrovaných pozorování je pouze 20 z jarního tahu. Dospělý pták ze začátku podzimního tahu z Chotěšic je teprve šestým jednoznačně určeným adultem z podzimního tahu, také další byli pozorováni začátkem srpna. Tah mladých ptáků

vrcholí v průběhu září, poslední pták byl zastížen ještě 9. listopadu 2008 na úd. n. Rozkoš (Vavřík 2009).

Jespák skvrnitý, *Calidris melanotos* (3, 16, 1)

20.05.2024: 1 ex. +1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (I. Hroneš; foto; FK 14/2024)

Jde teprve o čtvrté jarní pozorování. V Polsku byl v roce 2024 pozorován pětkrát, z toho třikrát na jaře (Komisja Faunistyczna 2025).

Ouhorlík, *Glareola* sp. (6, 2, 1)

02.05.2024: 1 ex. +1K Tovačov, PR, OLK (L. Doupal; FK 13/2024)

Tento jedinec byl akceptován jako jeden z dvojice druhů *Glareola pratincola*/ *G. maldivarum*.

(r) Rybák malý, *Sternula albifrons* (n, n+83, 9)

28.04.2024: 1 ex. +1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (O. Kulhánek, M. Holečková aj.; foto)

01.05.2024: 2 ex. +1K Studénka, NJ, MSK (P. Hastík, P. Spáčil aj.; foto)

20.05.2024: 1 ex. +1K Lednice, BV, JHM (K. Šimeček; foto)

07.-24.06.2024: max. 4 ex. +1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (I. Hroneš aj.; foto)

08.06.2024: 1 ex. +1K Tovačov, PR, OLK (J. Vaněk)

26.06.2024: 1 ex. +1K Tovačov, PR, OLK (J. Šírek)

04.07.2024: 1 ex. +1K Drnholec, BV, JHM (P. Berka)

08.07.2024: 1 ex. +1K Lednice, BV, JHM (Š. a J. Goldman)

31.08.2024: 1 ex. +1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Macháň; foto)

Druhý nejlepší rok po desíti záznamech v roce 2020.

Rybák dlouhoocasý, *Sterna paradisaea* (3, 61, 5)

14.04.2024: 1 ex. +2K Trmice, UL, ULK (J. Bukvaj; foto; FK 05/2024)

17.04.-01.05.2024: 1 ex. +2K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (A. Regner, J. Vaněk, I. Hroneš) foto; FK 06/2024 a 70/2024)

27.04.2024: 2 ex. +2K Vavřínek, KH, STC (M. Kavka; FK 61/2024)

04.05.2024: 1 ex. +2K Žehuňský ryb., KO, STC (Š. Vidner; foto; FK 07/2024)

18.-19.10.2024: 1 ex. 1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Vaněk, P. Lopatář; foto; FK 67/2024)

Analýza záznamů 74 pozorovaných jedinců ukazuje naprostou převahu pozorování na jarním tahu (66 ex.) od poloviny dubna do konce května, příležitostně jsou ptáci pozorováni i v létě. Pozorování zbývajících šesti ptáků naznačuje velmi pozdní podzimní tah tohoto druhu v průběhu října až začátku listopadu.

Rybák severní, *Thalasseus sandvicensis* (3, 16, 1)

29.07.2024: 8 ex., všichni +1K ryb. Řežabinec, PI, JHC (J. Handschuh aj.; FK 23/2024; foto)

Není bez zajímavosti, že o den dříve byly 2 ex. pozorovány v okolí města Kassel v Hessensku (Hirschauer & Stanik 2024). Výskyt může souviset s velmi úspěšnou sezónou v jediné hnízdní kolonii v Polsku na pobřeží u Gdaňsku, kde v roce 2024 vyvedlo 675 párů asi 1100 mláďat (Monitoring Ptaków Polski 2024).

Racek tříprstý, *Rissa tridactyla* (n+1, n+52+1, 8)

16.11.2023: 1 ex. +1K. 1K Cep, JH, JHC (P. Klíma; FK 69/2024; foto)

23.03.2024: 2 ex. (2K, +3K) Vavřinec, KH, STC (M. Kavka; FK 58/2024; foto)

11.-17.04.2024: 1 ex. +3K Hlušovice, OC, OLK (K. Poprach; FK 62/2024; foto)

08.-09.06.2024: 1 ex. +2K Litožnice, AA, PHA (A. Gabrielová, V. Švestková aj.; FK 17/2024; foto)

12.11.-15.12.2024: max. 3 ex. 1K Tovačov, PR, OLK (J. Šírek aj.; FK 39/2024; foto)

08.-09.11.2024: 1 ex. 1K Vavřinec, KH, STC (M. Kavka; FK 60/2024; foto)

19.-25.11.2024: 1 ex. 1K ryb. Hvězda, SY, PAK (J. Mach; FK 51/2024; foto)

01.12.2024: 1 ex. 1K úd. n. Jesenice, CH, KVK (A. Tichý, D. Martinovský; FK 53/2024; foto)

20.-24.12.2024: 1 ex. 2K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (I. Hroneš aj.; FK 54/2024; foto)

Nejlepší rok od 90. let minulého století, kdy pozorování ještě nebyla FK zasílána; v zimě 1992/93 bylo tehdy zaznamenáno 11 ex., v zimě 1993/94 pak stejný počet (Vavřík 1996). V roce 2024 bylo pozorováno celkově také nejméně 11 ptáků, z toho čtyři na jaře.

Racek Sabinův, *Xema sabini* (1, 6, 2)

02.09.-05.10.2024: 1 ex. +1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (Š. Vidner aj.; FK 32/2024; foto; obr. 2)

05.11.+19.11.2024: 1 ex. 1K úd. n. Nechanice, CV, ULK (F. Pochmon, E. Janeček; FK 38/2024; foto)

Předchozí záznamy jsou z prosince 1985, února 1990, října 1997, září 1999, září 2004, září 2015 a října 2023, poslední tři záznamy se týkají dospělých ptáků. Pro srovnání v Polsku byl v roce 2024 racek Sabinův pozorován čtyřikrát, z toho tři záznamy jsou také ze začátku listopadu (Komisja Faunistyczna 2025).

Obr. 2. Racek Sabinův (*Xema sabini*), vodní nádrž Rozkoš (okres Náchod), 8. září 2024. Foto P. Hampl.

Fig. 2. Sabine's Gull (*Xema sabini*), Rozkoš water reservoir (Náchod district), 8 September 2024. Photo by P. Hampl.

Racek velký, *Ichthyaetus ichthyaetus* (0, 19, 1)

24.08.–25.09., 03.–08.11.2024: 1 ex. 1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Macháň aj.; FK 29/2024; foto); 04.11.2024: stejný ex. Opočno, RK, HKK; 20.12.2024(–2025): 1 ex. 1/2K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Nacházel, P. Hampl aj.; FK 55/2024; foto)

(r) Racek mořský, *Larus marinus* (n+3, 90+1, 17)

28.12.2021: 1 ex. 3K Starý Most, MO, ULK (F. Pochmon; FK 68/2024; foto)
 09.01.2024: 1 ex. 2K Brněnská přehrada, BM, JHM (M. Brabec, M. Brabcová; foto)
 09.–10.01.2024: 1 ex. 4K Oplatil, PU, PAK (M. Peitner; foto)
 09.01.2024: 1 ex. +4K úd. n. Modlany, TP, ULK (E. Janeček)
 13.01.–27.02.2024: 1 ex. 2K jez. Most, MO, ULK (L. Klikar, J. Hora aj.; foto)
 21.01.2024: 1 ex. +4K jez. Milada, UL, ULK (J. Zouzalík aj.)
 29.–31.01.2024: 1 ex. 2K Oplatil, PU, PAK (M. Peitner aj.; foto)
 25.09.2024: 1 ex. 3K Klučovánky, HO, JHM (K. Šimeček)
 27.10.+25.11.2024: 1 ex. +3K jez. Medard, SO, KVK (M. Horáková, V. Teplý; foto)
 07.–10.11.+08.12.2024: 1 ex. 1K Vavřínecký ryb., KH, STC (M. Kavka, J. Kremenak aj.; foto)
 07.11.2024: 1 ex. +3K úd. n. Nechanice, CV, ULK (F. Pochmon; foto)
 14.–23.11.2024: 1 ex. 1K úd. n. Nechanice, CV, ULK (F. Pochmon, M. Vlasatý; foto)
 15.11.2024: 1 ex. 1K Vltava v Praze, AA, PHA (H. Koziol, V. Švestková; foto)
 18.–26.12.2024: 1–2 ex. 1K úd. n. Rozkoš, NA, HKK (J. Rohlena aj.; foto)
 22.11.2024: 2 ex. 1K Zdechovice, PU, PAK (P. Hampl; foto)
 21.12.2024: 1 ex. 1K ryb. Broumar, RK, HKK (J. Rohlena; foto)
 21.12.2024(–2025): 1 ex. +3K jez. Most, MO, ULK (F. Pochmon aj.; foto)
 21.12.2024(–2025): 1 ex. 1K jez. Most, MO, ULK (F. Pochmon aj.; foto)

Od roku 2019 je tento druh zjišťován častěji, otázkou je, zda jde o skutečný nárůst výskytu nebo lepší schopnost pozorovatelů rozlišit jej i v nedospělých sátech. Analýza záznamů 101 jedinců ukazuje, že se jedná o typický zimující druh, mladí ptáci se objevují už od konce září, většina dospělých ptáků pak až od listopadu, na lokalitách se často zdržují dlouhodobě, většina jich pak odlétá do konce února. Pozorování z pozdějšího jarního tahu jsou už jen ojedinělá.

Chaluha malá, *Stercorarius longicaudus* (n+2, 8, 1)

12.06.2024: 1 ex. 2K jezero Most, MO, ULK (M. Křížek; foto; FK 71/2024)

(r) Kormorán malý, *Microcarbo pygmaeus* (6, 191, n)

Jižní Morava. Na jižní Moravě se více ptáků zdržovalo na konci zimy na Novomlýnských nádržích (max. 16. února – 161 ex.; J. Zeman), pak byli až do června pozorováni víceméně jednotliví ptáci. Počty opět narostly po polovině června, tentokrát především v oblasti lednických rybníků. Prvního vrcholu dosáhly počty hned koncem června (135 ex.), poté se mírně snižovaly, k druhému výraznému náletu pak došlo od konce září do poloviny října (max. 22. září – 250 ex.; J. Studecký, L. Brezniak aj.), poté už byly opět pozorovány jen menší počty. Teprve s příchodem zimy se opět objevily velké koncentrace ptáků na Novomlýnských nádržích (20. prosince – 250 ex.; J. Zeman).

Jižní Čechy. Na rozdíl od jižní Moravy se z jižních Čech kormoráni malí na zimu vytratili, první ptáci se objevili opět začátkem února. Až do léta se zde zdržovali

především hnízdící ptáci na Vrbenských rybnících, kteří postavili pět hnízd. Počty pak začaly zvolna narůstat od července, v srpnu už překročily 100 ex., a vrcholu dosáhly koncem srpna (365 ex.). Během září a října se počty zřejmě opět snižovaly, ale ještě před koncem října zde bylo sečteno 193 ex. Jednotliví ptáci se pak zdrželi do poloviny prosince.

Střední, severní a východní Čechy

06.12.2023–12.04.2024: max. 4 ex. Zálezlice, ME, STC (A. Tichý, M. Vlasatý aj.; foto)

26.12.2023–14.03.2024: max. 23 ex. Srbsko a okolí, BE, STC (J. Žák aj.; foto)

20.01.–03.02.2024: 2 ex. Cheb, CH, KVK (J. Trojan, Z. Mara; foto)

21.01.2024: 4 ex. Kostomlátky, NB, STC (I. Kameníková)

26.01.2024: 1 ex. Praha-Troja, AA, PHA (J. Studecký, V. Švestková, G. Uhrová; foto)

18.02.2024: 1 ex. Janovice nad Úhlavou, KT, PLK (A. Gibiš; foto)

24.02.+31.03.2024: 4 ex. Dobříň, LT, ULK (M. Kulhavý, T. Jírava)

21.03.2024: 3 ex. Litoznice, A, PHA (M. Staněk, J. Švestka, V. Švestková)

01.04.2024: 2 ex. +1K Horní Ředice, PU, PAK (L. Hamáček; foto)

22.07.2024: 1 ex. Borovná, JI, VYS (F. Hruška)

27.07.–20.08.2024: 1–2 ex. Dobříň, LT, ULK (M. Vlasatý, J. Bukvaj; foto)

27.07.–07.08.2024: max. 6 ex. Klabava, RO, PLK (D. Martinovský, A. Tichý aj.)

29.07.2024: 1 ex. Kynšperk nad Ohří, SO, KVK (M. Vlček, M. Plecitý aj.)

25.08.2024: 1 ex. Újezd, ZR, VYS (M. Kyselica; foto)

03.09.2024: 1 ex. 1K Lenešický ryb., LN, ULK (J. Bažant, M. Anderle, S. Eminger; foto)

18.–25.09.2024: 1 ex. +1K Ostrov, KV, KVK (J. Strítěský, M. Ouška)

29.09.2024: 1 ex. Chotilsko, PB, STC (J. Sedláček)

27.10.2024: 2 ex. Praha-Ruzyně, A, PHA (J. Sedláček)

12.11.2024: 1 ex. 1K Praha-Modřany, A, PHA (M. Jelínek)

27.11.2024: 2 ex. ryb. Hvězda, SY, PAK (J. Mach; foto)

12.12.2024: 1 ex. +1K Karlštejn, BE, STC (J. Veselý)

28.12.2024: 1 ex. Křivoklát, RA, STC (Š. Pochová)

Hodonínsko

17.03.2024: 13 ex. Hodonínské ryb., HO, JHM (P. a J. Mezulian)

23.03.–29.04.2024: 1 ex. Mutěnice, HO, JHM (M. Dostál aj.; foto)

07.06.–07.10.2024: max. 71 ex. (21.08.) Hodonínské ryb., HO, JHM (O. Ryška, T. Oplocký, P. Procházka aj.; foto)

Střední Morava

14.03.2024: 3 ex. Záhlinice, KM, ZLK (J. Šafránek, P. Jašek; foto)

14.04.2024: 1 ex. Třemešek, SU, OLK (J. Körner; foto)

30.04.–03.05.2024: 1–2 ex. Tovačov, PR, OLK (L. Doupal aj.; foto)

05.–08.05.2024: 1 ex. Záhlinice, KM, ZLK (M. Vondra, J. Sedlmaier aj.; foto)

25.–26.05.2024: 1 ex. Majetín, OC, OLK (R. Doležal, B. Matysioková aj.; foto)

23.06.–03.09.2024: max. 16 ex. Záhlinice, KM, ZLK (J. Šafránek, P. Jašek aj.; foto)

07.–13.07.2024: 1 ex. Majetín, OC, OLK (A. Mather aj.; foto)

22.07.–01.08.2024: max. 22 ex. Tovačov, PR, OLK (J. Šírek, Č. Číhalík aj.; foto)

05.10.–01.11.2024: max. 13 ex. Záhlinice, KM, ZLK (P. Pavlíková, M. Pavlík aj.; foto)

30.11.2024(–2025): max. 3 ex. Tovačov, PR, OLK (L. Brezniak, E. Malcová aj.; foto)

26.12.2024(-2025): max. 3 ex. Kvasice, KM, ZLK (P. Shromáždil aj.; foto)

Severní Morava

25.03.2024: 1 ex. Hustopeče n. B., PR, OLK (L. Brezniak)

06.07.2024: 3 ex. Albrechtický, NJ, MSK (P. Shromáždil, J. Šafránek)

07.07.2024: 1 ex. Krnov, BR, MSK (V. Duda)

29.-30.07.2024: 1 ex. Studénka, NJ, MSK (P. Hastík, M. Jakubec; foto)

30.07.2024: 1 ex. 1K Jistebník, NJ, MSK (L. Pilch; foto)

03.-07.12.2024: 1 ex. 1K Studénka, NJ, MSK (L. Pilch, P. Hastík; foto)

Kvůli narůstajícímu počtu záznamu kormorána malého byly informace o jeho výskytu rozděleny do jednotlivých regionů. Dalšímu statutu kormorána malého jako registrovaného druhu se bude FK věnovat na svém podzimním jednání 2025.

(r) Ibis hnědý, *Plegadis falcinellus* (n+18, 33, 1)

04.-06.05.2024: 1 ex. Zaháj, UO, PAK (J. Rohlena, P. Lopatář aj.; foto)

(r) Volavka vlasatá, *Ardeola ralloides* (n+22, 65, 4)

29.04.2024: 4 ex. Hrušovany nad Jevišovkou, ZN, JHM (R. Vlk)

19.05.2024: 1 ex. +1K Horní Strachovický ryb., CB, JHC (V. Mikeš)

26.05.2024: 1 ex. Záhlinice, KM, ZLK (P. Jašek, J. Šafránek; foto)

27.-30.05.2024: 1-4 ex. Kosteliska, Dubňany, HO, JHM (G. Čamlík, J. Kučírek aj.)

Jarní výskyty jsou pro volavku vlasatou typické, z 80 ptáků zaznamenaných po roce 2000 bylo pouhých devět zjištěno od srpna do října; většina ptáků byla pozorována v květnu a začátkem června.

(r) Volavka rusohlavá, *Ardea ibis* (2, 39, 16)

07.04.2024: 1 ex. NPP Hrabanovská černava, KO, STC (M. Vlček, M. Vlčková, J. Studecký; foto)

11.-13.04.2024: 1 ex. Skrbeň, OC, OLK (P. a D. Spáčil, V. Danzmajer aj.; foto)

27.04.2024: 1 ex. Dolní Benešov, OP, MSK (P. Kozub; foto)

21.05.2024: 1 ex. Kovalovice, BI, JHM (P. Smejkal, V. Dobeš; foto)

23.05.2024: 1 ex. Kopřivnice-Lubina, NJ, MSK (P. Zátoupek; foto)

26.05.2024: 1 ex. ryb. Blatec, Čejkovice, CB, JHC (K. Mrhačová; foto)

27.05.2024: 1 ex. ryb. Okružinka, Líně, PS, PLK (M. Podhrázský)

29.05.2024: 1 ex. Sedlec-Lékařova Lhota, CB, JHC (P. Albert, V. Albertová; foto)

08.06.2024: 1 ex. Tovačov, PR, OLK (J. Vaněk)

05.07.2024: 8 ex. Sedlec, CB, JHC (K. Chmel)

06.+20.07.2024: 1 ex. +1K Drnholec, BV, JHM (D. Horal)

08.07.2024: 6 ex. Žabčice, BI, JHM (P. Trávníček, J. Zvonek)

09.07.2024: 9 ex. Čejkovice, CB, JHC (J. Bláhová, Š. Červený, Z. Selinger)

16.07.2024: 6 ex. ryb. Řežabinec, PI, JHC (M. Bouček, M. Frencl; foto)

19.10.2024: 1 ex. Rapšach, JH, JHC (J. Cepák, P. Fikar)

28.11.2024: 1 ex. Novosedly, BV, JHM (G. Čamlík; foto)

Rekordní rok na výskyt tohoto dříve vzácného druhu. Pokračující expanze volavky rusohlavé do střední Evropy vedla také k prvnímu hnízdění v Rakousku (Reichersberg, Horní Rakousy 2022; Billinger 2023) ve Švýcarsku (Ticino 2023; Büttler & Schweizer 2024) a v Německu (Altmühlsee, Bavorsko 2023; LBV 2023).

Hnízdní kolonie volavkovitých ptáků v Rakousku (Billinger l. c.) leží přitom necelých 60 km od našich hranic v jižních Čechách.

(r) Volavka červená, *Ardea purpurea* (Čechy od 2008: 135, 6)

25.05.2024: 1 ex. Zbyslav, KH, STC (M. Kavka; foto)

23.07.–03.08.+20.08.2024: max. 3 ex. Tachlovice, PZ, STC (K. Hašek aj.; foto)

26.07.2024: 1 ex. 1K Sedlec-Vlhlavy, CB, JHC (L. Hamáček)

27.–28.07.2024: 1 ex. 1K Dobříkov, UO, PAK (P. Hampl; foto)

08.08.2024: JHC (I. Šimová; foto)

17.08.2024: 1 ex. Člunek, JH, JHC (J. Lojda; foto)

Pelikán bílý, *Pelecanus onocrotalus* (14, 9, 1)

24.–29.04.2024: 1 ex. 2/3K Dolní Benešov, OP, MSK; 01.–03.05.2024: stejný Bartošovice, NJ, MSK; 03.05.2024: stejný Choryně, VS, ZLK (M. Miškovský, V. Železný, J. Heryán aj.; foto; obr. 3; FK 08/2024)

Tento pták se zdržoval od 31. března do 18. dubna na rybníční soustavě u Spytkowic v jižním Polsku.

Obr. 3. Pelikán bílý (*Pelecanus onocrotalus*), Dolní Benešov (okres Opava), 26. dubna 2024. Foto V. Danzmajer.

Fig. 3. Great White Pelican (*Pelecanus onocrotalus*), Dolní Benešov (Opava district), 26 April 2024. Photo by V. Danzmajer.

Sup bělohlavý, *Gyps fulvus* (n+1, 20, 2)

05.07.2024: 1 ex. Žulová, JE, OLK (J. Kučírek; FK 19/2024; foto)

23.08.2024: 1 ex. 3/4K Jince-Běřín, PB, STC (M. Šnajdarová; FK 27/2024; foto)

Orlík krátkoprstý, *Circaetus gallicus* (n, n+38, 4)

08.05.2024: 1 ex. Jaroslavice, ZN, JHM (F. Suchý; foto; FK 09/2024)

03.–17.08.2024: 1 ex. 3K Lenešice, LN, ULK (J. Hora aj.; foto; FK 25/2024)

08.08.2024: 1 ex. 2K Rakvice, BV, JHM (J. Jančálek; foto; FK 26/2024)

19.09.2024: 1 ex. 2/3K ULK (K. Horák, V. Beran aj.; foto; FK 72/2024)

V posledních 15 letech přibývá pozorování z jihozápadního Slovenska, především okresu Malacky, hnízdo se zde zatím nepodařilo dohledat (R. Slobodník in litt.).

(r) Orel královský, *Aquila heliaca* (Čechy: n, 43, 11)

30.03.2024: 1 ex. 2K Raná, CR, PAK (T. Chvojka; foto)

05.+08.04.2024: 1 ex. 2K Skršice/Králova Lhota, RK, HKK (M. Holečková, P. Lopatář; foto)

14.05.2024: 1 ex. 2/3K Dětenice, JC, HKK (G. Kašpar; foto)

17.-18.06.2024: 1 ex. +3K Peč, JH, JHC (H. Musel; foto)

28.07.2024: 1 ex. +2K Peruc, LN, ULK (M. Vlasatý, F. Pochmon; foto)

29.07.2024: 1 ex. 2K (kroužek ATL) Peruc, LN, ULK (M. Vlasatý; foto)

04.09.2024: 1 ex. 3/4K Pěčice, MB, STC (M. Vlček, M. Vlčková)

11.09.2024: 1 ex. +3K KL, STC (F. Pochmon; foto)

12.-20.09.2024: 1 ex. 1K Chotěšice, NB, STC (G. Kašpar; foto)

14.09.2024: 1 ex. +3K Radešínek, LT, ULK (M. Vlasatý; foto)

16.09.2024: 2 ex. (pár) PUK (M. Peitner; foto)

Kroužkovaný pták byl označen v Maďarsku. Orli královští se evidentně postupně šíří z jižní Moravy dále, detaily případného hnízdění nejsou náplní této zprávy.

(r) Orel skalní, *Aquila chrysaetos* (Čechy: n, n+27, 2)

26.08.2024: 1 ex. +1K PS, PLK (D. Kafková; foto)

27.11.2024: 1 imm. ex. Kněževes, PZ, STC (J. Sedláček)

Krahujec krátkoprstý, *Tachypiza brevipes* (1, 0, 1)

24.08.2024: 1 ex. 1K Soběsuky, KM, ZLK (S. Čoupková; FK 28/2024; foto; obr. 4)

Fotka tohoto ptáka se objevila s žádostí o potvrzení na Facebooku ve skupině Ptačí poradna, autorka dokonce s využitím internetových zdrojů správně určila druh!

Obr. 4. Krahujec krátkoprstý (*Tachypiza brevipes*), Soběsuky (okres Kroměříž), 24. srpna 2024. (Foto S. Čoupková).

Fig. 4. Levant Sparrowhawk (*Tachypiza brevipes*), Soběsuky (Kroměříž district), 24 August 2024. (Photo by S. Čoupková).

Jediný předchozí záznam se týká mladé samice, zastřelené 9. září 1958 v Mitrovicích nedaleko Ostravy, dnes uložené ve sbírkách Slezského zemského muzea v Opavě (Vavřík et al. 2019). V nedávné době byl krahujec krátkoprstý zjištěn také v Polsku, naposledy 18. září 2022 (třetí výskyt; Komisja Faunistyczna 2025).

(r) Moták stepní, *Circus macrourus* (n, n+190, 24)

- 09.04.2024: 1 ex. 2K Zbyslav, KH, STC (M. Kavka, J. „Kremenak“)
 09.04.2024: 1 M +2K Sviny, TA, JHC (M. Kyselica, M. Augustinová; foto)
 20.04.2024: 1 M +1K Starovičky, BV, JHM (P. Navrátil)
 25.04.2024: 1 M +1K Kosteliska, HO, JHM (G. Čamlík)
 26.-28.04.2024: 1 M +2K Borkovice, TA, JHC (R. Pícha; foto)
 04.-05.05.2024: 2 M 2K Opava, OP, MSK (A. Adámek, M. Jakubec, L. Pilch; foto)
 07.05.2024: 1 M +2K Morašice, ZN, JHM (V. Křivan)
 13.05.2024: 1 M 2K Krasíkov, UO, PAK (M. Peitner; foto)
 19.-30.05.2024: celkově 3 M 2K Hospozínek/Radešín, KL/LN, STC/ULK (M. Vlasatý aj.; foto)
 01.06.2024: 1 F +2K Hospozínek/Radešín, KL/LN, STC/ULK (M. Vlasatý; foto)
 01.06.2024: 1 F +1K Peruc, LN, ULK (M. Vlasatý; foto)
 26.07.2024: 1 M 2K Žichlínek, UO, PAK (M. Peitner; foto)
 10.08.-24.09.2024: max. 3 ex. (2× M 2K, M +1K) Hospozínek/Radešín, KL/LN, STC/ULK (M. Vlasatý aj.; foto)
 28.08.2024: 1 M 2K Obořiště, PB, STC (Z. Valeš; foto)
 31.08.2024: 2 ex. (1K, M +2K) Desná, SY, PAK (L. Urbánek; foto)
 01.-04.09.2024: 1 M +1K Kosořice, MB, STC (V. Železný aj.; foto)
 01.-22.09.2024: 1 M +1K Kotovice, PJ, PLK (L. Schröpfer aj.; foto)
 05.-11.09.2024: 1 M +1K Zálužany/Mirovice, PB/PI, STC/JHC (R. Muláček; foto)
 06.09.2024: 1 F 1K Vlčkovice v Podkrkonoší, TU, HKK (J. Vaněk; foto)
 10.09.2024: 1 M +1K Senetářov, BK, JHM (V. Dobeš)
 17.09.2024: 1 M 1K Senice na Hané, OC, OLK (O. Boháč)
 25.09.2024: 1 F 1K Žichlínek, UO, PAK (M. Peitner; foto)
 26.09.2024: 1 M +2K Hrušky, VY, JHM (J. Zeman; foto)
 22.-29.11.2024: 1 M 2K Pohořelice, BI, JHM (D. Horal)

Mimo hnízdící ptáky registrujeme nyní pozorování celkem 224 jedinců. Na jarní tah připadá 88 z nich; první ptáci se objevují na konci března (výjimečně i dříve), výskyt vrcholí hned začátkem dubna a pak postupně vyznívá do poloviny června. Starší ptáci se opět objevují již od července, první mladí ptáci pak začátkem srpna, podzimní tah vrcholí v září, kdy se také řada ptáků dlouhodobě zdržuje v okolí jedné lokality. Hlavní období výskytu končí v polovině října, jednotliví ptáci se objevují ještě v listopadu, registrujeme také jeden výskyt v prosinci.

(r) Káně bělochvostá, *Buteo rufinus* (n, 240, 6)

- 30.07.2024: 1 ex. +1K ULK (F. Pochmon; foto)
 14.08.2024: 1 ex. 1K Dlouhá Loučka, OC, OLK (V. Gahura; foto)
 16.08.-11.09.2024: 2 ex. (1K, +1K) LN, ULK (F. Pochmon, A. Boldiš; foto)
 18.08.2024: 1 ex. 1K Hradec nad Svitavou, SY, PAK (J. Mach; foto)
 24.09.2024: 1 ex. 1K (snad stejný jako LN) CV, ULK (F. Pochmon; foto)
 25.09.2024: 1 ex. 1K JHM (K. Horák; foto)

V databázích AVIF a eBird je pod tímto druhem vedeno více pozorování kání s naprosto nedostatečným popisem, který nevylučuje záměny se světlou formou káně lesní (*Buteo buteo*), případně s jedinci odpovídajícími zbarvením východnímu poddruhu *Buteo buteo vulpinus*. Káně bělochvostá je na základě dosavadních záznamů typickým ptákem pozdního léta, s vrcholem výskytu na přelomu srpna a září, přičemž během jediného měsíce od poloviny srpna do poloviny září bylo poprvé zaznamenáno přes 40% zjištěných jedinců (n=263).

(r) Výreček malý, *Otus scops* (n, n+119, 64)

- 22.04.2022: 3 ex. chyceny Hlohovec, BV, JHM (V. Vyhnálek, V. Sajfrt)
 03.05.2022: 2 ex. chyceny Hlohovec, BV, JHM (V. Vyhnálek, V. Sajfrt)
 08.05.2022: 1 ex. chycen Hlohovec, BV, JHM (V. Sajfrt)
 13.05.2022: 1 ex. chycen Hlohovec, BV, JHM (V. Vyhnálek)
 19.05.2022: 1 ex. chycen Hlohovec, BV, JHM (V. Sajfrt)
 14.05.2023: 1 ex. chycen Hlohovec, BV, JHM (V. Vyhnálek)
 16.05.2023: 2 ex. chyceny Hlohovec, BV, JHM (V. Sajfrt)
 20.05.2023: 2 ex. chyceny Hlohovec, BV, JHM (V. Vyhnálek)
 23.05.2023: 1 ex. chycen Hlohovec, BV, JHM (V. Sajfrt)
 12.04.2024: 1 ex. volá Biskupice, ZL, ZLK (J. Sviečka, M. Večeřová)
 14.04.–03.07.2024: 2 ex. +1K, 3 pull. Brno-Královo Pole, BM, JHM (A. Šťastný aj.; foto)
 24.04.–30.07.2024: 1–2 ex. (05.05. chycena 1 F) Olomouc, OC, OLK (T. Grim, P. Spáčil aj.; foto)
 27.04.2024: 1 ex. chycen Hlohovec, BV, JHM (P. Podzemný; foto)
 28.–29.04.2024: 1 ex. volá Jířkovice, BI, JHM (M. Řičánková, L. Řičánek)
 29.04.+01.05.2024: 2 ex. chyceny Křenek, PY, STC (M. Smola, J. Rosmus; foto)
 30.04.2024: 1 ex. Majetín, OC, OLK (T. Oplocký)
 01.05.2024: 3 ex. chyceny Hlohovec, BV, JHM (P. Podzemný, V. Sajfrt, V. Vyhnálek)
 03.–11.05.2024: 1 ex., chycen, Ostrava, OV, MSK (J. Penkala, L. Jonák aj.)
 03.05.2024: 1 ex. 2K chycen Zliv, CB, JHC (K. Korejs, L. Hamáček aj.; foto)
 03.05.2024: 3 ex. chyceny Hlohovec, BV, JHM (V. Sajfrt, V. Vyhnálek)
 04.05.2024: 2 ex. chyceny Horušice, KH, STC (M. Kavka, L. Svoboda; foto)
 05.–13.05.2024: 1 M +1K Velešín, CK, JHC (R. Janák, Z. Selinger aj.)
 05.05.2024: 3 ex. chyceny ryb. Hlohovec, BV, JHM (V. Vyhnálek, O. a T. Kauzálovi; foto)
 05.05.2024: 1 ex. +2K chycen Zliv, CB, JHC (R. Lučan, L. Hamáček, J. Závora; foto)
 05.05.2024: 1 ex. chycen Županovice, PB, STC (J. Grünwald; foto)
 06.05.2024: 1 ex. volá Lednice, BV, JHM (D. Křenek)
 08.05.2024: 1 ex. +1K chycen Hlohovec, BV, JHM (V. Sajfrt)
 11.05.–19.07.2024: 1 ex. volá Sedlec, BV, JHM (D. Horal aj.); 23.07.2024: 1 F +1K chycena Slanisko u Nesytu, BV, JHM (J. Studecký)
 11.–12.05.2024: 1 ex. chycen Popice, BV, JHZM (R. Doležal; foto)
 13.(?)–20.05.2024: 1 ex. volá Český Brod, KO, STC (R. Duspara, L. Harmáčková aj.)
 13.05.2024: 1 ex. 2K chycen Biskupice, ZL, ZLK (J. Sviečka; foto)
 15.05.2024: 1 ex. +1K chycen Biskupice, ZL, ZLK (J. Sviečka; foto)
 15.05.2024: 2 ex. +1K chyceny Hlohovec, BV, JHM (V. Sajfrt, V. Vyhnálek)
 15.–24.05.2024: 1 M +1K Staré Jinočnice, AA, PHA (T. Klacek aj.; foto, nahrávka)
 18.05.2024: 2 ex. +1K chyceny Hlohovec, BV, JHM (V. Sajfrt, V. Vyhnálek)
 18.05.2024: 1 ex. chycen Biskupice, ZL, ZLK (J. Sviečka; foto)

- 19.05.2024: 1 ex. +1K chycen Hlohovec, BV, JHM (V. Sajfrt)
 19.05.2024: 1 ex. volá Zálší, TA, JHC (M. Augustinová)
 21.05.2024: 1 ex. chycen Biskupice, ZL, ZLK (J. Sviečka; foto)
 21.05.2024: 1 ex. +2K chycen Lednice, Mlýnský ryb., BV, JHM (A: Lučanová)
 21.05.2024: 1 ex. +2K chycen Dívčice, CB, JHC (P. Dalík)
 23.05.2024: 3 ex. (+2K, 2K, +1K) chyceny Lednice, Mlýnský ryb., BV, JHM (R. Lučan aj.; foto)
 23.05.2024: 1 ex. +1K chycen Hlohovec, BV, JHM (V. Vyhnálek)
 24.05.2024: 2 ex. (1K, +1K) chyceny Hlohovec, BV, JHM (V. Sajfrt, V. Vyhnálek)
 25.05.2024: 3 ex. (2 MM, 1 F) severně ryb. Nesyt, BV, JHM (P. Spáčil aj.; foto)
 26.05.2024: 1 ex. +1K chycen Hlohovec, BV, JHM (V. Sajfrt)
 27.05.2024: 1 ex. +1K chycen NPP Ruda, TA, JHC (R. Lučan; foto)
 28.05.2024: 1 ex. +1K Hlohovec, BV, JHM (V. Vyhnálek)
 02.06.2024: 1 ex. chycen Biskupice, ZL, ZLK (J. Sviečka; foto)
 01.06.2024: 1 ex. volá Šatov, ZN, JHM (T. Madr)
 05.06.2024: 1 ex. +1K chycen Lomy, JH, JHC (V. Brlík)
 24.06.2024: 1 ex. volá Živohošť, PB, STC (M. Černý aj.)
 02.07.2024: 1 ex. Vrbenské ryb., CB, JHC (D. Martinovský)
 20.07.2024: 1 ex. volá Urbanice, PU, PAK (B. Peková; náhrávka)
 27.07.2024: 1 ex. volá Klokočské skály, SM, LBK (D. Hurtado)
 17.08.2024: 1 ex. volá Bartošovice, NJ, MSK (P. Spáčil)

Naprosto bezprecedentní výskyt, který zdaleka přesahuje jakýkoliv předchozí rok – vždyť jen v roce 2024 byla zaznamenána téměř třetina výřečků zjištěných na našem území v novodobé historii! Pták chycený v Ostravě byl kroužkován na stejném místě v roce 2023, samice chycená v Olomouci byla kroužkována na nedaleké lokalitě v roce 2022. *** Po vymizení z naší fauny byli první výřečci zaznamenáni na našem území v letech 1998–2001 a poté po krátké pauze opakovaně od roku 2010. Teprve zavedení pokusných jarních odchytů na náhrávku od let 2016–2018 přineslo výrazný nárůst záznamů a také první hnízdní pokusy ve městech. V současné době je jasné, že nárůst početnosti nebyl způsoben jen zvýšeným zájmem o tento druh, ale že se výřeček na našem území skutečně rozšířil na řadě níže položených míst. Pokud jde o časový průběh výskytu, první výřečci se na našem území objevují už na začátku dubna, většina pozorování (79%) připadá na měsíc květen. Pozdější pozorování se obvykle pravděpodobně týkají dříve přehlédnutých jedinců, protože není patrná jakákoliv podzimní vlna tahu, poslední výřečci byli zaznamenáni v polovině září, jediné pozorování je z října.

(r) Mandelík hajní, *Coracias garrulus* (-, 16, 3)

- 13.05.2024: 1 ex. +1K Lhotka, CK, JHC (V. Kubelka; foto)
 31.05.2024: 1 ex. +1K Slatiny, ZL, ZLK (J. Křížka; foto)
 07.09.2024: 1 ex. 1K Svitávka, BK, JHM (M. Dyčka)

Ťuhýk rudohlavý, *Lanius senator* (-, n+15, 1)

- 19.05.2024: 1 ex. +1K Litvínovice-Šindlový Dvory, CB, JHC (I. Freiberga; foto; FK 10/2024)

Čtrnáct předchozích záznamů zahrnuje dospělé ptáky pozorované od začátku května do začátku července, patnáctý záznam se týká mladého ptáka zjištěného v polovině července 1996 v Břeclavi (D. Horal; Chytil 1997).

Skřivan ouškatý, *Eremophila alpestris* (n, n+10, 2)

18.11.2024: 1 ex. Rousínov, VY, JHM (P. Navrátil; FK 43/2024; foto)

22.12.2024(-2025): 1 M Orlovice, VY, JHM (D. a R. Boucný aj.; FK 56/2024; foto; obr. 5)

Naposledy byl u nás skřivan ouškatý zjištěn v roce 2019. Dvě pozorování z tohoto roku se mohou týkat téhož jedince, ale vzhledem k velké prodlevě mezi nimi jsou považována za dvě samostatná.

Obr. 5. Skřivan ouškatý (*Eremophila alpestris*), Orlovice (okres Vyškov), 26. prosince 2024. Foto Z. Němeček.

Fig. 5. Horned Lark (*Eremophila alpestris*), Orlovice (Vyškov district), 26 December 2024. Photo by Z. Němeček.

Cetie jižní, *Cettia cetti* (0, 4, 0)

05.08.2024: 1 F +1K ryb. Řežabinec, PI, JHC (J. Handschuh aj.; foto; FK 24/2024)

Tato samice byla kroužkována na stejné lokalitě 24. července 2023 (Vavřík et al. 2023).

Budníček pruhohlavý, *Phylloscopus inornatus* (2, 74, 9)

19.09.2024: 1 ex. chycen Červenohorské sedlo, SU, OLK (Z. Tyller aj.; foto; FK 63/2024)

22.09.2024: 1 ex. chycen Červenohorské sedlo, SU, OLK (J. Vaník aj.; foto; FK 64/2024)

24.09.2024: 1 ex. chycen Ráby, PU, PAK (J. Česák; foto; FK 37/2024)

24.09.2024: 1 ex. chycen Heřmanický ryb., OV, MSK (M. Řimánek; foto; FK 45/2024)

25.09.2024: 1 ex. chycen Červenohorské sedlo, SU, OLK (J. Vaník aj.; foto; FK 65/2024)

11.10.2024: 1 ex. chycen Šerlich, RK, HKK (J. Horák, H. Jirásková; foto; FK 34/2024)

11.10.2024: 1 ex. chycen Šerlich, RK, HKK (J. Horák, H. Jirásková; foto; FK 48/2024)

13.10.2024: 1 ex. chycen Červenohorské sedlo, SU, OLK (M. Strnad aj.; foto; FK 66/2024)

16.10.2024: 1 ex. chycen Zliv, CB, JHC (M. Syrová, P. Veselý; foto; FK 47/2024)

Devět ptáků v jednom roce vyrovnalo druhou nejvyšší sumu z roku 2017, v rekordním roce 2019 bylo zjištěno celkem 14 ptáků. Datované výskyty 84 jedinců ukazují časově velmi omezený průtah, s prvními záznamy v polovině září, vrcholem průtahu od konce září do poloviny října a postupným vyzníváním po poslední výskyty začátkem listopadu.

Budníček zlatohlavý, *Phylloscopus proregulus* (1, 10, 1)

11.10.2024: 1 ex. chycen Šerlich, RK, HKK (J. Horák; foto; FK 35/2024)

Jde o nejčasnější pozorování z jedenácti podzimních záznamů, většina výskytu spadá do přelomu října a listopadu. Mimo to byl tento druh pozorován také na jaře, a to na jihu Moravy v dubnu 2023 (Vavřík et al. 2024).

Rákosník tamaryškový, *Acrocephalus melanopogon* (19, 130, 1), mimo JMK (2, 44, 0)

Oprava: 30.04.2022: 1 M +1K Tovačov, PR, OLK (L. Doupal; FK 33/2021)

U jedince chyceného v Tovačově byl omylem uveden rok 2021 (Vavřík et al. 2022). V roce 2024 byl zastižen jen jediný pták na jihu Moravy (18.04.2024 zpívá u Rousínova, VY, V. Dobeš). Ve zprávě za rok 2021 (Vavřík et al. 2022) chyběly údaje o odchytu tří ptáků na rybníce Nesyt (BV, JHM), a to 15., 16. a 21. července (J. Chytil). V roce 2022 byl chycen další pták 28. září na Novém rybníku u Sedlece (BV, JHM; T. Růžicka).

Rákosník pokřovní, *Acrocephalus dumetorum* (0, 14, 3)

27.05.2024: 1 ex. +1K chycen Myštice, ST, JHC (P. a M. Loudovi; FK 15/2024; foto)

22.07.2024: 1 F +1K chycena Heřmanický ryb., OV, MSK (P. Spáčil, M. Řimánek; FK 40/2024; foto)

23.09.2024: 1 ex. 1K chycen Heřmanický ryb., OV, MSK (M. Řimánek; FK 44/2024; foto)

Velmi dobrý rok na druh, který byl u nás poprvé zjištěn teprve v roce 2014. Dosavadní záznamy se týkají jednak výskytů během pozdního tahu v červnu (7) a červenci (2), jednak podzimního tahu od začátku srpna do začátku září (4) a dvou pozdních záznamů z konce září, a dokonce konce října. Pro rákosníka pokřovního je v kontextu střední Evropy charakteristický právě výskyt od konce května do začátku července s vrcholem v polovině června (Stawarczyk et al. 2017).

(r) Zedníček skalní, *Tichodroma muraria* (n, n+39, 1)

25.10.2023–30.03.2024: 1–2 ex. Pálava, BV, JHM (P. Dolečková aj.; foto)

17.12.2023–18.02.2024: 1 ex. Punkevní jeskyně, BK, JHM (J. Lojda; foto)

27.10.2023(–2024): 2 ex. Pálava, BV, JHM (R. Štochl, J. Kubát aj.; foto)

V zimě 2023/2024 se zedníček vrátil jen na Pálavu. Přítom šance objevit zedníčka i jinde je stále reálná, např. začátkem prosince byl jeden pozorován v polském předhůří Krkonoš u Wojcieszówa (Komisja Faunistyczna 2025).

(r) Pěvuška podhorní, *Prunella collaris*, mimo Krkonoše (n, n+22, 0)

20.10.2023–07.01.2024: 1 ex. 1K CHKO Pálava, BV, JHM (R. Doležal aj.; foto)

Pták pozorovaný i na náměstí v Mikulově se zdržel až do začátku ledna. 27. října 2024 byla pěvuška podhorní pozorována v bavorské části Šumavy na vrcholu Luzného jen asi 300 metrů od našich hranic.

(r) Konipas citronový, *Motacilla citreola* (5, 130, 13)

hnízdění: 29.04.–19.07.2024: 1 M, 1 F, 2 ex. 1K Přebuz/Rolava a okolí, SO, KVK (M. Ouška, L. Klikar aj.; foto)

15.04.2024: 1 M +1K Lukavice, SU, OLK (F. Straka, D. a P. Spáčil; foto)

15.–16.04.2024: 1 M +1K Jistebník, NJ, MSK (M. Jakubec, L. Pilch; foto)

23.04.2024: 1 M +1K Rakšické louky, ZN, JHM (V. Křivan)

25.04.2024: 1 F +1K úd. n. Rozkoš, NA HKK (J. Vaněk, P. Lopatář; foto)

27.04.2024: 1 M +1K Josefovské louky, HK, HKK (L. Brezniak, O. Kulhánek, E. Malcová)

28.04.2024: 1 ex. +1K Nový ryb., Obořiště, PB, STC (D. Vyrobík; foto)

28.04.–02.05.2024: 1 F +1K Vrbátky, PV, OLK (P. a D. Spáčil, T. Oplocký aj.; foto)

29.04.2024: 1 M +1K Žehuňský ryb., KO, STC (M. Jelínek)

29.04.2024: 1 F Dolní Čermná, UO, PAK (J. Bartoš; foto)

05.05.2024: 1 ex. +1K Svratka, ZR, VYS (F. Kopecký)

13.05.2024: 1 M 2K Lánský ryb., SY, PAK (M. Janoušek; foto)

09.06.2024: 1 M +1K Havlíčkův Brod, HB, VYS (J. Satrapa)

Pár v Krušných horách se vrátil na hnízdiště druhý rok, poté co zde předtím v roce 2022 hnízdil pár smíšený. Z celkového počtu 141 schválených a registrovaných záznamů připadá drtivá většina na jarní výskyty do konce května (n=124), dalších 11 záznamů je z hnízdní doby a pouze 6 záznamů pochází z podzimního tahu. Otázkou je, nakolik to odráží realitu a nakolik schopnost pozorovatelů určovat mladé ptáky – z blíže určených ptáků bylo 97 samců, 31 samic a pouze dva ptáci určení jako 1K.

(r) Linduška úhorní, *Anthus campestris*, mimo severočeské pánve (od 2008: 96, 4)

10.04.2024: 1 ex. Mydlovary, CB, JHC (O. Boháč, T. Oplocký, P. Procházka aj.)

14.04.2024: 3 ex. Příbram-Jerusalem, PB, STC (D. Vyrobík; foto)

Obr. 6. Linduška skalní (*Anthus petrosus*), Praha, 4. prosince 2024. Foto R. Papranec.

Fig. 6. European Rock Pipit (*Anthus petrosus*), Praha, 4 December 2024. Photo by R. Papranec.

28.04.2024: 1 ex. PP Litožnice, AA, PHA J. Grünwald, V. Švestková)

20.08.2024: 1 ex. ryb. Zbožňov, KH, STC (M. Kavka, L. Svoboda)

Dosavadních 100 záznamů mimo severočeská hnízdiště je rovnoměrně rozloženo mezi jarní (n=51) a podzimní (n=47) tah, zbývající dvě pozorování spadají do hnízdního období. Většina pozorování pochází z krajů Středočeského (n=37) a Jihomoravského (n=19). Jarní tah probíhá od druhé dekády dubna do poloviny května, podzimní pak od druhé dekády srpna do poloviny září.

Linduška skalní, *Anthus petrosus* (0, 2, 1)

04.-07.12.2024: 1 ex. Praha-Holešovice/Bubeneč, A, PHA (R. Papranec aj.; FK 49/2024; foto; obr. 6)

Další pozorování, které se objevilo ve skupině Ptačí poradna na Facebooku se správným určením a prosbou o potvrzení. Díky delšímu pobytu se podařilo tento druh následně pozorovat více lidem. Předchozí záznamy jsou z dubna 1994 a listopadu 2023, obě z údolní nádrže Rozkoš (NA, HKK). Linduška skalní je typický pobřežní druh rozšířený od Francie a Britských ostrovů na východ po Skandinávii, zimuje také na jižním pobřeží Baltu, odkud vzácně zaletuje dále do vnitrozemí Polska (37 záznamů 72 ex. do roku 2015, Stawarczyk et al. 2017), jednou byla zjištěna také v Rakousku (listopad 2015; Albecker & Brader 2018).

Hýl pouštní, *Bucanetes githagineus* (0, 1, 1)

25.05.2024: 1 M +1K Boží Dar, KV, KVK (V. Železný; FK 22/2024; foto; obr. 7)

První pozorování u nás bylo zaznamenáno 14. května 2011 v Polešovicích (UH, ZLK; Vavřík 2012). Mezitím byl poprvé zjištěn také v Maďarsku (10. května 2021; MME Nomenclator Bizottság 2021) a v Polsku (15. května 2022; Komisja Faunistyczna

Obr. 7. Hýl pouštní (*Bucanetes githagineus*), Boží Dar (okres Karlovy Vary), 25. květen 2024. Foto V. Železný.

Fig. 7. Trumpetier Finch (*Bucanetes githagineus*), Boží Dar (Karlovy Vary district), 25 May 2024. Photo by V. Železný.

2023), mimo to byl 31. května 2021 podruhé zjištěn v Estonsku (Ots & Paal 2022). Květnové výskyty jsou pro tento druh evidentně typické.

Strnad viničný, *Emberiza cia* (2, 2, 1)

31.12.2024(–2025): 1 F 1K Jenišov, KV, KVK (M. Horáková aj.; FK 57/2024; foto; obr. 8)

Strnad viničný je druh především jižní Evropy, ale jeho areál zasahuje až do severozápadního Bavorska v okolí města Würzburg, kde bylo při monitoringu v roce 2009 zaznamenáno 19 teritoriálních samců (Schuphan 2011). Německá populace je zčásti tažná, ale asi třetina ptáků zůstává i v zimě na hnízdištích (HMUELV 2007).

Obr. 8. Strnad viničný (*Emberiza cia*), Jenišov (okres Karlovy Vary), 3. leden 2025. Foto J. Studecký.

Fig. 8. Rock Bunting (*Emberiza cia*), Jenišov (Karlovy Vary district), 3 January 2025. Photo by J. Studecký.

KATEGORIE E / CATEGORY E

Sup hnědý, *Aegypius monachus*

04.03.2024: 1F 5K Mikulov, BV, JHM (J. Zeman; foto; FK 04/2024)

Pták „Fremuth“, samice narozená 2020 (tedy 5cy) ve Španělsku (Extremadura), vypuštěná v rámci reintrodukčního projektu v červenci 2022 v pohoří Vračanský Balkán).

ZAMÍTNUTÁ POZOROVÁNÍ / REJECTED REPORTS

Tento souhrn je přehledem uzavřených pozorování, u nichž nebylo akceptováno určení uvedené autorem. U každého z pozorování je uveden hlavní důvod jeho zamítnutí. Podle obecných zvyklostí není uváděno jméno autora.

Husa sněžní, *Anser caerulescens*, 14.02.2024: 3 ex. Jeseník n. O., NJ, MSK (FK 21/2024) – bez dokumentace, popis nevyklučuje možnost barevné aberace jiného druhu husy.

Husa krátkozobá, *Anser brachyrhynchus*, 06.02.2024: 1 ex. Hradištko II, KO, STC (FK 42/2024) – z dodané dokumentace nelze jednoznačně potvrdit druh.

Hvízdák americký, *Mareca americana*, 16.–19.11.2024: 1 ex. Opočno, RK, HKK (FK 46/2024) – z předložených fotografií není jednoznačné určení možné.

Čírka modrokřídlá, *Spatula discors*, 03.03.2024: 1 F Záhlinice, KM, ZLK (FK 03/2024) – chybí doklad, nedostatečný popis.

Rorýs velký, *Tachymarptis melba*, 02.07.2024: 1 ex. Strmilov, JH, JHC (FK 18/2024) – dodaná fotodokumentace neumožňuje určení druhu.

Racek velký, *Ichthyaetus ichthyaetus*, 06.03.2024: 2 ad. ex. Cheb-Dřenice, CH, KVK (FK 11/2024) – záměna s jiným „velkým“ druhem racků, patrně s rackem bělohlavým, *Larus cachinnans*.

Racek tříprstý, *Rissa tridactyla*, 17.–25.11.2024: 1 ex. 1K Svatava, SO, KVK (FK 52/2024) – zcela bez popisu.

Budníček iberský, *Phylloscopus ibericus*, 26.10.2024: 1 ex. Horažďovice, KT, PLK (FK 50/2024) – řada znaků odchyceného jedince neodpovídá zcela tomuto druhu. Odběr vzorku pro analýzu DNA, která by mohla jednoznačně druh potvrdit, nebyl proveden.

Luněk šedý, *Elanus caeruleus*, 09.04.2024: 2 ex. Tuklaty-Tlustovousy, KO, STC (FK 12/2024) – z nedostatečného popisu nebylo možné vyloučit jiný druh dravce, 29.08.2024: 1 ex. Velký Ořechov, ZL, ZLK (FK 30/2024) – popis neumožňoval jednoznačné určení druhu.

Doplnění ke zprávě za rok 2023

Potáplice lední, *Gavia immer*, 1 ex. se zdržoval do 30.03.2024, jezero Medard, SO, KVK (FK 70/2023)

LITERATURA

- Albegger E. & Brader M. 2018: Nachweise seltener und bemerkenswerter Vogelarten in Österreich 2015–2017: 10. Bericht der Avifaunistischen Kommission von BirdLife Österreich. *Egretta* 56: 76–108.
- BirdGuides 2025: *A Unified Global Checklist of the World's Birds*. <https://www.avilist.org/>. citováno 06. 10. 2025.
- DAK 2024: Seltene Vogelarten in Deutschland 2022. *Seltene Vögel in Deutschland* 2022: 2–42.
- Billinger F. 2023: Erstbrutnachweis des Kuhreihers (*Bubulcus ibis*) für Österreich an den Stauseen am Unteren Inn, Oberösterreich. *Vogelkundliche Nachrichten aus Oberösterreich – Naturschutz aktuell* 30: 41–47.
- BirdGuides 2025: *Unified Global Taxonomy Published for First Time*. <https://www.birdguides.com/news/unified-global-taxonomy-published-for-first-time/>. citováno 06. 10. 2025.
- Büttler S. & Schweizer M. 2024: Seltene Vogelarten und ungewöhnliche Vogelbeobachtungen in der Schweiz im Jahre 2023. *Ornithologischer Beobachter* 121: 304–329.
- CDNA 2025: *Overzicht van alle vogels waargenomen in Nederland*. <https://www.dutchavifauna.nl/list>. citováno 24. 10. 2025.
- Cranswick P. A. & Hall C. 2023: *Eradication of the Ruddy Duck Oxyura jamaicensis in the Western Palaearctic: 2023 progress report on implementation of the 2021–25 action plan*. Report to the Bern Convention.
- FACE 2024: *Report on the 44nd Bern Convention Standing Committee*. https://www.face.eu/wp-content/uploads/2024/12/44BCSC_FACE.pdf. citováno 24. 10. 2025.
- Hirschauer F. & Stanik N. 2024: *Ornithologischer Jahresrückblick 2024 für den Kasseler Raum*. Hessische Gesellschaft für Ornithologie und Naturschutz e. V. – Arbeitskreis Kassel (Hrsg.). Kassel.

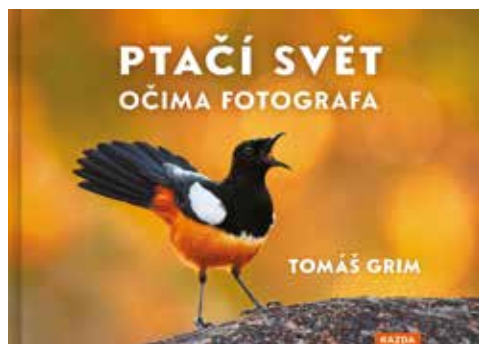
- HMUELV 2007: *Zippammer* (*Emberiza* cia). Hessisches Ministerium für Umwelt, Energie, Landwirtschaft und Verbraucherschutz (HMUELV) & Staatliche Vogelschutzwarte für Hessen, Rheinland-Pfalz und Saarland. Stand 2007. https://natureg.hessen.de/resources/recherche/VSW/Voegel/NA_VSW_101_Steckbrief-Zippammer_Stand_2007_05.pdf. citováno 22. 10. 2025.
- Gill F., Donsker D. & Rasmussen P. (eds) 2025: *IOC World Bird List (v 15.1)*. DOI: 10.14344/IOC.ML.15.1. <http://www.worldbirdnames.org/>.
- Chytil J. 1997: Zpráva Faunistické komise ČSO za období 1995–1996. *Zprávy ČSO* 45: 18–21.
- Komisja Faunistyczna 2022. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2021. *Ornis Polonica* 63: 130–159.
- Komisja Faunistyczna 2023. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2022. *Ornis Polonica* 64: 129–154.
- Komisja Faunistyczna 2025: Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2024. *Ornis Polonica* 66: 112–147.
- LBV 2023: *Zum ersten Mal in Deutschland: Kuhreiher brütet am Altmühlsee*. <https://www.lbv.de/news/details/zum-ersten-mal-in-deutschland-kuhreiher-bruetet-am-altmuehlsee/>. citováno 22. 09. 2025.
- MME Nomenclator Bizottság 2021: Az MME Nomenclator Bizottság 2021. évi jelentése a Magyarországon ritka madárfajok előfordulásáról. *Tűzok* 28: 131–147.
- Monitoring Ptaków Polski 2024: *Monitoring rybitwy czubatej (MRC). Rok 2024*. <https://monitoringptakow.gios.gov.pl/rybitwa-czubata.html>. citováno 24. 10. 2025.
- Ots M. & Paal U. 2022: Linnuharuldused Eestis 2021. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr 19. *Hirundo* 35: 19–32.
- Schuphan I. 2011: Bestand und Verbreitung der Zippammer *Emberiza* cia in Bayern im Bereich des Mains zwischen Karlstadt und Veitshöchheim und an der Fränkischen Saale bei Hammelburg 2009. *Ornithologischer Anzeiger* 50 (1): 61–68.
- Stawarczyk T., Cofta T., Kajzer Z., Lontkowski J. & Sikora A. 2017: *Rzadkie ptaki Polski*. Studio B&W Wojciech Janecki, Sosnowiec.
- Tomiałojć L. & Stawarczyk T. 2003: *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*. PTPP „pro Natura”. Wrocław.
- Vavřík M. (ed.) 1996: Pozorování dlouhokřídlých v České republice v roce 1995 s doplňky a poznámkami k výskytu v západní Palearctidě. *Zprávy Skupiny pro výzkum dlouhokřídlých* 3: 2–18.
- Vavřík M. 2009: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2008. *Sylvia* 45: 266–278.
- Vavřík M. & Faunistická komise ČSO 2010: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2009. *Sylvia* 46: 179–193.
- Vavřík M. & Faunistická komise ČSO 2012: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2011. *Sylvia* 48: 181–196.
- Vavřík M., Šírek J. & FK ČSO 2022: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2021. *Sylvia* 58: 95–115.
- Vavřík M., Šírek J. & FK ČSO 2023: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2022. *Sylvia* 59: 90–109.
- Vavřík M., Šírek J. & FK ČSO 2024: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2023. *Sylvia* 60: 112–132.
- Vavřík M., Šírek J., Šindel M., Mlíkovský J., Horáček J., Heyrovský D. & Šimek J. 2019: Revize záznamů vzácných druhů ptáků v České republice. *Sylvia* 55: 2–74.
- Votier S. C., Harrop A. H. J. & Denny M. 2003: A review of the status and identification of American Wigeon in Britain & Ireland. *British Birds* 96: 2–22.
- White S. & Kehoe C. 2025: Report on scarce migrant birds in Britain in 2023. Part I: non-passerines. *British Birds* 118: 327–359.

Z literatury

Book reviews

Grim T. 2024: *Ptačí svět očima fotografa*.

Kazda, Brno (ISBN 978-80-7670-190-8).
256 str.

V druhej polovici roka vyšlo očakávané dielo z pera, či skôr objektívu Tomáša Grima. Už meno autora napovedá známku tej najvyššej kvality.

Osobne som sa veľmi tešil na tvrdú verziu, ktorá potvrdila „hard“ úroveň celkového diela. Zabudnite na fotografie, ktoré denne zaplavujú sociálne siete, mailové schránky, či rôzne komunikačné aplikácie v mobilných telefónoch. Všetkých 256 strán predstavuje obrázkový „crème de la crème“, pričom fotky sú zoradené chronologicky od roku 1996 až po rok 2024. Nečakajte však nejaký nudný „kapitánov denník“ – resp. ak, tak na hladine mora sa stále niečo deje. Najväčšiu pridanú hodnotu predstavuje nie len samotná fotka, ale najmä proces výroby – teda opis jej vzniku, situáciu, často bizarnú zhodu náhod, autorovu náladu, či zachytenie počasia.

Aj podľa vymenovania predošlých „premených“ je zjavné, aká kniha je. Hýri neobyčajnou pestrosťou, nápadmi, vtipom, variabilitou, aj po 50 stranách

neviete, čo môžete očakávať na tej ďalšej (napoviem, že v tomto prípade ide o fotku lietajúceho „obozživelníka“). Skrátka očakávajte neočakávané. Asi najviac proces vzniku danej knihy predstavuje hravosť, ktorú autor pretavuje tak do výberu fotografií, ako aj do tvorby krátkych, no o to výstižnejších textov. A táto kombinácia funguje, nestráca na dynamike a udržuje čitateľa, či skôr „kukateľa“ až do konca. Inak uvedený titul predstavuje jednu z mála kníh, kde konstatujem, že kniha má iba 256 strán.

Osobne veľmi vítam výber fotiek, keď nejde o brilantné „atlasovky“, ktorými je internet zaplavený. Nečakajte teda letovky dravcov, či včelárika, ktorý si nadhadzuje vážku. A naopak do knižky sa dostala fotka všednej a všadeprítomnej sýkorky veľkej. To by skrátka nebol Tomáš Grim, aby pripravil výsledné dielo, ktoré je prvoplánové. Naviac tento druh fotiek na toľkých stranách by zrejme nejedného z nás unudil a knižku by sme po pár stranách zavreli. A čo je v prípade takého diela horšie, asi by sme aj zabudli, čo v ňom vlastne je ...

Kniha stelesňuje myšlienku, ktorá je v jej úvode aj zakomponovaná: „Buď to rob poriadne, alebo to radšej nerob vôbec“. Asi aj pre onú vetičku si kniha získala moje sympatie, nakoľko mi bola vštepovaná aj pri mojich prvých kontaktoch s avifaunou. Daný titul nesie všetky známky tvrdého profesionalizmu, no čo je ešte z môjho pohľadu dôležitejšie, plní 100% funkciu popularizácie objektu (v tomto prípade vtáctva) pre verejnosť. A to je samotný predpoklad pre zachovanie prírody pre budúce pokolenia.

Kruh sa teda uzatvára, knižka má všetky predpoklady, aby získala čo najviac čitateľov či už v odbornej, alebo laickej verejnosti. Každá skupina ocení niečo iné. Odborník možno vzácny druh, ktorý je takmer nemožné v prírode spozorovať, laika zas poteší netradičná póza operenca, či príbeh, ktorý je za vznikom fotky.

Osobitne kvitujem autorovu férovosť a otvorenosť vzniku niektorých záberov ako sú křmidlá, či fotografické kryty.

A ako férový ekológ sa nekompromisne vyjadruje k problematike inváznych druhov – bez emócií a vecne.

V jej úplnom závere navyše nájdete aj niekoľko záberov, ako a kde vznikali samotné fotografie. A to je taktiež nadstavba, ktorá možno začínajúceho vtáčkara, či fotografa zaujme. Nekonvenčnosť od prvej po poslednú stranu.

Roman Slobodník

POKYNY PRO AUTORY

SYLVIA je odborným časopisem České společnosti ornitologické. Každý zasláný příspěvek prochází standardním anonymním recenzním řízením, kdy je posuzován dvěma odbornými recenzenty. Pokud si i autoři přejí v průběhu recenzního řízení zůstat v anonymitě (tzv. double-blind review), musí to jasně uvést v průvodním dopisu a zaslat dvě verze rukopisu – jednu neanonymní a druhou bez jmen autorů a jejich adres.

RUKOPIS je možné dodat elektronicky (nejlépe v editoru MS Word) na e-mailovou adresu sylvia@birdlife.cz nebo psaný jednostranně na listy formátu A4 (ve třech exemplářích) na adresu šéfredaktora. Text musí mít dvojitě řádkování, široké okraje a odstavce bez odsazení. Vzájemná komunikace mezi recenzenty a autorem se značně zjednoduší, pokud do rukopisu vložíte čísla stránek a číselování řádků (to lze ve MS Word 2003 nastavit přes: Soubor/Vzhled stránky/Rozložení/Číslo řádků). Při psaní na PC nepoužívejte (kromě vědeckých jmen) speciálních formátů (polotučné písmo, písmena různých velikostí a fontů) a nedělte slova na konci řádků. Vědecká jména rodů a druhů uvádějte kurzívou (např. *Sylvia borin*, *rod Sylvia*), jména vyšších taxonů normálním typem písma (např. Sylviidae). V anglickém překladu naformátujte text kurzívou, pouze latinské názvy rodů a druhů pište bez kurzívy (*Sylvia borin*), jména druhů s velkými počátečními písmeny (např. *Garden Warbler*). V česky psaném textu používejte desetinné čárky (např. 2,6 %), v anglickém pak desetinné tečky (např. 2.6%). Ve výsledcích statistického zpracování musí být uveden typ testu, hodnota vypočtené statistiky, velikost souboru nebo stupně volnosti a p-hodnota. Formální úprava rukopisu se řídí podle způsobu použitého v posledním čísle Sylvie. Po přijetí článku Vám bude zaslán k autorské korektuře vysázený stránkový obsah ve formátu PDF. Větší zásahy do textu již nejsou v této fázi přípustné. Autorské korektury pošlete zpět do redakce co nejdříve. Autor předáním rukopisu k recenzii souhlasí s převodem práv na vydavatele (ČSO). K převodu práva dochází přijetím článku k publikaci. Každý z autorů obdrží zdarma jeden autorský výtisk časopisu Sylvia a článek ve formátu PDF. Článek nebo jeho části lze volně použít k nekomerčním účelům (např. výuka). Autoři článků mohou na internetu zveřejnit PDF svého článku a u odkazu musí být vždy uvedeno © Česká společnost ornitologická.

ČLÁNKY – Titulní strana by měla obsahovat (1) název (česky i anglicky), (2) nezkrácené jméno a příjmení autora, (3) adresu pracoviště autora včetně e-mailu, (4) abstrakt (česky i anglicky), (5) klíčová slova (anglicky, abecedně seřazená) a (6) navrhovaný text zhlaví. Název práce by měl být stručný, přesný a věcný. Abstrakt v rozsahu do 200 slov by neměl opakovat název, měl by stručně, věcně a přehledně vystihovat obsah práce bez odkazů na další části textu. Vyvarujte se komplikovaného členění textu, neužívejte více než tři různých typů podtitulků, nadpisy jednotlivých kapitol nečíslujte. Vlastní práce by měla být členěna na úvod, metodiku, výsledky, diskusi, poděkování (autor by měl mj. poděkovat recenzentům), anglický souhrn a seznam citované literatury. Úvod by měl stručně nastínit studovanou problematiku, zdůvodnit studii a vyústit v cíle práce. Výsledky by měly zodpovědět otázky položené v úvodu. Diskuse obsahuje konfrontaci výsledků práce s údaji v literatuře a vlastní interpretaci autora. Překlad souhrnu (v rozsahu min. 300 slov s odkazy na obr. a tab.) a ostatních pasáží textu (zejména popisky obrázků a tabulek) do angličtiny může v případě zájmu autora zajistit redakce. Autoři rukopisů typu Review by měli předem kontaktovat redakci a konzultovat s ní výběr tématu.

KRÁTKÉ ZPRÁVY by neměly přesáhnout délku dvou normostran a neměly by obsahovat více než jednu tabulku nebo jeden obrázek. Text je členěn pouze na název, výčet autorů s adresami, krátký abstrakt, vlastní text a seznam literatury. Poděkování je zahrnuto v textu.

Citovaná **LITERATURA** by měla být omezena na významné publikované práce. Do seznamu literatury lze zahrnout i práce přijaté k publikaci s označením „in press“ a názvem časopisu, ve kterém článek vyjde. Nepublikované údaje, připravované rukopisy a nepublikované práce citujte pouze v textu pomocí zkratek „in litt.“ nebo „unpubl.“. Pečlivě zkontrolujte, zda si vzájemně odpovídají citace v textu a seznamu literatury. U prací více než dvou autorů se v textu uvádí jméno prvního autora a zkratka et al. Následuje-li v odkazu v textu za sebou více citací, jsou řazeny chronologicky. V případě více prací stejného autora v jednom roce používejte abecedního rozlišení (1988a, 1988b). **Názvy časopisů uvádějte v jejich plném znění.** Citujte práce v původním jazyce, pro přepis z jazyků využívajících jiná písmena (cyrilice) používejte transliterace, nikoli transkripcie – viz akademické vydání Pravidel českého pravopisu. Pečlivě dbejte na úplnost a správnost citací. Způsob citování literatury dodržujte podle následujících příkladů:

v textu:

(Hora 1990), ...(Hudec & Černý 1972, 1977, Hudec 1994), ...podle Ketzenbergové (1999), ...(Bejček et al. 1990); Leisler (1991)...

v seznamu použité literatury:

článek v časopise:

Ketzenberg C. 1999: Grundstoffwechsel und untere kritische Temperatur bei Goldregenpfeifern (*Phuvalis apricaria*). *Vogelwarte* 40(102): 139–142.

kniha:

Hudec K. & Černý W. (eds) 1972: *Fauna ČSSR Ptáci I*. Academia, Praha.

kapitola v knize:

Leisler B. 1991: *Acrocephalus melanopogon* (Temminck, 1823) – Mariskensänger. In: Glutz von Blotzheim U. N. & Bauer K. M. (eds): *Handbuch der Vögel Mitteleuropas 12/I*. AULA-Verlag, Wiesbaden: 217–252.

práce ve sborníku:

Hora J. 1990: Základní informace o populaci labutě velké, *Cygnus olor* (Gm.), v Jihočeském kraji. In: *Ptáci v kulturní krajině*. Sborník referátů, České Budějovice 1989: 103–118.

internetové odkazy:

Intergovernmental Panel on Climate Change 2007: *Climate change 2007: Synthesis report*. http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/syr/ar4_syr.pdf. citováno 30. 6. 2008.

Odkazy na internetové zdroje používejte striktně. Citujte pouze ty odkazy, které jsou prokazatelně spolehlivé a u nichž je pravděpodobné, že jejich funkčnost bude dlouhodobě přetrvávat.

TABULKY by měly být přehledné a srozumitelné, údaje v nich musí odpovídat textu. Tabulky by měly být navrženy vzhledem k rozměrům sloupce či stránky Sylvie a zařazeny na konec rukopisu jednotlivě na zvláštních listech s popisky v českém i anglickém jazyce.

OBRAZKY (grafy, fotografie, mapy) vkládejte na konec rukopisu, číslování musí odpovídat pořadí odkazů v textu. Popisky obrázků (česky i anglicky) přiložte na zvláštním listu. Formát obrázků není ve fázi posuzování rukopisu důležitý. V případě přijetí rukopisu budeme vyžadovat obrázky v elektronické formě v jednotlivých souborech v **minimálním rozlišení 300 dpi** při velikosti odpovídající formátu časopisu. Pro sjednocení stylu obrazových příloh může být autor požádán o zaslání zdrojových dat pro případné překreslení grafů.

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

SYLVIA publishes original studies on all aspects of ornithology. Accepted languages are English or Czech (Slovak). Sylvia publishes **Reviews** and **Original Articles** of any length, **Short Notes** exceeding no more than two printed pages, and critical **Book Reviews**. All manuscripts are peer reviewed. The authors have the option to choose a double-blind reviewing.

Please send the manuscripts to: sylvia@birdlife.cz. Alternatively, send three hard copies to the Editor (Jan Hušek, National Museum of the Czech Republic, Natural History Museum, Cirkusová 1740, CZ-193 00 Praha 20 – Horní Počernice).

The text should be double spaced and with wide margins. Number all pages consecutively and insert line numbers. Scientific names of genera and lower taxa should be in italics but may be underlined when typed. Vernacular names should start with capitals, e.g. Garden Warbler. Do not capitalise group names, e.g. warblers, corvids. Provide full details of statistical analyses and always report the sample sizes. After acceptance, authors will receive page proofs for approval which must be returned within two days. No major modifications are allowed at this stage. The authors automatically agree with transfer of copyright to the publisher (Czech Society for Ornithology) when sending the page proofs to the Editor. The corresponding author will receive a complimentary issue of Sylvia and the final PDF file of her/his paper. The authors may freely distribute the article for non-commercial purposes; they may also post it on their personal website provided that the appropriate acknowledgement to the Czech Society for Ornithology and full bibliographic reference of the article are given.

ARTICLES – Front page should be arranged in the sequence: (1) title, (2) author's full given name(s) and family name, (3) author's address (institutional affiliation, e-mail address and phone number), (4) abstract, (5) keywords, (6) running head proposed. Title should be short and concise. The abstract (200 words) should reflect both content and emphasis of the paper and should be complete in itself without reference to other parts of the paper. Avoid too many subdivisions, do not use more than three different types of headings, and headings should not be numbered. Subdivisions should include: Introduction, Methods, Results, Discussion, Acknowledgements, Summary, and References. The introduction should outline the problem and denote scope, purpose and rationale of the study. Results should answer questions posed at the outset of the paper. Discussion should include the main contributions of the study in relation to the findings of previous workers, but authors may also express their own interpretations and ideas on their responsibility. Summary (min. 300 words) will be translated into Czech by editors.

SHORT NOTES should not exceed two pages in print and should not include more than either one table or figure. Short notes consist of text without headings, and a reference list. Acknowledgements are incorporated in the text and there is only a very short abstract.

LITERATURE Only published papers or those which have been accepted for publication are allowed in the list. In the latter case, give the notation 'in press' and mention title of the journal in which it will appear. Unpublished data, manuscripts in preparation and unpublished papers should be noted as 'in litt.', 'pers. comm.' or 'unpubl. data'. Check your citations carefully against the reference list and vice versa. Examples of literature cited **in the text**: (Leisler 1991), (Hudec & Černý 1972) or in case of more than two authors (Bejček et al. 1990). Within a sentence: Leisler (1991). References in the text should be in order of publication, e.g. (Hudec & Černý 1972, 1977, Hudec 1994). In the reference list, the literature cited should be in alphabetical order. Titles should be given in the original languages. Use English translation for titles in non-Roman alphabet. Do not abbreviate journal titles.

Examples:

Journal article:

Ketzenberg C. 1999: Grundstoffwechsel und untere kritische Temperatur bei Goldregenpfeifern (*Pluvialis apricaria*). *Vogelwarte* 40(102): 139–142.

Book:

Hudec K. & Černý W. (eds) 1972: *Fauna ČSSR. Ptáci I*. Academia, Praha.

Chapters:

Leisler B. 1991: *Acrocephalus melanopogon* (Temminck, 1823) – Mariskensänger. In: Glutz von Blotzheim U. N. & Bauer K. M. (eds): *Handbuch der Vögel Mitteleuropas 12/I*. AULA-Verlag, Wiesbaden: 217–252.

Hora J. 1990: Základní informace o populaci labutě velké, *Cygnus olor* (Gm.), v Jihočeském kraji. In: *Ptáci v kulturní krajině*. Sborník referátů, České Budějovice 1989: 103–118.

Internet sources:

IPCC 2007: *Climate change 2007: Synthesis report*. http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/syr/ar4_syr.pdf. Viewed 30 June 2008.

Avoid using electronic sources wherever possible. Refer to web sites only if the source is reliable and the link is likely to remain available over time.

ILLUSTRATIONS should have solid black lines on pure white or tracing paper. Their layout and type size should be adapted to the expected final size. Do not submit originals of figures before the manuscript is accepted.

PHOTOGRAPHS should be of high contrast and must be printed on glossy paper in black-and-white. Figures should be numbered in sequence of their reference in the text. Legends of the figures should be added after the text, on separate, numbered sheets. Graph files should be supplemented by the original data in ASCII or spreadsheet format. **TABLES** should be concise and self-explanatory, carrying a brief title at the top, further details should be given at the bottom, with cross-references (e.g. asterisks) in the table. Scientific names of species should be used in tables. Each table should be typed/printed on a separate sheet, with horizontal lines only. Tables should be provided as editable Word files, not as pictures. Ensure that the measurements in the tables are in accordance with the text.

Obsah / Contents

Editorial	1
Kokeš O.: Tetřívek obecný (<i>Lyrurus tetrix</i>) v českých krajích dříve a dnes / <i>Black Grouse (Lyrurus tetrix) in Czech lands in the past and now</i>	3
Diviš T.: Hnízdní hustota ještěrba lesního (<i>Astur gentilis</i>) ve střední části okresu Náchod / <i>Nesting density of the Eurasian Goshawk (Astur gentilis) in the central part of the Náchod district</i>	17
Diviš T.: Ostříž lesní (<i>Falco subbuteo</i>) ve východní části Krkonoš / <i>Eurasian Hobby (Falco subbuteo) in the eastern part of the Krkonoše Mts.</i>	31
Chvapil S. & Nyklová-Ondrová M.: Stav a vývoj hnízdní populace čápa bílého (<i>Ciconia ciconia</i>) v Jihočeském kraji v letech 2014 až 2024 – od 7. do 8. mezinárodního sčítání čápů bílých. / <i>Breeding population of the White Stork (Ciconia ciconia) in the South Bohemian Region in the years 2014–2024 – from the 7th to 8th international census</i>	41
Molitor P., Wilczek A. & Šuhaj J.: První početná kolonie rybáka bahenního (<i>Chlidonias hybrida</i>) v České republice / <i>The first large colony of the Whiskered Tern (Chlidonias hybrida) in the Czech Republic</i>	71
Mlíkovský J. & Russell D. G. D.: Oological collection of Bedřich Karel Kinský (1911–1999) in the National Museum of the Czech Republic / <i>Oologická sbírka Bedřicha Karla Kinského (1911–1999) v Národním muzeu v Praze</i>	81
Benda P.: Neobvyklá hnízdiště jiříčky obecné (<i>Delichon urbicum</i>) v umělých dutinách / <i>Unusual nest sites of House Martins (Delichon urbicum) in artificial cavities</i>	111
Míkula P.: The Eurasian Magpie (<i>Pica pica</i>) caught and killed an adult Common Swift (<i>Apus apus</i>) / <i>Straka obecná (Pica pica) ulovila a zabila dospělého rorýse obecného (Apus apus)</i>	119
Andreska J., Obuch J. & Sojka V.: K potravě výra velkého (<i>Bubo bubo</i>) v Národním parku České Švýcarsko, výsledky sběrů z let 1998 a 2024 / <i>On the diet of the Eurasian Eagle-Owl (Bubo bubo) in the Bohemian Switzerland National Park, results of collections from 1998 and 2024</i>	123
Šťastný K.: 120. výročí narození a 50. výročí úmrtí doc. RNDr. Waltera Černého / <i>120th Anniversary of the Birth and 50th Anniversary of the Death of Assoc. Prof. Dr. Walter Černý</i>	132
Šťastný K.: Vzpomínka na ornitologa Bořivoje Holínka / <i>In Memory of Ornithologist Bořivoj Holínek</i>	137
Vavřík M., Šírek J. & FK ČSO: Zpráva Faunistické komise ČSO za rok 2024 / <i>Rare birds in the Czech Republic in 2024</i>	140
Z literatury / <i>Book reviews</i>	165
Pokyny pro autory / <i>Instructions for authors</i>	167

